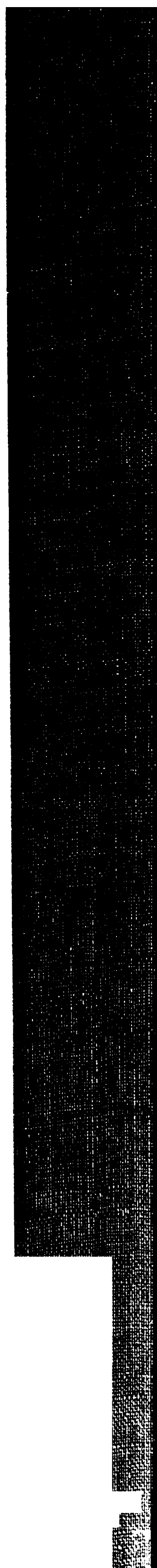

LIBRARY
OF THE
UNIVERSITY
OF
CALIFORNIA

Hungary. Laws, statutes, etc.

Az erdőtörvény

AZ ERDŐTÖRVÉNY

(1879. ÉVI XXXI. T. CZ.)

MAGYARÁZATA.

IRTA

Dr KLEKNER ALAJOS

KASSAI KIR. AKADEMIAI NY. R. JOGTANÁR.

BUDAPEST.

FRANKLIN-TÁRSULAT

MAGYAR IROD. INTÉZET ÉS KÖNYVNYOMDA.

1881.

NAGYMÉLTÓSÁGU

TREFORT ÁGOSTON

ÚR-,

Ő CS. ÉS AP. KIR. FELSÉGE V. B. TITKOS TANÁCSOSA,

M. KIR. VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI MINISTER

Ő EXCELLENTIÁJÁNAK,

KIVÁLTKÉPEN MINT A KINEK AEGISE ALATT (AKKOR ÉPEN A FÖLDMIVELÉS-, IPAR- S KERESKEDELEMÜGYI MIN. TÁRCZA VEZETÉSÉVEL IS MEG LEVÉN BIZVA) EZ *ERDŐTÖRVÉNY* JAVASLATA KÉSZÜLT S AZ ORSZÁGGYÜLÉSNEK BEMUTATTATOTT, — NAGY TISZTELETE ÉS MÉLY HÁLÁJA JELÉÜL

A SZERZŐ.

FRANKLIN TÁRSULAT NYOMDÁJA

ELŐSZÓ.

«... imprimer est excellente chose, et la meilleure qui se puisse faire, car si votre pensée est *bonne*, on en profite; *mauvaise*, on la corrige, et l'on profite encore.»

PAUL-LOUIS COURRIER.

A jelen dolgozat a m. k. földmívelés, ipar- s kereskedelmi nagym. Ministeriumnak a «Budapesti Közlöny» 1879. évi november-havi 19. számában megjelent pályázati hirdetménye folytán keletkezett, melyben e hatóság az általa az 1879. évi XXXI. t- cz. (erdőtörvény) értelmezéséhez és végrehajtásához kivánt s a hirdetmény szövegében tüzetesen körülírt *magyarázó utasítás* megírására hívta föl a vállalkozási kedvet.

Egyike tehát azon pályamunkáknak, melyek a nevezett ministeriumnál 1880. évi márczius 1-étől kezdve egész ugyanazon év deczember hava utolsójáig szakértői bírálat alatt állottak.

A hivatalos «Budapesti Közlöny» 1880. évi folyamának deczember 31. (300.) számában tétetett ugyanis közzé — az ugyanazon év imént-mondott hónapja 29-kén kelt azon újabb hirdetmény, mely az illetőket s köztök az alúlírtat, mint a pályázók egyikét értesítette, hogy: «Az erdőtörvény népszerű magyarázatát tárgyazó utasítás megírására a «Budapesti Közlöny» mult évi (1879) 267. számában közzétett pályázati hirdetmény alapján beérkezett öt pályamunka közül egyik sem oldván meg *teljesen* azon feladatot, mely a pályá-

zati feltételekben részletesen kijelölve lett, egyik sem találtatott alkalmasnak arra, hogy mint az erdőtörvény rendelkezéseinek értelmezésénél és czélszerü végrehajtásánál megfelelő tájékozásul szolgáló segédkönyv, az érdekelt közigazgatási hatóságok, községek, községi elöljárók és erdőbirtokosok számára *hivatalos jelleggel felruházva* kiadathassék. Ennélfogva a kitüzött pályadíj, daczára annak, hogy a beérkezett pályamunkák között *egyesek sok értékes anyagot* és *elismerésre méltó gondossággal kidolgozott részleteket tartalmaznak*, a pályázati feltételek értelmében a viszonylag legjobbnak sem volt odaitélhető.»

A figyelmeztetés nyomán: — mikép az érdekelt szerzők munkáikat a tulajdonjog kellő igazolása után, a szóbanforgó ministerium elnöki ügyosztályában visszavehetik, — közbejött akadályok miatt — csak f. évi február havában intézkedhettem, hogy dolgozatom ismét kezeimhez kerüljön.

Ez oka annak, hogy — bár e mü az erdőtörvény életbeléptetését (1880. évi julius 1-je) jóval megelőzőleg kész volt — mindamellett azt csak ezuttal juttathatom nyilvánosság elé.

Közzétételére leginkább két indok sürgetett.

Az egyik azon elismerő kedvező nyilatkozat, melyet munkám értékére vonatkozólag *magánúton* utólagosan nyerhetni szerencsés voltam.

Mert *hivatalos adatokat* a szakértői bírálat részleteire nézve — bármennyire iparkodtam is a bírálati előterjesztésből legalább kivonathoz juthatni — szereznem, fájdalom, nem sikerült.

Erre így gondolkodtam: ha már megvan e dolgozat, s értékes anyagot és elismerésre méltó gondossággal kidolgozott részleteket tartalmaz, mindenesetre kár volna az értékes anyagot és a gondosan kidolgozott részleteket, a kézirat félretételével, a feledékenység meddőségének ölébe dobni.

A második indokot pedig a közzétételre azon törekvé-

sem szolgáltatta, hogy — a mint az ezen előszó élére állított jelige is mondja — a jó ügynek részemről is erőmhöz és tehetségemhez képest *jó szolgálatot* tegyek.

Ha t. i. behatoltam a törvény szellemébe s találólag magyaráztam — a mi pedig *még csak életbeléptetendő s egészen uj törvényre* nézve vajmi nehéz feladat, miután, mint tudva van, minden irott jognak legjobb magyarázója maga az élet, az élő gyakorlat, * — úgy az egyesnek a mások nézeteivel is találkozó helyes felfogása s fejtegetése az intézkedések értelmezésének csak annál biztosabb alapot kölcsönöz. Ha ellenben néhol netán nem sikerülhetett volna kellőleg feltüntetnem a törvényhozás czélzatát — mivelhogy bizonyára nehéz, úgyszolván lehetetlen, mindenben tökéletes emberi müvet létesíteni — ha az eltérés csak, mint reménylem, üdvös eszmecserét indítand: akkor is a felébresztett jóakaratu helyreigazítások által ismét csak a jó ügy fog nyerhetni, — annál inkább tisztáztatván t. i. ekkép a különböző felfogásra alkalmat nyújtó egyes törvényes rendelkezések.

Ennek előrebocsátása után, mert legjobban tudom, mily lelkiismeretes buzgósággal jártam el e munkám elkészítésénél, azt hiszem, méltán kérhetem s kérem is a szakértő közönség méltányos megitélését.

Vajha müvem megírásával és közzétételével azon nagy czélok elérésére csak némileg is közrehatottam volna, melyek az erdőtörvény megalkotásakor törvényhozásunk szemei előtt lebegtek!

Ebben nyerhetném kifejtett fáradságos működésemnek legszebb, legmaradandóbb jutalmát.

Kassán 1881. április 25-én.

Dr. Klekner Alajos.

* «Consuetudo optima legum interpres.»

TARTALOM-JEGYZÉK.

BEVEZETÉS.

Erdő alatt az ingatlan vagyon azon részét értjük, mely vagy a természet működése, vagy emberi munka folytán, összefüggő nagyobb kiterjedésben, ugyanazon vagy különböző faju élő-fákkal borítva található s hasznothajtó kezelésre szolgál.

A hazánkbeli ily különböző faju élő-fák névszerint: a fenyőfa, bükkfa, tölgyfa, gyertyánfa, szilfa, juharfa stb.

Számos indok hozható föl, melyek igazolják, ha a törvényhozó hatalom a vagyonnak ezen részére kiváló gondoskodását fordítja.

Így köztudomásu tény, hogy erdők létezése vagy hiánya befolyást gyakorol az időjárásra s egész vidékek termőképességére vagy terméketlenségére, egészségi viszonyokra stb.

Azon közeg ennélfogva, mely hivatva van arra, hogy az országban kötelező erővel biró intézkedéseket tegyen, vagyis mindenki által követendő törvényeket alkosson, nem bizhatja teljesen a tulajdonosok és vagyonbirtokosok szabad tetszésére: hogyan és miképen hasznosítsák, kezeljék erdeiket; hanem szükséges, hogy közjó szempontjából megállapíttassanak s megszabva legyenek azon korlátok, melyeket az erdők mívelése, fenntartása, használása körül az illető tulajdonosoknak szemelőtt tartaniok kelljen; mi ha nem történik, az érintett törvényhozó hatalom (nálunk az országgyülés Királyunk ő Felségével együtt) egyuttal előre meghatározza azon eszközöket, melyek utján az erdőbirtokosok kényszeríttessenek a hozott szabványok tiszteletbentartására és követésére.

Ezen, szükség esetében kényszereszközökkel is foganatosítható szabványokat egyenként, de együttvéve is, *törvényeknek, törvénynek* nevezzük.

Az 1879. évi magyar törvényhozás is, a hazánk területén levő erdőkre nézve, alkotott ily, az erdőtulajdont s ennek gyakorlatát tüzetesen meghatározó, kötelező, szabványokat.

Ezek összege — *az erdő-törvény.*

Tartalmazza ezt az 1879. évi harminczegyedik törvényczikk.

Szentesitést nyert, azaz ő Felsége által, miután az országgyülés megállapította, elfogadta, szintén jóváhagyatott, elfogadtatott s királyi aláirásával megerősíttetett 1879. évi juniushó 11-én.

A kihirdetés, vagyis az országgyülés mindkét házában (felsőház és képviselők háza) való közzététel, foganosíttatott 1879. évi junius hó 14-én.

A törvényhozó hatalom maga, az erdő-törvény életbeléptetésére, azaz arra, hogy bizonyos időponttól kezdve az erdők kezelése, mivelése és hasznosítása körűl annak szabványai követtessenek és alkalmaztassanak, a kihirdetés napjától (1879. junius 14.) számítandó egy esztendőt határozott, — kötelességűl tévén a kormányra nézve, hogy ezen egy év alatt, tehát okvetlenűl 1880. juniushó 14-éig külön rendelettel szabja meg a napot, melytől fogva a törvény életbeléptetettnek legyen tekintendő (E. T.[1] 210. §.).[2]

Arra, hogy a törvényben foglalt intézkedéseknek foganat is szereztessék, vagyis hogy rendelkezései végrehajtassanak, ugyancsak a törvényhozás maga, a földmívelés-, ipar- s kereskedelmi-, továbbá az igazságügyi, pénzügyi, belügyi és közmunka- s közlekedési ministereket bízta meg. (E. T. 213. §.)

Tehát csak az ő Felsége személye körüli, a vallás- s közoktatásügyi és a honvédügyi ministerek nincsenek említve, mint olyanok, kikre egyuttal szintén bízva volna a végrehajtás felőli gondoskodás.

Ezen erdő-törvény következő alkatrészekből áll:

Első czím: Az erdők fenntartásáról.

Második czím: Az erdei kihágásokról.

Harmadik czím: Kopár területek beerdősítéséről.

Negyedik czím: Az erdei termékek szállításáról.

Ötödik czím: Az országos erdei alapról.

Hatodik czím: Zárhatározatok.

Ezen czímek egyenként fejezetekre oszlanak. A fejezetek szakaszokból állnak. A fejezetek száma összesen 10-et, a szakaszoké 213-at teszen ki.

[1] Erdő-Törvény.

[2] A ministerium e rendelete (M. E. 1628. sz.) 1880. évi május 30 án adatott ki. Ebben a törvény *életbelépésének időpontjául 1880. évi julius 1-e* lőn kiszabva. (L. Budap. Közl. 1880. évi 123. szám.) V. ö. még a belügyministernek az e törvény hatálybalépte tárgyában 1880. julius 6-án 25372. sz. a. kelt körrendeletével is. (L. Budap. Közl. 1880. évfolyam 165. szám.)

A TÖRVÉNY SZÖVEGE ÉS MAGYARÁZATA.

ELSŐ CZÍM.

AZ ERDŐ FENNTARTÁSÁRÓL.

ELSŐ FEJEZET.

ALTALÁNOS HATÁROZATOK.

A törvény első czíme az erdők fenntartásáról szól és intézkedik.

Mi értendő erdők fenntartása alatt?

Erdőfenntartás alatt értjük életbeléptetését, foganatosítását mindazon módoknak és alkalmas eszközöknek, melyek által az ingatlan vagyon erdőnek nevezhető része az elpusztulástól nemcsak megóvatik, hanem egyuttal alkalmassá tétetik arra, hogy rendeltetésének folyvást megfeleljen s czéljához illő hasznot-hajtó állapotban találtassék s ebben állandóan megőriztessék.

Az első czím törvényünkben, e czélt tartva szem előtt, az első fejezetben, *általános határozatok* felirat alatt, elősorolja mindazt, mit bizonyos erdők föltétlen fenntartása és átlag véve erdőknek improductiv, azaz pusztító, fogyasztása ellen való lehető megoltalmazása végett, hatóságoktól, erdőbirtokosoktól, egyesektől kíván és követel.

Ezen „*Általános határozatok*“ feliratu, első fejezet összesen 16 §-t tartalmaz.

Lássuk e §§-okat egyenként.

I. §.

«Az erdők használatát és kezelését, mások jogainak épentartása mellett, csak a jelen törvényben meghatározott intézkedések korlátozzák.»

Az erdők használatát és kezelését, úgymond a törvény fenti szövege, csak a jelen törvényben meghatározott intézkedések korlátozzák.

Erdőtulajdonosok és erdőbirtokosok a törvény e szavai szerint minden cselekvényökre nézve, melyeket a vagyonukat képező erdő mikép és mi czélra való használata végett megteendőknek tartanak; nemkülönben erdeik kezelése szempontjából is csak annyiban vannak tehát megszorítva, mennyiben azt a törvény rendelkezéseiben világosan kifejezve találjuk.

Más szavakkal: minden oly esetben, melyekben és a hol a törvény nem intézkedik, nem parancsol, vagy nem tilt, az erdőtulajdonos vagy birtokos jogának használatára és érvényesítésére nézve — *teljesen szabad;* más által semmiben nem akadályozható; rendelkezéseiben nem háborgatható; utasítások elfogadására, még kevésbbé azok követésére nem szorítható; tehet-vehet, intézkedhetik — szabadon a nélkül, hogy valakinek felelősséggel tartoznék, mert hiszen vagyonának a törvény korlátain belül teljes kizárólagos ura.

Ezzel kapcsolatban áll törvényünk azon rendelkezése, — a mint ez a zárhatározatokban mondatik, — melynélfogva az 1807. évi harminczegyedik törvényczikk és az erdélyi részekben fennálló erdészeti szabályok, ezen törvény (1879. 31.) életbeléptével hatályon kívül helyeztetnek, az azokban elrendelt *zárlatok* pedig,* amennyiben magán erdőbirtokosokra vonatkoznak a jelen törvény kihirdetésétől számított egy év óta, tehát 1880. évi juniushó 14-étől kezdve feloldottaknak tekintetnek. (E. T. 211. §.)

A törvény ugyanis 1879. juniushó 14-én hirdettetett volt ki.

De míg egyrészt a törvény a tulajdon szabadságát hirdeti és állapítja meg, másrészt egyuttal másoknak az erdőtulajdon netáni használatára és kezelésére bármikép, t. i. a tulajdonosok vagy jo-

* *Zárlatok* a hatóságoknak intézkedései, melyek által a tulajdonos rendelkezési jogát felfüggesztvén, az erdők kezelését zárgondnokokra (sequestri curator) ruházták.

elődeik, vagy a törvény által nyert *különös jogozatait*, pl. a faizás, haszonélvezet, használat, legeltetés stb. épségben tartandóknak jelenti ki.

Ezt fejezik ki a törvény szövegének e szavai: *„mások jogainak épentartása mellett!“*

A már szerzett jogok tekintetéből a törvényhozás szükségesnek látta még külön is kimondani, hogy a jelen törvénynek nincs szándéka mások szerzett jogainak bolygatását, megrövidítését előidézni.

II. §.

(Véderdők.) «Azon erdőkben vagy erdőrészekben, melyek magasabb hegyek kő-görgetegjein, havasok fensíkjain vagy hegytetőkön és gerinczeken, meredek hegyoldalokon és ezek lejtőin, hegyomlások, kő- vagy hó-görgetegek és vízmosások támadásának és terjedésének megakadályozására szolgálnak, vagy a melyek elpusztulása folytán alantabb fekvő területek termőképessége vagy közlekedési utak biztonsága veszélyeztetnék, vagy szélvészek rombolásának út nyittatnék — az irtás és tarvágat tiltatik.

(Véderdők kijelölése.) Ezen erdők a földmívelés-, ipar- és kereskedelmi ministerium által a szükséges előmunkálatok alapján, a tulajdonos és a közigazgatási bizottság meghallgatásával, lehetőleg a jelen törvény kihirdetése napjától számítandó öt év alatt részletenkint ki fognak jelöltetni, terjedelmük a helyi viszonyokhoz képest meg fog határoztatni és köztudomásra hozatni s ezen időponttól kezdve teljes adómentességben, vagy a viszonyokhoz képest adókedvezményben részesítendők.»

E szakasz állapítja meg a különben szabaddá tett erdőtulajdon első korlátozását.

Áll e korlátozás abban, hogy bizonyos erdőkben és erdőrészekben az *irtás* és a *tarvágat* tilalmaztatik.

Irtás erdőkre nézve azon huzamosb tevékenység, mely által a fával boritott tér erdőbeli minőségétől teljesen megfosztatik olyképen, hogy az újabb beerdősítésig erdő lenni megszünik, azaz nemcsak minden, azon téren levő élő-fa tönköstől kivágatik, hanem ezeknek még gyökerei is kiásatnak a földből úgy, hogy a terület, pl. vagy szántóföldnek, vagy rétnek vagy más valamely hasonló nemü czélnak megfelelőleg használtathatik.

Ez utóbbi mozzanatban van épen a különbség az irtás és a tarvágat közt.

Irtásnál az erdő teljesen elpusztíttatik.

A **tarvágat**nál ellenben, mennyiben tönkök, vagyis a kivágott

fáknak gyökerein felül való csonka maradványai hagyatnak, megvan a lehetőség, hogy a tér újabb emberi szorgalom és nagyobb erőkifejtés nélkül is önmagától még beerdősül, mert a (lombfáknál: tölgy, bükk stb.) a tönkök újabban is ágakat eresztenek s ezek, némi gondozás által, idővel élő-fákká fejlődhetnek ki.

Törvényünk bizonyos erdők- és erdőrészekben legeslegelül e két cselekvényt tiltja meg az erdőbirtokosoknak.

Igen! de e tilalom bizonyos feltételekhez van kötve úgy, hogy az nem absolut, hanem csak viszonylagos.

E feltételek elseje magának az erdő- vagy erdőrészeknek *természetes* fekvésében, minőségében rejlik.

Másodika pedig a törvény azon világos kijelentésében foglaltatik, hogy csak azon erdők- és erdőrészekre tartandó fenn e tilalom,[1] a melyek, a szükséges előmunkálatok alapján, tehát szakértői megvizsgálás, fölmérés, sajátságaiknak, rendeltetésöknek kitudása utján, az erdők vagy erdőrészek birtokosainak, a törvényhatóság (megye, város) közigazgatási bizottságának meghallgatásával, lehetőleg a jelen törvény kihirdetésének (1879. junius 14.) napjától számítandó[2] 5 év alatt — azoknak részletenként való kijelöltetése által meg fognak határoztatni — a földmívelés-, ipar- s kereskedelmi minister részéről.

A törvény ezen erdők vagy erdőrészek terjedelmének a helyi viszonyokhoz képest leendő meghatározását, azaz megállapítását is kívánja azon határoknak, melyek az erdőrészeket a használatra és kezelésre szabad erdőbirtoktól elkülöníteni fogják.

Megtörténvén a kijelölés, a terjedelem meghatározása, mindez aztán még közhirré is fog tétetni s ezen időponttól, tehát csak a köztudomásuvá-tétel napjától kezdve, az ily erdők vagy erdőrészek teljes adómentességben, vagy a viszonyokhoz képest adókedvezményben fognak részesíttetni.

Az irtás és tarvágat tilalmát sem mondja ki tehát a törvény minden viszontszolgáltatás nélkül, mert a tilalomban foglalt korlá-

[1] Ugyanegy erdőterületen, előforduló esetekben, lehetnek majd teljesen szabad, és kezelés és használat tekintetéből tilalom alá vetett kiegészitő része is, ha t. i. a tilalom feltételei az erdőterület csak egy, de nem egyuttal más részére is lesznek alkalmazhatók.

[2] E határidő a körülményekhez képest meg is hosszabbítható. (V. E. T. 18. §.)

tozásért másrészt a tulajdonosnak egyuttal adókedvezmenyt is nyújt, vagyis az adó teljes vagy legalább részbeli elengedését igéri.

Magának az erdő- vagy erdőrészeknek természetes fekvése-, minőségéből a törvény szerint a tilalom e feltételei állanak elé:

Az említett kijelölés és terjedelem-meghatározás ugyanis csak oly erdőkre nézve eszközlendő, melyek

a) magasabb hegyek kő-görgetegjein;

b) havasok fennsíkjain;

c) hegytetőkön és gerinczeken; nemkülönben

d) meredek hegyoldalokon s azok lejtőin léteznek.

Magasabb hegyek. Az erdő első természeti sajátságának tehát annak kell lenni, hogy az magasabb hegyeken s ezek kő-görgetegjein feküdjék.

A hegy-magasság a törvényben meghatározva nincsen. Ez az előmunkálatokkal megbízott szakértők belátásától fog függni.

Kő-görgetegek. Itt oly területek értendők, melyek a hegyről az idő és időjárás behatása s a természet működése folytán leomlott s szétmállott kisebb-nagyobb szikla- és kő-darabokkal, azok törmelékével borítvák s mely területekről, ha az azon levő élő-fák teljesen kipusztíttatnak, az a veszély fenyegethet, hogy az ott található szirt-, kőtöredékek útjokban erdő által akadályozva nem levén, könnyen mind tovább és tovább gurulhatnak s nevezetesen erős záporok, tartós esőzések folytán támadt ragadó víz-folyások keletkezésével az alantabb fekvő területek termőképességét, avagy a hegyek lábában elterülő közlekedési eszközök (utak, folyók) biztonságát veszélyessé tehetnék; vagy hogy erdők hián szélvészek rombolásának útat nyithatnának.

Havasok fennsíkjai. Havasok azon hegyek, melyek sokszor a legforróbb nyári évszakban is hóval vannak födve.

Az ily hegyek magaslatain elterülő lapályos területek neveztetnek fennsík- vagy fennsíkoknak.

Mennyiben az ily fennsíkokon levő erdők mindenesetre megakadályozzák az ott leeső hónak a szelek által eszközölhető összetereltetését s nevezetesen azt, hogy a hótömegek a hegyek csúcsaira erőltetve hóomlások, lavinák alakjában a hegyek alatt épült falvakat romlással fenyegessék: csak méltányolható a törvény gondoskodása, mely által ily fennsíkokon levő erdők irtását vagy az ott eszközlendő tarvágatot, a közjó érdekében, határozottan tilalmazza.

Hasonló szempontok alá vonhatók a *hegytetőkön* és *gerinczeken* vagyis a hegymagaslatok csúcsán és élén elterülő, valamint a *meredek hegyoldalokon* s *ezek lejtőin* található erdők vagy erdőrészek is.

Miután az élő-fák köztapasztalat szerint csak gátjai a különben előfordulható hegyomlásoknak s a meredek hegyoldalokon ellenkező esetben sokszor rohamosan lezuhanó vizeknek: az erdők fenntartása által ily helyeken számos keletkezhető kárnak s hátránynak vétetik eleje.

III. §.

(Használati mód megállapítása.) «A 2. §. alá eső véderdők használati módját — amennyiben az a 17. §-ban említett rendszeres üzemterv által nem volna megállapítva — a birtokosok által előterjesztett javaslat alapján, az erdő-felügyelő és a közigazgatási bizottság meghallgatásával, a földmívelés- ipar- és kereskedelmi minister határozza meg.»

Itt a törvény az épen most meghatározott és fejtegetett erdőket s erdőrészeket *véderdőknek* kereszteli, s helyesen, t. i. akár abbeli rendeltetésöket tekintsük, hogy más területek védelméűl szolgálnak; akár azt, hogy a közjó szempontjából azok az erdők és erdőrészek méltán követelik a magánosok érdekeivel szemben eszközlendő korlátozó törvénybeli oltalmat. *(Véd-, vagy védett-erdők.)*

Véderdők alatt tehát azon erdők értendők, melyekben mint más területek védelmére szolgáló erdőkben, az előző §. megkívántatóságaihoz képest, az irtás és tarvágat a birtokosoknak tilalmaztatik.

E szakaszban törvényünk mindazonáltal tovább megy, semhogy beérné a szóbanforgó véderdőkre nézve az irtás és tarvágat egyszerű eltiltásával.

A korlátozásban, melyet a tulajdonra nézve itt megállapít, — kapcsolatosan az irtás és tarvágat tilalmával s tekintettel azon előnyre is, melyet adó szempontjából nyújt a megszorított tulajdonosnak, — megkívánja, hogy a véderdők használási módjának megállapítása iránt a hatóságoknak befolyásuk legyen.

Annak meghatározását t. i., hogy a véderdőket birtokosaik mi módon használják, a földmívelés-, ipar- s kereskedelmi minister számára tartja fenn a törvény.

Minthogy azonban itt a közjónak a jelen megszorítás által eszközlött biztosítása után mégis első sorban a tulajdonos érdeke

forog szóban: a törvény neki adja a jogot arra, hogy egyéni viszonyaihoz képest ő tegyen javaslatot az iránt, miképen óhajtja vagyonának véderdőt képező részét használni; annak termékei iránt stb. rendelkezni.

Nem mellőzi a törvény, bár a végeldöntés a nevezett ministert illeti, a szakértő erdőfelügyelőnek (kir. erdőfelügyelő)* s a közigazgatási bizottságnak véleményét sem, mely közegeknek egyenként jogot ad arra, mi másrészt kötelességök is, hogy a mint a véderdő birtokosa, az illető törvényhatóságnál, melynek a közigazgatási bizottság administrativ közege, a véderdő mikép való használata iránt a javaslatot beadványozta, a fölött a maguk részéről szintén véleményt mondjanak s a javaslatot annak kiséretében terjeszszék föl a minister elé.

Azon viszonyból, mely a törvény által az alkalmazott kir. erdőfelügyelő s a közigazgatási bizottság között meg van állapítva, következtethető, hogy ily esetben önállóan fogja mind a kir. erdőfelügyelő, mind a közigazgatási bizottság saját nézetét a minister elé terjeszthetni.

Mindenesetre praxis dolga lesz, vajjon a kir. erdőfelügyelő a közigazgatási (al)-bizottság** üléseiben, a mely bizottságnak a kir. erdőfelügyelő véleményező tagja, a szakelőadó előterjesztése folytán jelentse-e ki nézetét, vagy az erdőbirtokos javaslata előzetesen egyúttal neki is kiadassék. E részben czélszerű volna a javaslatnak a 18. §. analogiájára *két* példányban való beadványozását sürgetni.

A törvény szövegében előforduló azon közbevetett mondat: «mennyiben az — t. i. a használási mód — a 17. §-ban említett rendszeres üzem-terv által nem volna megállapítva» összefüggésben áll törvényünk azon különös korlátozásával, mely névszerint az állam, a törvényhatóságok, a községek stb. erdő-tulajdonára nézve megállapítva van, ha ily véderdők t. i. e birtokosok vagyonához tartoznának.

* Az állami felügyelet gyorsabbá és erélyesebbé tétele végett ugyanis az ország a földmívelés-, ipar- s kereskedelmi minister által kerületekre lett osztva s minden ily kerület élén ő Felsége által kinevezett kir. erdőfelügyelő áll. V. ö. E. T. 28. §. Erdőfelügyelő alatt a jelen esetben ez a kir. erdőfelügyelő értendő.

Jegyzet. Az e területi felosztás iránti ministeri rendeletet tüzetesebben lásd a 28. §. kapcsában.

** E. T. 26. §.

IV. §.

(Irtás.) «**Az irtás tiltatik oly erdőkben, melyeknek eltávolítása által a futóhomok terjedésének út nyittatnék, vagy melyeknek talaja másnemű gazdasági mívelésre (szántóföld, rét, kert vagy szőlő) állandóan nem alkalmas.**

Az ily talajon álló erdők feltétlenűl fenntartandók.»

Ismét újabb korlátozás, illetőleg az előbbi korlátozás kiterjesztése, másrészt megszorítása, más természetű erdőterületekre nézve.

Oly erdőterületeknél, melyek futóhomok terjedésének gátul szolgálnak, vagy oly erdőkben, melyeknek talaja másnemű gazdasági, pl. szántóföld, rét, kert vagy szőlő gyanánti mívelésre állandóan nem alkalmas, a tulajdonos szintén megszoríttatik.

E megszorítás által csakis az irtás tilalmaztatik s megállapíttatik a kényszer, hogy az ily erdőterületek erdőbeli minősége föltétlenűl fenntartandó.

A tarvágat itt eltiltva nincsen.

A törvény ez erdők használási módja mibenlétének meghatározása s megállapítása iránt sem tart fenn semmiféle befolyást a kormányközegek számára.

A tulajdonos itt csak annyiban van megszorítva, hogy ha ily fajta erdei vannak, ezeket irtás utján megtorlatlanul el nem enyésztetheti.

Ily erdők pedig azok, melyek oly területeken fekszenek, hol 1-ör a fák és cserjék eltávolítása által a futóhomok terjedésének ú nyittatnék; 2-or hol a talaj a másnemű gazdálkodás állandó életbeléptetését kizárja.

Futóhomok. Ez az ásványországnak azon finom porszerű terméke, mely a szél által könnyen felkavarható s egyik helyről a másikra átszállítható.

Ily futóhomok található hazánkban az alföldi rónákon.

Hogy e homok fák ültetése által megköthető, köztapasztalati tény. De tudva van az is, mikép a futóhomok terjedése, termő területekre való sodortatása, a talaj termőségére káros behatással van.

A tulajdon e korlátozása tehát ismét csak közjó szempontjából állapíttatott meg.

Hogy ez erdőknek szintén ki fog kelleni jelöltetniök, terjedel-

mökre nézve meghatároztatniok, ámbár erről a törvény hallgat, következik annak szükségéből, nehogy az erdőtulajdonosok erdeik használatára nézve a felügyelettel megbízott közegekkel összeütközésbe jőjjenek, vagy zaklatásoknak higyjék önmagukat kitéve.

Úgyszintén ki kell ez erdőkre is terjesztetniök a véderdőkre kimondott kedvezményeknek. Igazolja ezt az irtás tilalmának s így a szabad használat megszorításának kimondása, valamint a fenntartás kényszerének megállapítása, mennyiben a költségek, melyekbe ez kerül, lehet, tetemesek. De a törvény azon intézkedése is hozza magával, miszerint ily területek beerdősítését és erdőül való fenntartását állami közvetítés útján előmozdítandónak mondja ki. (E. T. 177. §.)

V. §.

(Tarvágat.) **«Ha a 2. §-ban megjelölt véderdőkben tarvágat, vagy a törvény rendeletével ellenkező másnemű vágás, vagy épen irtás — vagy a 4. §. határozatai alá eső futóhomokon álló erdőkben, vagy oly erdőkben, melyeknek talaja másnemű gazdasági mívelésre nem alkalmas, irtás eszközöltetik. a kivágott vagy irtott terület legfeljebb hat év alatt beerdősítendő.»** *(Ujra erdősítés.)*

Míg az előbbi törvényszakaszok az elősorolt erdőterületek iránt inkább csak tiltólag rendelkeznek: itt már tevőleges intézkedéssel találkozunk.

Ki van mondva, hogy ha véderdőkben tarvágat, vagy a törvény rendeletével ellenkező másnemű vágás, vagy épen irtás, vagy futóhomok terjedését gátló, vagy oly erdőterületeken, melyek talaja más gazdasági mívelésre nem alkalmas, irtás eszközöltetik: a kivágott vagy irtott terület legfölebb hat év alatt újra beerdősítendő.

Beerdősítés az a tevékenység, melynek következtében a kivágott vagy kiirtott talajon idővel ismét erdő hozatik létre. Szükséges, mikép az ily terület vagy maggal bevettessék, vagy csemetékkel beültettessék, még pedig a törvényellenes vágat vagy irtás időpontjától számítandó 6 év alatt. *

A törvény rendelkezésével ellenkező másnemű vágás. Mennyiben a véderdőkre nézve a használási mód a hatóság által meg lesz álla-

* Rövidebb határidő is szabható. E. T. 47. §.

pítva, a tulajdonosnak a megállapított gazdasági tervtől önkényüleg eltérnie nem szabad.

E szerint másnemű vágás lesz a különben megengedett vágás is, ha nem a kellő sorrendben, vagy nem azon időben és helyen eszközöltetik, a mikor és a hol tulajdonkép engedve van; minélfogva ez határozottan tilalmaztatik s az ily módon támadt hiányt okvetlenül pótolni kelletik.

Tilalmazva van s pótlandó a túlvágatás is.

VI. §.

(Tuskó-, gyökér-irtás.) «A 2. és 4. §§. alá eső erdőkben a tuskó- és gyökér-irtás tilos.»

Tuskó-, gyökér-irtás. E szakaszban a törvény tilalmazza, mikép véderdőkben és futóhomok terjedésének megakadályoztatására szolgáló, vagy oly erdőterületeken, melyek talaja másnemű gazdasági mívelésre nem alkalmas, bárki is tuskó- vagy gyökér-irtással foglalkozzék.

Tuskó alatt a tönkök, a levágott vagy letört élő-fáknak a föld fölött kiemelkedő törzs-maradványai értendők, melyek érzékeink alá esnek s melyek kivált egyes fanemeknél (lombfák) még alkalmasak sarj hajtására, mely sarjakból idővel kellő ápolás mellett fák növekedhetnek, s melyek főleg homokos területen a futóhomok megkötésére kitünő szolgálatot tesznek.

Gyökerek a fának a föld színe alatt elterülő részei s ezek elágazásai.

Minthogy a laza föld megszilárdítása által a futóhomok megkötésére a gyökér a legnagyobb mértékben közreműködik, méltán tiltatik, kivált futóhomok terjedését gátló erdőkben, a gyökér-irtás a tulajdonosnak, vagy bárki másnak is.

VII. és VIII. §§.

(Legeltetés.) «A 2. §. alá eső véderdőkben és futóhomokon álló erdőkben a legeltetés mindaddig tilos, míg az a fák- és sarjadékok- vagy a talajban kárt okozhat, ez iránt az erdőfelügyelőnek, vagy a tulajdonosnak megkeresésére, de mindenesetre az erdőfelügyelő véleményének meghallgatása után a közigazgatási bizottság határoz.

Azon erdőrészek, melyekre nézve legeltetési tilalom áll fenn, az erdőbirtokos által nyilvános jelekkel látandók el.» *(Nyilvános jelek.)*

(Alomgyűjtés.) (8. §.) «A 2. §. alá tartozó véderdőkben és a futóhomokon álló erdőkben almot gyűjteni tilos.»

E két szakasz is tilalmi intézkedés.

Az egyik, a 7. §. a legeltetést tiltja.

Legeltetés házi állatoknak, lovak, szarvasmarha, juhok, szárnyas-állatok stb. erdőbe azon czélból való beterelése, illetőleg tartása az erdőben, hogy az ott részökre található alkalmas növényzettel táplálkozzanak.

Állatoknak véderdőkben és futóhomok terjedésének megakadályozására szolgáló erdőrészekben való őrzése, legeltetés végett, mindaddig, míg fákban, sarjadékokban, vagy a talajban kárt okozhatnak, nem engedtetik; mert pl. a fák rügyeit leszakgathatják, a fris hajtásokat, sarjakat letéphetik, vagy a csemetéket megcsonkíthatják, vagy a talajból a bevetett magot kiszedhetik, kitéphetik, kitaposhatják, s ilyetének az erdőfejlődést gátolhatják, késleltethetik.

A tilalom e szerint föltételes; továbbá nem vonatkozik oly erdőkre, melyek csak azért rendeltetnek fenntartandóknak, mert talajuk másnemű gazdasági mívelésre nem alkalmatos.

Intézkedni egyébiránt e tilalom ügyében, t. i. megállapítani : a tilalom föltételei mikor vannak jelen; meddig tartson a tilalom stb. joga azon törvényhatóság közigazgatási bizottságának, a melyiknek területén az erdő fekszik.

Okot arra mindenkor az erdőfelügyelő,* vagy a tulajdonos megkeresése szolgáltathat.

Az esetre, ha az erdőfelügyelő indítványozza az intézkedést, a tulajdonos csak értesítendő, meghagyatván neki, hogy a tilalom alá vont erdőrészeket a törvény értelmében oly nyilvános jelekkel (tilalmi táblák) lássa el, melyek a tilalmat észrevehetővé tegyék. Meghallgatása nem kívántatik.

Ellenben, ha maga a tulajdonos kérelmezi a közigazgatási bizottság ez irányban teendő intézkedését, a törvény szerint az erdőfelügyelő előzetesen mindenkor meghallgatandó.

A 8-ik szakasz szintén csak a szóbanforgó erdőkben tilalmazza az *alomgyűjtést.*

* Itt is a kir. erdőfelügyelő értendő.

E tilalom föltétlen.

S mennyiben a fákról lehullott levél, gyümölcs s a talaj növénytermékei is stb., köztudomás szerint erjedési átalakulás folytán termékeny földdé válnak s kivált a homok-föld szilárdabbá-tételét, javítását eszközlik, az erdőfenntartás, a homok-terjedés megakadályoztatása végett a hulladéknak (levelek, galyak stb.) fölszedetése s elhordása méltán tiltatik.

Alom alatt főleg a fának lehullott száraz levelei, lombjai értendők, melyek némely vidéken szalma hián házi állatok fekhelyének készítésére s trágya szaporítására fordíttatnak. A házi állatok alá szórandó falevél- s egyéb növényzeti anyagokat is *alomnak* nevezik.

IX. §.

(Tüzelés.) «Az erdőkben s azok közelében száz méternyi távolságon belűl — csak az erdőégések megakadályozására szükséges óvrendszabályok megtartása, s idegeneknek még ezen felül, csak az erdészeti személyzet engedélye mellett szabad tüzet rakni; azonban az erdőőrök az általuk őrzött területeken, a favágók a vágásokban, s a kőfejtők a kőbányákban, és a nyájukat legeltető pásztorok főzés és felmelegedés végett, oly veszélytelen helyeken, melyeken az erdőbirtokos a tűzgerjesztést világosan el nem tiltotta, a kellő óvrendszabályok megtartása mellett rakhatnak tüzet.

A ki tüzet rak, minden esetben tartozik azt távozása előtt teljesen eloltani.

Különösen száraz időjárás alkalmával az erdőrendészeti hatóság a tüzelést az erdőben egészen eltilthatja.»

Itt a törvény azon veszélyek megelőzése s elhárítása iránt intézkedik, melyek a kellő módon nem őrzött tüzelésből az erdők fenntartására esetleg származhatnak.

Tudva van, hogy kivált fenyvesekben, de másfajta erdőkben is, a száraz növények és ágak, galyak útján a tűz sokszor mily roppant dimensiókat ölthet s mennyire elpusztíthatja nemcsak a már meglevő termékeket, hanem jövőre nézve is, miután a tűz a fák életerejét rontja meg, mily nagy károkat okozhat.

Ez okból nem lehet eléggé nem méltányolni minden gondoskodást, mely e bajoknak útját állani törekszik.

Az erdőfenntartás szempontjából, s tekintettel a nemzeti vagyonosodásra is, lehetőleg megelőzendő a teljesen improductiv, azaz minden oly fogyasztás, mely senkinek semmi hasznot nem hajt.

E czélból a törvény jelen szakaszbeli intézkedése az erdőkben

tüzet rakni csak úgy engedi meg, ha a kellő tekintetek figyelembe vétetnek; ellenesetben tiltja az erdőkben a tűzgerjesztést.

Sőt nemcsak hogy e tekintetek mellőzésével tüzet magukban az erdőkben rakni nem szabad: ki van e tilalom terjesztve az erdők legközelebbi környékére is — 100 méternyi távolság hosszában.

És ámbár a törvény eddig csak bizonyos erdőterületek iránt intézkedik, erdőknek tűz által lehető pusztítását megelőzendő, semmi különbséget nem tesz erdő s erdő közt.

A tüzelési tilalom, illetőleg a tüzelés körül megtartandó tekintetek parancsai tehát mindenkire egyiránt alkalmazandók s mindenki részéről egyformán követendők.

Első, mit a törvény erdők- s azok közelében való tüzelés körül megkíván: az erdőégések megakadályozására szükséges óvrendszabályok megtartása.

Ily óvrendszabályok mindenekelőtt: hogy fákkal sűrűn benőtt helyen, bozótban, hol a tűz a fák törzseit, ágait könnyen megkaphatja, elterjedhet; vagy tőzeggel, sarjjal sűrün borított téreken, — nemkülönben hogy — nagy tüzet ne rakjunk; továbbá, hogy a tűzrakás helyét lehetőleg víz vagy forrás közelében szemeljük ki; valamint hogy erdőkben könnyen található kövekkel vagy könnyen húzható árkocskákkal különítsük el a terület többi részétől, nehogy különben a talajon éghető termékek közvetítésével a tűz valahogy tovább az erdő fáiba harapózzék; végül hogy a tűz felügyelet nélkül ne hagyassék.

Ez óvrendszabályok követése mindenkire, tehát erdőtulajdonosokra, birtokosokra, erdei felügyeleti személyzetre, munkásokra nézve is, egyformán kötelező.

Idegeneket illetőleg ezen fölül még egyenest megkívántatik, hogy tűz gerjeszthetésére az erdészeti személyzet, tiszt, altiszt, erdő-őr stb. engedélyével bírjanak.

Idegen személyek lehetnek: útasok, fuvarosok stb.

A törvényben felsorolt következő egyedeknek ellenben positiv engedélyre, habár netán idegenek volnának is, nincsen szükségök, u. m. *favágók* a vágásokban, *kőfejtők* a kőbányákban, azaz azon munkások, kik a vágásul kijelölt részekben a fák ledöntésével, feldarabolásával, kikészítésével stb. s kik a földben találtató kőtermékek fölszinre-hozatalával foglalkoznak a kőbányákul szolgáló területeken; a nyájukat legeltető *pásztorok*, — ha főzés vagy fölmelegedés

végett s oly veszélytelen helyeken raknak tüzet, hol a tűzgerjesztést a tulajdonos világosan el nem tiltotta.

Ugyanez áll az erdő-őrökről is az általuk őrzött területekre vonatkozólag.

Ha tehát mindezek, névszerint erdő-őrök, favágók, kőfejtők netán oly helyeken akarnának tüzet rakni, hol a birtokos ezt világosan eltiltotta, ezt csak úgy tehetik, ha erre, bár nem idegenek is, szintén positiv engedélyök van, mennyiben t. i. a birtokos tilalmát kivételesen felfüggesztené.

A törvényszakasz mindezeken túl még egy parancsot foglal magában.

Köteles mindenki, a ki erdőkben s azok közelében tüzet rakott, arra, hogy azt távozása előtt *teljesen* eloltsa.

Végül jogot ad még e szakasz az erdőrendészeti hatóságnak arra, hogy száraz időben az erdőkben való tüzelést egészen is eltilthatja.

Az erdőrendészeti hatóság az illető közigazgatási bizottság, illetőleg albizottsága leszen.

Magától érthető, hogy a kezdeményezési jog a kir. erdőfelügyelőt e részt is megilleti; sőt sürgős esetekben saját felelősségére egyedül is intézkedhetik.

Nemkülönben szabadságukban áll maguknak az erdőtulajdonos- és birtokosoknak is ily tilalom kieszközölhetése.

Egyébiránt ha a tulajdonos önmaga, a hatóság közreműködése nélkül rendelné el s nyilvános jelek által tenné észrevehetővé az ily teljes tilalmat, — tehetné ugyan; a tilalmat megszegő ellen mindazáltal csak annyiban léphetne föl, mennyiben neki ez tette által netán kárt is okozott. Birságnak egyedül csak akkor volna helye, ha a tilalommegszegés egyuttal a törvényben megállapított tilalomnak is áthágását foglalná magában.

X. §.

«A megelőző §. határozatai alá nem esnek a rendszeres üzletből folyó szükéges tüzelések.»

Ebben a törvény a tüzelésből származható veszélyek és károk megelőzése iránt tett intézkedései ellenében önmaga statual kivételt.

Megállapítja, miféle tüzelések azok, melyek az előbbi szakasz rendelkezései alá nem tartoznak; melyekre nézve tehát idegeneknek sem kell az erdészeti személyzet részéről engedélyt eszközölniök; a melyek továbbá a hatóság részéről még annyira száraz időben sem tilthatók el; — ellenkezőleg bármikor, bárhol, természetesen azonban szintén a kellő óvrendszabályok megtartása s felelősség mellett, foganatosíthatók.

Ily tüzeléseknek mondja a törvény a rendszeres üzletből folyó szükséges tüzeléseket.

Rendszeres üzletből folyó szükséges tüzelések. Hogy a tüzelés e kivételes intézkedés alá tartozónak tekintessék: két kellék kivántatik meg.

Először, hogy a tüzelés rendszeres üzletből folyó;

másodszor, hogy szükséges legyen.

Ily rendszeres üzlet lesz például bányászat, kohászat, mész- vagy szénégetés, vagy téglagyártás, vagy gőzfürészelés stb. berendezése.

Az ez üzlet fenntartása, gyakorlása czéljából eszközlött tüzelések, épen mint az üzlet körül foglalkozó munkások tüzelései is, tagadhatatlanul egyszersmind szükségesek-, vagyis elkerülhetetlenek- s mellőzhetetlenéknek tartandók.

XI. §.

(*Tüzoltás.*) «A ki erdőben vagy annak közelében elhagyott tüzet talál, tartozik azt lehetőleg eloltani; ha pedig azt eloltani már nem bírja, vagy ha erdőégést vesz észre vagy annak tudomására jut, tartozik azt az útjában eső legelső ház lakosainak tudtára adni, ezek pedig tartoznak az erdőégésről az erdőbirtokost vagy annak háznépét vagy az erdőfelügyelettel megbízott személyzetet haladék nélkül értesíteni, vagy a legközelebbi községi elöljáróságnak (lehetőleg a szolgabirónak, mezei rendőr-kapitánynak) bejelenteni.»

Erdőégések megelőzése és elhárítása végetti intézkedések képezik e szakasznak is tartalmát.

Megkülönböztetendő benne négy eset.

Az elsőt illetőleg ki van mondva s általa mindenki kötelezve arra, hogy ha erdőben, vagy közelében valahol tüzet talál, azt eloltsa.

Ily esetben tehát mindenki köteles odahatni, hogy a minden felügyelet nélkül hagyott tüzet a parázsnak szét-szórása s eltaposása

vagy földdel való behintése, vagy vízzel foganatosított belocsolása útján elenyésztesse. Természetesen, ha mindez még eszközölhető! „*Lehetőleg eloltani*“ — úgymond a törvény. Mennyiben lehetetlen volna, ilyenre kötelezettség nincsen.

A többi három esetre nézve a változó előzmények daczára a törvény parancsa ugyanegy.

Közös kötelességűl van t. i. kimondva, hogy mindenki tartozik az útjában eső legelső ház lakosaival tudatni azt, *a)* hogy erdőben vagy annak közelében elhagyott tüzet talált, melyet eloltani nem tudott; *b)* hogy erdő-égést vett észre; *c)* hogy erdő-égésnek jutott tudomására.

Az *a)* és *b)* alatti eset egyszerű.

A *c)* alatt érintett azonban csak úgy képzelhető, hogy az *illető* emberekkel találkozott, kik az égésnek már eloltására siettek s a törvény őt kötelezi, hogy az útjában eső legelső ház lakosainak ezt tudtokra adja, hogy ilyeténképen az erdőbirtokos vagy háznépe, vagy az erdei felügyelettel megbízott személyzet annál biztosabban s minden haladék nélkül értesíttessék az erdő-égésről s így maguk is intézkedhessenek az oltás iránti gondoskodás felől; vagy a legközelebbi község elöljáróságának (biró, polgármester, mezei rendőr-kapitány), ha lehet a szolgabirónak, minél bizonyosabban bejelentsék, hogy így más községek is tudomást szerezhessenek az erdő-égésről s segítségre kirendeltethessenek.

Vagy pedig úgyis képzelhető, hogy például találkozunk valami emberrel, ki nekünk, mint lóháton vagy kocsin járóknak, az égést hírül adja s miután mi hamarébb érhetjük az útunkban eső legelső házat, az oltás iránti gyorsabb intézkedhetés végett mi is tartozunk az első ház lakosait a tűzről értesíteni.

Mindezen esetek annál inkább figyelemre méltók, mert a ki az itt kifejezett törvénybeli meghagyások szerint nem cselekszik, veszélyes mulasztás miatt kihágási eljárás alá kerülhet.

A törvény továbbá az eloltatlan tűzről vagy az erdő-égésről ily módon értesített ház lakosait ismét arra kötelezi, hogy ezek, már a körülményekhez képest, magát az erdőbirtokost vagy háznépét, vagy az erdőfelügyelettel megbízott személyzetet, még pedig haladék nélkül, tudósítsák; vagy, már mindenesetre ha ezt hamarább tehetnék, a tüzet, az égést a legközelebbi község elöljáróságának vagy a szolgabirónak bejelenteni el ne mulaszszák.

XII. §.

«A szolgabiró (mezei rendőrkapitány) illetöleg a községi elöljáró, mihelyt valamely erdő-égés tudomására jut, azon község lakosságát, melynek határában az erdő létezik, s a körülményekhez képest, a szomszédos községek lakosságát is, az oltásra kirendeli. A kirendeltek, a község-elöljárókkal együtt, kötelesek az oltáshoz szükséges oltószerekkel u. m. csákánynyal, kapával, baltával stb. tüstént az égés helyére sietni.

(Tűzoltás-vezetés.) Az oltás vezetése a helyszinén levő rangban első erdőtisztet, különben a szolgabirót (illetőleg városi kapitányt) s ha ezek közül senki sem volna jelen, azon község elöljáróját illeti, melynek határában vagy legközelebbi szomszédságában az erdő-égés van.»

Itt már a hatósági teendők vannak megszabva, melyeket az elolthatatlan tűzről vagy erdő-égésről, kiváltképen erről, értesített községi előljáróságnak (biró, kapitány, mezei rendőr-kapitány), továbbá a szolgabiráknak tenniök kell.

A községi előljáró, városokban átlag véve a kapitány vagy mezei rendőr-kapitány saját községe lakosait, a szolgabiró mindenekelőtt azon községnek, melynek határában az erdő ég, lakosait, ha előljáróik által még kirendelve nem volnának, a körülményekhez képest azonban, ha t. i. szükség volna, mi nagyobb erdő-égéskor csakugyan fenn fog forogni, a szomszédos község lakosait is az oltásra kirendelni tartozik.

Törvényhatósági joggal felruházott városokban a kapitány intézkedik a szükséges oltási módok s eszközök iránt.

A kirendeltek az oltáshoz megkivántató eszközökkel, mint a szöveg elősorolja, csákánynyal, kapával, baltával, kosarakkal stb. tartoznak azonnal az égés helyére sietni.

Kötelességök ez maguknak azon községek előljáróinak is, melyek lakosai az oltásra kirendeltettek.

Az oltás vezetése első sorban a hely szinén levő rangban első erdőtisztet; ha ilyen nincs, vagy nincs a hely szinén, a szolgabirót; vagy törvényhatósági joggal felruházott városi határban a kapitányt; s csak ha ezek közül senki sem volna ott jelen — illeti azon község előljáróját, melynek határában vagy legközelebbi szomszédságában az erdő-égés van.

Így az oltás vezetésében való sorrend is magában a törvény szövegében meg van állapítva.

XIII. §.

«Az oltásvezetőnek, az oltás iránt tett rendelkezéseit, a megjelentek feltétlenűl s minden munkabérre vagy jutalomra való igény nélkül teljesíteni tartoznak.

Az oltás bevégzése után az égés helye egy, ha szükségesnek mutatkozik, több napig az e végre kirendelt erdő-őrök, illetve községi lakosok által őrizet alatt tartandó.»

Oltásvezető azon egyén, kit a törvény a tűz leendő elfojtására szükséges teendők megrendelésére és végrehajtására feljogosít.

Fel van pedig e joggal ruházva az égés helyén jelen levő rangban első erdőtiszt (erdőmester vagy erdész); ha erdőtiszt nincsen, akkor törvényhatósági joggal biró város határában a kapitány, megyékben a szolgabiró az oltásvezető.

Ennek hiában azon község előjárója (rendezett tanácsu városok határában mezei rendőr-kapitány), melynek határában vagy legközelebbi szomszédságában az erdő-égés van.

Mindezen egyedeknek az oltás iránt tett meghagyásait a megjelentek föltétlenűl teljesíteni tartoznak; a nélkül tehát, hogy a meghagyások czélszerű- vagy czélszerűtlenségét bonczolgathatnák s ettől tehetnék függővé eljárásukat.

Nem szabad készségöket, illetőleg a meghagyásoknak megfelelő engedelmességet attól sem függővé tenni: vajjon az oltásért valami bért vagy jutalmat fognak-e kapni?!

Ha a tűz elfojtása, az égés megvétele, szerencsésen sikerült, az égés helye őrizet alatt tartandó.

Mennyi ideig tartson ez őrizet, első sorban az oltásvezető fogja meghatározni. Különben ez mindenesetre a körülményektől függ.

Kirendelhetők őrizetre mindenekelőtt az erdő-őrök, ha vannak; ellenkező esetben az oltást teljesítő községi lakosok.

Az őrizet egy, vagy a szükséghez képest, nevezetesen ha attól tarthatni, hogy a tűz újra kitörhetne, ha nincs kéznél gyors segély, vagy főleg szeles időben, több napig is tarthat.

Hogy az őrizetre ily módon kirendelt lakosok a részökre ez által bekövetkező munkamulasztásért kártérítést követelhetnek: a dolog természete hozza magával.

XIV. §.

(Rovarkárok.) «Az erdőbirtokosok az erdei rovarok pusztításai vagy azok terjedésének megakadályozására nézve, az erdőrendészeti hatóságnak esetenkénti intézkedéseit végrehajtani tartoznak.»

Mint a tűz, a körülményekhez képest ép oly veszélyes lehet erdők fenntartása tekintetéből — az erdőpusztító rovaroknak helylyel-közzel nagyobb számban való föllépte.

A törvény e szakasza általános parancsot tartalmaz ezen elemi csapás eltávolítása czéljából.

Jogot ad az erdőrendészeti hatóságoknak, hogy ez iránt esetenként czélszerűleg intézkedhessenek; másrészt ismét kötelez minden erdőbirtokost különbség nélkül arra, hogy az erdei rovarok pusztításai, vagy azok terjedésének megakadályoztatására nézve az erdőrendészeti hatóságoktól esetenként hozzájok intézett meghagyásoknak eleget tegyenek.

Erdőrendészeti hatóságok: a közigazgatási bizottság, illetőleg albizottsága s a kir. erdőfelügyelő, ki szükség esetén maga is intézkedhetik. Minden erdőbirtokos köteles tehát az ez oldalról jövő e részbeli parancsot és rendeleteket föltétlenűl, t. i. akkor is (egy esetet* kivéve) teljesíteni s végrehajtani, ha netán azok ellen a földmívelés-, ipar- s kereskedelmi minister elé felebbezéssel járulnának is.

Ily ártalmas rovarok a furdancs (Borkenkäfer), a zsizsik (Russelkäfer), a cserebogár (Maikäfer) s a különböző hernyók stb.

Az intézkedések majd szaporodásuk, terjedésök meggátlására, majd kiirtásukra fognak irányulni.

XV. §.

(Rovarkárok elleni hatósági intézkedések.) «A közigazgatási bizottságnak a rovarkárok megakadályozása iránt tett intézkedései ellen, a felebbezés felfüggesztő hatással nem bír s azokat mind a közvetlen érdekelt, mind a szomszédos erdőbirtokosok, haladéktalanul teljesíteni tartoznak.

Ez alól kivételt képez azon eset, ha a közigazgatási bizottság által az erdőnek vagy az erdő egy részének kivágatása rendeltetnék el, mely esetben a földmívelés-, ipar- és kereskedelmi ministerhez beadott felebbezés felfüggesztő hatással bír.

* Az erdő-kivágatás esete.

Ha az erdőbirtokosok a közigazgatási bizottság meghagyásának, a kiszabott idő alatt eleget nem tesznek, az intézkedő hatóság a szükséges munkálatokat az erdőfelügyelő által, a késedelmes erdőbirtokos költségére végrehajthatja.

(Községek tömeges kirendelése.) Nagyobb veszély esetére a községek tömeges közreműködése, a helyi munkabérek megtérítése mellett hivatalból igénybe vehető.

(Költségek kivetése.) Az esetben, ha a rovar-károk megakadályozása czéljából nagyobb kiadásokkal járó munkálatok voltak eszközlendők, mely kiadásoknak azonban az illető megvédett erdőrészek egy évi állami adóját meghaladni nem szabad, — a költségeket az érdeklett erdőtulajdonosok, a megvédett erdőterületek arányában viselik, mi iránt az érdeklettek meghallgatása után, a közigazgatási bizottság határoz. Ezen határozat ellen azonban az érdekelt felek birtokon kívül a földmivelés-. ipar- s kereskedelemügyi ministeriumhoz felebbezhetnek.»

E szakaszban a törvény az előbbi szakasz intézkedésének ad nagyobb szentesítést, a mennyiben kimondja, hogy az erdei rovarok által okozható károk megakadályoztatása végett tett közigazgatási bizottsági rendeletek és meghagyások ellen közbevetett felebbezés felfüggesztő hatással nem bír. A mi azt jelenti, hogy azokat okvetlenűl s mulhatlanul foganatosítani kell úgy, a mint a rendeletek s meghagyások kijelölik és megkívánják.

Tartoznak e rendeleteket végrehajtani nemcsak azon erdőbirtokosok, kiknek erdei a rovarok által közvetlenűl már megtámadva vannak; de, mennyiben a megtámadás a szomszédos erdőbirtokosok erdei vagyonát is fenyegeti s a közigazgatási bizottság részéről hozzájok valami meghagyás érkezik, ezt azok is haladéktalanul teljesíteni tartoznak.

Itt hatalmaztatik föl a közigazgatási bizottság arra, hogy azon esetre, ha az erdőbirtokosok a hozzájuk intézett meghagyásoknak a bizottság részéről kiszabott idő alatt eleget tenni elmulasztanák, az intézkedő hatóság a szükséges munkálatokat a kir. erdőfelügyelő által a késedelmes s vonakodó erdőbirtokos költségére végrehajthatja.

A szükséges munkálatokat. Például az erdőben találtató romlott vagy aszálynak indúlt fát az erdőből kitakarítani, elégetni vagy legalább kérgétől megfosztani; mert az ily romlott fák kérge alatt tenyésznek rendesen a rovarok; vagy tavasztól őszig mindazon helyek közelében, melyeket a fenyűszú megtámadott egyes fákat, úgynevezett «csalfákat» ledönteni s a mennyire lehet szabadabb helyekre vagy vágások széleire kihurczoltatni; minthogy az ily fák hántatlanul maradván, vágásuk pedig a nedvkeringés idejében történvén, a

kéreg alatt levő nedv csakhamar forrásnak indul s a fenyűszúknak keresett búvhelyet nyújt, hová tojásaikat lerakják; vagy a meg nem menthető erdőket árkokkal körülvenni s a feláldozandó részt a többi erdőtesttől nyiladékok által elkülöníteni annyira, hogy a fák koronáinak összefüggése végkép megszakadjon stb. (V. ö. Lázár, Erd. kézikönyv 203. s köv. lapj.)

Ráparancsolva a közigazgatási bizottságra nincs, hogy okvetlenül végrehajtani köteles; de meg van adva a jog, s ez hivatalos kötelessége is, ha szükségét látja, megtenni.

Sőt kiterjed a közigazgatási bizottság hatásköre nemcsak az erdőbirtokosokra, hanem hatalommal bír, mikép, nagyobb veszély esetére, a községek tömeges közreműködését is igénybe vehesse; azaz meghagyást intézhet a szolgabirákhoz s ezek útján a községi elöljárókhoz, hogy például a hernyóknak szedésére, a túlságosan meglepett fáknak, ha más mód nincs, kivágására, miután rögtönösen s gyorsan kell intézkedni, a lakosokat kirendelni siessenek.

Törvényhatósági joggal felruházott városokban a meghagyás a tanácshoz intézendő.

Az ily esetekben alkalmazott dolgosoknak egyébiránt munkamulasztás megtérítése czímén a helyi munkabérek arányához képest kárpótlás szolgáltatandó.

A hatóság részéről való végrehajtás költségei kizárólag a vonakodó s késedelmes erdőbirtokosok által fedezendők. A munka-mulasztásért járó megtérítéshez ellenben mindazon erdőtulajdonosok hozzájárulni tartoznak, kik a tömeges közremüködés útján károsodástól menekültek meg.

Különben a törvény jelen szakasza a felmerülhető költségek iránt is rendelkezik. A költségviselés terhét határozottan az érdekelt erdőbirtokosokra hárítja. Ezek azt a károktól megvédett erdőterületek arányában viselik.

E részben ez érdekelt birtokosok a közigazgatási bizottság által meghallgatandók. A bizottság erre határoz s megállapítja: mely erdőbirtokosok s mennyivel tartoznak a megtérítéshez hozzájárulni. Nem mellőzendő az erdőbirtokosok joga, melynél fogva az erdei rovarok által okozható károk megakadályozására tett erdőrendészeti hatósági intézkedések ellen a földmívelés-, ipar- s kereskedelmi ministerhez intézett felebbezési hivatkozással élhetnek.

Ennek mindazonáltal felfüggesztő hatása nincsen.

Egy esetben kell csak a végrehajtással a minister által hozandó eldöntésig várni, akkor t. i., ha az erdőrendészeti hatóság az erdőbirtokosoktól az egész erdő, vagy egy része kivágatását követeli.

Felebbezhet az erdőbirtokos a költségeknek az általa aránylagosan megtérítendő része iránt hozott határozat ellen is. Itt is azonban csak birtokon kívül. Azaz a felebbezésnek felfüggesztő hatása itt sincs. Az érdekelt erdőtulajdonosok a rájok kirótt összeget megfizetni tartoznak; ha nem teszik, *az* végrehajtásilag vétethetik meg ellenök — a nélkül, hogy az általuk közbevetett felebbezésre, mint őket ez ellen oltalmazóra, utalhatnának.

Hogy egyébként a költségek túlságosak ne lehessenek: a törvény megszabja a legnagyobb összeget, melyen túl az erdőrendészeti hatóság nem mehet. E határ a megvédett erdőrészek egy évi állami adójának mennyisége. Ezt az ily alkalmakkor felmerülhető kiadásoknak, a törvény szerint, meghaladniok nem szabad.

XVI. §.

(Községi adó.) «Az 1876. évi V. t.-czikk 33. §-ának azon rendelkezése, hogy az első pont alatt említett közigazgatási költségek kivetésének alapjául a községekhez közigazgatásilag csatolt puszta, illetőleg havasok után fizetett egyenes adóknak csak fele-része vétethetik" — minden rendszeres gazdasági terv szerint kezelt erdőtestre is alkalmazandó.»

Az e szakaszban az erdőbirtokosoknak nyújtott kedvezmény is olyan, mely arra látszik irányozva lenni, hogy, főleg a véderdő-, de általában véve mindazon erdő-tulajdonosoknak, kiktől a törvény, közjó szempontjából, érdekeik némi megszorítását követeli, ezért viszontszolgáltatás adassék.

Átlag véve az erdőtulajdon is oly vagyoni alkatrész, melyért a törvény értelmében az államnak adó fizetendő. Mennyiben pedig minden vagyoni alkatrész, az ingatlanok, egyszersmind egy vagy más község, város területéhez tartoznak, miután határában feküsznek, alávetvék azon kötelezettségnek is, mely szerint a község, város, közigazgatási költségeihez az egyenes állami adó arányában valamivel hozzájárulni tartoznak.

Ily *közigazgatási költségek* például az elöljáróság, birák, hitesek, körjegyzők, városi tanácsbeli tisztviselők fizetése, közlekedési eszközök jó-karban tartása, iskola-ügy stb.

«Kis és nagy községekben ép úgy, mint rendezett tanácsu városokban — úgymond a törvény — a község minden tagját egyenlően érdeklő közigazgatási költségek az összes egyenes államadók arányában vettetnek ki» (1876. V. t. cz. 33.).

Ez a szakasz az, melyre az erdő-törvény jelen szakaszában hivatkozás tétetik.

És ezek azon költségek, melyek kivetésének alapjául véderdők s általában minden rendszeres gazdasági terv szerint kezelt erdőtestnél nem az összes egyenes állami adók, hanem ezeknek csak felerésze veendő.

Vagyis a jelen törvényszakasz az 1876. V. t.-czikk 33. §-ának azon rendelkezését, melyet az a községekhez közigazgatásilag csatolt puszta-, illetőleg havasokra nézve a közigazgatási költségek járuléka iránt megállapít, a rendszeres gazdasági terv szerint kezelt erdőtestekre is kiterjeszti.

Csak az a kérdés, hogy mennyiben rendszeres gazdasági üzemtervet a törvény csupán csak bizonyos erdőtulajdonosoktól követel, ha olyan egyének, kiknek ez nem kötelességök, erdeikre vonatkozólag szintén rendszeres üzemtervet készíttetnek s igazolni képesek erdeik a szerint való kezelését és használását, — vajjon igénybe vehetik-e ezek is e kedvezményt, miután a törvény határozottan azt mondja: «minden rendszeres gazdasági terv szerint kezelt erdőtestre is alkalmazandó».

Nem tartozik-e az ily utóbbi erdőrész is a „*minden* rendszeres gazdasági üzemterv szerint kezelt erdőtest“ fogalma körébe? Mindenesetre tartozik! S így a kedvezmény azokra is kiterjesztendő.

MASODIK FEJEZET.

KÜLÖNÖS HATÁROZATOK AZ ÁLLAM, A TÖRVÉNYHATÓSÁGOK, A KÖZ SÉGEK, AZ EGYHÁZI TESTÜLETEK ÉS EGYHÁZI SZEMÉLYEK, A ALAPÍTVÁNYOK ÉS HITBIZOMÁNYOK ERDEIRŐL.

Míg az előbbi fejezetben kimondva találjuk azon elveket, melye erdők fenntartása szempontjából minden erdőbirtokos által, bizony erdőterületeik s átlag véve erdeik iránt, nemkülönben mindenkit követendők: itt azon különös, tisztán csak bizonyos testületek é egyedek erdeit illető intézkedések foglaltatvák, a mely testületek é egyedek erdőbirtokaira erdőkezelés tekintetéből a kormánynak kivál figyelmet és gondot kell a törvény rendelkezéseihez képest fo dítania.

Ily testületek, a mint e fejezet czímfelirata is már elősorolj *az állam* maga; tehát a jogbátorlét biztosítása s a közczélok, a köz jólét elérése végett fennálló nemzeti egész, mely vagyoni szempontb az egyes physikai személyekéhez hasonló jogképességgel bírván, ép úgy mint a magánosok, vagyonnal s ennek alkatrészei között erd tulajdonnal is el lehet látva s hazánkban ily erdőtulajdonnak csa ugyan alanya is. (Államerdőségek.)

Továbbá *a törvényhatóságok;* azaz azon egyes közönségek (sz mélyek összességei), melyek közügyeik elintézésére önállósággal s eze belül szabályrendeletek (mindnyájokra kötelező erővel bíró intézk dések) alkotására hatalommal vannak fölruházva: megyei közönsége s törvényhatósági joggal fölruházott városok közönségei.

Községek azon közönségek, melyek egyedül csak saját hel ügyeik vezetésére vannak jogosítva, önmaguk által választott közeg közvetítésével, a vármegyék felügyelete s ellenőrzése mellett. Ide ta toznak a rendezett tanácsú városok, nagy és kis községek. (Mezővár sok, falvak).

Egyházi testületek, t. i. valláserkölcsi czélokra alakult s ezek el

mozdítására, elérésére fennálló egyesületek. Ilyenek egyes hitközségek; vagyonnal biró szerzetes rendek; káptalanok.

Egyházi személyek. Ezek azon egyedek, kik egyházi hatalommal fölruházva valláserkölcsi hivatalok ellátására rendeltetvék. (Primás, érsekek, püspökök, apátok stb.)

Alapítványok, vagyis köz- vagy egyes, leginkább jótékony czélok elérésére hivatott vagyonösszességek, melyek, mint ilyenek, már hivatásuknál fogva szintén vagyonjogi képességgel bírnak s így jogviszonyok alanyai lehetnek. (Vallási alap, tanulmányi alap, kórházak stb.).

Hitbizományok. Ezek azon vagyoni összességek, melyekre nézve együvétartozóságuk s elidegeníthetlenségük a megrendelő által a törvény rendelkezéseinek megtartásával s ő Felsége beleegyeztével bizonyos föltételek mellett meghatároztatott, a kijelölt személyeket illetvén meg mindenkor azok haszonélvezeti joga. (Primogenitura, majoratus, senioratus, — a szerint, a mint a haszonélvezeti jog az elsőszülötteket, a megrendelőhöz legközelebb álló rokont, vagy mindenkor a nemzetségbeli legkorosabb egyént illeti meg.)

Közbirtokosságok alatt azon személyek értendők, kik bizonyos jogok tekintetéből még közösségben élnek s e jogok tárgyai fölött egészben csak közakarattal rendelkezhetnek s a hasznokban meghatározott kulcs szerint vesznek részt. Saját eszményi része fölött egyébiránt kiki intézkedhetik olyképen, hogy netáni elidegenítés esetére utóda lép be azon jogkörbe, melyet előbb az elidegenítő önmaga foglalt el.

E fejezet az ezen itt elősorolt személyeket illető erdőtulajdonra vonatkozó különös intézkedéseket tartalmazza.

XVII. §.

(Gazdasági üzemtervek.) «Az állam, a törvényhatóságok, a községek, az egyházi testületek és egyházi személyek — mint ilyenek — birtokában levő, továbbá a köz- és magán-alapítványok- és hitbizományokhoz tartozó erdők, valamint a közbirtokossági erdők is (ezen elnevezés alatt értetvén az urbéri rendezés alkalmából, mint erdő-illetőség, a volt urbéresek tulajdonába átment erdők is) addig, míg közösen használtatnak, gazdasági rendszeres üzemterv szerint kezelendők.

Ugyanezen szabály áll a bánya-ipar és más iparvállalatok czéljaira alakult részvénytársulatok erdeire is. Ezen megszorítás azonban nem alkalmazandó az illető társulatok erdeire, melyeket e törvény életbelépte előtt birtokba vettek s azt egy év leforgása előtt igazolni is képesek; ha azonban ezen erdők letaroltatnak, ismét csakis mint erdők kezelendők.

(Üzemtervek kellékei.) Ezen gazdasági tervek — tekintettel az erdők terjedelmére, állapotára, az erdőbirtokos szükségleteire és az erdők okszerű jövedelmezésére — akként készítendők, hogy az erdők jókarbantartása s használatuk tartamossága biztosíttassék, s a fatenyésztésen kívül az erdei melléktermények használata is szabályoztassék.

Az erdőkezelési és erdő-őrzési személyzet létszáma, valamint ott, hol az erdő a volt urbéreseket megillető szolgalommal van terhelve — ezen szolgalomnak — úgy a mint az 1848. évi januárhó 1-én érvényben volt és a mint ma is gyakorlatban van, minősége, terjedelme és értéke, valamint a szolgálmányosok által teljesített vagy teljesítendő viszontszolgálatok minősége, terjedelme és értéke, a gazdasági tervben szintén kimutatandó.

A gazdasági terv készítésénél követendő részletes szabályok külön ministeri utasításban fognak kibocsáttatni.»

Az erdőtörvény az elősorolt jogi személyekre s egyházi férfiakra nézve, ha, mint ilyenek, hivataluknál fogva, ahhoz kötött javadalomkép, bírnak erdőből álló vagyonnal, azon intézkedést lépteti életbe, melynél fogva ezek erdeinek rendszeres üzemterv szerint kell szükségképen kezeltetniök s használtatniok.

Ezen erdőbirtokosokhoz sorolandók még a volt úrbéresek közösen használt erdeikre s a bányaipar s más iparvállalatok czéljaira alakult részvénytársulatok is erdőbeli vagyonukra nézve.

A közbirtokossági erdők fogalma körébe rendeli a törvény t. i. azon erdőterületeket is, melyek az urbéri, vagyis a volt földes urak és volt jobbágyaik közti viszonyok rendezése alkalmából, mint a jobbágyok által az uraiknak tett szolgálatokért járó erdei haszonvételek fejében átengedett illetőség, a volt urbéresek tulajdonába mentek át.

Megjegyzendő egyébiránt, hogy valamint a közbirtokossági erdőkre nézve a rendszeres üzemtervhez kötött kötelezettség különben csakis a közösség fennállása idejéig tart: ugy e kötelezettség a közbirtokossági erdőkkel azonosított urbéresi illetőségre vonatkozólag is azonnal megszünik, mihelyt a közös használat általuk többé nem gyakoroltatik, mert a terület közöttük osztály alá kerülvén, kiki saját hányadának érzékileg is (pro diviso) föltétlenül birtokosává lőn.

Rendszeres üzemterv. Értendő ez alatt azon szakértői munkálat, melyben az erdő állagának (substantia) megfelelőleg előre megállapítjuk, hogy mi módon fogjuk a fennálló erdőket főleg a fáknak kivágatása által olyképen használni, hogy a kihasznált részletek magzás vagy sarjazás útján, csakis a természetnek kizárólagos működése mellett, vagy vetés, ültetés által mesterséges úton is, új, fris erdővel pótoltassanak, azaz megújuljanak.

Hogy e munkálatot szakértői jártassággal biró egyéneknek kell készíteniök, magától érthető.

E részben nagyban véve csakis három kezelési módot szokás megkülönböztetni, névszerint a szálerdő-, sarjerdő- és a középerdő-kezelési módot.

Szálerdők azon területek, melyeknek fái magból eredtek s mert csakis így kelt erdők érik el tökéletesedésök megfelelő pontját, *szálas* vagy *szálerdőknek* neveztetnek.

Ellenkezőleg, ha az erdő (harasztos lombfák; bükk, tölgy stb.) sarjazási képessége folytán jött létre, úgy azt *sarjadék* vagy *sarjerdőnek* nevezzük.

A megújulás e két fajának kapcsolatából eredt erdő az úgynevezett *középerdő.*

Meg kell e munkálatban állapitani az időtartamot, mely alatt a kihasznált erdőrészek megújulását eszközölni fogjuk. Az erre szükséges, vagy e végre megállapitott időköz neveztetik *forda-, fordulatnak,* mennyiben bizonyos erdőterületnek a megújulás processusa szerint való beosztásával az utolsó részlet kihasználása után ismét azon terület kihasználására térhetünk vissza, visszafordulhatunk, a melyet legelőször vettünk kezelésünk alapjául.

Szálerdőnél a kihasználást nem lehet előbb végrehajtani, semmint annak fái tökéletes magzó képességöket elérték: másrészt azonban a megújítást sem szabad azon korig halasztani, melyben tökéletes magtermésre többé számitani nem lehet.

A vágást itt őszszel, mindjárt a lombhullás után kell kezdeni s mindaddig folytatni, míg az időjárás engedi, hogy tavaszszal az új fakadás (a nedvkeringés beállta) előtt bevégeztessék.

A fordát itt maga a természet határozza meg, miután megkivántatik, hogy a kihasznált résznek újabb fejlődésére annyi idő engedtessék, mennyi a fáknak teljes magzóképességök elnyerésére okvetlenűl szükséges.

Magától érthető, hogy a szálerdőgazdálkodás csak nagyobb kiterjedésű s így a gazdálkodásnak megfelelően beosztható erdőbirtokokban eszközölhető.

Kisterjedelmű erdőkben ellenben, melyeknek vágások szerinti megújítása a terület kicsinysége miatt ki nem vihető, s melyeknek birtokosai nem annyira a legnagyobb fatermést, mint inkább faszükségletök könnyű fedezhetését tartják szem előtt; valamint oly esetek-

ben, hol másnemű kezelés czélszerűtlen volna, p. o. meredek hegyoldalokon levő erdőkben, mennyiben a vágás által szabadabbá lett termőföldet a nap könnyen kiszáríthatja s az eső lemoshatja; vagy hol az elhomokosodás gátlása végett az erdőt letarolni nem szabad: — az erdőhasználat legrégibb módja, a *szálaló-üzem* alkalmaztathatik. Ezen kezelésnél a különféle fákat a pillanati szükséglet szerint minden rendszer nélkül az erdő azon részéből veszszük, a hol azok találhatók s legkönnyebben fölhasználhatók.

Sarjerdőnél, miután a bükk-, tölgy-, szil-, kőris-, jávor- és gyertyánfáknál 40—45; hárs-, égerfáknál 30—35; nyir és kisebb fanemeknél 20—25; cserjéknél 10—15 éves korukig dús és ép hajtásokra számíthatni, a fordát ezekre nézve a mondott években kell megállapítani; sőt inkább rövidebb mint hosszabb időköz választandó.

A vágásnál, mely itt is őszszel és tavaszszal eszközlendő, vigyázni kell arra, hogy a tuskó meg ne hasadjon s a kéreg le ne váljék. A vágás terén minden hajtás levágandó, s csak ha vastagabb rudakat akarnánk növelni, lehet 40—50 darabot a legszebb fácskákból a jövő fordára meghagyni.

A középerdő a szál- és sarjerdőnek összeköttetése egy s ugyanazon téren. A zárt sarjerdő — ugynevezett *alfa* — fölött állanak a magról kelt *szál-* vagyis *felfák*, egymástól oly távolságban, hogy az alfától a világosság és légkör szükséges behatását el ne zárják. Alfának oly lombfanemek választandók, melyek a beárnyékolást eltűrik s egyszersmind gyorsan is nőnek, mert minél korosabbak a felfák, annál terepélyesebbek lesznek s a világosságot az alfától annál inkább elzárják, és mert így rövidebb idő alatt, míg a felfák t. i. nagyon terepélyesekké nem lesznek, már tetemes fatermést nyerhetünk. Felfának alkalmasak: a tölgy-, szil-, kőris-, jávorfák, az erdei és a vörös fenyű; kevésbbé alkalmasok a bükk-, a hárs- és a gyertyánfák. Alfául használhatók: a bükk-, a jávor-, a gyertyán-, a szil-, a tölgy-, a kőris- és a mogyorófa.

A középerdő fordája úgy állapítandó meg, hogy az alfa 15—20 évi fordájának a felfáé mindig többszörösét tegye (30—40 vagy 45—60). Az alfa letarolása alkalmával a legidősebb felfaosztály is levágatik, a fiatalabb felfaosztályokból pedig vagy semmi, vagy csak annyi, mennyi a következő osztály képzésére fölösleges; vagy végre annyi vágatik le, a mennyi használatra szükséges. Az alfa vágása után a felfa vágatik. Oly felfák tuskóit, melyek már ki nem hajtanak, ki lehet írtani.

a vágásokban támadt hézagokat, ha magtermő fák vannak azok körül, természetes úton, ellenkezőleg mesterséges úton való vetés által, pótolni kell. Az ültetés mindig jobb. Tűlevelű felfáknál rendes szabály a hézagok beültetése. (V. ö. Lázár id. m. 69. s köv. lapj. és Kautz, Nemzetg. kül. tanai 1875. II. köt. 35. §.)

Ily rendszeres üzemterv, vagyis a kezelés és hasznosítás mikéntjének előzetes megállapításához kötött kezelés kötelezettsége ki van terjesztve a bányaipar s más iparvállalatok czéljaira alakult részvénytársulatok erdeire is.

Bányaipar azon termelési foglalkozás, melynek czélja a föld belsejében levő hasznosítható ásványoknak állandó felszinre hozatala. Ily ásványok: arany, ezüst, vas, kőszén stb.

És más iparvállalatok. A termelési tényezőknek: telek, tőke, munka oly egyesítése, hogy általa a termelési czélok megvalósítása eléressék, iparvállalatnak neveztetik: tégla-, mészégetés, vasgyártás, üveg-, porczellángyárak stb.

Tudva van, hogy tüzeléssel egybekapcsolt minden ily termelési vállalat nagy mértékben van tüzelési anyag használatára utalva. Vagy a vállalat maga határozottan erdei termékeknek anyagkészletekké való feldolgozása czéljából hozatik létre.

Nehogy az ily vállalatok czéljaira alakult részvénytársulatok a birtokukban levő erdőkre nézve valóságos rablógazdálkodást űzhessenek: a törvény ezektől is megköveteli, hogy erdeik kezelését rendszeres üzemterv alapjára fektessék.

A birtokosoknak azonban *részvénytársulatoknak* kell lenniök.

Részvénytársulatok előre meghatározott bizonyos számu és egyenértékű (egész vagy hányad [részvéti jegyek]) részvényekből álló alaptőkével alakult oly egyesületek, melyeknél a részvények tulajdonosai (részvényesek), csak részvényeik erejéig felelősek a társulat hitelezőinek. (V. ö. a keresk. törv. 128. §.)

Úgy, hogy a törvény jelen rendelkezése elesik, ha az érintett bányaipar s egyéb vállalatok nem részvény-, hanem más, pl, közkereseti, betéti vagy szövetkezeti társulatok által tartatnának fenn.*

* *Közkereseti társulat* oly egyesület, melynél két vagy több személy kereskedelmi üzletet közös czég alatt korlátlanul s egyetemleges kötelezettség mellett folytat. *Betéti* társulat oly egyesület, hol közös czég alatt folytatott kereskedelmi üzletnél a társak közül egy vagy több (kül) tag csak kikötött vagyona betételével felelős, míg ellenben egy vagy több beltagot korlátlan és

Továbbá a részvénytársulatokra nézve is a rendszeres üzemtervbeli kötelezettség csak azon erdőket illetőleg alkalmazandó, melyeket az erdő-törvény életbelépte után, tehát 1880. julius 1-je óta, szereznek maguknak.

Különbség teendő tehát azon erdők vagy erdőrészek között, melyeket ily vállalatok fenntartására alakult társulatok a törvény életbelépte előtt szereztek s ezt igazolni is képesek s azon erdők között, melyeket a törvény életbeléptetése után szereznek. A rendszeres üzem-terv alapján való kezelésre irányuló megszorítás egyedűl csak ez utóbbi erdőkre vonatkozik.

A törvény életbeléptetése előtt szezett erdőkre ellenben csupán azon egy megszorítás alkalmazandó, melynélfogva, ha azok letaroltattak, teljesen kivágattak, daczára ennek, továbbra is erdőkűl kezelendők. Minek czéljából az erdőbirtokos részvénytársulati vállalatok letarolt erdeiket újból beerdősíteni, bevetni vagy beültetni köteleztetnek.

Megjegyzendő különösen még az is, hogy ha a bányaipar- vagy más iparvállalatok egyesek által üzetnek, a törvény korlátozását ez egyesek ellen sem lehet érvényesíteni akarni, mert a törvény világosan egyedűl részvény-társulatokról szól.

Az idő, mely alatt e részvénytársulatok erdőbirtokaik szerzését, a mikorra nézve, igazolni tartoznak, a törvény életbeléptétől számítandó *egy év*. (1881. julius 1-eiglen.)

Egy év leforgása alatt. A törvény a határidő kezdetét, honnét az, t. i. az egy év, számíttassék, nem jelöli ugyan meg: — de következik a dolog természetéből, mennyiben ellenkező esetben a szerzés tényét kellene kiindulásul vennünk, mi el nem fogadható eredményre vezetne, mert megtörténhetnék, hogy ily esetben az év már eddig is régen lejárhatott, ha például a részvénytársulat az erdőt még 1870-ben szerezte.

Intézkedik a törvény a gazdasági üzem-terv mi módon leendő elkészítése iránt is. Ez intézkedése azonban csak általános jellegű, mennyiben csupán csak azt mondja ki, hogy a terv akként készítendő, hogy az erdők jókarbantartása s használatuk tartamossága

egyetemleges felelősség terhel. *Szövetkezet* végül a meg nem határozott tagokból álló azon társulat, mely tagjai hitelének, keresetének vagy gazdálkodásának közös üzlet mellett, illetőleg a kölcsönösség alapján való előmozdítására alakul. (V. ö. Keresk. törv. 64., 125. és 223. §§.)

biztosíttassék s a fatenyésztésen kívül az erdei melléktermékek használata is szabályoztassék.

Jókarban-tartás. Úgy legyen a terv készítve, hogy annak követése alapján az erdő állandóan oly állapotban legyen, a milyenben az rendes, szakértő házi gazda kezelése mellett találtatni szokott; valamint hogy használatuk, tehát tulajdonosaik szükségleteire és az illető vállalat czéljaira való fordíttatásuk állandósíttassék s egyuttal a melléktermékek: legelő, alom, makk s egyéb gyümölcs, gyanta stb. gyüjtése is szabályszerűen megállapítva legyen.

Az erdőtörvény, tekintettel arra, hogy az erdők összes terméke fő- és mellékhasznokat biztosít, igen czélszerűen követeli, hogy az üzemterv necsak a főhasznokra, t. i. a fának nyers vagy átváltoztatott minőségben való nyerésére, de egyuttal terjeszkedjék ki a mellékhasználatokra is.

E mellékhasználatok 1-ör olyanok, melyek a mezőgazdaság előnyére szolgálnak: erdőlegeltetés, alomgyűjtés, erdei takarmány, makkoltatás, a mezőgazdaság az erdőben és a kaszálás; 2-or melyek az erdők mellécüzletét képezik: vadászat, gyantanyerés, a terpentinolaj-készítés és a fenyőkorom; a gubacsgyűjtés és a cserkéreg-hántás, a fagyümölcsök, a tőzegvágás és a kőbányák; 3-or melyek értéke igen csekély s melyek csak igen alárendelt minőség- és mennyiségben nyerhetők: így a fakéreg-hántás festékkészítésre, a fák virágai, a gyümölcsök apróbb nemei, a gubók, zuzmók, mohák, páfrányok, állati anyagok, mint: méz, hangyatojás stb. (V. ö. Lázár id. munk. 120., 145. s köv. lapj.)

A főszempont, t. i. az erdők jókarban-tartása s használatuk tartamosságának biztosítása mellett, tekintettel kell lenni e terveknél még az erdők terjedelmére, állapotára, (az erdők anyagkészletének lehető kiszámítása itt a fő), az erdőbirtokos szükségleteire, vagyis azon igényekre, melyeknek kielégítését a birtokos erdeitől várja s föltételezi és végül az erdők okszerü jövedelmezésére, azaz hogy tulajdonosaiknak hasznot-e, és mennyi hasznot hajtanak.

Különben a gazdasági terv készitésénél követendő részletes szabályokat a földmívelés-, ipar- s kereskedelmi minister feladata külön utasításban közzétenni. *

* A földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi minister e feladatnak megfelelt 1880. aug. 2-án 23274. sz. a. kelt rendeletével, mely e czím alatt:

Még egy fontos körülmény van, mely a jelen szakasz szövegében figyelmünket magára vonja. A törvény követelménye t. i., hogy a készitendő gazdasági tervben átlag véve az erdőkezelési és erdőőrzési személyzet létszáma (erdőmester, fő- vagy al-erdészek, famester, erdő-őr, kerülő) is kitétessék; valamint hogy ott, hol az erdő a volt urbéreseket [azaz volt jobbágyokat. kik földjeik, telkeik használatáért földes uraiknak bizonyos munkában, továbbá pénzben és kilenczedben álló szolgálatokat tenni tartoztak, de melyek alól őket az 1847/8-ik évi törvényhozás fölmentette, a magán földesurak kármentesítését a nemzeti közbecsület védpaizsa alá helyezvén (1847/8. IX. törv. cz. 1. §.)] megillető szolgalommal van terhelve, ezen szolgalomnak úgy a mint ez az 1848. évi január 1-én, még az 1847/8. évi s az urbéri tartozásokat örökösen megszüntető törvény szentesítése előtt, * érvényben volt s a mint még ma is gyakorlatban van, minősége, terjedelme és értéke is mind, mind, tüzetesen kimutatandó.

Szolgalom, vagyis a tulajdont korlátozó azon jogozat, melynél fogva az erdőtulajdonos megengedni s tűrni tartozik, hogy volt jobbágyai az uraság, vagy közbirtokosság erdeiben épületre, tüzelésre való fát, száraz ágakat, almot gyűjthessenek, makkoltathassanak, legeltethessenek stb. saját szükségletök kielégítésére. Mind oly jogozatok, melyeknek épségben-tartását a törvénynek mindjárt első szakaszában már hangsulyozva találtuk.

Minderre nézve a jobbágyi viszonyok szabályozását tartalmazó s a kölcsönös szolgálmányokat megállapitó törvényes intézkedések s még ezenfelül főleg a gyakorlat szolgáltathatják a kellő felvilágositást.

XVIII. §.

«Az előző §-ban megjelölt erdőbirtokosok tartoznak a gazdasági tervet ezen törvény kihirdetése napjától számítandó öt év alatt önköltségükön elkészíttetni; ha azonban annak végleges kidolgozása előtt, új felmérés vagy hosszabb időt igénylő egyéb munkálatok válnának szükségesekké, a földmívelés-, ipar- s kereskedelmi minister, a közigazgatási bizottság, az esetben pedig, ha az erdő több törvényhatóság területére terjedne ki, az illető bizottságok meghallgatása után, annak elkészítésére három éven túl nem terjedhető időhaladékot engedélyezhet, az időközben alkalmazandó kezelési szabályokat azonban a közigazgatási bizottság, illetőleg bizottságok meghallgatása után, rendeleti uton megállapítja.

Törvényhatóságok és községek erdeire nézve, a földmíveles-

„*Utasitás az erdőgazdasági üzemtervek készítéséhez*“ a „*Rendeletek tára*“ (hiv. kiad.), 1880. évi folyamában található.

* A szentesítés történt Pozsonyban 1848. ápril 11-én.

ipar- és kereskedelmi minister, az illető közigazgatási bizottság, meghallgatása után, a gazdasági terv elkészítésére öt évnél rövidebb határidőt is szabhat.

(*Üzemterv elkészítésének határideje.*) A gazdasági terv, ha az erdő egy törvényhatóság területére terjed ki — az illető közigazgatási bizottságnak — ha pedig több törvényhatóság területére terjedne ki, közvetlenűl a földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi ministeriumnak két példányban bemutatandó. — Utóbbi esetben a földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi minister a terveket sorrendben leküldi mindazon törvényhatóságoknak, melyeknek területére az erdő kiterjed.

A közigazgatási bizottság a hozzá közvetlenűl beterjesztett vagy a földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi minister által, a törvényhatóság utján leküldött terveket, a kir. erdőfelügyelő meghallgatása után és saját véleményének kiséretében, — a mennyiben azok az állam tulajdonát képező, valamint a közvetlen állami kezelés alatt álló egyéb erdők gazdaságára vonatkoznak, — az illető kezelő ministerhez, a mennyiben pedig a 17. §-ban megnevezett többi erdőbirtokos által bemutatott gazdasági tervek, — a földmívelés-, ipar- és kereskedelmi ministerhez terjeszti fel.

A közigazgatási bizottság által az illető ministerhez felterjesztett gazdasági tervek, ennek részéről a közigazgatási bizottság véleményének kiséretében — a földmívelés-, ipar- és kereskedelmi ministerhez átteendők.

A földmívelés-, ipar- és kereskedelmi minister az illető kezelő minister által hozzá áttett gazdasági tervek felett, az illető kezelő ministerrel egyetértőleg, — a közigazgatási bizottság részéről közvetlenűl felterjesztett gazdasági tervek felett pedig önállóan határoz, és szükség esetében ezek módosítását, vagy egészen új gazdasági tervnek készítését is rendelheti el.»

E szakaszban mindenekelőtt a határidő van megszabva, mely alatt az előbbi szakasz által elősorolt személyek az erdőbirtokaik tekintetéből megkivántató rendszeres gazdasági üzemtervet elkészíttetni tartoznak.

Ezekre e kötelezettség teljesítésének ezen határideje már folyamatban van.

Az időpont ugyanis, melytől kezdve nekik el kell készíttetniök a gazdasági üzemtervet a törvény kihirdettetése napja = 1879. jun. 14.

Ellenben azon időpont, melyig azzal el kell készülniök, azaz a követelt rendszeres üzemtervnek létre kell hozatnia, a fenti időponttól számítandó 5-ik évnek teljes leforgása = 1884. junius 14.

A kötelezettség betöltésére szabott e határidő mindazonáltal nem oly természetű, hogy meghosszabbítását eszközölni nem lehetne; mert ha a terv végleges kidolgozása előtt a területek újabb mérnöki felvétele, vagy hosszabb időt igénylő újabb munkálatok (pl. az újabb fölvételek folytán szükségessé vált újabb térképek készítése; időközben örökösödés, vagy élők közti szerzés útján nagyobbodott, vagy

kisebbé vált erdőterületek újabb felosztása; netáni kiszámítások, összeegyeztetések stb.) válnának szükségesekké: a földmívelés-, ipar- s kereskedelmi minister még további időhaladékot engedhet.

Ez azonban a törvényben meghatározott időn túl csak 3 év lehet. Az engedett időhaladéknak e 3 évet felülmúlnia semmi szín alatt nem szabad. Elkerülhetlenül szükséges tehát, hogy az üzemterv legkésőbb 1887. junius 14-éig elkészüljön s benyújtassék, nehogy a törvényben a mulasztás esetére kiszabott pénzbüntetéseknek kitegyük magunkat.

A minister tartozik az időhaladék engedélyezése előtt a halasztást kérő erdőbirtokos illetékes erdészeti hatóságát, t. i. azon közigazgatási bizottságot, melynek az illető erdőterület hatáskörébe esik, ha pedig az több törvényhatóság határára terjedne ki, valamennyi törvényhatóság közigazgatási bizottságának külön-külön véleményét meghallgatni.

A terv-készítésnek, mint minden erre megkivántató előzetes munkának költségeit, a bármi okból felmerülhető kiadásokat, mind, mind, maguk az erdőtulajdonosok, illetőleg birtokosok viselik.

Ha netáni időhaladék csakugyan adatnék, a földmívelés-, ipar- s kereskedelmi ministernek van fenntartva ilyenkor, addig is, míg a terv végleg elkészül, az időközben mindenesetre követendő ideiglenes kezelést és mívelést megszabni s erről az erdőbirtokost rendeleti úton kiértesíteni.

Rendeleti úton: azaz hatalmában áll a ministernek az erdőbirtokosra egyszerűen ráparancsolni, hogy azt és ezt így és így akarja. Ily rendelet kibocsátása előtt azonban szintén tartozik, mint a rendszeres üzemterv végmegállapítása előtt, az illető közigazgatási bizottságok véleményét meghallgatni.

A kir. erdőfelügyelő meghallgatásának szüksége a törvényben érintve ugyan nincs, de figyelembe véve, hogy ehhez hasonló intézkedéseknél * ez szükséges és hogy a kir. erdőfelügyelő a közigazgatási bizottságoknak úgyszólván erdőtanácsosa, az albizottságoknak véleményező tagja (26. §.): e dolog körül minden kétségen túl okvetetlenül ő is latba vetheti meggyőződését.

Ugyan-e törvényszakasz, második bekezdésében az itt szóbanforgó személyekre nézve két kategoriát állít föl. Az erdőbirtokosokat két osztályra különíti el.

* A 210. § esetén ennek véleménye is meghallgatandó.

Az egyik osztályban maradnak: az állam, egyházi testületek s egyházi személyek; továbbá a köz- és magán-alapítványok, közbirtokosságok és iparvállalati részvénytársulatok.

Ezekre nézve a minister nincs feljogosítva a törvényben megszabott öt esztendőnél rövidebb határidőt állapitani meg arra, hogy ezek a megkivántató üzemtervvel elkészűljenek.

Ellenben a törvényhatóságokra (megyék s törvényhatósági joggal ellátott városok), valamint a községek erdeire vonatkozólag is, a földmívelés-, ipar- s kereskedelmi minister a törvényes határidőnél rövidebbet is határozhat.

Különben a minister itt is meg van annyiban kötve, hogy tartozik előzetesen meghallgatni az illető közigazgatási bizottság nézetét; követésére azonban nincsen kötelezve. Felelősségénél fogva szabadon intézkedhetik.

A törvényszakasz harmadik bekezdése azon módozatot állapítja meg, mely az erdőbirtokosok részéről a rendszeres üzemterv benyújtása körűl követendő.

E mód abban áll, hogy ha az erdő csak azon egy törvényhatóság területére terjed ki, akkor az üzemterv, mindenkor két példányban, ezen törvényhatóság közigazgatási bizottságánál nyújtandó be.

Ha ellenben a kérdéses erdő több törvényhatóság határában fekszik, az üzemtervet egyenesen a földmívelés-, ipar- s kereskedelmi ministeriumhoz adjuk be.

Mit tesz a közigazgatási bizottság a hozzá benyújtott tervekkel?

Mindenesetre első sorban véleményét fogja kifejezni fölöttök s miután — itt határozottan a közigazgatási bizottság van a kir. erdőfelügyelő meghallgatására utalva, — a kir. felügyelő nézetét meghallgatta, a benyújtott üzemtervet, a szerint, a mint azon erdők, melyek gazdasági üzeméről szó van, vagy határozottan állami tulajdont képeznek,* vagy legalább közvetlen állami kezelés alatt vannak (a

* Következő kincstári s koronai uradalmakban, melyek a pénzügyminister kezelése alatt állnak, fordulnak elő erdőségek: Hradek, Likava, Ungvár, Tokaj, Mindszent, Pécska, Tót-Várad, Ménes, Nagy-Várad, Apatin, Baracska, Palánka, N.-Becskerek, Szőreg, Rékás, Denta, Lippa, Lugos, Facsét. Koronai urodalmakban: Ó-Buda, Visegrád, Gödöllő, Diós-Győr, Zaránd, Kővár. Erdélyben: Kolos, Torda, Deés, Déva és Krakkó. (Konek, Statist. 5. kiad. 682. l. 6. jegyz.)

Jegyzet. Ezen úgynevezett államerdők, gazdasági ügyeinek intézése az 1881. évi államköttségvetésről szóló törvény alapján 1881. jan. 1-jétől fogva a földm.-, ipar- és keresk. minist. ügyköréhez tartozik. (L. a földm.-, ipar- és keresk. min. 1881. jan. 1-én 1. sz. a. kiad. rend. a Budap. Közl. 1881. 3. sz.)

kath. vallási s a tanúlmányi alapokhoz tartozó erdők) egyenest a kezelő pénz-, (l. a 37. lapon levő jegyzetet), vagy vall. s közoktatásügyi ministerhez; ellenkező esetben, ha t. i. az állami javakon s állami kezelés alatt álló * közalapítványokon kívül, más birtokok, t. i. a 17. §-ban felsorolt személyek birtokai, — közvetlenűl a földmívelés-, ipar- s kereskedelmi ministerhez tartozik felterjeszteni.

Ellenkezőleg, ha a kérdéses erdők több törvényhatóság területéhez tartozók s így az üzemtervek közvetlenűl a földmívelés-, ipar- s kereskedelmi ministerhez nyújtattak be, a minister sorban leküldi a terveket az illető törvényhatóságoknak a végből, hogy azok fölött a kir. erdőfelügyelők véleményének meghallgatása mellett véleményt mondjanak.

Sorrendben leküldi. E kitétel úgy értendő, hogy a minister a terveket először az egyikhez küldi le s miután ez véleménye elkészültével a véleményt az illető ministerhez fölterjesztette, a terveket a minister tovább a másik törvényhatósághoz küldi le.

A bizottságok a ministertől érkezett tervek iránti véleményök felterjesztése körűl is a szerint tartoznak eljárni, a mint az erdők vagy államiak és állami kezelés alatt állók, vagy a többi itt szóbanforgó személyek birtokai.

Eszerint vagy egyenest a kezelő ministerhez, vagy közvetlenűl a földmívelés-, ipar- s kereskedelmi ministerhez fogják a véleményezés végett leküldött terveket újra fölterjeszteni.

A ministerek teendője is a véleményes jelentés kiséretében felküldött tervek iránt különböző.

A közigazgatási bizottság részéről közvetlenűl a földmívelés-, ipar- s kereskedelmi ministerhez terjesztett tervek fölött, ha a vélemények mind együtt vannak, a minister *önállóan* határoz.

Határozata a terveket jóváhagyó, vagy azokat kifogásoló lehet.

Ez utóbbi esetben a minister a tervek módosításását, t. i. a jelölt irányban leendő átalakításukat; vagy egészen új üzemtervek készítését is rendelheti el. **

Vegyük szemügyre: mi történik akkor, ha a tervek nem egye-

* Vallási alaphoz tartozó uradalmak: Czegléd, Csolnok, Maróth, Maria-Nostra, Sajó-Lád stb. Tanúlmányi alap: Szegszárd, Boroszló, Vörösberény s egyéb uradalmak. (Konek, Egyházjog 2-ik kiad. 91. §.)

** Különösen ily esetekben válhatik időhaladék-engedélyezése szükségessé.

nest a földmívelés-, ipar- s kereskedelmi, hanem a kezelő szakministerhez terjesztettek föl!

Az illető szakminister tartozik a hozzáérkezett terveket a földmívelés-, ipar- s kereskedelmi ministerhez a tervekre vonatkozó véleménynyel együtt áttenni; mire ezen minister azok iránt az illető ministerrel egyetértve határoz s mint imént láttuk jóváhagyólag, vagy módositólag intézkednek, avagy egészen új tervek készítését rendelhetik el.

A földmívelés-, ipar- s kereskedelmi minister határozata, foganatosítás végett, a mint a beterjesztés történt, ugyanazon úton közöltetik az erdőtulajdonosokkal, kik, ha az erdő több törvényhatóság területére terjed ki, mindegyiknél a jóváhagyott gazdasági tervekre * nézve egy példányt letenni tartoznak.

XIX. §.

(Üzemterv mellőzése.) «Gazdasági terv készítése a jelen fejezet határozatai alá eső erdők közül csak azon erdőknél mellőzhető, a melyek rendes gazdálkodásra nem alkalmasak, mi felett az illető erdőbirtokos bejelentése folytán, a közigazgatási bizottság és felebbezés utján a földmívelés-, ipar- és kereskedelmi minister határoz.»

E szakaszban meg van állapítva, hogy a jelen fejezet czímében s első §-ában elősorolt személyek erdőbirtokaira nézve is mellőztethetik egyébiránt a rendszeres üzemterv.

A törvény átlag véve csak annyit mond: «Mellőzhető a terv minden oly erdőnél, mely rendes kezelésre nem alkalmas».

Minden egyes esetben tehát külön döntendő el: vajjon lehet-e helye rendes gazdálkodásnak, vagy nem?

Ez eldöntés első sorban a közigazgatási bizottság részére van a törvényben fenntartva. Az erdőbirtokos ennélfogva tartozik annál ez iránt jelentést tenni, vagyis a bizottság tudomására juttatni, hogy erdőbirtokának van-e egy-, vagy más oly része, melyet rendes gazdasági üzemre alkalmatosnak nem tart.

A közigazgatási bizottság erre határoz.

* Nem *a gazdasági tervek egyik jóváhagyott példányát*, mert ebből az következnék, hogy a hány törvényhatóság területére a birtok terjed, annyi példányban nyújtandó be a terv s azok mindegyikére az eredeti jóváhagyási *clausula* rávezetendő. Már pedig a törvény a benyújtást egyenest két példányban kivánja. (L. a 25. §-t.)

Ha a birtokos a határozattal meg nem elégszik, felebbezheti az ügyet a földmívelés-, ipar- s keresk. minister elé.

XX. §.

«A földmívelés-, ipar- és kereskedelmi minister által megállapított gazdasági tervtől önkényszerűen eltérni nem szabad; ha azonban a megváltoztatást fontos okok kivánnák, az iránt a birtokos a közigazgatási bizottság utján, mely véleményét ehhez csatolja, az illető ministerhez folyamodhatik, esetleg az által a módosításra köteleztethetik is.»

Itt szigorúan el van tiltva az erdőkezelésre nézve egyszer már megállapított, jóváhagyott, tervtől, *különös engedély vagy rendelet nélkül,* eltérni.

A törvény tehát csak az *egyszerű, önkényes,* eltérést tilalmazza. Nem követel a megszabott tervnek mintegy örökérvényt, mit józanul nem is kivánhatni; mert a természet erői működéséhez képest állhatnak elő oly kisebb-nagyobb körülmények, melyek az üzem megváltoztatását épen a törvény által hangsulyozott jókarban-tartás s az erdők használatának tartamossága szempontjából mellőzhetetlenné tehetik.

Ily esetben, a megváltoztatást sürgető fontos okok tüzetes előterjesztése alapján a ministertől az eltérhetési engedély kérelmezhető.

A kérvényt a közigazgatási bizottsághoz nyújtjuk be.

Az eldöntés a földmívelés-, ipar- s kereskedelmi ministert illeti, kihez a kérvény véleményes jelentés kiséretében terjesztendő fel. Sőt a közigazgatási bizottság, vagy kir. erdőfelügyelő ily értelmű jelentése alapján — a tulajdonos kérelmezése nélkül is — elrendeltethetik az üzemterv megváltoztatása.

Fontos okok lehetnek p. o. erdőkben vízáradások, hegyomlások, szelek, vagy tűzvész által előidézett oly pusztítások, melyek a megállapított terv keresztülvitelét s az a szerinti gazdálkodást egyelőre teljesen kizárják.

XXI. §.

(Erdőtisztek.) «A 17. §-ban megnevezett erdőbirtokosok, a gazdasági terv szerinti erdőkezelés biztosítása végett, kötelesek szakértő erdőtiszteket tartani, s azokat a közigazgatási bizottságnak, — a mennyiben a m. kir. kormány által neveztetnének ki — tudomás-vétel, — egyébként pedig ezen állásukban való hivatalos

megerősítés végett bejelenteni és ha ezen erdőtisztek a mgkivánt képességgel bírnak, megerősítésök meg nem tagadható.
A közigazgatási bizottság belegyezésével, közös erdőtiszt tartására, több erdőbirtokos is egyesülhet.»

Az e fejezet czímében s első §-ában elősorolt erdőbirtokosokra nézve a jelen szakaszban foglalt intézkedés a rájuk szabott kötelességek közül mindenesetre a legterhelőbbet, bár más részt a legüdvösebbet, tartalmazza.

Követeli tőlök, hogy a rendszeres üzemterv biztosítása, vagyis a végett, hogy az erdőkezelés és használat a tervnek szellemében eszközöltessék, — szakértő erdőtiszteket tartsanak.

Szakértő alatt az erdészeti ágakban jártas s jártasságukat közhitelességű okmányokkal (vizsgálati bizonyítványok) igazolni képes egyéneket értünk. Minősítvényöket, vagyis a kellékeket, melyektől alkalmazhatóságuk függ, a törvény az alább előforduló 36. §-ban tüzetesen elősorolja.

Ha e tiszteket nem a kormány nevezi ki, akkor az illető alkalmazó erdőbirtokosok kötelesek azokat az illetékes közigazgatási bizottságnak, a birtokosoktól nyert hivatalbeli állásukban való megerősítés végett, bejelenteni.

A közigazgatási bizottság a megerősítést meg nem tagadhatja, csak úgy, ha az alkalmazott erdőtisztek a maguk részéről a törvény által részökre megszabott minősítvényt igazolni nem tudnák.

Ellenkezőleg, ha a kinevezést a kormány eszközli, erről a közigazgatási bizottságnak a jelentés, csak az alkalmaztatásnak tudomásul vétele végett, szükséges.

A bejelentést ilyenkor vagy maguk az alkalmazottaknak, vagy az alkalmazó, illetőleg a kinevezést eszközlő, hivatalos közegeknek fog teljesíteni kelleni.

Az erdőbirtokosokra rótt e teher némi enyhitéseül szabja, illetőleg engedi, meg a törvény azt, hogy több erdőbirtokos közös erdőtiszt tartására egyesülhessen.

Ehhez mindazonáltal az illető* közigazgatási bizottság belegyezése szükséges.

* Illető vagy illetékes mindig az, melynek törvényhatósága területéhez az erdőbirtok tartozik.

XXII. §.

(Erdő-őrök.) «A 17. §-ban megnevezett erdőbirtokosok, az erdők megőrzése végett elegendő számu erdő-őröket is kötelesek tartani.

(Erdőkezelés és erdő-őrzés egyesítése.) Csekélyebb terjedelmű vagy kisebb értékű erdőknél a közigazgatási bizottság megengedheti, hogy az erdőkezelés az erdő-őrzéssel ugyanazon személyben vagy személyekben egyesíttessék, továbbá, hogy közös erdő-őr tartására több erdőbirtokos egyesülhessen.»

Nemcsak erdőtisztek, hanem egyuttal erdőőrök tartására is kötelezi a törvény az államot, a törvényhatóságokat, egyházi testületeket és személyeket, a magán- és közalapítványok kezelőit, a közbirtokosságokat, a bányaipar s más iparvállalatok czéljaira alakult részvénytársulatokat.

Ily őröket az elősorolt erdőbirtokosok elegendő számban tartoznak alkalmazni; — oly számban, milyet az erdő megőrzése megkiván.

E szám meghatározása is a földmívelés-, ipar- s kereskedelmi ministerre van bizva, a mennyiben a gazdasági rendszeres üzemtervben úgy a tisztek, mint az erdőőrök létszáma kiteendő (17. §.)

Az erdőőrök minősítvényét alább a 37. §. értelmezésénél fogjuk tüzetesebben megvilágitani.

Oly erdőknél, melyek a törvény szavai szerint csekélyebb terjedelmüek, vagy kisebb értéküek, a közigazgatási bizottság engedélyére, az erdőkezelés az erdőőrzéssel ugyanazon egy személy-, vagy személyekben egyesithető.

Ez eset leginkább elő fog fordulni az elősorolt erdőbirtokosok oly erdőire nézve, melyeknél a 19. §. értelmében a rendszeres üzemterv szerinti kezelés mellőzhető; ámbár, mennyiben az egyesítés föltétele gyanánt nem e körülmény, hanem az erdők terjedelmének csekélyebb volta, vagy kisebb értékök, van kimondva, előfordulhat rendszeres üzemterv szerinti kezelés alá vetett erdőknél is, melyekre nézve az erdőbirtokosok kötelezettségeinek némi megkönnyítéseül megengedtetik, hogy a kezelés az erdőőrzéssel egy személyben, vagy ugyanazon személyekben annál inkább egyesíttethessék, mert a törvény kihirdetésétől számítandó 10 év mulva — 1889. jun. 14. — után erdőőr gyanánt is bizonyos, meghatározott minősítvénynyel bíró egyének fognak csak a 17. §-ban említett erdőbirtokosok által alkalmaztathatni.

Az, hogy erdőtisztekre bizassék az erdőőrzés, ritkábban; inkább az fog sűrűbben előfordulni, hogy a kezelés, t. i. az üzemterv keresztűlvitele, bízatik a gyakorlati életben különben csak erdőőri minőségben alkalmazott egyedekre.

Egyébként több erdőbirtokos közös erdőőr tartására is egyesülhet.

Ez is azonban csak a közigazgatási bizottság engedélye folytán történhetik.

XXIII. §.

(Erdőkezelő és erdő-őrző személyzet hivatalbóli alkalmazása.) «Ha az állam tulajdonát képező vagy közvetlen állami kezelés alatt álló erdők kezelésénél a szükséges számu kezelő és őrző személyzet kellő időben való alkalmazása elmulasztatnék, a közigazgatási bizottság a földmívelés- ipar- és kereskedelmi ministernek jelentést tesz, ki az illető szakministeriumot a szükséges orvoslás megtételére felhívja; ha pedig a 17. §-ban megnevezett többi erdőbirtokosok erdeinél merűl fel ez eset, akkor a közigazgatási bizottság azokat határidő kitúzése mellett felhívja, hogy a kellő személyzet alkalmazását, az 50. §-ban kiszabott birság terhe alatt teljesítsék, a mennyiben pedig községi erdők forognának szóban, a közigazgatási bizottság az illető birtokosok költségére eszközli a kinevezést.

Ha pedig a törvényhatóság mulasztaná el a törvényhatósági tulajdont képező erdőben az okszerű kezelésre megkivántató számban alkalmazni az erdőszemélyzetet, ez esetben az illető kir. szakközeg vagy a főispán felterjesztése folytán, azt neki a földmívelés-, ipar és kereskedelmi minister rendeli el.»

E szakasz az előbbi két szakasznak, t. i. a 21. és 22-iknek tüzetesb szentesítését foglalja magában.

Megállapítja a közigazgatási bizottság azon teendőjét, melyet követni tartozik az esetre, ha az itt szóban levő erdők tekintetéből a szükséges számú kezelő- és őrzési személyzet kellő időben alkalmaztatni mulasztatnék; vagy nem a megkivántató számban nyernének egyedek egy vagy más esetben kellő alkalmaztatást.

A törvény itt ugyan világosan csakis a kellő időben való nemalkalmazást emeli ki, hogy mindazáltal a másik eset, t. i., ha a megkivántató létszám szempontjából történik eltérés, szintén ide tartozik, kitűnik azon összefüggésből, melyben e szakasz az 50-ik §-szal van, hol a törvény az e részben tapasztalható hiányok elhárításáról, illetőleg pénzbüntetéssel való sujtásáról, intézkedik.

A teendő, melyet a törvény a közigazgatási bizottságra szab, az, hogy, mennyiben államtulajdont képező, vagy közvetlenűl állami

kezelés alatt levő erdőnél fordul elő az erdőtiszti és erdőőrzési személyzet kellő időben való alkalmaztatásának mulasztása, a közigazgatási bizottság tartozik ezt a földmívelés-, ipar- s kereskedelmi minister tudomására juttatni.

E minister aztán majd a szak-ministert, kinek az erdő ressortjába tartozik, fogja felhívni a megkivántató orvoslás teljesítésére.

Ha ellenben nem-állami vagy nem állami kezelés alatt levő, hanem a többi, a törvény által e különös intézkedések körébe vont, erdőkre nézve fordulna elő ezen baj, — a törvényhatóságok és községek kivételével, — akkor a közigazgatási bizottság ez erdőbirtokosokat az 50. §-ban megszabott birság terhe alatt felhívja, hogy a bizottság kijelölte határidőben a személyzetet, még pedig a kellő számban alkalmazzák, vagy okvetlenűl kiegészítsék.

Továbbá még egy harmadik és negyedik eset is jöhet e szakasznál szóba.

Ha t. i. az erdők határozottan községiek, akkor a közigazgatási bizottság az illető mulasztó község számára, ennek költségére, maga eszközli az erdőtisztek vagy erdőőrök kinevezését.

Végül intézkedik a törvény azon esetről, ha ily mulasztás maga a törvényhatóság részéről követtetnék el.

Ha t. i. megye, törvényhatósági joggal biró város a mulasztó erdőtulajdonos: a törvény az okszerű kezelés által megkivántató számú erdőtisztek és erdőőrök alkalmaztatása iránti intézkedést a földmívelés-, ipar- s kereskedelmi ministerre ruházza, kinek a kir. szakközeg vagy a főispán fölterjesztésére, kötelessége a törvényhatóságra rendelet útján ráparancsolni, hogy a kellő számú személyzetet okvetlenűl alkalmazza.

A kir. szakközeg, vagy a főispán, kötelezvék ez irányban a ministernek fölterjesztést tenni.

Királyi szakközeg. E kitétel az egész törvényben csak e helyütt fordul elő. Mást nem lehet értenünk alatta, mint a kir. erdőfelügyelőt. Igaz ugyan, hogy a közigazgatási bizottságban annak tagjai közül is lesz szakelőadó: minthogy azonban ez is a törvényhatóság által választott egyének sorából fog kikerülni, ez s az itt szóban forgó kir. szakközeg egy és ugyanaz nem lehet.

XXIV. §.

«Magán-személyeknek a 17. §-ban említett erdőbirtokosokkal osztatlan tulajdonát képező erdeikben e törvény intézkedései a magán-személyekre is kötelezők.»

Törvényünk e szakasza az e fejezetben foglalt rendelkezéseket kiterjeszti azon egyedekre, kiknek erdőtulajdonuk különben szabad volna, — ha a 17. §. által előszámított személyekkel osztatlan tulajdonul nem birnának erdőket.

Ilyenkor ez egyedek, *magán-személyek*, a gazdasági rendszeres üzemterv készíttetéséhez s pontos megtartásához, szakértő erdőtisztek és erdőőrök alkalmazásához, ezeknek megerősítés végett való bejelentéséhez stb. ép úgy kötvék, mint a törvényhatóságok, községek, közbirtokosságok stb.

Nekik is gondoskodniok kell tehát, hogy ily osztatlan erdőikre nézve mindaz megtörténjék, a mit a törvény a 17. §-beli erdőbirtokosoktól követel; névszerint, hogy a rendszeres üzemterv a törvényszabta időben elkészíttessék, benyújtassék; az annak biztosabb keresztülvitele végett megkivántató szakértő erdőtisztek és az őrzés czéljából szükséges kellő számú erdőőrök kellő időben alkalmaztassanak.

A kiterjesztés gyakorlati volta leginkább azon fog megfordulni, hogy mulasztás esetére az ily egyed, *magán-személy*, is erdőrendészeti áthágást elkövetőnek tekintendő s e miatt büntethető leszen.

Osztatlan erdőtulajdon. Megkivántatik, mikép az ily egyed, *magán-személy*, s a kérdéses jogalanyok között az erdőre nézve közösség álljon fenn.

HARMADIK FEJEZET.

AZ ERDŐRENDÉSZETI HATÓSÁGOKRÓL ÉS KÖZEGEKRŐL.

Erdőrendészet annyi, mint törvényes tekintély és hatalom kezelése, melylyel az erdei viszonyok szempontjából szükséges törvényes rend megállapíttatni s fenntartatni czéloztatik.

Erdőrendészeti hatóságok * alatt azon testületeket és hivatalokat értjük, melyeknek a törvény jogot ad arra, hogy, a részökre abban foglalt intézkedések és utasítások értelmében, az erdőtörvény rendeleteinek megtartása és végrehajtása fölött őrködjenek s oly esetekben, midőn ennek ellenkezőjét tapasztalják, az illetőket a törvényszabta úton s a törvény egyes szakaszaiban kijelölt eszközök által arra szorítsák.

Minthogy pedig e jogot nem saját érdekökben, hanem a közjólét előmozdítása végett birják, teendőik rájok nézve egyúttal mind megannyi kötelességet is képeznek.

Hogy hatóság alatt a törvény leginkább testületeket ért, kitűnik azon megkülönböztetésből, melynél fogva a hatóságok mellett közegekről is szól.

Közegek főkép azon hivatalos egyedek, kik a nekik kijelölt törvényes hatáskörben a törvény tekintélyének fenntartására s tevékenységöknek, e czél elérhetése és biztosítása végett, az előírt módon való kifejtésére hivatvák.

XXV. §.

(Elsőfoku erdőrendészeti hatóság.) «Az elsőfoku erdőrendészeti hatóságot a közigazgatási bizottság gyakorolja s ennélfogva:

1. Őrködik a felett, hogy az erdők kezelésénél, a törvény határozatai és az ezekből folyó ministeri rendeletek, szorosan megtartassanak és a törvény szerint hozzá utasított gazdasági tervek

* Röviden: azon testületek és physikai személyek, a kikre a fenti tekintély s hatalom bízva van.

(3. és 17. §§.) szorosan követtessenek. — Ez utóbbi czélból a közigazgatási bizottság a hozzá benyújtott gazdasági tervek egyik jóváhagyott példányát magánál megtartja;

ha az illető erdőbirtok több törvényhatóság területén fekszik, mindegyik érdekelt törvényhatóságnál a gazdasági terv egy jóváhagyott példánya teendő le;

2. a földmívelés-, ipar- és kereskedelmi minister által kiadott rendeleteket és utasításokat végrehajtja;

3. a törvény által hozzá utasított esetekben rendeleteket és utasításokat bocsát ki, melyeket tudomásvétel végett, a szomszéd törvényhatóságokkal is közöl, és a tudomására jutott törvényellenes cselekményeket, az illető kir. erdőfelügyelő véleményének meghallgatása után, azonnal betiltja; halasztást nem tűrő esetekben azonban, a kir. erdőfelügyelő véleményének meghallgatása előtt is intézkedhetik, erről a kir. erdőfelügyelőt egyidejüleg értesítvén;

4. a közigazgatási bizottság esketi fel az erdőtiszteket és őrködik a felett, hogy az alkalmazott tiszti és altiszti személyzet a 36. és 37. §§-okban körülírt kellékekkel bírjon, egyszersmind pontos névjegyzéket vezet a törvényhatóság területén alkalmazott, öszszes felesketett erdőtisztek- és erdő-őrökről;

5. intézkedik az erdő-égés támadásának vagy terjedésének, valamint az erdei rovarok pusztításainak megakadályozása iránt;

6. a felügyelete alatt álló erdők állapotáról a törvényhatóságnak évenkint jelentést tesz;

7. teljesíti mindazt, a mit a jelen törvény különösen hatáskörébe utal.»

Itt világosan meg van állapítva, melyik lesz tehát azon testület, mely első sorban gyakorolja az erdők tekintetéből való felügyeletet és mely az erdőtörvény rendeleteinek egyes concret esetekben foganatot szerezzen.

Ez a törvényhatóságok kebelében fennálló közigazgatási bizottság.

A törvény e testületet az épen érintett okból *elsőfokú hatóságnak* nevezi és hatáskörét nagyjából hét pontban körvonalozza.

Nem kell azonban gondolnunk, mintha az itt fölsoroltakban a közigazgatási bizottságok minden erdőrendészeti hivatalos teendője ki volna merítve.

Hisz maga a törvény a 7-ik pontban mondja: «teljesíti (már t. i. a közigazgatási bizottság) mindazt, a mit a jelen törvény különösen hatáskörébe utal.» *

Az első pontban jelezve van a közigazgatási bizottságnak a törvény határozatainak megtartása fölötti *őrködési hivatása*. E részben a bizottságot nagyban fogja támogatni a kir. erdőfelügyelői intéz-

* Lásd különösen az erdei termékek szállítása körül megszabott teendőit. E. T. IV. czím.

mény, miután a kir. felügyelőnek van kötelességévé téve, hogy a felügyeletére bizott erdőket időről-időre megtekintse s azok állapotáról a ministernek — a *közigazgatási bizottság* útján jelentést tegyen. De különben is ő lesz hivatva a közigazgatási bizottságnak az egyes esetekben teendő intézkedések iránt javaslatokat tenni s ilyenek végrehajtására a közigazgatási bizottságot figyelmeztetni.

Egyébként a közigazgatási bizottságra ruházott ez őrködési hatalom szükségszerű folyományául tekintendő a jogozat is, melynél fogva esetről-esetre egyenest saját kebeléből küldhessen ki tagokat, kik által bizonyos ügyekre nézve magának a kellő adatokat megszereztesse. — A netáni költségek fedezése iránt majd intézkedni fog kelleni s meghatározandó lesz: oly esetekben, hol a költségekkel az erdőbirtokosok vagy mások joggal nem terhelhetők, vajjon a kiadások a törvényhatósági pénztár rovására essenek-, avagy ennek az országos erdészeti alap részéről megtéríttessenek-e?! *

Hogy áthágások esetén ily költségek a törvényellenességet elkövetők által viseltessenek: csak jogszerű s a dolog természete hozza magával.

Épen e felügyeleti, illetőleg őrködési jogból ered a törvény azon határozott meghagyása, hogy a jóváhagyott gazdasági üzemterv egyik példánya a közigazgatási bizottság részéről visszatartandó.

Ez helyes — midőn az erdő csak egy törvényhatóság területére terjed ki.

Igen! de mi történjék, ha az erdőterületnek több törvényhatóság területére való kiterjedése esetén a gazdasági üzemterv a ministeriumnál nyújtatott be — **két** példányban?

A törvény azt mondja: »ha az illető erdőbirtok több törvényhatóság területén fekszik, mindegyik érdekelt törvényhatóságnál a gazdasági üzemterv egy jóváhagyott példánya teendő le.«

Ebből következtetve itt is maguknak az erdőbirtokosoknak van kötelességökül téve, hogy gondoskodjanak, miszerint jóváhagyatván a gazdasági terv, arra nézve egy példány a közigazgatási bizottsághoz jusson.

Másoltatásról s hitelesítésről — úgy látszik — maguknak az

* Az orsz. erdei alap rendeltetéséről szóló szabályzat szerint ily költségek határozottan ezen alap által viselendők. (V. ö. a földm.-, ipar- és keresk. ministeriumnak 1880. nov. 29-én 36,776. sz. a. kelt rendeletével. Budap. Közl. 1880. évi 285. szám.)

erdőbirtokosoknak fog gondoskodni kelleni. Költségkevesbítés szempontjából czélszerű volna a példányok hitelesítésével magát a bizottságot, vagy a kir. erdőfelügyelőt megbízni; esetleg a hitelesítésnél különben használandó bélyegek mellőzését kimondani; — vagy egyszerűen megállapítani — mint ez a törvény hallgatásából tán joggal következtethető is, — hogy a másolatoknak nem kell hitelesítve lenniök.

A második pont a közigazgatási bizottságot minden, felsőbb helyről érkezett intézkedések végrehajtójának nyilatkoztatja; vagyis a közigazgatási bizottság fogja a közvetítést a minister és az erdőbirtokosok között foganatosítani s a ministeri egyes rendeleteket életbeléptetni.

A harmadik pont a közigazgatási bizottságot erdőügyekben autonomiával ruházza fel. Joga van saját intézkedéseit e körben a szomszéd törvényhatóságokkal is közölni.

Eszközölheti-e direct úton a közlést, vagy pedig vajjon csak a törvényhatóság közvetítésével fognak-e majd ez intézkedései a szomszéd törvényhatóságokkal közöltetni — ez vita tárgya lehet.

Abból, hogy a törvény itt nem distinguál, sőt hogy erdei elsőfoku biróságokat egymásra nézve közvetlen érintkezéssel ruház föl (126. §.), lehetne tán a mellett szólani, hogy a közig. bizottságok, mint erdőrendészeti hatóságok, egymással kölcsönösen s közvetlenül érintkezhessenek; — míg másrészt az a körülmény, hogy a közig. bizottság a törvényhatóságnak csak egyik organuma s hogy a törvény világosan a *szomszéd törvényhatóságokkal,* nem pedig a közigazg. bizottságokkal, rendeli közlendőknek a bizottsági rendeleteket és utasításokat, inkább azt látszik követelni, hogy a közlés a törvényhatóság nevében történjék.

Minden kétség elhárítása végett az: vajjon a 9103. sz. min. rendelet, * mely a jelen törvényes intézkedésnél sokkal régibb keletű — érvénynyel bír-e itt is, mindenesetre eldöntendő leszen.

A negyedik pont az erdőtisztek megesketésének ügyét s a tör-

* 1877. évi márcz. 6-án kelt belügyministeri rendelet: «Képviselőházhoz való kérvényezési és a *társhatóságokkal való levelezési* jog oly jog, melyet csak politikai testület gyakorolhat, a közig. bizottságok pedig csak administrativ hatóságok lévén, azokat ezen jog gyakorlása törvény szerint nem illeti meg.» -- Ha a törvény a direct érintkezésről világosan szólna, könnyű lenne dönteni, miután a törvény mindenesetre a legfőbb tekintély.

vényhatóság területén alkalmazott összes felesketett erdőtisztek és erdőőrök nyilvántartását szintén a közigazgatási bizottságra ruházza.

Az ötödik pont két kiváló mozzanat, — t. i. az erdőégések támadásának vagy terjedésének, — valamint az erdei rovarok pusztításának megakadályozása érdekében, a közigazgatási bizottságot látja el, mint fennebb láttuk, tüzetesebben részletezett, csaknem teljesen korlátlan hatáskörrel.

A hatodik pont a közigazgatási bizottság évi jelentési kötelezettségét állapítja meg, a törvényhatósággal (megyei vagy városi közönséggel) szemben.

Végül a hetedik leginkább azon számos esetre reflectál, melyekben a közigazgatási bizottságnak a felsőbb hatósággal, névszerint, a földmívelés-, ipar- s kereskedelmi ministerrel szemközt, véleményezési joga s egyszersmind kötelezettsége is van; nemkülönben azon esetekre is, melyekben bizonyos teendők teljesítésére (p. o. újabb beerdősítés) határidőket szabni [1]; áthágásokra vonatkozó eljárások pótlását, kiegészítését [2] megrendelni; ily ügyekben határozni [3]; hivatalos közegek ellen felmerült panaszokat [4] elintézni stb. van hivatva.

XXVI. §.

(Albizottság választása.) «A közigazgatási bizottság a jelen törvényben meghatározott teendői végrehajtására saját kebeléből egy külön háromtagu bizottságot választ, melynek ülésében az erdőfelügyelő is, mint véleményező tag, részt vesz. Ezen albizottság működéséről, a közigazgatási bizottságnak rendes üléseiben jelentést tesz.

A belügyminister a törvényhatóságnak indokolt felterjesztése folytán megengedheti, hogy az a jelen törvény értelmében a közigazgatási bizottság megbízott tagjai által végzendő ügyek elintézésére, a közigazgatási bizottságon kívül álló, de erdészeti ügyekben jártas tagokat is választhasson. *(Szakértő kültagok.)*

Ezen tagok azonban a közigazgatási bizottság üléseiben, csak az erdészeti ügyek tárgyalásában és a 120. §-ban megjelölt esetben – a másodfoku biráskodásban vesznek részt, mely ügyekben szavazati joggal birnak.»

A törvény itt intézkedik az iránt, hogy a közigazgatási bizottság, mint mégis nagyobb számu tagokból álló testület, mely üléseit havonként rendesen csak egyszer tartja s melynek közigazgatási,

[1] 17. §. 47. §.
[2] 67. §.
[3] 67. §. 206. §.
[4] 163. §.

fegyelmi s felebbviteli teendői már így is számosak, — a törvényben reáruházott, sokszor sürgős, teendőit lehetőleg oly szervezet által végezhesse, a melyet akkor, a midőn arra szükség van, rövid idő alatt s minden nehézség nélkül mozgásba, működésbe hozhatunk.

E szervezet a közigazgatási bizottság albizottsága lesz, mely fölhatalmaztatását amattól nyerendi.

Tagjainak számát maga a törvény háromban állapítja meg.

A tagokat a közigazgatási bizottság saját kebeléből önmaga választja.

E háromtagu albizottságnak a kir. erdőfelügyelő is tagja annyiban, hogy annak üléseiben, mint véleményező, részt vesz.

A törvény egyenest azt mondja: *részt vesz.* Ebből szükségképen következik, hogy az albizottság üléseire a kir. erdőfelügyelő is mindenha meghivandó.

Hogy mit, mennyiben s mikép végez ez albizottság, arról a közigazg. bizottságnak rendes üléseiben jelentést tenni tartozik.

Az albizottság rendesen a közig. bizottság tagjaiból állítandó egybe.

A törvény azonban kivételt is enged. Folyamodhatik a törvényhatóság a belügyministerhez s a belügyministernek joga van megengedni s felhatalmazni magát a törvényhatóságot, hogy az albizottságra ruházandó ügyek elintézésére e bizottságba a közigazgatási bizottságon kívül álló tagokat is választhasson.

Ezeknek erdészeti ügyekben jártassággal kell bírniok. Némileg magának a közig. bizottságnak tagjaivá is lesznek, minthogy a törvény, erdészeti ügyeknek a közig. bizottság üléseiben leendő tárgyalását illetőleg, ezeket is az ülésben való részvételre és szavazásra jogosítja fel.

E tagok az albizottságnak, mihelyt a törvényhatóság őket megválasztotta, de jure tagjai. Továbbá valahányszor a közig. bizottság üléseiben erdészeti ügyek fognak forogni szőnyegen, mindannyiszor az ülésekre e tagok is meghivandók. Mi, miután az albizottság havonként jelentést tenni köteles, a rendes ülésekre vonatkozólag havonként egyszer mindenesetre foganatosítandó lesz.

Ezen felül még az ilyen, a közig. bizottságon kívül álló, de erdészeti ügyekben jártas egyedeknek a törvény azon minőséget tulajdonítja, hogy az erdei kihágások másodfoku elbírálására alakítandó társas biróságnak szintén tagjaivá lehetnek. (120. §.)

XXVII. §.

(Másodfoku erdőrendészeti hatóság.) «A másodfoku s egyszersmind a legfőbb erdőrendészeti hatóságot, az egész országra nézve, a fölmívelés-, ipar- és kereskedelmi minister gyakorolja, ki a szükséges szabályrendeleteket és utasításokat ezen törvény alapján adja ki.»

Hatóság a törvény e szakaszában már egészen más értelemben van véve, mint a czímfeliratnál láttuk.

E szó itt azonosítva van a hatáskörrel, hatalommal, melyre nézve megállapíttatik, mikép erdőrendészeti ügyekben azt másodfokulag, azaz a közigazg. bizottságokon felül, a földmívelés-, ipar- s kereskedelmi minister gyakorolja.

A ki erdőrendészeti ügyekben ennélfogva a közig. bizottság által tett intézkedésekkel nem lesz megelégedve, e ministerhez fordulhat, ki az egész országra nézve azon hivatalos organum, a mely az erdőügyi legfőbb hatalom és tekintély letéteményese.

Neki van kötelességül téve, hogy netáni szabályrendeleteit, melyek kibocsátását erdőügyekre nézve szükségesnek, czélszerűnek látandja; valamint hogy a netán a törvény és e szabályrendeletei végrehajtására megkívántató utasításokat az erdőtörvény alapján adja ki.

XXVIII. §.

(Erdőfelügyelők.) «Az összes erdők felett gyakorlandó felügyelet czéljából a földmívelés-, ipar- és kereskedelmi minister az országot, az erdőterületekhez képest, kerületekre osztja fel s mindenik erdőkerület élén, egy, ő Felsége által a földmívelés-, ipar- és kereskedelmi minister előterjesztésére kinevezendő kir. erdőfelügyelő áll, a szükséges személyzettel ellátva.»

Épen mert a földmívelés-, ipar- s kereskedelmi minister az egész országra nézve a legfőbb erdészeti hatalom letéteményese s m-rt neki kell a törvény alapján kibocsátani a szükséges szabályrendeleteket és utasításokat: hogy legyen, ki a ministernek egyes concret esetekben szabályrendeletek és utasítások kibocsátására az adatokat és anyagot szolgáltassa; legyen, ki erdők körül az érintett szabályrendeletek és utasítások által mindenkor feltételezett alapos tájékozást körülményesen megadhassa: — ép ezért az egész ország

földmívelés-, ipar- s kereskedelmi minister által, az erdőterületekhez képest meghatározandó, kerületekre fog osztatni.[1]

A kerületek mindegyikének élére egy, ő Felsége által, a földmívelés-, ipar- s kereskedelmi minister előterjesztésére kinevezendő kir. erdőfelügyelő fog, a szükséges segédszemélyzettel ellátva, állíttatni. (A kinevezések 1880 folytán megtörténtek.)

(Ad normam: kir. adófelügyelő. Különbség mégis lesz, mert míg adóügyekben a kir. adófelügyelő a közig. bizottságnak nemcsak véleményező, de egyuttal szavazati képességel bíró tagja, a kir. erdőfelügyelő csak véleményező tagja lesz. Egyébiránt a dolog veleje itt a kir. erdőfelügyelőnek adott felebbezhetési jogozatban áll.) (V. ö. 33 és a 68. §§-okkal.)

XXIX. §.

(Erdőfelügyelők minősítvénye.) «Királyi erdőfelügyelő csak oly magyar honpolgár lehet, ki elméleti szakképzettségét valamely erdészeti akadémia teljes bevégzéséről, valamint belföldön tett erdészeti államvizsgálatról szóló bizonyítványok által igazolja s legalább nyolcz évig erdészeti, még pedig részben gyakorlati erdei szolgálatban van.»

Ki lehet kir. erdőfelügyelő?

E kérdésre a választ a jelen törvényszakasz adja meg.

Legelső kellék, melyet a kir. erdőfelügyelőtől a törvény megkíván, hogy magyar *honpolgár*[2] legyen.

Másodszor megkívántatik, hogy elméleti szakképzettségét valamely erdészeti akadémián szerzett s akadémiai tanfolyam teljes bevégzéséről szóló bizonyítványnyal igazolja.

[1] A földmívelés-, ipar- és kereskedelmi minister a törvény ez intézkedésének 1880. julius havában 18,563. sz, a. rendeletében tett eleget. E rendelet szerint honunk összesen XIV kerületre van felosztva. A kerületek ezek: 1. *Budapesti*, 2. *Pozsonyi*, 3. *Beszterczebányai*, 4. *Kassai*, 5. *Debreczeni*, 6. *Szatmári*, 7. *Kolozsvári*, 8. *Marosvásárhelyi*, 9. *Brassói*, 10. *Szebeni*, 11. *Temesvári*, 12. *Szegedi*, 13. *Pécsi* és 14. *Szombathelyi* kerület. Az ezen kerületekbe beosztott törvényhatóságok iránt lásd a fenti rendeletet. *(Rendeletek Tára* 1880. évfolyam 389. s köv. l.)

[2] Az 1879. évi 50. törv. czikknek (a magyar állami polgárság megszerzéséről és elvesztéséről) 2-ik §-a szerint: «A magyar állami polgárság csak a következő módon szereztetik meg: 1. leszármazás, 2. törvényesítés, 3. házasság, 4. honosítás által.» 6. §. «Honosítás által megszerzi a magyar állami polgárságot azon külföldi, ki a 11. §-ban megnevezett hatóságok egyikétől (m. kir. belügyminister; horvát-szlavon bán) honosítási okiratot vagy a 17. §. értelmében ő Felségétől honosítási oklevelet nyer s a magyar állampolgári esküt vagy fogadalmat leteszi.»

Hazánkban ily erdészeti akadémia csak egy van: *Selmeczen.*

E' részt nem kívántatik, hogy az akadémia, melyen az illető elméleti ismereteit szerezte, szintén belföldi legyen. Lehet iskolázni a külföldön is.

A harmadik kellék azonban, hogy t. i. ugyancsak elméleti szakképzettségét az *illető* — erdészeti államvizsgálatról szóló bizonyítványnyal is igazolja, már szorosan hazai határainkhoz van kötve, miután a törvény kimondja, hogy e bizonyítvány *belföldön* tett erdészeti államvizsgálatról szóljon.

Belföld alatt szoros magyarázat szerint csakis a magyar birodalom, a lajtántúli tartományoknak is kirekesztésével, értendő.

A kir. erdőfelügyelőtől megkövetelt negyedik kellék, hogy gyakorlati képzettséget is igazoljon. Ezt teheti az által, ha képes kimutatni, mikép nyolcz évig *erdészeti,* még pedig részben *gyakorlati erdei* szolgálatban állott.

Gyakorlati erdei szolgálat igazolása. Kimutatása annak, hogy az illető nyolcz éven át legalább részben oly állásban volt, hol elméleti ismereteit, bureaucratikus rendelkezéseken túl, tényleges erdőkezelés, mívelés stb. által öntapasztalat útján is gyarapította.

XXX. §.

(Erdőfelügyelők feladata.) «A királyi erdőfelügyelő őrködik a felett, hogy kerületében a jelen törvény határozatai s a földmívelés-, ipar- és kereskedelmi ministernek, valamint a közigazgatási bizottságnak rendeletei pontosan végrehajtassanak.

Tartozik különösen meggyőződést szerezni arról, vajjon a megállapitott gazdasági tervek mindenben megtartatnak-e?

A törvénybe vagy hatósági rendeletbe ütköző erdőkezelést az illetékes közigazgatási bizottságnak azonnal bejelenti.»

E szakasz őrködés tekintetéből a kir. erdőfelügyelőket a közigazgatási bizottságokkal egyenlő színvonalra helyezi. Meghagyja a kir. erdőfelügyelőnek, hogy kerületében a jelen törvény határozatai s a földmívelés-, ipar- s kereskedelmi minister rendeletei pontos végrehajtását ellenőrízze.

Teendője egyébként nemcsak ebből áll.

Őre ő egyszersmind annak is, ha vajjon a közigazgatási bizottság rendeletei szintén pontosan végrehajtatnak-e?

A közigazgatási bizottság erdőügyekben kibocsátott rendeletei, meghagyásai, utasításai megtartásának s követésének, a közig. bizott-

ság mellett, szintén őre tehát, mennyiben fel kell ügyelnie arra, ha kellő érvényre juttatnak-e mind e rendelkezések.

Egyenes kötelességévé teszi a törvény: *meggyőződést* szerezni arról, hogy a megállapított, jóváhagyott üzemtervek mindenben követtetnek-e?

Hogyan fogja ezt tehetni? Csak úgy, ha az üzemterveknek a közigazgatási bizottság, illetőleg a törvényhatóságnál letett példánya mindenben s mindenkor rendelkezésére álland s ha, helylyel-közzel, mire a törvény kötelezi is, de még a magán-erdőbirtokosokra is rájok róva a kötelesség: megengedni s tűrni, hogy az erdőfelügyelő erdeikben bármikor megjelenhessen, — ha, mondjuk, helylyel-közzel a hely színén meg-megjelen s mindent szemügyre vévén a tapasztaltakat az üzemtervek jóváhagyott irányelveivel egybeveti.

Jusson továbbá neki bár mi módon értésére, hogy valahol törvény-, vagy ministeri, közigazgatási bizottsági rendeletekbe avagy utasításokba ütköző erdőkezelés gyakoroltatik: erről jelentést tenni első sorban az illetékes közigazgatási bizottságnál tartozik, még pedig azonnal.

Illetékes közigazg. bizottság pedig, mint tudjuk, az, melynek törvényhatósága területén a törvény- vagy rendelet-ellenes kezelés üzetik.

XXXI. §.

(Az erdőfelügyelő részéről teendő közvetlen intézkedés.) «Ha a kir. erdőfelügyelő az erdőbirtokosok részéről, oly világosan törvénybe ütköző erdőkezelést tapasztal, mely a hatóság haladék nélküli beavatkozását teszi szükségessé, a törvénybe ütköző cselekményt ideiglenesen saját felelősségére betiltani köteles, miről a közigazgatási bizottságot értesíti.

(Rendőri közegek közreműködése.) Ily betiltás végrehajtásához úgy a törvényhatósági, mint községi rendőri közegek, az erdőfelügyelő felhívására, rögtön közreműködni tartoznak.»

A kir. erdőfelügyelőnek e szakasz rendkívüli felhatalmazást ád.

Míg egészben véve ugyancsak őrködési hatásköre van, de nem egyszersmind intézkedési hatalma is, mint magának a közigazgatási bizottságnak: *rendkívülileg,* ott t. i., hol olyan, világosan törvénybe ütköző erdőkezelést tapasztal, mely a hatóság haladék nélküli beavatkozását teszi szükségessé, a törvénybe ütköző cselekményt ideiglenesen saját felelősségére nemcsak hogy betilthatja, de sőt betiltani köteles.

Ily rendkívüli esetekben a kir. erdőfelügyelő egyelőre és annyiban, hogy a törvénybe ütköző kezelés abbanhagyását rendeli, határozottan a közigazgatási bizottság helyére lép s annak veszi át szerepét. (V. ö. 25. §. 3. p.)

De épen mert itt tulajdonkép a közigazgatási bizottság egyik fontos teendőjét intézi: kötelességévé is van egyszersmind téve, hogy ily rendkívüli rendelkezéseiről a közigazgatási bizottságot egyidejüleg értesítse.

Hogy pedig a kir. erdőfelügyelő rendelkezése e részben puszta szó ne maradjon — épen mint a közig. bizottságnak, — mind a törvényhatóság, mind a községek rendőri közegei (kapitány, mezei rendőri kapitány, hajdúk, pandúrok, hitesek) a megkívántató közreműködést a kir. erdőfelügyelő egyszerű felhívására, tehát szóbeli megkeresésére is, rögtön szolgáltatni tartoznak.

XXXII. §.

(Véleményadás és javaslattétel.) «A kir. erdőfelügyelő, a közigazgatási bizottság felhívására, erdőügyekben véleményt s javaslatot ad. Úgyszintén ha a közigazgatási bizottság hatáskörébe tartozó intézkedések szüksége forog fenn, felhívás nélkül is tartozik erre a közigazgatási bizottságot figyelmeztetni.»

E szakasz írja körül tulajdonkép a kir. erdőfelügyelőnek a közig. bizottság iránti állását.

Ki van itt mondva, hogy a kir. erdőfelügyelő a közigazgatási bizottságnak mintegy erdőügyi-tanácsosa, kinek kötelessége annyiszor, mennyiszer a közigazg. bizottság fölhívja, a kérdéses erdőügyekre nézve javaslatot tenni.

Sőt oly teendőkre vonatkozólag, melyek iránt az intézkedés világosan a közig. bizottság hatáskörébe tartozik, minden felhívás nélkül is, ily intézkedések szükségére a közig. bizottságot figyelmeztetni köteles. P. o. száraz időben az erdőkben a tüzelés volna teljesen eltiltandó; vagy rovarpusztítások megakadályozására óvrendszabályok kibocsátása szükségeltetnék; vagy az erdőtiszti s erdőőri személyzet kiegészítése iránt intézkedni kellene stb.

Mindezekre a hatóságot önmagától figyelmeztetni s intézkedésre sürgetni a kir. erdőfelügyelő hivatalos teendője.

XXXIII. §.

(A közigazgatási bizottság és erdőfelügyelő összeütközése.)
«Ha a közigazgatási bizottság a kir. erdőfelügyelő előterjesztésére, a szükséges intézkedéseket megtenni késik, vagy oly erdőrendészeti intézkedéseket tenne, melyeket a kir. erdőfelügyelő törvénybe ütközőknek vél, vagy a melyeket a helyes erdőgazdászat érdekeivel összeegyeztethetőknek nem tart, ez esetekben tartozik a kir. erdőfelügyelő, a főispán útján, a földmívelés-, ipar- és kereskedelmi ministerhez indokolt felterjesztést tenni.»

Itt az erdőfelügyelőnek, mint kir. szakközegnek, a felügyelet lényegéből folyó azon hivatását látjuk körvonalozva, mely részéről azon esetre töltendő be, ha előterjesztésére a közig. bizottság a teendő intézkedések megtételével késni találna; avagy ha oly rendelkezéseket tenne, melyeket a kir. erdőfelügyelő a törvénybe vagy fennálló ministeri rendeletekbe ütközőnek volna kénytelen nyilvánitani. P. o. tiltott erdőirtás esetére az ujra beerdősítésre 6 éven túl terjedő határidőt szabna. (47. §.)

Sürgős esetekben a szükséges intézkedéseket a fennebbiek értelmében *saját felelősségére* maga a kir. erdőfelügyelő is megtehetné, értesítve róla a közigazgatási bizottságot: a dolog sorrendje ily eseteknél mégis, ha a kir. erdőfelügyelő már előbb, t. i. a közig. bizottság elé tett előterjesztés előtt nem rendelkezett, inkább azt követeli, hogy a közig. bizottság ellen ne is rendelkezzék, hanem tegyen a minister, mint a legfőbb erdőrendészeti hatalom letéteményese, elé indokolt fölterjesztést.

Ennek a ministerhez juttatása közvetlenűl nem történhetik. A főispánnak kell a törvény szerint a fölterjesztést foganatosítania.

Ily fölterjesztés a kir. erdőfelügyelő kötelessége akkor is, ha a közig. bizottság intézkedései nem ütköznének ugyan egyenest a törvénybe, vagy ministeri rendeletekbe s utasításokba, de ő azokat a helyes erdőgazdaság követelményeivel megegyeztetni nem tudná, — ha természetes a bizottság makacsul ragaszkodnék a hozott határozatok végrehajtásához.

Ilyen, a helyes erdőgazdaság érdekével össze nem egyeztethető intézkedés volna p. o. ha új beerdősítés megrendelése esetére a bizottság beleegyeznék, hogy a beültetés oly fanemmel történjék, a mely a kir. erdőfelügyelő nézete szerint a talaj minőségének s a helyi viszonyoknak meg nem felelő; vagy ha a közigazg. bizottság megen-

gedné, hogy az erdőkezelés és erdőőrzés oly esetekben is egyesíttethessék, hol ez különben az erdőgazdaság hátrányára szolgálna stb.

XXXIV. §.

(Kerületek beutazása.) «A kir. erdőfelügyelő köteles kerületét évenként legalább egyszer beutazni s magának az erdők állapotáról meggyőződést szerezni, és ekként szerzett tapasztalatait, — véleménye kiséretében — a közigazgatási bizottság útján, a földmívelés-, ipar- és kereskedelmi ministernek felterjeszteni.»

Ministeri rendeletbe és utasításba ütköző volna a közig. bizottság eljárása pl. ha a hozott határozatok végrehajtása körére vonatkozó ügyrendet meg nem tartaná (162. §.), vagy az érték- és árszabályzatot nem a min. utasítás értelmében állapítaná meg stb. (85. §.)

Fennebb láttuk, hogy az összes erdők fölött gyakorlandó felügyelet czéljából az ország kerületekre van felosztva, s hogy e kerületek mindegyike élén kir. erdőfelügyelő áll.

A jelen szakasz a kir. erdőfelügyelőnek, már elősorolt teendőin túl, melyek főleg a törvényellenes kezelés- s intézkedések megakadályozására s másrészt a törvények, ministeri rendeletek s utasítások, valamint a közig. bizottság rendelkezései pontos végrehajtásának ellenőrzésére vonatkoznak, még *különösen* is kötelességévé teszi azon, a fennebbiekből egyébként önmagától érthető teendőt, hogy kerületét *évenként legalább egyszer* beutazza s magának az erdők állapotáról személyes meggyőződést szerezzen.

Hányszor utazza be kerületét? Ezt a törvény magára a kir. erdőfelügyelőre bízza. Sokat határoznak e részben mindenesetre a kerületi viszonyok. A maximum iránt tehát a törvény nem nyilatkozik: a minimumot ellenben határozottan megszabja, mondván, hogy évenként legalább egyszer kerülete minden erdejében megforduljon s a kerületbeli erdők mivoltáról önszemlélet útján szerezzen magának tudomást.

Ily alkalmakkor nyert tapasztalatait tartozik összegyűjteni, földjegyezni s mindent egy egészszé állítván össze, jelentés alakjában a földmívelés-, ipar- s kereskedelmi minister elé fölterjeszteni.

Köteles a tapasztaltak fölött önálló nézetét is kifejteni, mert a törvény a tett tapasztalatok fölterjesztését a kir. erdőfelügyelő véleményével kisérten követeli.

A közeg pedig, vagyis a közvetítő, ki által a fölterjesztésnek esz-

közöltetnie kell, — a közigazgatási bizottság. Ide tartozik tehát a kir. erdőfelügyelő véleményes jelentését leendő fölterjesztés végett benyújtani.

Ha megtörténnék, hogy a kerület több törvényhatóság területére terjedne ki (mint valóban ki is terjed), magától érthető, mikép a kir. erdőfelügyelő tapasztalatainak csak azon részét tartozhatik egy-egy közigazg. bizottság útján fölterjeszteni, a mely rész épen az illető bizottság törvényhatósága területén található erdőkre vonatkozik.

Több törvényhatóság területére kinevezett egy kir. erdőfelügyelőnek az illető közig. bizottságok lehetővé tenni tartoznak, hogy a körülményekhez képest maga, vagy helyettese, a kiküldött albizottság üléseiben időről időre külön külön részt is vehessen. Avagy a kormánynak kell gondoskodnia, hogy mindegyik közig. bizottság számára legyen a kir. erdőfelügyelőnek kijelölt képviselője.

XXXV. §.

(Erdők megvizsgálása.) «Minden erdőbirtokos köteles megengedni, hogy a kir. erdőfelügyelő vagy annak helyettese, erdejét bármikor bejárja, hogy magának az erdők állapotáról meggyőződést szerezzen.»

A kir. erdőfelügyelő ellenőrzése alatt első sorban ugyan leginkább a véd- és azon erdők állanak, melyekre nézve a törvény rendszeres üzemterv szerinti kezelést szab elő.

De hogy az egész ország összes erdei állapotáról időről időre a kormánynak mégis világos áttekintés nyújtathassék: a törvény jelen szakasza körvonalozza a viszonyt is, melyben a magán-erdőbirtokosok is a kir. erdőfelügyelő irányában állani fognak.

E viszony a magán-erdőbirtokos részéről határozottan negativ, minthogy csupán csak abbanhagyni tartozik, mit különben mással szemben érvényesíthetne: t. i. hogy a kir. erdőfelügyelő előtt erdejét elzárja.

Tűrni tartozik tehát, hogy a kir. erdőfelügyelő, vagy helyettese erdejét bármikor bejárja, magának az erdő állapotáról meggyőződést szerzendő.

Helyettesek mindenekelőtt a kir. erdőfelügyelő segédszemélyzetének tagjai lesznek. De lehetséges az is, hogy mint jelenleg a közig. bizottságok azon tagjai részére, kik mint államtisztviselők vesz-

gedné, hogy az e.
hessék, hol ez k.

(Kerül
tét évenként
potáról meg
véleménye
mívelés-, ip

Mini
ság eljára
kozó ügy
bályzato
F
ügyelet
letek

túl, n
lyoz
vala
elle
a f
éc
sz

f
l

jesen és eredménynyel, jó sikerrel (azaz úgy, hogy tett előmenetelét közhitelességű bizonyítványnyal igazolhassa) teljesen bevégezte; valamint hogy az erdészeti államvizsgálatot *belföldön* letette legyen.

Elméletileg tehát az erdőtisztektől is ugyanaz kivántatik meg, mi a kir. erdőfelügyelőktől.

Másrészt azonban a honpolgári minőség itt megemlítve nincsen; úgyszintén a nyolcz évi erdészeti szolgálat sem sürgettetik.

Mindazonáltal, hogy ezek az illető egyednek csak annál nagyobb előnyei, (v. ö. a XLV. §. jegyzetével) — kétséget nem szenved.

Azokra vonatkozólag, kik a törvény életbelépte előtt már ily alkalmazásban voltak, az elméleti képzettséget a törvény mellőzhetőnek tartja oly módon, hogy nem kivántatik tőlök elméleti képzettségök igazolása vagy utólagos vizsgatétel s nem engedtetik, hogy állásukból ez alapon — ha t. i. e kellék hiányzik — kizavartathassanak: előléptetésben mindazáltal, — ezt a törvény egyenest kimondja, — csak az esetben fognak részesíttethetni, ha az erdészeti államvizsgát *belföldön* leteszik.

Ellenben hogy az, a ki ellen feddhetetlenség hiánya miatt kifogás támasztathatik, bár különben szakképzettsége igazolva volna is, állásából elmozdítható: épen azon specificus intézkedés folytán, mely által a törvény az elméleti képzettség hiányát a feddhetlenség kellékének hallgatólag ugyan, de ép ez által feltétlenűl való fenntartásával szembe helyezteti, lehet, sőt kell is következtetnünk.

Az elmozdításnak annak módja s rendje szerint kell történni. E részben a szolgálati szerződés, és a viszonyok, körülmények döntenek.

Előmenetel alatt a tisztségről főtisztségre, vagy csekélyebb fizetésből nagyobb fizetési fokra való emeltetés értendő.

XXXVIII. §.

(Erdő-őrök minősítvénye.) «Erdő-őr, ki egyuttal a vadászatra való felügyeletet is gyakorolhatja, csak oly egyén lehet, a ki:

a) feddhetlen életű;

b) életének 24-ik évét betöltötte;

c) a 17. §-ban megnevezett birtokosok erdeiben, e törvény kihirdetésétől számított tíz év letelte után, kizárólag csak oly egyének lesznek alkalmazhatók, kik a fenn elősorolt kellékeken felűl, bizonyítványnyal képesek igazolni: hogy az erdő-őri szakvizsgát a földmívelés-, ipar- és kereskedelmi minister által, a belügyministerrel egyetértőleg, kiadandó utasítás szerint jó sikerrel kiállották.»

E szakaszban a törvény részletezi az erdőőröknél megkivánt minősítvényt.

Első kellék itt is: *a feddhetetlen élet.*

Másodszor megkivántatik, hogy az illető huszonnegyedik életévét betöltötte legyen. Követeltetik tehát a *teljeskoruság.*

Azok, kik e két kellékkel bírnak, ha már erdőőri állásban vannak, abban nem háboríthatók. Sőt 1889. jun. 14-éig, a törvény 17. §-ban felsorolt erdőbirtokosok erdeinél, egészen újból alkalmazhatók. Ellenben, ha ez az idő már lejárt lesz, azon túl ez érintett birtokosok által (a többieket ez intézkedés nem illeti) már kizárólag oly egyének lesznek erdőőrökül alkalmazhatók, kik bizonyítványnyal igazolni képesek, hogy az erdőőri szakvizsgát jó sikerrel kiállták.

A szakvizsga iránt is utasítást kell a törvény értelmében a földmívelés-, ipar- s kereskedelmi ministernek a belügyministerrel egyetértőleg kibocsátani. *

XXXVIII. §.

(Erdőtisztek és erdő-őrök eskütétele.) «A 17. §-ban megnevezett birtokosok erdeiben az erdőfelügyelettel megbízott egyének és pedig az erdőtisztek — a közigazgatási bizottság, az erdő-őrök pedig a szolgabiró (rendezett tanácsu városokban a mezei rendőrkapitány, fővárosban a főkapitány) előtt a következő esküt tartoznak tenni:

(Esküminta.) «Én N. N. esküszöm a mindentudó és mindenható Istenre, hogy a gondviselésem alá bizott erdőre, a vadállományra és szóval mindenre, a mi az erdőhöz tartozik, szorgalommal és feltétlen hűséggel felvigyázok, és azt bárminő kártól lehetőleg megvédem; — hogy azokat, kik az erdőt vagy bármi ahhoz tartozót, valamiképen károsítani megkisérlenék vagy tettleg károsítanák, személyválogatás nélkül, a törvény értelmében megzálogolom és lelkiismeretem szerint késedelem nélkül feljelentem és bevallom; ártatlanra soha semmit reá nem fogok; az erdő-őrizetet vagy szolgálatomat elöljáróm tudta és beleegyezése avagy mellőzhetlen szükség nélkül el nem hagyom; mindarról. a mi gondviselésem alá bizatik, minden időben számot adok. Isten engem úgy segéljen!»

A 17. §-ban meg nem nevezett erdőbirtokosoknak is szabadságukban áll, erdőtisztjeiket és erdő-őreiket hatóságilag felesket-tetni, ezekre nézve azonban az erdőbirtokos a közigazgatási bizottság előtt kimutatni tartozik, hogy ők: a 36. §. *a)* illetőleg a 37. §. *a)* és *b)* pontjaiban kijelölt kellékekkel bírnak.»

* A kormány e részben is már intézkedett. 1880. augustushó 6-án 25,347. sz. a. adta ugyanis ki a földmívelés-, ipar- és kereskedelmi minister (a m. kir. belügyministerrel egyetértőleg) „*Utasitás*“-át «az erdő-őrök szakvizsgája ügyében.» (L. a Budap. Közl. 1880. évi folyama 228. számát.)

A törvény ezen intézkedése értelmében mindazon erdőbirtokosoknak, kikre a törvényben ki van mondva a kötelezettség, hogy erdeiket rendszeres üzemterv szerint kezelni tartoznak, erdőtisztjeik és erdőőreik egyszersmind hivatalos eskütételre is köteleztetnek.

Ezen eskü, mint az esküminta szövege is mutatja — *igéreti eskü.*

A közigazgatási hivatalos szervek pedig, melyeknél az erdőtisztek és erdőőrök az esküt tenni tartoznak: az erdőtisztekre nézve maga a közigazgatási bizottság, mely a tisztek alkalmaztatásáról, ha a kormány nevezte ki, csak tudomásvétel, minden más esetben a tisztek megerősítése s megesketése végett tudósitandó; — az erdőőrökre vonatkozólag pedig megyékben a szolgabiró, rendezett tanácsu városoknál a mezei rendőri kapitány, törvényhatósági joggal bíró városoknál a főkapitány.

Hogy az erdőőröket is tartoznak az erdőbirtokosok bejelenteni: ez oly világosan, mint az erdőtisztekre nézve, a törvényben ugyan kimondva nincsen; mennyiben mindazáltal az erdőőrök is eskü letételére szintén kötelezvék, s e szempontból a főkapitány, mezei rendőri kapitány, a járási szolgabiró elé utalvák, a dolog természete hozza magával, hogy az alkalmazást adó erdőbirtokosok a mondott hivatalos közegeket az erdőőrök alkalmaztatásáról értesítsék.

Mindenesetre biztosabb, mint ha az erdőőröknek hagyatik meg, hogy eskütételre jelentkezzenek.

E közigazgatási hivatalos szervek gondoskodnak azután az eskületételi határidő kiszabásáról s arról, hogy az erdőtisztek és erdőőrök az alkalmazó erdőbirtokosok közvetitésével értesíttessenek az iránt, mikor tartozzanak eskületételre jelentkezni.

Magának az eskünek négy főbb alkatrészét különböztethetni meg.

Az első alkatrészben az erdőtisztek- és erdőőrökre bízott erdőbirtokrész lelkiismeretes megőrzéséről és bárminemű kártól, tehát oly eseményeknek bekövetkezhetése ellen, való megvédéséről van szó, melyek az erdőre, a vadállományra és minden egyébre nézve, mi az erdőhöz tartozik, p. o. tilalmi táblák, ásványok, kerítések, útak, hidak stb. azok értékében, számában, állapotában csökkenést, fogyatkozást okozhatnak. A szorgalommal s feltetlen hűséggel egybekapcsolt őrködést és a kártól való megoltalmazást az esküt-tevők Istenre való hivatkozással erősítve igérik.

A második rész vonatkozik arra, hogy az erdőben kárt tenni

akarókat vagy tettleg kárt-tevőket minden személyválogatás nélkül megzálogolják, azaz kárban érve őket, tőlök az okozott kár megtérítése czéljából oly tárgyakat fognak követelni és át-, illetőleg el-venni, melyek egyrészt a kárnak az illető által történt elkövetéséről tanuskodnak, másrészt pedig alkalmasak s lehetőleg elegendők is arra, hogy eladás útján, ha ki nem váltatnak, a kárnak megtérítésére fordíttathassanak.

Ily zálogtárgyak eladatása a törvény szelleme értelmében mindenesetre szintén közigazgatási s nem birósági úton fog eszközöltetni.

A zálogoláson túl kiterjed e kötelezettség a kárt-tevőknek lelkiismeretes följelentésére is.

A följelentés első sorban az erdőbirtokos-, vagy annak megbízottjánál teendő, annál inkább, mert netáni erdei kihágás miatti büntető eljárásnak rendszerint csak a sértett fél panaszára van helye. (82. §.)

Ezeken túl időről időre mi teendőjök van még a felesketett erdőőröknek, épen az esküvel igért e bejelentésre nézve, alább látandjuk. (41. §.)

A harmadik rész kapcsolatos a második részszel s ép ennek ellenkezőjére irányul. Míg amott t. i. a följelentést személyválogatás nélkül foganatosítani igéri, itt fogadja, hogy ártatlanra, kiről tehát tudja, hogy törvényellenest nem cselekedett, semmit ráfogni nem fog.

Az eskü e része a boszúállásból vagy gyülölködésből, haragból származható alaptalan vádaskodások megakadályozására irányul.

Végül az eskü negyedik és utolsó része a folytonos szolgálatbanmaradást és azon kötelességet hangsúlyozza, melynélfogva az illető mindenről, mi reá bizatik, bármely időben számolni késznek igérkezik.

A szolgálatot tehát és az erdőőrizetet az erdőtisztnek s erdőőröknek elöljáróik tudta és beleegyezése, vagy mellőzhetlen szükség nélkül elhagyni nem szabad.

Mellőzhetlen szükség. Miben áll e szükség: azt csak esetről esetre lehet az egyéni viszonyok tekintetbevételével elbirálni. Mindenesetre oly körülmények lehetnek csak, melyeknek nem hódolva az erdőtiszt vagy erdőőr nagyobb roszat hozhat magára vagy övéire, mint a mely származhatnék a szolgálat, vagy erdőőrizet tudton kívül való elhagyásából.

Ki legyen ily s ehhez hasonló esetekben illetékes eljárni s dön-ni? — Erről a törvényben szó nincsen. De tagadhatlan az, hogy, után itt első sorban az erdőtulajdonosok érdekelvék, egyes concret tekre nézve a szolgálati viszony lesz majd iránytadó.

A számadási kötelezettség fogalma hozza magával, hogy erdő-zt vagy erdőőr alkalmaztatásánál czélszerű, lehetőleg leltár mellett dni át nekik mindent, a mi az erdőhöz és szolgálati körükhöz tar-zik.

A felesketésből származó kedvezményeket, névszerint: hogy a lesketett erdőőrök erdei kihágások esetén rendőri közegekül működ-etnek, mi részökre biztosítja a rendőri közegeket megillető bizton-got és oltalmat és tekintélyt; másodszor, hogy kihágási naplót zethetnek stb., — a törvény nem akarja csak azon erdőbirtoko-okra szorítani, kikre a rendszeres üzemterv melletti erdőkezelés lőszabva van; ellenkezőleg kiterjeszti azt a *magán-erdőbirtokosokra*, értvén ezek alatt azokat, kik erdőtulajdonuk fölött teljes szabad-ggal rendelkezhetnek.

Ezek erdőtisztjeire s erdőőreire nézve is egyébiránt a felesketés ivatalosan eszközlendő s az tőlök meg nem tagadható, mihelyt kimu-tják, hogy erdőtisztjeik s őreik feddhetetlen életűek s az utóbbiak még teljeskoruak is.

Ezeknél a törvény a szakképzettséget nem kivánja meg.

XXXIX. §.

(Eskübizonylat.) «Az eskü letételéről rovatos bizonyítvány állíttatik ki, melyben világosan kiteendő, hogy az eskü-letételre bocsátott a 36. és 37. §§-okban az *a) b) c)* pontok alatt foglalt kel-lékek közül, melyeknek felel meg.»

Mind a közigazgatási bizottság, mind a szolgabírák s a többi hivatalos egyedek, kik eskü kivételére jogosítvák, tartoznak az eskü-letételre nézve rovatos bizonyítványt állítani ki.*

E bizonyítványban világosan kiteendő, hogy az erdőtisztekre és erdőőrökre szabott kellékek közül melyeknek felel meg az eskü-letételre bocsátott.

* V. ö. a földmívelés-, ipar- és keresk. min. 1880. okt. 8. 30.686. sz. a. kelt rendeletével az erdőtisztek és erdő-őrök hatósági felesketése tárgyában. (Rend. Tára.)

A törvényben nincs kimondva, hogy a bizonyítvány szempontjából egyszersmind rovatos bizonyítványkönyv is vezetendő a bizottság és a hivatalos közegek részéről: a dolog természete mindazonáltal azt hozza magával, hogy az eskületételről s a bizonyítvány kiállításáról a közig. bizottságnál s az illetékes hivatalos személyeknél jegyzőkönyvbeli ügyiratok maradjanak, honnét a bizonyítvány netáni elvesztése esetén a hiány pótolható legyen.

Ha erdőtiszt vagy erdőőr helyet cserél, egy erdőbirtokostól például más erdőbirtokoshoz menne át: mennyiben az esküforma határozottan a gondviselésére bízott erdőterületre stb. vonatkozik, szükséges, hogy újbóli alkalmaztatás esetére a felesketés is ismételtessék.

XL. §.

«A hatóságilag felesketett erdőtisztek és erdő-őrök, szolgálatukban közbiztonsági közegeknek tekintendők és mint ilyenek lőfegyvert is viselhetnek. Ezen fegyverük vadászat-jegy-adómentes.»

A felesketésből származó kedvezmények elseje itt van kimondva.

Mindazon erdőtisztek s erdőőrök, kik felesketve vannak, szolgálatukban közbiztonsági közegeknek tekintendők. Felhivásuknak tehát ellenszegülni annyi, mint hivatalos egyedekkel szembeszállni, mi törvényeink szerint büntetendő cselekményt képez.

Közbiztonsági közegek. Oly egyedek, kik a személy- és vagyonbátorlét megőrzésére tartoznak kifejteni szolgálataikat.

Hogy azonban e kedvezmény megillesse: szolgálatuk körében kell eljárniok s intézkedéseiknek, felhivásuknak erre vonatkozniok.

Mint ilyeneknek a törvény nekik a lőfegyver viselését engedélyezi.

A lőfegyver vadászatjegyadómentes; azaz ez egyének részére a közigazgatási tisztviselőnél (alispán, polgármester)[1] sem vadászati jegyet váltani,[2] sem az ily fegyverért adót fizetni nem kell.[3]

XLI. §.

(Erdei naplók vezetése.) «Az állami erdők és a 17. §-ban megnevezett többi erdőbirtokosok felesketett erdő-őrei kötelesek, a

[1] 1875. XXI. törv. cz. 2. §.
[2] 1875. XXI. törv. cz. 12. §.
[3] 1875. XXI. törv. cz. 24. §.

mennyiben a 37. §. c) pontjában kitűzött feltételeknek megfelelnek, a földmívelés-, ipar- és kereskedelmi minister által meghatározandó minta szerint, erdei rovatos naplót vezetni, melybe a felügyeletükre bízott erdőterületen elkövetett minden erdei kihágást bejegyeznek, akár önmaguk közvetlenűl jöttek azoknak tudomására, akár mások közleménye által.

(Erdei napló kellékei.) Erdei naplónak magában kell foglalnia lehetőleg a tettesek nevét, polgári állását és lakhelyét, a tett elkövetésére vonatkozó bizonyítékokat s a kártétel megjelölését.

Az erdő-őrök a naplót önmaguk tartoznak írni és aláírni.

A bejegyzéseken változtatni vagy azokat kitörülni, vagy kivakarni nem szabad. Minden pótlás vagy helyreigazítás a kelet kitételével külön bejegyzendő.

Mindazon eseteknek, melyekben az erdőbirtokos vagy ennek megbizottja és a kár okozója vagy szavatos (84. §.) között kiegyezés jött létre, vagy melyeket a községi biró el nem intézett, ezen napló alapján szerkesztett kimutatása, minden hónap 1. és 16-ik napján az illető szolgabiróhoz (rendezett tanácsu városokban a mezei rendőr-kapitányhoz, a fővárosban a kerületi elöljárósághoz) beküldendő.»

A felesketett erdőőrök kötelesek rendszeres erdei rovatos naplót vezetni.

Szükségkép ilyenek pedig az állami, törvényhatósági, községi, köz- és magánalapítványi, hitbizományi, közbirtokossági erdők s bányaipar s más iparvállalatok czéljaira alakult részvénytársulatok erdeinek őrei.

E kötelezettség azonban egész terjedelmében csak 1889. jun. 14-én léphet teljes mértékben életbe, minthogy az elősorolt erdőbirtokosok csak ez időtől kezdve kötelesek oly egyedeket alkalmaztatni, kik az erdőőri szakvizsgát jó sikerrel letették, kiktől tehát elvárható, hogy képzettségöknél fogva a törvény ebbeli követelményének megfelelni képesek lesznek.

Az erdőőrök e szakbeli minősítvénye főfeltétele az erdei rovatos napló vezetésének.

Ha netán valahol időközben is már ily szakértők volnának külöben alkalmaztatva, mi sem fogja gátolni, hogy azoktól e kötelesség teljesítése már időközben is, t. i. 1889 junius 14-ike előtt követeltethessék.

E rovatos erdei napló mintáját a földmívelés-, ipar- s keresk. minister határozza meg. *

A napló-vezetők tartoznak a naplóba a felügyeletökre bízott

* Lásd a földm.-, ipar- és keresk. minister 1880. évi aug. 17-én 24,931. sz. a. kiadott utasítását az erdei kihágások feljegyzésére szolgáló erdei rovatos napló vezetése és kezelése tárgyában. (Rend. Tára.)

erdőterületen elkövetett minden erdei kihágást (lopás, károsítás s egyéb veszélyes cselekmények s mulasztások; nem egyuttal az erdei törvényekkel ellenkező s csupán csak erdőrendészet-ellenes cselekményeket, úgynevezett erdőrendészeti áthágásokat is) bejegyezni, akár önmaguk közvetlenül jöttek legyen annak tudomására; akár azokról mások által értesíttetének.

Továbbá a törvény általában véve csak annyit mond, hogy a naplónak magában kell foglalnia lehetőleg a tettesek nevét, polgári állását, névszerint foglalkozására nézve: ki és mi; lakhelyét, vagyis azon terület megnevezését, a hol a kihágás tényét elkövető állandóan megtelepedve van; valamint a tett elkövetésére vonatkozó bizonyítékokat; a tanuk nevét, kik a kártételt elkövetni látták; kiknek az elkövető azt maga elmondta; úgyszintén a kártétel megjelölését: vajjon lopás, erdei kártétel vagy veszélyes cselekmény (tűzgerjesztés) vagy mulasztás-e (abbanhagyása az égésről való értesítésnek) az elkövetett cselekmény.

Mindezeket a naplóba bejegyezni maguk az erdőőrök tartoznak; nekik kell a naplót úgy írni-, valamint alá-írniok.

A mit egyszer a naplóba bejegyeztek: azon változtatni; a naplóban kitörléseket vagy vakarásokat tenni átlag véve nem szabad. Ha mégis valamit pótolni; uj adatokkal kiegészíteni; vagy valamit helyreigazítani kellene s így a bejegyzés módosítása volna szükséges: úgy az, azon föltétel mellett, hogy mindenkor külön rovatba jegyeztetik be és mindenkor a kelet kitételével, — meg van engedve.

Mi czélja ezen naplónak?

Az, hogy a belőle időről-időre: névszerint minden két hétben, készített kimutatások, mindazon ügyekre nézve, melyek iránt az erdőbirtokos vagy megbizottja és a kár okozója, vagy a között, ki helyette a kárért felelős (gyermekekért atyjok; gyámoltakért gyámjaik; cselédekért gazdáik stb.) kiegyezés nem jött létre; vagy a községi bíró által el nem intéztettek, az erdei kihágások megtorlására hivatott bírósági közegeknek tudomására jussanak. (117. §.)

A törvény itt a hivatalos eljárás alá tartozó kihágási esetekről nem szól: mindazonáltal, épen mert vannak kihágások, melyek iránt a megtorlási eljárás hivatalból indítandó meg, — kiemelnünk szükséges, miszerint ezek tekintetéből még, ha irántok kiegyezés jött volna is létre az erdőbirtokos s a sérelmet elkövető között, a kimutatás útján való bejelentés mellőzhetetlenül meg lesz teendő.

A kimutatás minden hó 1-ső és 16-ik napján szolgáltatandó be az illető szolgabíróhoz, mezei rendőri, városokban fő-kapitányhoz,* Budapesten a fővárosi kerületek illető elöljáróságához.

XLII. §.

(Erdei naplók magánerdőknél.) «A magánbirtokosok szintén jogosítva vannak felesketett erdőtiszteik vagy erdő-őreik által kihágási naplót vezettetni; az ez utóbbiak által vezetett napló azonban csak az esetben egyenértékű a 41. §-ban meghatározott naplóval, ha ezen erdő-őrök eskü-letételi bizonyítványuk szerint, a 37. §. *c)* pontjában kijelölt kelléknek megfeleltek.

Az ily erdőbirtokosok azonban tartoznak a kihágási napló vezétésével megbízott erdőtisztet vagy erdő-őrt, a felügyelete alá tartozó erdőterület megjelölésével, a közigazgatási bizottságnak bejelenteni.»

Bizonyos erdőbirtokosokat a törvény kötelez — ellenben a magán-erdőbirtokosoknak csak jogot ád arra, hogy alkalmazott s *alkalmatos* erdőőreik által rovatos erdei naplót vezettessenek.

Ha magánbirtokos e jogával élni akar, akkor, hogy az erdő őrei által vezetett napló egyenértékű legyen azon erdei naplóval, melyet állami, törvényhatósági, községi stb. erdőőrök vezetni tartoznak, megkívántatik, hogy a magán-erdőbirtokosok erdőőrei is szakvizsgát jó sikerrel kiállott, továbbá felesketett egyének legyenek; és hogy a magán-birtokosok azon erdőtisztjeiket és erdőőreiket, kik által a naplót vezettetni óhajtják, a felügyeletök, őrizetök alá helyezett erdőterület megjelölésével együtt a közigazgatási bizottságnak bejelenteni el ne mulaszszák.

Az erdőtisztekre nézve, miután mint tisztek különben is már nagyobb qualificatióval bírnak, csak a felesketés és a bejelentés kívántatik meg. Szakvizsgát igazolni ezek, kihágási napló vezethetése czéljából, nem kötelesek. (V. ö. E. T. 36. §.)

XLIII. §.

(Erdőszemélyzet szolgálatbóli kilépése.) «Ha valamely felesketett erdőtiszt vagy erdő-őr a szolgálatból kilép, az erdőbirtokos erről a közigazgatási bizottságot, illetőleg a szolgabirót, mezei rendőrkapitányt, kerületi elöljáróságot, tizenöt nap alatt értesíteni tartozik.»

* A tanács által megbízott tisztviselőhöz is.

A törvény valamint kötelezi az erdőbirtokosokat, hogy erdőtisztek és erdőőrök alkalmaztatását tudomásvétel, megerősítés, de főleg felesketés végett a közigazgatási bizottságnál, illetőleg szolgabírónál, városi, mezei rendőri kapitánynál bejelentsék: ép úgy megköveteli tőlök azt is, hogy ha felesketett erdőtiszt vagy erdőőr a szolgálatból kilépett, az illető hivatalos hatóságnak és személyeknek ezt is tudtokra adják.

Itt a törvény ezen és a 38. §-a között azon igen lényeges eltérés van, hogy míg a fővárosra nézve is az eskületétel a főkapitány körébe van utalva, a kilépést, természetesen az erdőőrökre nézve, nem a főkapitány, hanem a kerületi elöljáróságnál kell bejelenteni. Ennek ratiója nézetem szerint ott keresendő, hogy a kimutatás is az erdei rovatos naplóból a kerületi elöljáróság, nem pedig a főkapitány elé tartozik.

Erre a magán-erdőbirtokosok is kötelezvék felesketett erdőtisztjeik s őreik tekintetéből.

A bejelentési idő a szolgálatból való kilépés utáni tizenöt nap tartama.

XLIV. §.

«Az erdőtisztek az erdőbirtokosok erdeire nézve, kiknél szolgálatban állanak, a hatóságok által szakértőkűl nem alkalmazhatók.»

E szakasz különben önmagától érthető elvet fejez ki; t. i. azon erdőtisztek, kik valamely erdőbirtokos szolgálatában állanak, mivelhogy ezekkel szorosabb és alárendeltségi viszonyban vannak s így legalább is *elfogultak* lehetnek, saját szolgálatadóik erdeire nézve szakértőkűl, tehát oly egyedekűl, kiknek bizonyos esetben további hatósági intézkedés alapjául szolgálandó nézetet, véleményt kell mondaniok s netán javaslatot tenniök, — a hatóság által ki nem rendelhetők.

XLV. §.

(Erdőszemélyzet egyenruhája és külső jelvénye.) «A felesketett erdőtisztek, midőn szolgálatban vannak, egyenruhát, az erdőőrök pedig a földmívelés-, ipar- és kereskedelmi minister által megállapítandó, könnyen felismerhető jelvényt kötelesek viselni.»

A törvény e szakasza a felesketett akár állami, törvényhatósági, községi erdőtiszteket és őröket stb., akár magán-erdőbirtokosok tisztjeit és őreit, ha felesketvék, (l. a jegyz.) szolgálatban való eljárásuk idejére: amazokat egyenruha, az őröket könnyen felismerhető jelvény viselésére kötelezi.

Egyenruha: vagyis oly öltözet, melyből ki-ki első tekintetre tudhassa, hogy, a ki viseli, erdei tiszti szolgálatban áll.

Jelvény: azaz oly valami, vagy a fövegre, vagy a ruhára, főleg a mellre illesztett csillag, vagy monogramm, karkötő is lehet stb., mely szintén kinek-kinek első pillanatra útbaigazításul szolgálhat az illető erdőőri minőségére nézve.

E jelvény megállapítása s viselése módjának meghatározása a földmívelés-, ipar- s kereskedelmi ministerre van ruházva. *

Az egyenruha mivoltának megállapítása ellenben az illető erdőbirtokosok szabad tetszésétől, hanemha az erdőtisztek választásától s ízlésétől függ.

E részben egyébiránt a gyakorlat már úgy is határozott, elfogadván ily erdőtiszti egyenruhául a szürke színű szövetből készült s zöld hajtókával ellátott öltözékeket.

* E feladatnak nevezett minister megfelelendő megállapította e jelvényt, mely fémből készült magyar czímer, e felirattal: „*Erdő-őr*". Az első szükségletnek megfelelő mennyiség e jelvényekből elkészülvén, a földmívelés-, ipar- és kereskedelmi minister 1881. évi februárhó 9-én 2293. sz. a. kelt hirdetményében intézkedik, hogy e jelvények az erdőbirtokosok részéről felesketett erdő-őreik számára a kir. adóhivataloknál megszereztessenek.

Jegyzet. A földmív.-, ipar- és keresk. minister 1881. márczius 15-én 39108/1880. sz. a. kelt rendelete az erdőtisztek- és erdő-őröknek felesketését csak az esetre engedi, ha magyar honpolgárok.

NEGYEDIK FEJEZET.

AZ ERDŐBIRTOKOSOK ÁLTAL SAJÁT ERDEIKBEN ELKÖVETETT ERDŐRENDÉSZETI ÁTHÁGÁSOKRÓL.

Erdőrendészeti áthágásoknak nevezi a törvény azon mulasztásokat és cselekményeket, melyeket valaki a sajátját képező erdőterületre nézve ezen törvény egyenes meghagyásaival, vagy tilalmával szemközt végbevisz.

A törvény úgy a mulasztásokat, azaz valaminek, mit a törvény parancsol, abbanhagyását, vagy nem kellő időben és kellő módon való teljesítését, valamint a törvény rendeleteibe ütköző cselekményeket, e fejezet szakaszai értelmében, büntetéssel sujtani rendeli.

Jellemző tulajdonsága ezen áthágásoknak * főképen az, hogy ilyeneket csakis erdőbirtokosok és tulajdon erdeikre nézve követhetnek el. Idegenek erdőrendészeti áthágások miatt eljárás alá nem vonhatók, mert még az esetre is, ha az illető áthágási cselekményt idegen viszi véghez — az erdőtulajdonos engedélye folytán — úgy tekintendő, mintha az erdőtulajdonos önmaga követte volna el. (55. §.)

XLVI. és XLVII. §.

«Az ezen törvény fentebbi intézkedései ellen, az erdőbirtokosok által elkövetett cselekmények és mulasztások mint erdőrendészeti áthágások, a következő §§. szerint büntetendők.»

(47. §.) *(Irtás.)* «A ki erdőt irt, a 2. alá tartozó területeken, vagy a mely erdők eltávolításával a futóhomok terjedésének út nyittatik, holdanként 100—400 forintig; oly területeken pedig, melyeknek talaja másnemű gazdasági mívelésre (szántóföld, rét, kert vagy szőlő) állandóan nem alkalmas, holdanként 50—300 forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntettetik.

* Ezekhez sorolja a törvény a vizenvaló szállítás körűl elkövethető mulasztási eseteket és cselekményeket is.

(Tarvágat.) Ha a 2. §. alá eső véderdő-területeken tiltott tarvágat eszközöltetett, holdanként 50—300 frtig terjedhető pénzbüntetés szabandó ki.

(Ujra-erdősítés.) Azonkívül az erdőrendészeti hatóság a felsorolt esetekben a kivágott vagy elpusztított területeknek ujraerdősítését rendeli el, s annak foganatosítására határidőt szab, mely azonban hat éven túl nem haladhat. A beerdősítési munkálatok a legközelebbi alkalmas időszakban azonnal megkezdendők s folytatandók mindaddig, míg a beerdősítés megtörténte, az erdőfelügyelő által igazoltatik.» *(Ujra-erdősítés végrehajtása.)*

Erdőrendészeti áthágás mindenekelőtt az irtás a véderdőkűl nyilvánított s ilyenek gyanánt köztudomásra hozott területeken; vagy oly erdőkben, hol az erdőnek eltávolítása által a futóhomok terjedésének út nyittatik; avagy hol a talaj másnemű gazdasági mívelésre nem való.

A büntetés ily esetekben holdanként 100 frttól 400 frtig, *nevezetesen* ha véderdőkre vagy futóhomok terjedésének akadályúl szolgáló területekre nézve követtetik el; —ellenben holdanként 50 frttól 300 frtig terjedhető pénzbírság, akkor t. i. ha oly erdőterületen irtunk, a mely másnemű gazdasági mívelésre nem alkalmatos.

E szakasz tehát csak a büntetés minimumát és maximumát szabja meg.

A büntetés 50 illetőleg 100 frtnál holdanként kevesebb nem; — de 300 illetőleg 400 frtnál nagyobb sem lehet.

Ha a véderdőkben csupán csak tarvágat eszközöltetett; áthágás ez is, mely azonban az irtásban álló áthágásnál enyhébben büntettetik; épen úgy, mint ha másnemű gazdasági mívelésre nem alkalmas talaju területen irtás eszközöltetett volna. A minimum 50, a maximum 300 frt egy holdtól.

Ezenkívül az erdőrendészeti hatóság, tehát az illetékes közig. bizottság, a kivágott, vagy elpusztított erdő területének új beerdősítését rendeli s annak foganatosítására a törvény 6 éven túl nem terjedhető határidőt szab engedélyezhetőnek.

A beerdősítési munkálatok azonnal a legközelebbi alkalmas időszak beálltával megkezdendők s mindaddig folytatandók, míg a beerdősítés ténynyé nem válik.

Ennek igazolása a kir. erdőfelügyelő részéről leszen eszközlendő; azaz a kir. erdőfelügyelő jelentésileg fogja a tényt a közig. bizottság előtt constatálni.

A kir. erdőfelügyelőnek van tehát kötelességévé téve, hogy a

közigazgatási bizottság által erdőrendészeti áthágás folytán elrendelt beerdősítés esetére — a hely színére kimenvén — meggyőződést szerezzen magának arról, hogy a közigazgatási bizottság meghagyásának mindenben valósággal elég tétetett-e?

E jelentésében egyuttal figyelmeztetheti is az erdőrendészeti hatóságot a beerdősitett terület iránt szükségesnek látszó további intézkedések megtételére.

Beerdősítési munkálatok. Ide tartoznak a talaj megmunkálása; a magvak gyűjtése; az elvetés; betakarás; faiskolák állítása; a csemeték megválasztása; szállítása s ültetés előtti gondozása; a csemeték megnyesése; dúgványozás, homlítás. (V. ö. Lázár id. munk. 97 s köv. lapj.)

Megjegyezzük, hogy tarvágat eszközlése futóhomok terjedésének útjában álló és oly területeken, hol a talaj másnemű mívelési ágra nem való, — erdőrendészeti áthágást nem képez. *A tarvágat tehát egyedül csak véderdőkben tilalmaztatik.*

XLVIII. §.

«Ha az erdőbirtokos a kivágott vagy kiirtott erdőnek, az 5. §-ban rendelt beerdősítését czélzó munkálatokat egész terjedelmükben teljesíteni elmulasztotta, holdankint és évenkint 10—100 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.»

Ime mindjárt az első eset, a hol mulasztás által követtetik el erdőrendészeti áthágás!

Ha t. i. az erdőbirtokos a kivágott, vagy kiirtott erdőnél az érintett beerdősítést czélzó munkálatok teljesítését meg nem kezdené, vagy nem folytatná, a meghagyás végrehajtását tehát abbanhagyná: holdanként és évenként 10 frttól 100 frtig terjedhető pénzbírsággal sujtathatik.

Évenként. A törvény ugyanis a beerdősítési munkálatok megkezdését a legközelebbi kedvező időszak beálltára tűzi ki. Ennek elmulasztása erdészeti áthágás. S a mit egy évben az erdőbirtokos így elmulaszt, azért azon évre nézve, és holdszámra véve az erdőterületet, a mondott bírsággal büntetendő.

Mint tudjuk, a közig. bizottság 6 évet szabhat az egészben való beerdősítés foganatosítására. Szabhat kevesebbet is, — a szükséghez képest. Minthogy így évről-évre bizonyos terület lesz munkába veendő, a bírság megállapítása s kiszabása nehézségekbe ütközni nem fog.

Kiváló figyelmet érdemel a törvény azon kijelentése: *a munkálatok teljesítésének egész terjedelmökben való mulasztása.* Ez úgy értendő, hogy a bírságnak csak akkor van helye, ha a beerdősítésre nézve bizonyos évben egyáltalában semmi nem történik, bár arra az időjárás és a körülmények kedvezők voltak is.

Minden nehézség elhárítása végett nagyon czélszerű lesz, a beerdősítés megrendelésekor, az évenként teljesítendő munkálatokat is, a területtel együtt, melyre nézve azok teljesítendők, az erdőtulajdonosok részére kiszabni.

XLIX. §.

(Üzemterv benyújtásának elmulasztása.) «Ha az egyházi személyek, egyházi testületek, köz- és magánalapítványok, hitbizományi birtokosok, törvényhatóságok, községek, közbirtokosságok és a 17. §-ban említett testületek és részvénytársulatok a gazdasági tervet a törvényes időben, az illető törvényhatóságnál, esetleg (18. §.) a földmívelés-, ipar- és kereskedelmi ministeriumnál — mely utóbbi esetben az átadásról szóló elismervényt kell az illető hatóságnál beadni — bemutatni önhibájuk miatt elmulasztják, 500 holdat meg nem haladó erdőknél 100—200 frtig, azontúl pedig 300—1000 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendők.

Ezen büntetés minden ujabb félévi mulasztás után ismétlendő.»

Ilyetén erdőrendészeti áthágás továbbá, ha azon erdőbirtokosok, kikre a rendszeres üzemtervhez kötött erdőkezelés szüksége megállapítva van, az üzemtervet a törvényes határidőben, 1884. jun. 14-éig, az illetékes közig. bizottságnál, ha az erdő csak egy törvényhatóság területere terjed ki, — ellenkezőleg, ha több törvényhatóság területén fekszik, a földmívelés-, ipar- s kereskedelmi ministernél be nem nyújtják.

Utóbbi esetben az üzemtervnek a ministernél történt átadásáról való elismervényt kell a közig. bizottságnak, és pedig valamennyinek, a mint azok az erdőknek törvényhatóságaik területére való kiterjedése által érdekelvék, bemutatni.

A határidő itt, mint tudjuk s imént is érintők, a törvény kihirdetésétől számított öt év; (kihird. 1879. jun. 14-én).

Törvényhatósági, községi erdőkre nézve ellenben ministeri rendeletnél fogva öt évnél rövidebb is lehet.

Ha már ez a határidő, szabta legyen azt a törvény, vagy bár ministeri rendelet, lejár s a terv beadva nincs, sem haladékért való

kérelem elő nem terjesztetett: a törvényben ez esetre megszabott pénzbirság föltétele beállott.

A jelen esetbeli áthágás is tehát olyan, melyet mulasztás által követhetni el.

A határidő lejártán kívül a birság alkalmazhatásának föltétele még az is, hogy a mulasztást az erdőbirtokos *önhibája* által tette legyen.

Minélfogva ha az illetők igazolni képesek, miért nem tehettek eleget a törvény rendeletének, p. o. az elkészített terveket, vagy az arra szolgáló adatokat tűzvész pusztította volna el, bár ilyenkor a haladékért való folyamodás esete áll elő, — birsággal nem büntethetők.

A büntetés, *az államot kivéve*, minden, gazdasági üzemtervszerű kezelésre szorított erdőbirtokosra ki van terjesztve. Az államra azért nincs, mert fel nem tételezhető, hogy az állam és a kormány a törvény megtartásában kellő példával ne menjen előre. Bár másrészt vagyoni szempontból az állam is csak ép oly jogképes alany, mint a természetes személy. S ha az országos erdei alapra reflectálunk s szem előtt tartjuk, mikép az állam hanyag tisztviselője ellen regressussal bír: a birságnak az államra leendett kiterjesztését is indokoltnak kell vala találnunk.

A birság mennyiségét itt első sorban az erdőbirtok kiterjedése határozza meg.

Ha az erdőterület 500 holdat meg nem halad, a birság 100 frttól 300 frtig; azon túl bármily kiterjedésű erdőknél 300 frttól 1000 frtig van megállapítva.

A birság a jogi személyeken okvetlenül megvehető; bár másrészt magától érthető, hogy a jogi személyek ez esetben a mulasztást elkövetett képviselőik ellen regressussal élhetnek.

Súlyosítja e büntetést az is, hogy ki van a törvényben mondva, mikép a birság minden újabb félévi mulasztás esetén szintén ismétlendő.

L. §.

(Erdőszemélyzet alkalmazásának elmulasztása.) «Ha a 17. §-ban megjelölt erdőbirtokosok nem alkalmazzák a megállapított üzemterv szerint szükséges számu kezelő és őrző személyzetet, a közigazgatási bizottság által felhivandók, hogy azt a meghagyás kézhezvételétől számítandó három hónap alatt eszközöljék, s ha

ezen idő alatt a meghagyásnak eleget nem tesznek, 500 holdat meg nem haladó erdőknél 100—300 frtig, 500 holdat meghaladóknál 300—1000 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendők s egyuttal a 23. §-ban foglalt intézkedések foganatosítandók.»

Hasonlóképen mulasztás által követtetik el erdőrendészeti áthágás akkor, ha az üzemtervben megállapított szükséges számu kezelő és erdő-őrző személyzetet nem alkalmazzák azon erdőbirtokosok, kik arra kötelezvék: állam, törvényhatóságok, községek, köz- és magánalapítványok, egyházi testületek, egyházi személyek, hitbizományok, közbirtokosok, bányaipar s más iparvállalatok czéljaira alakult részvénytársulatok.

Itt a törvény már magát az államot sem veszi ki. Másrészt mindazáltal láttuk, mikép gondoskodik a törvényhozás, hogy az állam, törvényhatóságok, községek ily alapon birság alá ne kerülhessenek. (L. a 23. §-t.)

A birság alkalmaztatása előtt azonban a többi erdőbirtokosokra nézve is szükséges, hogy a közigazgatási bizottság által előzetesen felhivassanak arra, hogy a kellő számu erdőtiszteket s erdő-őröket a meghagyás vételétől számított három hó alatt eszközöljék, s csak ha e meghagyás ellen is mulasztást követnének el, akkor lesz a törvényben szabott birság alkalmaztatásának helye.

A birság épen akkora, mint az üzemterv bemutatásának elmulasztásáé: t. i. 500 holdat meg nem haladó erdőbirtoknál 100 frttól 300 frtig; 500 holdon felüli birtoknál 300 frttól 1000 frtig.

Itt a törvény már gondoskodik arról is, hogy állami törvényhatóságok s községek egyszernél több mulasztást el ne követhessenek. Ezt fejezi ki a törvény azon záradéka s *„egyuttal a 23. §-ban foglalt intézkedések foganatosítandók“*.

E szakasznál tehát különbséget kell tennünk az erdőbirtokosok között.

Fölhivás, három hónap kitüzése s birságolás csak oly erdőbirtokok tekintetéből szükséges, melyek nem-államiak, vagy nem állanak állami kezelés alatt; vagy nem törvényhatóságok- és községekéi; mennyiben ezeknél az első mulasztás alkalmával a 23. §. értelmében vannak hivatva részben a *közig.bizottságok,* részben a *föispánok,* eljárni.

Más módon e két §. értelme, t. i. a 23. és 50-iké, egymással ki nem egyeztethető, ha csak még amazt a nem kellő időben, emezt pedig a nem kellő számban való alkalmaztatás esetére nem szorítjuk.

LI. §.

(Tuskó-, gyökér-irtás, legeltetés és alomgyűjtés iránti rendszabályok megszegése.) «A tuskó- és gyökér-irtásról, a legeltetésről, alomgyűjtésről és a felesketett erdőtisztek és erdő-őrök szolgálati kilépéséről szóló 6., 7., 8. és 43. §§. áthágásai 5—25 frtig, ismétlés esetében 100 forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntettetnek.»

A *tuskó-* és *gyökérirtás* véderdőkben s oly erdőterületeken, hol az erdő futóhomok megkötésére szolgál, vagy a talaj másnemű gazdasági ág üzésére nem alkalmas; a *legeltetés* és az *alomgyűjtés* ugyanazonkép véderdőkben és futóhomok terjedésének megakadályozására szolgáló erdőterületeken oly positiv cselekmények, melyek hasonlóképen erdőrendészeti áthágást képeznek, ha maguk az erdőbirtokosok részéről vitetnek véghez.

Megjegyzendő, hogy a legeltetés s az alomgyűjtés ily cselekmény lenni oly erdőterületek tekintetéből megszünik, melyek csak azért tartandók fel erdőkűl, mivelhogy talajuk másnemű gazdálkodásra nem való.

A törvény e §-a a jelzett cselekményeket 5 frttól 25 forintig terjedhető pénzbirsággal terheli, mely összeg ismétlés esetére 100 frtig emelkedhetik.

Ugyanezen büntetés alá esik azon mulasztási áthágás is, melyet az erdőbirtokos a felesketett erdőtisztek vagy erdőőrök körül elkövethet az által, hogy ezeknek szolgálatból való kilépését a közig. bizottságnak, illetőleg a szolgabirónak, mezei rendőri kapitánynak, vagy a fővárosban a kerületi elöljáróságnak. a kilépést követő 15 nap alatt be nem jelenti.

LII. §.

(Üzemterv ellenére eszközölt túlvágatás.) «A 17. §-ban elősorolt erdőbirtokosoknál, a megállapított gazdasági terv ellenére eszközölt netaláni túlvágatás esetében, az erdőbirtokos pénzbüntetéssel büntetendő, mely a megállapított mennyiségen túl vágott fatöbblet értékének egy negyed részénél kisebb és egész értékénél nagyobb nem lehet; ezenkívül pedig az erdő állagában, a túlhasználat által okozott hiányt, a közigazgatási bizottság által megszabandó idő alatt, az évi vágatási terület megszorítása, esetleg a vágatásnak bizonyos időre való teljes beszüntetésével is — helyrepótolni tartozik.»

Ha azon erdőbirtokosok, kiknek erdeik a törvény különös intézkedése alá tartoznak, névszerint az állam, úgy saját erdei, mint a közvetlen állami kezelés alatt álló erdők tekintetéből; továbbá a törvényhatóságok, községek, egyházi testületek, egyházi személyek, hitbizományok, közbirtokosok, bányaipar s más iparvállalatok czéljaira alakult részvénytársulatok, — a készített s ministeri jóváhagyással is ellátott üzemterv ellenére eszközöltetnének netán túlvágatást, ez esetben is az erdőbirtokos pénzbüntetéssel büntetendő.

A törvény itt ismét s már egyáltalában nem tesz különbséget állam, törvényhatóságok s a többi idetartozó jogi s physikai személyek közt.

Az a kérdés merülhet tehát fel ismét: vajjon, föltéve, hogy állami tulajdont képező, vagy állami kezelés alatt levő erdőkre nézve követtetik el ezen erdőrendészeti áthágás, — birságolandó-e az állam is?

Mennyiben a törvény kivételt nem tesz, azt kell mondanunk: igen; birságolandó salvo jure regressus az ellen, ki a túlvágatást az üzemterv daczára végrehajtatta.

Annál inkább birságolandók a többi személyek mind.

Túlvágatás. Ez alatt határozottan az üzemtervre nézve elkövetett azon eltérés értendő, melynek czélja az üzemtervhez képest az erdőből nyerhető famennyiségnél bizonyos időben több terméknek való kiválasztása.

A pénzbüntetés a megállapított mennyiségen túl vágott fatöbblet értékének egy negyed részénél kisebb s egész értékénél nagyobb nem lehet.

Itt is tehát csak a viszonylagos minimum és maximum van megszabva. Az alkalmazandó pénzbirság összege csak concret esetekben külön-külön lesz megállapítható.

Túlvágatás esetére egyébként a törvény nem éri be a birság kiszabásával. Elrendeli azt is, hogy a túlhasználat által az erdő állagában okozott hiány a közig. bizottság által megszabandó idő alatt a következő évi vágatási területek megszorításával, esetleg a vágatásoknak bizonyos időre való teljes beszüntetésével is helyrepótlandó; p. o. egy év alatt annyi fát vágatott az erdőbirtokos, mennyit rendes gazdálkodás mellett csak három év alatt nyerhetett volna, a vágatás a következő két évre teljesen el is tiltható.

LIII. §.

(Üzemtervtől való egyéb eltérés.) «A 17. §-ban elősorolt erdőbirtokosoknál, a megállapított gazdasági tervtől való minden meg nem engedett eltérés — a mennyiben arra nézve a fentebbi §§. nem intézkednek, 25—500 frtig s ismétlés esetén 1000 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.»

E szakasznál ismét egész általánosságban beszél a törvény.

Itt ismét minden különbség nélkül egybefoglalja a 17. §-ban érintett erdőbirtokosokat mind.

Kimondja a szöveg, hogy a megállapított rendszeres üzemtervtől való minden eltérés, a mennyiben arról a fennebbi §§-ok nem intézkednek, szintén áthágás, s mint ilyen büntetendő. *

Mennyiben arról a fennebbi §§-ok nem intézkednek. Tudjuk, mikép az eltérés, illetőleg a terv megváltoztatása kérhető, sőt ez az erdőbirtokosra nézve kötelezővé is tehető. (20. §.) Erre utal ezen megszorítás.

Álljon különben az az *eltérés* bármiben: p. o. a turnusoknak másképen való beosztásában, vagy nem azon sorrendben eszközlött megkezdésében, mint a hogy megállapítva van, *az* erdőrendészeti áthágást képez s 25 frttól 500 frtig terjedhető pénzbirsággal fog büntettetni, mely összeg ismétlés esetén egész 1000 frtig fokozható.

LIV. §.

(Erdőbirtokos felelőssége.) «Az erdőrendészeti áthágásoknál a birság és költségekre nézve, az erdőbirtokos felelős, a vele együtt lakó házastárs, a vele házi közösségben élő gyermekei, erdő- vagy gazdatiszteiért, s a gyámok és gondnokok, gyámoltjaik- és gondnokoltjaikért.

Ha azonban az erdőbirtokos, illetőleg gyám vagy gondnok kimutatja, miszerint az áthágás tudta nélkül történt, s azt megakadályozni felügyeleti kötelességének szigorú gyakorlata mellett sem volt képes — ez esetben felelőssége megszünik.

Az erdőbirtokosnak az újra-beerdősítésre nézve a 47. és 48. §§-ban megállapított kötelezettsége ez esetben is fennmarad.»

* Ha a törvény szövege világosan mondaná «a mennyiben arra nézve a fennebbi §§. **külön** (már t. i. büntetés tekintetéből) nem intézkednek», úgy és akkor határozottan csak az áthágásról szóló előbbi szakaszokra kellene figyelemmel lenni; így azonban az alábbi reflexió is igazoltnak látszik.

Itt a felelősség van sanctionálva oly esetekre nézve, midőn az erdőrendészeti áthágást egyének követik el, kik mások felügyeletére bízvák, vagy ilyenekül tekinthetők.

Terheli pedig e felelősség az erdőbirtokosokat s a gyámok- és gondnokokat oly értelemben, hogy a birság és költségek általok fizetendők, bár az áthágást nem ők követték vala el.

Névszerint: az erdőbirtokos felelős vele együtt lakó házastársáért s a vele házi közösségben élő gyermekekért, valamint erdő- és gazda-tiszteiért.

Az erdőbirtokossal együtt nem lakó házastárs tehát, ha tőle, bár csak tényleg, elválva élő férje erdejében követné el az erdőrendészeti intézkedésekkel ellenkező cselekményt, p. o. véderdőkben és a futóhomokon álló erdőterületeken almot gyűjtene, már ezért a férjet, vagy viszont a nő erdőbirtokára nézve, a férj ilynemű cselekményeért a nőt sujtani nem lehetne.

Épen így, ha vele, t. i. az erdőbirtokossal házi közösségben nem élő gyermekei által követtetnék el ily, az erdőbirtokosnak eltiltott, cselekmény.

Házi közösség. Ennek fogalmához szükséges, hogy a gyermekek, még atyai hatalom alatt állva, a szülőkkel egy tűzhely körül lakjanak.

Erdő- vagy gazda-tiszteiért szintén felelős az erdőbirtokos. Itt azonban mindenesetre fennmarad részére a visszatérítési jogozat, ha az erdő- vagy gazda-tisztek nem az úr engedélye folytán jártak el, s habár tán a felügyeleti kötelességnek szigorú gyakorlata mellett az erdőbirtokos a cselekménynek, vagy mulasztásnak elejét vehette volna is.

Gyám azon egyén, ki más valakinek, olyannak, ügyei vitelére, hatósági felügyelet mellett, kirendelve van, a ki arra korbeli minőségénél fogva önmaga nem alkalmatos, szülői, kiváltképen pedig atyja, már nincsenek.

A mennyiben a gyámot netán mulasztás terheli, terheli a felelősség is a nélkül, hogy gyámoltja ellen visszatérítéssel fordulnia lehetne.

A gondnokra nézve is így áll az eset.

Gondnokok azok, kik szintén hatósági felügyelet s ellenőrzés mellett olyanok ügyeit viszik, kik nem korbeli minőségöknél, hanem más valamely oknál fogva, maguk nem képesek ügyeik vitelére, p. o. őrültek, pazarlók stb.

Ha a gyámokat és gondnokokat semmi hiba nem terheli, azaz, mennyiben — s e részben az erdőbirtokosra nézve is ez áll — kimutathatják, miszerint az áthágás tudtokon kívül történt s azt megakadályozni felügyeleti kötelességök szigorú gyakorlata mellett sem voltak képesek, őket a maguk saját vagyonára nézve a birság és a költségek miatt felelősekké tenni nem lehet, a mint ezt a törvény világosan ki is mondja, megállapítván, mikép ez esetben felelősségök megszünik. A törvény intentiója szerint ez esetben erdőrendészeti áthágásról többé szó sincsen. Mindamellett a jelen törvényszakasz utolsó bekezdése az erdőbirtokosnak az újra beerdősítésre nézve, az erdőrendészeti hatóság által a törvény értelmében megállapított kötelezettségét, bár felelőssége a birság és költségek tekintetéből megszünik, mint ez esetben is fennmaradót, még különösen is hangsúlyozni szükségesnek találja.

LV. §.

«Azon erdőbirtokos, a ki erdejében másnak oly cselekvényt enged meg, mely a fentebbiek szerint erdőrendészeti áthágást képez, ha az valóban elkövettetett, úgy büntetendő, mint ha azt ő maga követte volna el.»

E szakasz értelmében másnak saját erdőbirtokunkban elkövetett cselekménye is erdőrendészeti áthágásnak van minősítve, s úgy tekintetik, mintha maga az erdőbirtokos követte volna el, mihelyt ily cselekmény végbevitelére * *permissive* befolyt, azaz ha arra egyenes kijelentéssel, vagy hallgató beleegyezéssel engedélyt adott.

A büntetés nem az elkövetőt, hanem a megengedő erdőbirtokost terheli.

Az elkövető minden beszámítás alól menekűl, mennyiben a tilalom megszegéseért elégtétel csakis az erdőbirtokoson vétetik.

LVI. §.

(Eljárási költségek behajtása.) «Az erdőrendészeti áthágás miatt elitélt, az eljárási költségekben is elmarasztalandó.

Felmentő itélet esetében az eljárási költségeket az erdei alap (208. §.) viseli.»

* Jól megjegyzendő, hogy a büntetésnek csak úgy van helye, ha a cselekvény valóban végrehajtatott. Maga az engedélyadás még nem képez áthágást.

Az erdőrendészeti áthágás miatti eljárás költségeiben is, p. o. szakértői, tanúdijak stb., az elítélt marasztalandó el. Ha mindazonáltal el nem itéltetik, ellenkezőleg fölmentetik a vád alól: úgy a költségeket az országos erdei alap viseli.

A gyakorlat mindenesetre itt is az lesz, hogy a törvényhatóság pénztára előlegezni fogja az erdei alap részéről leendő megtérítés reményében.

Erdei alap azon érték, melynek, mint tőkének, jövedelmei országos erdei czélokra fognak fordíttatni s mely az erdőrendészeti áthágások- és erdei kihágásokra szabott pénzbirságok egy részéből fog lassan-lassan képeztetni.

LVII. §.

«A kiszabott pénzbüntetés az elmarasztalt hagyatékát csak akkor terheli, ha az itélet annak életében jogerejűvé vált. Egyéb erdőrendészeti intézkedések foganatosítását vagy befejezését az erdőbirtokos halála nem akadályozza.»

E szakaszban azon igen fontos elv van kifejezve, miszerint maga a pénzbüntetés az erdőtulajdonos hagyatékát (a halála esetére hátrahagyott vagyonösszességet) csak akkor terheli, ha az ítélet a tulajdonosnak még életében jogerejűvé, azaz rá nézve kötelezővé, ellene már foganatosíthatóvá vált.

Ellenesetben a pénzbirság az örökösök ellen nem érvényesíttethetik.

Képzelhetni ugyanis esetet, melyben, míg az elsőfokú ítélet a földmívelés-, ipar- s kereskedelmi ministeriumnál van, a vádlott, ki az elsőfokú határozatot felebbezi, meghal.

Habár a minister ellene döntené is el az ügyet, a pénzbirság ily esetben többé hagyatékából meg nem vehető.

De csakis a pénzbirság!

Minden egyéb intézkedések hatása, a többi közt a megitélt költségek megtérítésének kötelezettsége is, átszáll az örökösökre, kik annak eleget tenni tartoznak. Úgyszintén a netáni túlvágatás miatti megszorításra, a beerdősítési meghagyásokra stb. a vádlott erdőbirtokos halálának semmi befolyása sincsen.

Jelentékeny kérdés: vajjon ily esetekre vonatkozólag a másodfoku itélet kézbesítésének, vagy az ítélet hozatalának határideje legyen-e döntő?

Azon elv szerint, hogy a kedvező intézkedések inkább tágitandók: a kézbesítés ideje veendő kiindulási pontul.

LVIII. §.

(Büntethetőség és pénzbüntetés elévülése.) «Az erdőrendészeti áthágások büntethetősége, — ha az ezen törvény által megállapított pénzbüntetés legmagasb összege 100 frtot meg nem halad — az áthágás elkövetésének napjától számítva egy év alatt, más esetekben két év alatt, a kiszabott pénzbüntetés pedig a határozat jogerőre emelkedésétől számított három év alatt elévűl.

Ha azonban az áthágás oly természetű, melynél fogva a jelen törvény 47. és 48. §§. értelmében az erdőbirtokos az ujra-beerdősítésre vagy valamely átalakításra köteleztetik, akkor ennek megállapítása végett, az eljárás az elévülési idő eltelte után is megindítandó.»

E szakasz az erdőtörvényben foglalt s megállapított büntethetőség s birságbeli s egyéb igények elévüléséről szól.

Elévülés alatt értendő a büntetés iránti eljárás megindíthatásának s a pénzbirságbeli s egyéb igények érvényesíthetésének veszendőbe menetele annak folytán, mert azon idő óta, a mikor az áthágás elkövettetett *egy,* illetőleg *két* év alatt a megtorlásra való eljárásra semmi lépés az erdőrendészeti hatóság részéről nem tétetett. Az eljárás megindításának joga ez esetben elenyészik.

A kiszabott pénzbirságbeli igény érvényesíthetése pedig erejét veszti, azaz végrehajtás útján többé be nem szedhető, ha az itélet jogerőre emelkedésétől, vagyis azon időtől számítva, a midőn a hozott határozat már sehová nem felebbezhető, három év teljesen elmúlik.

Itt is szükséges lesz megállapítani a határozathozatal, vagy a másodfoku ítélet kézbesítésétől, vagy végül a birság lefizetésére szabott határidő beálltától kezdődjék-e ez az elévülés?!

Elsőfoku ítéletnél a dolog természete szerint az elévülés azon határidő lefolyta után kezdődhetik,* a mely a kézbesítés megtörténtével adva van a felebbezhetésre, mivelhogy a kiszabott 15 nap** leforgásával, ha felebbezés nem adatik be, az elsőfoku ítélet jogerőre emelkedett.

Egy, vagy két év.

* Mert számba veendő itt is az itéletbeli kötelezettség teljesítésének ideje (dies veniens).

** L. az E. T. 68. §-át.

E különbségre az alkalmazandó büntetés nagysága nyújtja az alapot.

Ha az áthágás esetén a törvény által szabott pénzbüntetés legmagasb összege 100 frtot meg nem halad, a büntethetőség egy év; minden többi esetben két év alatt évül el.

Minthogy a törvény egyik czélja bizonyos esetekben az erdőket feltétlenül fenntartani: e szakasz utolsó bekezdése intézkedik az iránt, mi történjék, ha az áthágás oly természetű, hogy annak következtében újra leendő beerdősítés rendeltethetik a közigazgatási bizottság részéről.

Ily esetben, bár az eljárás a büntethetőség iránt már elenyészett is, meg van engedve, hogy az áthágást elkövetett erdőbirtokos ellen az új beerdősítésre, vagy valamely átalakításra leendő kötelezteté megállapítása czéljából az eljárás az elévülési határidőn túl is bármikor megindíttathassék.

E részben elévülésnek helye nincs.

LIX. §.

«Az elévülés megszakad az illető áthágásra nézve, a kiszabott határidőn belűl, az illetékes hatóságnál bárki által tett irásbeli vagy jegyzőkönyvbe foglalt bejelentés által.»

Megszakítás, t. i. az elévülés megszakítása alatt oly esemény bekövetkezte értendő, a mely esemény a törvény rendeletéből a netán már lefolyt elévülési időszakot, ha az még egészen le nem járt, be nem telt, teljesen hatálytalanná teszi.

Ily esemény gyanánt pedig a törvény az illetékes hatóságnál, tehát annál, a mely az eljárás megindíthatására s a büntetés kiszabására az adott esetben hivatva van, bárki által tett irásbeli, vagy szóbeli bejelentést nyilvánít, ha az utóbbi a hatóság részéről jegyzőkönyvbe foglaltatik.

Ha ennélfogva ily bejelentés például az egy évi elévülésnél az év utolsó napját megelőzőleg, vagy bár egészen az utolsó napon eszközöltetnék is, az elévülés be nem következhetik. A lejárt idő semmi hatással nem bír.

Nem kivántatik, hogy hivatalos közeg tegye; elég, hogy megtétessék, bárki teszi is különben ezen bejelentést.

LX. §.

(Erdőrendészeti áthágás által másnak okozott kár.) «Erdőrendészeti áthágások által másoknak okozott károk megtérítése polgári eljárás útján érvényesítendő.»

Itt a törvény oly esetekre vonatkozólag állapít meg követendő elvet, melyekben az erdőrendészeti áthágás által másoknak is kár okoztathatik, p. o. a futóhomokon lévő erdő kiirtása által másnak földje megrongáltatik.

Ily esetekben nem lehet az erdőrendészeti hatóság feladata annak megítélésébe bocsátkozni: mennyiben áll és való ez állítás, s hogy ez alapon a károsult minő kártérítést nyerjen.

Az erdőrendészeti hatóság egyedül az áthágás tényálladékát állapítja meg, s kiszabja a törvény értelmében alkalmaztatandó büntetést.

A másoknak okozott károk megtérítésére irányúló igények, a törvény e szakasza szerint, a polgári perútra, azaz a rendes biróság elé tartoznak, a mint azt a perrendtartás kiszabja.

Az erdőrendészeti hatóságok e kártérítési kérdésekbe bele nem avatkozhatnak.

ÖTÖDIK FEJEZET.

A HATÓSÁGOKRÓL, AZ ILLETÉKESSÉGRŐL ÉS AZ ELJÁRÁSRÓL AZ ERDŐBIRTOKOSOK ÁLTAL SAJÁT ERDEIKBEN ELKÖVETETT ERDŐRENDÉSZETI ÁTHÁGÁSOKRA NÉZVE.

A jelen fejezet kijelöli s egyes intézkedéseiben meghatározza, melyek lesznek azon hivatalos testületek és közegek, a melyeknek joguk s kötelességök van erdőrendészeti áthágási ügyekben az áthágás megbüntetésére irányuló eljárást megindítani, megtartani; a büntetést kiszabni s annak végrehajtását elrendelni.

Itt a törvény a *hatóság* szót maguknak az érintett eljárási s büntetési hatalom letéteményeseinek megjelölésére használja.

Nemkülönben megállapítja a jelen fejezet a mozzanatot is, melynek folytán egyes előforduló esetekben világosan tudható, hogy az országban levő több egyenlő hatóság közül, melyik legyen hát tulajdonképen az, a melyet az eljárás joga és kötelessége a szőnyegen forgó egyes concret esetre vonatkozólag valóban megillet; vagyis, mennyiben az e mozzanat által a hatóságoknak adott sajátság nyelvünkön *illetékességnek* neveztetik: rendelkezik e fejezet a hatóságoknak az erdőrendészeti áthágások elbírálása körüli illetékességéről.

Végül megállapítva találjuk itt azon hatósági cselekvényeket, melyeket az erdőrendészeti áthágási ügy elbírálása kezdettől fogva egész az ítélet hozataláig megkíván.

E cselekvények összege műnyelven: *eljárás.*

LXI. §.

(Hatóságok.) «A jelen törvényben elősorolt erdőrendészeti áthágásokra nézve elsőfoku hatóság azon közigazgatási bizottság, melynek területén azok elkövettettek, másodfoku hatóság a földmívelés-, ipar- és kereskedelmi ministerium.»

Mindjárt e szakasz nevezi meg a hatóságokat s megállapítja azok illetékességét is.

Hatóságokul felállítva a közigazgatási bizottságokat s a földmívelés-, ipar- s kereskedelmi ministeriumot találjuk.

Ezeknek a hatóságoknak kötelességök erdőrendészeti áthágási ügyekben eljárni.

A törvény e rendelkezéséből következik, hogy erdőrendészeti áthágás esetében csak két forum, két hatóság, leend: egyik alsóbb = *elsőfoku*; a másik a magasabban álló = *másodfoku hatóság.*

Az elsőfoku hatóság által hozott határozat ellen az érdekelteknek jogukban álland hivatkozhatni a földmívelés-, ipar- s kereskedelmi ministerre, a végből, hogy ő az ügyben, a tényállás és a körülmények alapján, ha felebbezésünket indokoltnak találja, újabb, jobb határozatot hozzon.

Ha a bizonyos, fennforgó esetben már a földmívelés-, ipar- s kereskedelmi minister is döntött, további lépéseknek nincs helyök; a határozat kötelezővé* válik; azaz az erdőrendészeti áthágás miatt elmarasztalt, elítélt fél a rá kirótt pénzbírságbeli büntetést vagy kifizeti, vagy kiteszi magát annak, hogy az ellene kényszer útján behajtassék.

Ugyane szakasz mondja ki az egyes előforduló esetekre nézve az illetékességet is.

Illetékes azon közigazgatási bizottság, melynek törvényhatósága területén az erdő fekszik, hol az erdőrendészeti áthágás elkövettetett.

Az illetékességet tehát az áthágás elkövetésének helye, illetőleg az erdőterület adja meg. Ez mutat mintegy reá, hogy a közig. bizottságok közül csak melyik járjon, csak melyik járhat el az egyes felmerült áthágási esetben.

LXII. §.

(Erdőrendészeti áthágások bejelentése.) «A IV. fejezetben elősorolt erdőrendészeti áthágások miatt, az eljárás hivatalból megindítandó.

A községi elöljárók és a községi egyéb hivatalos közegek, továbbá az erdőtisztek és erdő-őrök, mezei rendőri és közbiztonsági közegek, végre a csőszök és pásztorok, a tudomásukra jutott erdőrendészeti áthágásokat megyékben a községi elöljáróság-, illetőleg a szolgabirónál, törvényhatósági joggal felruházott vagy rendezett tanácsú városokban a kapitánynál, vagy a tanács által e részben megbízott tisztviselőnél, végül Budapesten az illető kerületi elöljáróságnál bejelenteni kötelesek.»

* Jogerejüvé.

Az eljárás erdőrendészeti áthágási esetekben *hivatalbeli;* azaz a hatóságnak, az elsőfokunak t. i., nem kell, sőt nem szabad bevárnia, hogy valaki, mint közönséges polgári ügyekben, erdei kihágási esetekben is, mint panaszos, fellépjen, keresetet indítson, — az eljárás megindítása czéljából; ellenkezőleg kötelessége, mihelyt az erdőrendészeti áthágásról értesült, az eljárást azonnal folyamatba tenni.

Ha tehát a bizottsági tagok bármelyike mint ilyen értesülne is valamely elkövetett áthágásról, nézetem az, mikép hivatalos kötelessége volna értesülését a közig. bizottság elé vinni s ekként az eljárást megindítani. Ez azonban még sem képezhet oly mulasztást, melyért a bizottsági tagok felelősségre lennének vonhatók, mint azok, kiknek a törvény a följelentést határozott kötelességökké teszi.

Különben gondoskodik e szakasz módokról, melyek által a közig. bizottságok az áthágások tudomására jussanak.

Egyenes kötelességévé teszi ugyanis a községi előljáróknak (birák, hitesek) és a községi többi hivatalos közegeknek (jegyzők), továbbá az erdőtisztek- és erdő-öröknek, mezei rendőri és közbiztonsági közegeknek (kerülők, poroszlók, hajdúk, pandúrok), végre a csőszöknek és pásztoroknak (kik akár a mezők, akár nyáj őrzésével vannak a község által megbízva), hogy a tudomásukra jutott erdőrendészeti áthágásokat első sorban a községek előljáróságának; a községi biró maga is — a szolgabirónak, városokban a mezei rendőri, a főkapitánynak, vagy a tanács által e részben megbízott más tisztviselőnek, Budapesten a kerületi előljáróságnak * jelentsék be.

Ez a törvénynek mindenesetre igen üdvös intézkedése; csak az a baj, hogy sok esetben az elősorolt egyének közül egynek-egynek aligha tán fogalma lesz a netán elkövetett áthágásról, mint ily cselekményről.

Véderdők, futóhomokon levő erdő-területek iránt, mennyiben ezek köztudomásra fognak hozatni mint ilyenek s így hihetőleg publicaltatni fog az azok tekintetéből megállapított tarvágati, irtási vagy egyéb tilalom, e fogalom még feltehető; de más, rendszeres üzemtervszerű kezelésre utalt erdőknél az áthágás faja, természete, nehezebben lesz az elősorolt közegekkel megismertethető.

* «A főváros több közigazgatási kerületre osztatik fel stb. Minden kerület élére egy *előljáró* s mellé segédül a szükségnek megfelelő számu esküdt választandó. Az előljáró s az esküdtek együtt véve alkotják a kerületi előljáróságot.» 1872. évi 36. t. cz. 82. §-a.

Törvényhatósági joggal felruházott s rendezett tanácsu városokban a tanácsnak a törvény jogot ád ily följelentések elfogadására a kapitányon kívül más tisztviselőt is megbízni, p. o. oly városokban, hol erdőmesterek, erdészek vagy erdészeti hivatalok vannak, a tanács ily közegekűl ezeket jelölheti s bízhatja meg a további szükséges teendőkkel.

LXIII. §.

(Erdőrendészeti áthágások tárgyalása.) «Ezen hatósági közegek a történt feljelentésről az illető erdőfelügyelőt azonnal értesítik, kinek kötelessége a feljelentés alaposságáról előzetes meggyőződést szerezni, s a mennyiben a feljelentés alaptalannak nem mutatkozik, az eljárás megindítását indítványozni. Ennek folytán a tényálladéknak szükség esetén a hely színén való felvételére és megállapítására három héten túl nem terjedhető tárgyalási határnap tüzetik ki, melyre úgy a kir. erdőfelügyelő, valamint az érdekelt felek, az esetleg szükséges szakértőkkel és tanukkal együtt meghivandók.»

Ezen hatósági közegek: tehát bíró, illetőleg szolgabíró, városi kapitány, vagy a tanács által ezzel megbízott egyéb tisztviselő, Budapesten a kerületi elöljáró, tartoznak a nálok eszközölt följelentésről *azonnal* értesíteni — a kir. erdőfelügyelőt.

Világos, hogy ha az illető alárendelt közegek a bejelentést netán egyenest a kir. erdőfelügyelőnél tennék, az így is elfogadandó s nem lenne czélszerű, vagy e hivatalos állással megférő eljárás ezen egyéneket el- s közvetlenűl elöljáróságuk elé utasítani.

A kir. erdőfelügyelő tartozik a feljelentés alaposságáról előzetesen is meggyőződést szerezni magának.

Mindenesetre ez volna a helyes eljárás akkor is, ha közvetlenűl a közig. bizottság értesűlne valamely áthágásról. Meg kellene bízni a kir. erdőfelügyelőt, hogy előbb puhatolja ki : miben áll e dolog.

Mennyiben a kir. erdőfelügyelő a följelentést alaposnak találja, tartozik az eljárás megindítását indítványozni.

S íme! itt az első lépés, melylyel az eljárás folyamatba tétetik. Az indítvány a közig. bizottság, illetőleg albizottsága előtt teendő. Ez hozza az első határozatot.

Ha szükséges; ha az áthágás nem köztudomásu tény; de még ez utóbbi esetben is : a tényálladék vagyis, az áthágásra vonatkozó összes körülmények együttes tisztába hozatalára s kitudására : ki s hogyan követte el az áthágás tényét, a hely színére —, ellenesetben a

bizottság székhelyére tárgyalás rendeltetik s erre három héten túl nem terjedhető határidő tüzetik ki.

Ennek megtartására a közig. bizottság a körülményekhez képest, az illető község elöljáróját, a szolgabirót, mezei rendőri vagy főkapitányt, Budapesten a kerül. elöljárót kiküldi s erre egyuttal meghívja a kir. erdőfelügyelőt, valamint az érdekelt feleket, az erdőbirtokost védelme előadása czéljából s az esetleg netán szükséges szakértőket s a tény iránt felvilágosítást nyujtható tanukat is.

A kir. erdőfelügyelőnek lesz tehát hivatása, mennyiben a feljelentés alapossága iránti előzetes meggyőződés szerzésénél a tanukat is már kitudhatta: ez iránt is a közigazg. bizottságnak tájékozást, informatiót, nyujtani.

LXIV. §.

«A felek a tárgyalásnál magukat meghatalmazottak által is képviseltethetik. A meghatalmazás érvényéhez két tanu aláírása szükséges.

Azon körülmény, hogy a megidézett felek a tárgyalásra meg nem jelentek, a tárgyalás megtartását nem akadályozhatja.»

Felek alatt a törvény szerint az erdőrendészeti áthágást elkövető, vagy az ilyennek más által való elkövetéseért felelős erdőbirtokos a tettessel együtt értendő.

A feljelentő egyén megidéztetése, mivelhogy az eljárás hivatalbóli, legfölebb is csak mint tanué kívántathatik meg; kivált az erdőtisztek- és erdő-őröké, kiknek vallomásaik, ha felesketvék, nemkülönben a felesketett csőszök- és pásztorokéi, ha egymagukban volnának is, az áthágás tényére és elkövetőjére nézve oly terhelő bizonyitéknak veendők, hogy annak megerőtlenítése mindenesetre már a vádlott feladata; mire ha nem képes, ez egy tanu vallomásával is a tény beigazoltnak tekintendő.

A vádlottak egyébiránt más által is képviseltethetik magukat.

A megbízó okirat érvényéhez elegendő, ha két tanu által előttemezve van.

Ha kellőleg ki van mutatva s a megidéztetési ívek által igazolva, hogy a felek a tárgyalási határidőről kellőleg értesíttettek, ha bár meg nem jelennének is, e körülmény a tárgyalás megtartását nem akadályozhatja meg.

Igen akkor, ha a megidéztetés igazolva nincsen.

LXV. §.

(*Jegyzőkönyv felvétele.*) «A tárgyalásról, — mely alatt a kir. erdőfelügyelő a meghivott egyénekhez tárgyszerű kérdéseket intézhet, — a tényálladékot, valamint az előadások lényegét világosan kitüntető jegyzőkönyv veendő fel, mely a jelenvoltak által aláirandó.»

A tárgyalás menetéről rövid jegyzőkönyvet rendel a törvény fölvenni.

Ebbe a tényálladékot, valamint a felek előadásainak lényegét okvetlenűl bele kell foglalni.

Az előadások mindenekelőtt az erdőbirtokos felhozott védelméből, a tettes nyilatkozataiból s a kir. erdőfelügyelő által, mire jogosítva van, a meghivott egyénekhez intézett tárgyszerű kérdésekre adott válaszokból s felvilágosításokból fog állni.

Tényálladék. Ez nem más, mint az erdőbirtokos személyében való találkozása mindazon kellékeknek, melyek egy vagy más erdőrendészeti áthágás fogalmához az erdőtörvény által szükségképen megkívántatnak.

A jegyzőkönyvet a jelenlevők mind aláirni tartoznak. Ha valamelyik írni nem tudna, itt is az a gyakorlat követendő, hogy előtte a jegyzőkönyv tartalma felolvasandó s ennek megjegyzése mellett nevének odaírásával, ő maga legalább keze keresztvonása megtételére fölhivandó.

Ki vezesse a jegyzőkönyvet? Erről a törvény e szakaszában szó nincs. Az 124. §. analogiájából kiindulva azt kell mondanunk, mikép e teendő a tárgyalást vezető illető elöljáróság egy vagy más alkalmas tagja által lesz végzendő; különösen községekben, ha ilyen tag nincsen, a körjegyző, vagy helyettese; avagy egy, e czélra az elöljáróság által meghivott alkalmas községi lakos (1877. XXII. 5. §.).

LXVI. §.

«Ezen jegyzőkönyvet az arra vonatkozó iratokkal, esetleg felvételekkel és rajzokkal, a jelen törvény 62. §-ában megnevezett hatósági közegek, legkésőbb nyolcz nap alatt tüzetes jelentés kiséretében, közvetlenűl az illető közigazgatási bizottság elé terjeszteni kötelesek.»

E szakasznak intézkedése, kapcsolatosan a 63. §. tartalmával, azon föltevésre jogosít, hogy a közig. bizottságnak nem kell (bár ezt

azért mindenesetre tehetni fogja) a tárgyalás megtartására saját kebeléből küldeni ki tagot.

Bízhatja ezt, mint megérintettük, a községi bíró-, szolgabíróra, mezei rendőri-, városi főkapitányra, vagy a városi tanács által erre megbízott tisztviselőre, Budapesten a kerületi elöljáróságokra.

Az esetben, ha a tárgyalás ezekre bízatott, ezeknek kötelességök a tárgyalási jegyzőkönyvet az arra vonatkozó minden irattal, fölvételekkel és rajzokkal, melyek az áthágás iránt ennek netán szabatosabb föltüntetése czéljából készíttettek, legkésőbb nyolcz nap alatt tüzetes jelentés kiséretében közvetlenül a kiküldő közig. bizottság elé terjeszteni.

Nehogy a tárgyalást vezető közegek az illetők meghivatása iránt a tárgyalás napján tájékozatlanok legyenek, de a jegyzőkönyv kellő felszerelhetése végett is, czélszerű lesz az illetőknek a meghivatást a tárgyalásra kiküldött közeg közvetítése útján kézbesíttetni.

LXVII. §.

(Elsőfoku határozat.) «A közigazgatási bizottság, a menynyiben az ügyet kiderítettnek találja, első fokban határozatot hoz, s azt a kir. erdőfelügyelővel is közli, ellenkező esetben a tárgyalást kiegészítteti s annak eszközlésére megfelelő határnapot tűz.»

Erre a közig. bizottság, illetőleg albizottsága, ha az ügyet teljesen földerítettnek találja, legközelebbi, vagy egyenest e végre tartandó ülésében *elsőfokulag* határozatot hoz.

Ellenesetben, ha t. i. egy, vagy más körülmény még további fölvilágosítást kívánna, a tárgyalás kiegészítését rendelheti el; mire nézve újabb tárgyalási határnapot tűz s a tárgyalás megtartása iránt intézkedik.

Természetesen ezen újabb határidőnek sem szabad az előszabott háromheti időt túlhaladnia.

A határozatról a kir. erdőfelügyelőt is értesíteni tartozik.

LXVIII. §.

(Elsőfoku határozat felebbezése.) «A közigazgatási bizottság határozata, annak az illetők által való kézhez vételétől számítandó tizenöt nap alatt, úgy az érdekeltek, valamint a kir. erdőfelügyelő által a földmívelés-, ipar- és kereskedelmi ministerhez felebbezhető, kinek határozata végérvényes. A főispán és szakelőadónak az

1876. évi VI. törvényczikk 22. §-án alapuló felebbezési joga ez esetre is kiterjesztetik.»

Itt van megállapítva az elsőfoku határozat ellen beadható felebbezés lehetősége, a határidő s az egyedek, kik ilyetén felebbezéssel élhetnek.

Felebbezhetési, vagyis a földmívelés-, ipar- s kereskedelmi ministerhez való hivatkozási joguk van *első sorban* maguknak az érdekelt feleknek.

Másodszor megilleti a jog a kir. erdőfelügyelőt is, kivel tehát — mint érintők — a határozatok mindenkor közlendők.

De *harmadszor* a közig. bizottság üléseiben elnöklő főispánnak is jog van adva a felebbezhetésre; úgyszintén azon szakelőadónak, ki az erdei áthágási ügyben a közig. bizottság előtt referál.

A félek- s a kir. erdőfelügyelőnek e felebbezési joguk érvényesítésére a határozat vételétől számítandó 15 nap van engedve, mely idő elmulta, ha az alatt a felebbezés nem érvényesíttetik, arra elévítő befolyást gyakorol.

A szakelőadó s a főispán felebbezésöket azonnal a határozathozatalkor kijelenteni tartoznak.*

* «A közigazgatási ágaknak a bizottságban levő képviselői bírnak — azon joggal, hogy ha a határozatot törvénytelennek, vagy az általuk képviselt közig. ág szempontjából sérelmesnek, vagy károsnak tartják, az ellen felebbezésöket azonnal bejelentsék. Az ily felebbezés 24 óra alatt az illető ministerhez felterjesztendő. Hasonló jog illeti meg a főispánt is.

Ha a határozat iránt a minister 14 nap alatt nem nyilatkozik, vagy azt helybenhagyja, feltétlenűl és ujabb gyülés bevárása nélkül végrehajtandó.» (1876-ik VI. törv. cz. 22. §-a.)

MÁSODIK CZÍM.

AZ ERDEI KIHÁGÁSOKRÓL.

ELSŐ FEJEZET.

ÁLTALÁNOS HATÁROZATOK.

Ezen úgynevezett általános határozatokban, melyeknek az a természetök, hogy oly elveket állítanak föl, a melyek egyes esetekben az erdei kihágások bármely fajára alkalmazandók, a törvény megállapítja, mint ezt alább egyenként látandjuk, az erdei kihágás, erdei vétség és erdei büntett fogalmát; megállapítja azon érzéki roszat, mely egy vagy más erdei kihágási esetben az elkövetőre megtorlásul kiszabandó; valamint a módot, mely által az, ellene érvényesítendő; megszabja a körülményeket, melyek összetalálkozása megkívántatik, hogy a kihágásoknak ebbeli minőségét elenyésztessék; meghatározza a különbséget, mely erdőrendészeti áthágások és kihágások közt eljárásra nézve fennforog; kimondja bizonyos egyéneknek másokért való felelősségét; intézkedik, az erdei kihágások által másoknak okozott károk tekintetéből, a dolog értékének s a károk megtérítési összegének megállapítása végett életbeléptetendő módról; nemkülönben az erdei kihágások büntethetőségének és a kiszabott büntetés érvényesítésének elévülés útján való megszünéséről.

LXIX. §.

(Erdei kihágások meghatározása.) «A jelen törvény második czím II. fejezetének *A)* és *B)* pontja alatt meghatározott lopások és másnak erdejében elkövetett károsítások erdei kihágást képeznek, ha:

a) lopás esetében, a lopott dolog értéke a külön megtérítendő kár beszámítása nélkül;

b) károsítás esetében pedig az okozott kár összege 30 frtot nem halad túl.

A cselekmény e minősége nem változik az által, hogy a jelen szakaszban meghatározott érték vagy kár összege a tettes elitéltetése előtt általa elkövetett több erdei kihágásból származik.»

Erdei kihágásnak mondja a törvény másnak erdejében elkövetett mindazon lopásokat és károsításokat, melyek az alábbi §§-okban tüzetesebben körülírva vannak.

Erdei kihágás ennélfogva csak oly külső akaratnyilvánítás lehet, mely az erdőtörvényben határozottan ilyenül qualificálva és büntetéssel fenyítve jelenkezik.

Ide tartozik első sorban a *lopás:* azaz idegen erdei termékeknek, dolgoknak, eltulajdonítani-akarás szándékával való alattomos elvitele, a tulajdonos vagy erdőbirtokos tudtán s beleegyezésén kívül.

Másodszor említendők a kártételek. Ezek értékcsökkentések, rongálások, melyeket bárki más erdejében bármi czélból elkövet.

Hogy azonban az ily cselekmények mind valóban erdei kihágásoknak tekintethessenek szükséges:

a) hogy *lopás* esetében a lopott dolog értéke,

b) károsításoknál az okozott kár összege 30 frtot túl ne haladjon.

Minthogy az érték többféle, kérdés támasztható az iránt: minő értéket kelljen itten érteni?

Mindenesetre azon értéket, mely a lopott, megkárosított dologra nézve mint általános *piaczi ár*, a kereslet és kinálat közti viszony útján időről-időre megállapíttatik. Különben épen ez érték meghatározása végett a közigazgatási bizottságok feladata árszabályzatokat alkotni s közrebocsátani.

Lopásnál a kihágás fennforgására szabott értékbeli kellék megállapítására nézve a törvény egyenest csak a lopott dolog árát, nem pedig egyuttal a lopás folytán netán okozott egyébnemű megkárositás összegét, p. o. az elkövetett lopáskor erdei csemetékben vagy ültetvényekben okozott kárét is, kivánja számba vétetni.

Származzék már aztán az a 30 frtnyi összeg a tettesnek akár csak egy ténye-, akár elitéltetése* előtt elkövetett több ilyen cselekményéből, ez a kihágás fennforgására nézve közönyös, úgy, hogy pl. két ízben elkövetett lopásnál, ha az első lopási esetben a lopott dolog

* Oly cselekmények, melyekért a tettes már elitéltetett, melyek tehát már megtorlás alá vétettek, habár az illető büntetését talán még nem is állta volna ki, újabb kihágási eset felmerültekor, az összeg megállapítását tekintve, figyelembe nem vétethetnek.

értéke 8—12 frt, a másodszor lopott tárgyé ismét 10 vagy 15 forint; egyenlően erdei kihágással fogunk szemben-állani.

Teljesen így vagyunk a törvény szerint a károsítások eseteivel is. Mindegy t. i. a károsítás akár egy, akár több cselekményből származott legyen, csak összege a 30 frtot túl ne haladja.

LXX. §.

«A közös erdőben, a közbirtokos által elkövetett lopás vagy károsítás, ha ez által más közbirtokos joga megsértetik, az előbbi szakaszban meghatározott föltételek alatt szintén erdei kihágást képez.»

A törvény e szakasza az erdei cselekmények közül azokat, melyeket közbirtokossági erdőkben, mely fogalom alá a volt úrbéresek is, az általuk az úrbéri rendezés alkalmából nyert erdei illeték tekintetéből, tartoznak, mindaddig, a míg ez illetékök közösen (azaz osztatlanul) kezeltetik, a közbirtokosok egyike vagy másika elkövet, — ha azon cselekmény által más közbirtokos joga megsértetik, hasonlóképen erdei kihágássá minősíti s ugyanazon eljárás alá esőnek rendeli, a mely a törvényben, úgy általában mint különösen, az erdei kihágásra nézve megszabva van.

Vegyük p. o., hogy a közbirtokosok egyike a közbirtokosság tudtán kívül az erdőből épület-fát vitet el, bár az a fa-illetőség számára tán kijárna, de mennyiben közbirtokossági határozat nélkül cselekszik, sérti birtokos-társai jogát s erdei kihágást, nevezetesen szintén lopást követ el; annál inkább, ha a közös fatermékből többet veszen és vitet el, mint mennyi őt hányadára nézve illeti.

Épen így áll a dolog a károsítás kérdésével is.

A főkellék, mely az ily közbirtokossági cselekményeknél ezeket kihágássokká minősíti s majd lopás-, majd károsítássá teszi, az, ha általok más közbirtokos joga megsértetik.

A kellék pedig mindenesetre fenn fog forogni, mihelyt a tettes pl. a faizás végett levágott, de még fel nem osztott termékből a netán reá esendő illetőségen túl hordat el fát a közös erdőből; vagy a már megtörtént felosztás után a másik illetőségét az által, hogy abból egy-két darabot eltulajdonítási szándékkal elvesz, megrövidíti; avagy ha például közlegeltetés esetére netán nagyobb számu marhát terel-tetne a közös erdőbe, mint a hogy rá kiszabva van, vagy saját marháit a közbirtokossági tilosba hajtaná stb.

LXXI. és LXXII. §§.

(71. §.) *(Veszélyes cselekmények és mulasztások.)* «A jelen törvény második czime II. fejezetének *C)* pontja alatt meghatározott veszélyes cselekmények és mulasztások — tekintet nélkül a veszély nagyságára; s a mennyiben a különös határozatokban az ellenkező nem rendeltetik — az esetben is erdei kihágást képeznek, ha nem idegen erdőben követtetnek el.

(72. §.) Mulasztás által, csupán azon esetekben követtetik el erdei kihágás, melyekre vonatkozólag ez — a törvény intézkedésében kimondatik.»

Az erdei kihágások közé tartoznak a lopási és károsítási eseteken túl még oly veszélyes cselekmények és mulasztások is, melyekből esetleg tetemesebb erdőkárok is keletkezhetnének.

Cselekmények : az emberi akaratnak minden olyatén külső nyilvánulásai, melyeknek a körülményekhez képest ily tetemesebb károk járhatnak nyomában.

Mulasztások ellenben: épen mellőzése, vagy abbanhagyása akaratunk kinyilvánításának oly czélra, melyre a törvény azt tőlünk határozottan megköveteli.

E veszélyes cselekményekről és mulasztásokról az erdőtörvény jelen második czímének *C)* alatti része intézkedik tüzetesebben.

Itt, a jelen szakaszban, ezekre nézve csak az van általában kimondva, miszerint azok még az esetben is erdei kihágást képeznek s ilyenekül büntetendők, ha valaki azokat saját erdejében követné is el.

Míg tehát saját erdeinkben lopást és károsítási kihágást épen nem követhetünk el, a kihágások harmadik faját, veszélyes cselekmények és mulasztások által igenis elkövethetjük.

Ekként erdőbirtokosok és tulajdonosok nemcsak erdőrendészeti áthágások, hanem egyszersmind kihágások miatt is kerülhetnek hatósági eljárás alá: míg ellenben idegenek pusztán csak kihágások, de nem egyszersmind erdőrendészeti áthágásokért is fenyíttethetnek, mennyiben ez utóbbiakat idegenek el nem követhetik.

Tekintet nélkül a veszély nagyságára s a mennyiben a különös határozatokban az ellenkező nem rendeltetik. — E záradék mellett terjeszti ki a törvény e szakasza veszélyes cselekményekben és mulasztásokban álló kihágásokról szóló intézkedéseit az erdőtulajdonosokra is *saját erdőbirtokuk tekintetéből.*

Legyen az ily cselekményekből vagy mulasztásokból eredhető veszély kisebb vagy nagyobb, az mindegy; ha a törvény azok alól a

különös határozatokban * a tulajdonosokat s erdőbirtokosokat ki nem veszi, azok elkövetése útján ki-ki saját erdőterületén is kihágást visz véghez.

Más szóval a törvény e megszorítása úgy értelmezendő, hogy ily veszélyes cselekmények és mulasztások által a tulajdonos kihágást csak annyiban követhet el, mennyiben a veszélyes cselekmények és mulasztások fogalma azoknak maguk az erdőbirtokosok által lehető elkövetését ki nem rekeszti.

Így a 109. §-ban foglalt kihágásokat valóban a tulajdonosok maguk is elkövethetik; nemkülönben a 112. § alapján szintén kérdőre vonathatók; ellenben a törvényben jelzett többi mulasztásokat és veszélyes cselekményeket ők maguk saját erdeikre nézve el nem követhetik.

Mulasztás által egyébiránt a törvény ez intézkedése szerint csak oly esetekben követtethetik el erdei kihágás, a melyekre nézve a törvény egyenesen parancsol valamit s kimondja, hogy a parancsot mellőző kihágást visz véghez.

Ennélfogva a hol a törvény valakinek valamit egyenesen nem parancsol s az illető, daczára hogy ez által tán nagyobb szerencsétlenségek elejét vehetné, — nem intézkedik; eszközökről a szerencsétlenség elhárítására nem gondoskodik; másokat, kik gondoskodhatnának, nem értesít stb.: — ő a törvény egyenes parancsa hiában jogi mulasztással nem vádolható s kihágás miatt nem büntethető.

LXXIII. §.

(Vétségek, illetőleg bűntettek.) «Ha a lopott dolog értéke, vagy okozott kár összege 30 frtot felül halad, a cselekmény, a büntetőtörvénykönyv értelmében vétséget, illetőleg bűntettet képez.

Több külön erdei lopásnak, az érték szerinti minősítésénél, a büntetőtörvényeknek rendelkezései tartandók meg.»

Hogy valamely lopás, vagy károsítás csak erdei kihágást képezzen, megkívántatik, mikép a dolog lopáskor való értéke, vagy a károsítás összege 30 forintot túl ne haladjon.

Mihelyt tehát az erdei törvényben húzott ezen határ — érték, vagy összeg tekintetéből — felül van mulva, az erdei kihágás fogalma

* Ily ellenkező valami azonban a különös határozatokban sehol nem rendeltetik.

a cselekményre többé nem alkalmazható s az egyenesen a büntető törvény intézkedései alá esik s azok értelmében vétséggé, de sőt bűntetté válik.

Vétség pedig avagy bűntett ahhoz képest leszen a mint az érték, vagy kár-összeg 30 frton alul marad, vagy 50 frton túl megyen.

A büntető-törvény 334. §. szerint a lopás *bűntettet* képez, ha a dolog lopáskori értéke nagyobb 50 forintnál; 30 forinttól 50 forintig terjedő értéknél *vétség*.

Több külön erdei lopásra nézve az érték szerinti minősítésnél, azon kérdés iránt: vajjon a több külön erdei lopás kihágást, avagy vétséget, vagy bűntettet képez-e? az erdei törvény a büntető törvény rendelkezéseire utasít.

A büntető törvény pedig e részben következőleg intézkedik: «Annak meghatározása végett, vajjon bűntett- vagy vétséget képez-e a lopás: mindazon dolog értéke egybefoglalandó, melyeket ugyanazon tettes bár több külön lopás alkalmával ellopott, vagy ellopni megkisérlett; vagy melyeknek ellopásában részes volt.» (B. t. 336. §.)

Több külön erdei lopásnál tehát a tettes a mondottakhoz képest majd kihágás, majd vétség, majd bűntett miatt lesz kérdőre vonandó s majd erdei kihágási, — majd fenyítő-ügyi eljárás alá veendő.

LXXIV. §.

«Bűntettet képez az erdei lopás, habár a lopott dolog értéke 30 frtot nem halad túl, ha erre vonatkozólag, valamelyike azon körülményeknek forog fenn, melyeknél fogva a lopás, tekintet nélkül a lopott dolog értékére, a büntetőtörvények szerint bűntettnek állapíttatik meg.

A büntetőtörvénynek, a fegyverviselésre vonatkozó megállapítása, erdei lopást illetőleg, csakis lőfegyverre értendő.

A visszaesésnek a büntetőtörvénykönyv 338. §-ában meghatározott hatálya, erdei lopásra nézve megszünik, ha az utolsó elkövetését megelőző büntetés kiállása óta három év már eltelt.»

Az erdei lopás egyenesen bűntettnek van minősítve a jelen szakasz által akkor, és pedig a lopott dolog értékére való minden tekintet nélkül, azaz akár haladja túl az 50 frtot, akár nem, ha a lopásra vonatkozólag valamelyike forog fenn azon körülményeknek, melyeknél fogva a lopás a büntető törvények által ilyenkor egyenest bűntettnek nyilváníttatik.

E körülmények a büntető törvények 336. szakaszának pontjai szerint következők:

«ha a lopás épületben, bekerített helyen követtetik el, hová a tolvaj betörés, vagy bemászás által jutott; vagy lopás czéljából a zár, vagy a megőrzésre szolgáló egyéb készület feltöretett (3. pont);

ha az épület, vagy bekerített hely felnyitására hamis, vagy ellopott kulcs használtatott (4. p.);

ha a lopás csata, tűzvész, vagy vízáradás, vagy más közveszély színhelyén, vagy közelében követtetik el (5. p.);

ha a lopás elkövetésére tolvajszövetség két vagy több tagja működik közre (6. p.);

ha a lopást (a tolvaj) szolgálatban álló oly személy ellen, kinek szolgálatában áll, vagy annak házához tartozó személyen követi el (7. p.);

ha a lopás a tolvajjal házközösségben, vagy közös háztartásban élő személy ellen követtetik el (8. p.);

ha a lopást közhivatalnok közhivatalnoki jellegének felhasználásával követi el (9. p.);

ha a tolvaj, vagy ha többen volnának ezek egyike a lopás elkövetése végett közhivatalnok jellegét vagy hatósági megbízást színlel» (10. p.).

Ugyancsak a büntető törvénykönyv 337. §. értelmében tekintet nélkül a lopott dolog értékére *bűntett* miatt büntetendő még a tolvaj, ha a lopás elkövetésekor fegyvert viselt, habár azt sem nem használta, sem nem mutatta. Ugyanazon büntetés éri azon tetteseket és részeseket is, a kik e körülményről a cselekmény megkezdése előtt tudomással bírtak.

A fegyverviselés által való minősítésnél azonban, hogy a lopás t. i., tekintet nélkül az értékre, egyenesen bűntettnek vétessék, az *erdőtörvény* azon megszorítást foglalja magában, miszerint fegyver alatt itt határozottan csakis *lőfegyver,* tehát puska, pisztoly, forgópisztoly értendő.

Minthogy végül a büntető-törvény 338. §. szerint a lopást, tekintet nélkül a lopott dolog értékére, szintén bűntettnek minősíti az is, ha a lopást olyan egyén követi el, a ki rablás, zsarolás, lopás, sikkasztás, vagy orgazdaság miatt már két ízben meg volt büntetve: megjegyzendő, hogy általában e körülmény az erdei lopásokra is hasonló minősítő hatást gyakorlónak tekintendő.

Ez a bűnbe való visszaesésnek súlyosító következménye.

Az erdőtörvény jelen szakasza azonban ennek minősítő hatá-

lyát, de csak az *erdei lopásra* nézve, megszorítja olyképen, hogy ha az utóbbi erdei lopásért való büntetés kiállása óta az újabban szőnyegre került erdei lopás elkövetéseig három év már lejárt, az illető tehát ezen idő alatt magát feddhetlenűl viselte, minden erdei lopástól ment, úgy neki a visszaesés; az, hogy újabban lopott, súlyosító körülményűl be nem számíttatik s ha az érték vagy egyéb körülmény a lopást mássá nem qualificálja, csak mint erdei kihágást elkövető leszen megbüntethető.

LXXV—LXXIX. §§.

(75. §.) *(Büntetések: pénzbüntetés.)* «Erdei kihágás miatt pénzbüntetés, s mindenik kihágásért, valamint a kihágast elkövetett mindenik személyre nézve, külön tételben állapítandó meg.»

(76. §.) *(Elzárás.)* «A pénzbüntetés behajthatlansága esetében elzárás alkalmazandó; ez okból a büntetés megállapításánál, egyuttal az e helyett alkalmazandó elzárás tartama is megállapítandó.»

(77. §.) *(Elzárás tartama.)* «A pénzbüntetésnek elzárásra való átváltoztatásánál következő szabályok követendők:

Három forintot fölűl nem muló pénzbüntetés helyett egy napi elzárás; azon fölűl pedig minden további 1 frttól 3 frtig terjedő összeg helyett szintén egy napi elzárás számítandó.»

(78. §.) *(Elzárás-büntetés maximuma.)* «Tíz napnál hosszabb ideig terjedő elzárás, erdei kihágás miatt, nem állapitandó meg.»

(79. §.) «A károsultat illető megtérítés vagy kártalanítás helyett, elzárásnak nincs helye.»

Azon érzéki rosz, melylyel a törvény az erdei kihágási eseteket sujtani rendeli, vagyonbeli, vagyis *pénzbírság,* mely mindenik kihágásért külön, de azon személyekre nézve is, kik által a kihágás elkövettetett, szintén külön állapítandó meg.

Mindenik kihágásért. Ez úgy értendő, hogy, ha p. o. a kihágás fogalmához megkívánt összeg, t. i. a 30 frtnyi érték s ennél nem több, nem egy, hanem két, vagy három kisebb kihágási esetből állna elő: akkor a kihágásra szabandó pénzbüntetés, vagyis bírság, mindenik kihágási esetért külön állapítandó meg. Valamint azon egyének tekintetéből is, kik netán részesek voltak a kihágás elkövetésében; azaz, ha hárman, vagy négyen követték volna el a kihágást, lopást vagy károsítást: a pénzbüntetés, melyet a törvény a kihágásra megszabott, mindenik egyénre külön-külön úgy lesz megállapitandó, mintha eljárás alatt mindegyik egymaga állana; azaz a bírság annyiszor veendő meg rajtok a hányan a kihágást végbevitték vala.

Előfordulhat azon eset, hogy a vagyonbeli büntetés, a bírság, a tettes ellenében nem érvényesíthető, mennyiben elegendő vagyona

nincsen: ilyenkor a bírságnak szabadságbeli büntetésre való átalakítása következik be.

Az elzárás megállapítása iránt pedig a törvény akként rendelkezik, hogy meghagyja, miszerint a bírság kiszabásánál egyuttal az ítéletben az is mondassék ki, hogy annak behajthatlansága esetére az elzárás mennyi ideig tartson.

A kihágás fölötti bíráskodással megbizott bírósági közegek pedig a bírságnak elzárásra leendő átváltoztatása tekintetéből ezen szabályokat tartoznak szem előtt tartani:

Minden pénzösszegnek, mely három forintot felül nem halad, behajthatlansága esetére a szabadságbeli büntetés tartama egy napra szabandó.

De ha a kiszabott pénzbüntetés három forintot meghalad, akkor egy napnál hosszabb idő alkalmazandó. P. o. ha csak egy forinttal több is három forintnál, akkor, egész további három forintig, ismét egy nap s úgy tovább.

A 78. § a szabadságbeli büntetés legnagyobb tartamát szabja ki, kimondván, hogy erdei kihágások miatt 10 napnál hosszabb időt a pénzbírság behajthatlansága esetére megállapítani nem lehet.

És ez összefüggésben áll a törvény azon intézkedésével, mely szerint a tilos cselekmény, lopás vagy károsítás, csak addig képezhet erdei kihágást, míg a lopott tárgy értéke vagy a kárösszeg a 30 frtot felül nem mulja. 30 ugyanis osztva 10-zel: épen a 3-at adja hányadosul, melyet a törvény egyértékűnek vesz egy napi fogsággal.

A 79. § is általános intézkedést foglal magában, mely egyenest megtiltja, hogy az esetre, ha a tettes a kihágása által netán okozott kárt az erdőtulajdonosnak vagy birtokosnak megtéríteni vagyontalansága miatt nem képes, ezért elzáratással bünhödjék.

Pénzbírság a törvény megszegéseért szabatik ki a tettesre s ha azt lefizetni nem képes, máskép büntetendő. A kártérítés ellenben kötelezettség, melynek ha valaki megfelelni nem tud, azért egyáltalában nem sujtathatik s így ez esetre elzárásnak hely nem is adható.

LXXX. §.

(Kisérlet, részesség, szándék, gondatlanság.) «A lopás kisérlete is büntetendő.

Az erdei kihágások egyéb eseteiben a kisérletet illetőleg, a kihágasokra nézve fennálló szabályok alkalmazandók.

A részesség, továbbá a szándék és gondatlanság, valamint a büntetést kizáró vagy enyhítő körülmények tekintetében, — a mennyiben a jelen törvény kivételt nem állapít meg, — a rendőri kihágásokra vonatkozó szabályok rendelkezései, az erdei kihágások eseteiben is alkalmazandók.»

Erdőtörvényünk e szakasza értelmében a lopás akkor is büntetendő, ha csupán csak megkisértetett.

Kisérlet itt akaratunk olyatén nyilvánítása, mely által a lopásra nemcsak előkészülünk, p. o. a fa levágására fejszét szerzünk; annak leendő elszállítása céljából szekeret fogadunk; hanem, ha a lopás végrehajtását már meg is kezdjük, p. o. a fát már le is vágtuk, de közbejött véletlen által megriasztatván, a dolgot még el nem szállítottuk, el nem rejtettük, fel nem használhattuk, el nem idegeníthettük.

Már azon büntető-jogi elvnél fogva, mikép a kisérlet mindig enyhébben büntetendő, mint a befejezett cselekmény maga, következik, hogy erdei kihágási esetekben is a kiszabandó pénzbírság, vagy az e helyett alkalmazandó elzárás a kisérletnél mérsékelendő lesz.

E szakaszban átlag véve kiterjeszti a törvény a kihágásokra vonatkozólag fennálló szabályokat az erdei kihágások egyéb eseteiben előfordulható kisérletekre.

Kihágások jobbára mind oly természetű törvényszegések, hogy azok, épen mert belőlök könnyen igen nagy jogsértések fejlődhetnek, mindenki által kerülendők s könnyen felismerhetők, miután csak közönséges józan gondolkodást teteleznek föl. Mennyiben mégis bizonyos foglalkozásokra vonatkoznának, az ily foglalkozásu emberek azokat már állásuknál fogva szintén ismerni és kerülni kötelesek. Innét az következik, hogy ki-ki azoknak elkövetésétől tartózkodni vagy már magukban véve, vagy egyszersmind állása folytán is, nemcsak olyképen köteles, hogy azokat teljesen ne foganatosítsa; hanem óvakodnia kell az akaratnak minden olyatén kinyilvánításától is, a mely folytatva szükségképen egy vagy más kihágás teljes tényálladékát hozhatná létre.

Ilyképen a kihágási kisérlet oly cselekvény foganatosítása, mely szükségkép a kihágás teljes elkövetéséhez vezet, ha a kihágás befejezettsége valami idegen akadály vagy véletlen folytán abban nem marad.

E felfogás lehet csak irányadó az erdei kihágási kisérletekre vonatkozólag is.

Jól megjegyzendő azonban, hogy az ily cselekvények, mint ne-

táni kisérletek, csak az esetre büntethetők, ha egyenes parancs vagy tilalom ellenére követtetnek el, — mennyiben azonban belőlök semmiféle jogsérelem, sem kisebb sem nagyobb nem keletkezett, ha magukban véve oly érintett megszegést nem képeznek, büntetés alá jogosan nem is vonhatók.

P. o. Ki idegen létére erdőben a tűz-gerjesztésre megkívántató minden előkészületet megtesz, száraz galyat gyűjt, felhalmozza s épen midőn alágyujtani készül — az őr által meglepetik, oly cselekvényeket foganatosított mindenesetre, melyek a tűzgerjesztés kihágására nézve méltán kisérletnek tekinthetők, büntethető azonban ha egyébiránt kárt nem tett csak annyiban lehet, mennyiben megszegte a törvény tilalmát s azon rendeletét, melynél fogva neki az erdőfelügyeleti személyzettől a tűzgerjesztésre engedélyt kérnie kelletett volna.

A legtöbb kihágásnak az a sajátsága, hogy kisérlet útján elkövetni nem is lehet, mert leggyakrabban gondatlanságból erednek; mert a kisérletek már maguk másnemű kihágást képeznek s mert rendszerint egyetlenegy tény által vitetnek végbe. P. o. a törvény azon rendeletével szemben, hogy ki-ki az erdőben talált tüzet eloltani tartozik, kisérletnek helye csakugyan nincsen. Vagy pl. a lopás kisérlete mindenesetre a károsítási kihágás tényálladékát foglalja magában s lopási kisérletté épen csak a tettes szándéka qulificálja.

Fontos kérdés e szakasz szempontjából még az is: hová tartozzanak, melyik hatóság elé, az ily kihágási kisérletek. A törvény ez iránt nem rendelkezik. A nehézséget csak az a körülmény könnyíti, hogy ugyanazon hatóságok, melyek a rendőri kihágások elbírálására hivatvák, vannak az erdők tekintetéből elkövethető törvényszegési esetek ellen való eljárásra is fölhatalmazva.

Az erdőtörvény ugyane szakbeli intézkedésénél fogva a kihágást elkövető tettes nem egyedül maga, hanem a részesek is: tehát mindenki, a ki parancs, rábeszélés, tanács, utasítás, dicséret (fölbojtó) stb. által a kihágást szándékosan előidézi; vagy annak elkövetéséhez a kellő eszközök előállítása; a netán fennforgó akadályok elhárítása útján előmozdítólag hozzájárul (segéd), vagy a kihágást elkövetőnek menekülésre segédkezet nyújt (pártoló) szintén büntetendő; a mint azt rendőri kihágásokra vonatkozó szabályaink is rendelik.

És ugyancsak a rendőri kihágási szabályok hasonlatosságából kell az erdei kihágásoknál is a szándék és gondatlanság, valamint a büntetést kizáró vagy enyhítő körülmények tekintetéből eljárni.

E részben pedig mindenekelőtt a szándékot illetőleg az áll: hogy a szándék legfölebb is csak nehezítő körülménynek vehető, mivelhogy a tilalom ellenére elkövetett cselekmény; vagy az egyenes parancs daczára történt mulasztás, mennyiben a rendőri szabályok rendelkezései által kihágásul jelentettek ki, már kihágást képeznek, habár sem a cselekmény, sem a mulasztás gonosz szándék sugallata nem volt; sem pedig azokból kár, vagy hátrány nem származott is.

Hasonlóképen a rendőri intézkedések értelmében súlyosító körülményeknek veendők: a büntetendő cselekménynek hosszabb időn át tartó folytatása; a visszaesés; a cselekményből vagy mulasztásból eredő veszély nagysága; az az által okozott kár; a viszony, mely a tettest ahhoz fűzi, ki ellen a kihágás elkövettetett; ha a cselekmény elkövetéséhez hosszabb idő, vagy nagyobb előkészület, kivántatott meg; ha a tettes a kihágás elkövetésénél a főszerepet játsza; ha a fenyítő vizsgálat menetét költött körülmények által eredménytelenné tenni törekszik stb.

Ellenben enyhítő körülmények: fiatalabb (ifjú-)kor; előbbi feddhetetlen élet; ha a tettes mások által elcsábíttatott; ha elfogultságból cselekedett; ha, midőn módjában állott volna — tettéből nagyobb hasznot húzni, vagy általa nagyobb kárt okozni, ezt nem tette; ha az okozott kárt jóvátenni törekedett; valamint — hogy oly körülményeket adott elő, melyek földerítése által fenyegető kárt vagy teljesen elhárított, vagy mindenesetre csökkentett stb.

A mennyiben a jelen törvény kivételt nem állapít meg. Ily kivételt foglal magában a 81. §, mely büntetést kizáró körülményt tartalmaz; továbbá a 85. §, mely mindenekelőtt oly egyéneket tesz felelősekké, kikre a részesség fogalma ki nem terjed.

LXXXI. §.

(Utasok által elkövetett kihágások.) «Ha valakit útközben akár az erdőben, akár annak közelében, oly baj ért, mely miatt kénytelen volt erdei kihágást elkövetni, de ezt az erdőfelügyelettel megbizott személynek azonnal, vagy a legközelebbi községelőljárónak 24 óra alatt följelenti, úgy ezen cselekmény nem büntettetik mint kihágás.

Az okozott kár, vagy az eltulajdonított dolog értéke azonban ez esetben is megtérítendő.»

Az előbbi szakaszban láttuk, hogy a (rendőri) kihágásokra vonatkozó szabályok rendelkezései erdei kihágások eseteiben is alkal-

mazandók — részesség, szándék és gondatlanság, valamint, a büntetést-kizáró, vagy enyhítő körülmények tekintetében, mennyiben a jelen törvény kivételt nem állapit meg.

Ime ily kivétellel állunk mindjárt a jelen szakasznál szemben.

Itt oly körülmény jeleztetik, mely bizonyos feltételek megtartása mellett a különben elkövetett erdei kihágásnak ezen minőségét teljesen megszünteti s minden büntetéstől a tettest fölmenti.

Ha valakit útközben akár erdőben, akár annak közelében oly baj ér, mely miatt kénytelen erdei kihágást elkövetni, p. o. szekerének rúdja vagy tengelye eltörik, s hogy tovább mehessen, kénytelen rúdnak vagy csusztatónak való fát kivágni az idegen erdőből s elvinni (lópás), mihelyt (s ez főfeltétel, mely mellett az erdei kihágás megszűnik büntethető lenni) erről az erdőfelügyelettel megbízott személyt azonnal, vagy a legközelebbi község elöljáróját 24 óra alatt értesíti, a mint a törvény mondja, ha esetét *följelenti*, cselekménye nem büntetik mint kihágás.

Itt a törvény a hozzáadás által „*mint kihágás*" többet mond' mint kell, mert nemcsak mint kihágás, de egyáltalában nem büntettetik.

Célszerű a törvény azon intézkedése, hogy nem köti a tettest csak az erdőfelügyelettel megbízott személy előtti följelentéshez, hanem, tekintettel az útasokra, megengedi, hogy tettöket a legközelebbi község elöljáróságánál is bejelenthessék.

De ámbár az ily körülmények között történő cselekményt nem bünteti is a törvény, az okozott kár vagy az eltulajdonított dolog értéke mindenesetre megtérítendő az erdőbirtokos javára.

LXXXII. §.

(Inditványtétel.) «Erdei kihágás miatt, a büntető eljárásnak, csak a sértett fél panaszára van helye.

A 109. és 110. §§-ban, valamint a 116. §-ban meghatározott kihágások miatt azonban az eljárás hivatalból inditandó meg.»

E szakasz foglalja magában az erdőrendészeti áthágások és az erdei kihágások között, az azok megfenyítésére vonatkozó eljárás szempontjából, való főkülönbséget.

Míg az erdőrendészeti áthágások mindig hivatalból rendeltetnek megtoroltatni, a kihágásokról a törvény egyenest kimondja, hogy a büntető eljárásnak itt csakis a sértett fél panaszára van helye.

Ha tehát a sértett fél panaszt nem emel, az eljárás hivatalból rendszerint meg nem indítható.

Sértett fél azon erdőbirtokos, ki ellen a kihágás elkövettetik.

Vannak különben kivételek is. Ide tartoznak főleg a veszélyes cselekmények és mulasztások, melyeknek következménye a körülményekhez képest tetemesb kár s erdőpusztítás, erdei kihágások bizonyos irányban való előmozdítása lehet, minélfogva az ily cselekmények s mulasztások által elkövetett kihágások megfenyítését a törvény, habár a sértett fél panaszt nem emelne is, azaz hivatalból, foganatosítani rendeli.

E veszélyes cselekményekről s mulasztásokról alább a 109., 110. és 116. §§-oknál fogunk szólani.

LXXXIII. §.

(Több erdei kihágás büntetése.) «Ha valaki több erdei kihágást követett el, melyek miatt még meg nem büntettetett, a pénzbüntetés mindenik erdei kihágásért külön állapítandó meg.

A pénzbüntetés helyett alkalmazandó elzárás azonban a 78. §-ban meghatározott tartamot ez esetben sem haladhatja felűl.»

Erdőtörvényünk e szakasza a fennebbi 75. szakaszszal kapcsolatos. Ugyanazon elv ismételtetik, mely amott ki lőn már mondva.

Egyuttal határozottabb szentesítést ád egyszersmind a 78. § rendelkezésének is, mennyiben itt újabban is hangsúlyozza, hogy a pénzbüntetés helyett alkalmazandó elzárás 10 napnál hosszabb időre soha és semmikép sem terjedhet.

LXXXIV. §.

(A tettessel együtt felelős személyek.) «A családtagok, a gyámság és gondnokság alatt álló egyének, a cselédek, az iparos tanonczok és segédek és a gyári munkások által elkövetett erdei kihágások eseteiben az értéknek, a kárnak és a költségeknek megtérítésére nézve a családfők, a gyámok és gondnokok, a gazdák s illetőleg az iparosok és gyárosok is felelősséggel tartoznak azon esetben, ha a kötelességszerű felügyeleti jog gyakorlását elmulasztották. Ezen esetben utóbb-nevezettek az érték-, kár- és költségek megtérítésében a tettessel együtt, mindazonáltal visszkereseti joguk épségben tartása mellett, elmarasztalandók; de ellenük a végrehajtás csak azon esetben foganatosítható, ha annak a tettes elleni foganatosítása, ez utóbbinak vagyontalansága következtében, részben vagy egészben eredménytelen maradt.

Ugyanazon szabály szerint felelősek az erdei termékeknek az erdőben feldolgozására, vagy az erdőből elszállítására jogosítottak

egbizottjaikért és munkásaikért, a mennyiben ezek az erdei kihá-
st megbizatásuk körében követték el.»

A jelen szakasz lopásnál a dolog értékének, ennél s más erdei hágásoknál az okozott kárösszegnek s minden kihágásnál egyen- en az eljárási költségeknek megtérítésére nézve oly személyeknek felelősségét állapítja meg, kik a tettessel közelebbi összeköttetés- n állanak ugyan, de a tett elkövetésében részeseknek nem nyilvá- thatók.

E felelősségök mindazáltal nem föltétlen. Azon megkivántató- ghoz van kötve, hogy a tettesek fölötti *kötelességszerű* felügyeleti got gyakorolni elmulasztották legyen.

Míg tehát e felelősség egyrészt nem föltétlen, úgy másrészt az dei kihágásokra törvényileg szabott birságra sem terjed ki. Csupán erdőtulajdonost illető kártérítésre s az eljárás okozta költségekre onatkozik.

A személyek, kikre a felelősség kimondva van: a családfők tya, anya, nagyatya) hatalmuk alatt levő gyermekeikre, unokáikra ézve; gyámok és gondnokok gyámolt- és gondnokoltjaik tekinteté- ől; a gazdák a cselédekre; az iparosok és gyárosok az iparos tanon- okra és segédekre, valamint a gyári munkásokra vonatkozólag az ek által elkövetett erdei kihágások folytán.

Szükséges, hogy mind e személyek a kötelességszerű felügyeleti got gyakorolni elmulasztották legyen.

Azért, ha valaki kimutathatja, hogy felügyelet dolgában őt emminemű mulasztás nem terheli: sem a családfőket, sem gyámok- gondnokokat, sem a gazdákat és iparosokat, sem végtére a gyáro- okat az okozott kár s felmerült költségek megtérítésében elmarasz- lni nem lehet.

Kötelességszerű felügyeleti jog. Mindezen elősorolt személyek gyelemmel kisérni tartoznak a velök szorosabb összeköttetésben lló egyének eljárását, foglalkozását, életmódjukat. S így ha kisülne, szem föl, hogy valamely iparosnál a tanonczok félnapokig is elma- doznak; a segédek egész éjjelekre távoznak, a nélkül, hogy kérdőre onatnának; hogy többszöri elmaradás után is igazolásra szoríttat- nak stb., s ily tanonczok részéről időközben erdei kihágások követ- tnének el: azon iparos, kinél a tanoncz elhelyezve van s kinél kellő glalkoztatás helyett idejét csavargással töltheti, mindenesetre mél- n fog terheltethetni a felügyeleti jog gyakorlata elmulasztásának

vádjával, mely esetben a felelősség rá nézve megállapítva van, mert gondatlansága által mintegy kedvező alkalmat szolgáltatott tanonczának arra, hogy módjában volt elkövetni erdei kihágást.

A felelősség ily mulasztás esetén a tettest és a fölötte felügyeleti joggal ellátott egyént illetőleg egyetemleges; azaz az értékért, kárösszegért, költségekért, egyik is másik is, egymásért egészben elmarasztalandók.

Mindazonáltal az itélet a családfők, gyámok, gondnokok, gazdák, iparosok s gyárosok ellen csak *in subsidium*, azaz azon esetre hajtandó végre, ha annak a tettes elleni foganatosítása az utóbbinak vagyontalansága miatt részben vagy egészben eredménytelen maradt, vagyis ellene sem a kárt, sem a költségeket megvenni nem lehet.

Az egyetemlegesség tehát csak az elmarasztalásra, de nem egyszersmind a végrehajtásra is vonatkozik.

E szabályt rendeli a törvény alkalmazandónak azokra is, kik erdei termékeknek erdőben való feldolgozására, vagy erdőből leendő elszállítására jogosítvák, ha netáni megbízottjaik és munkásaik és pedig megbízatásuk körében erdei kihágást követnének el. (P. o. fűrészmalmok tulajdonosai vagy azok, kik a szállító fuvarosokat fogadják.)

Megbízatásuk körében. Ez olykép értendő, hogy a megbízók és munkaadók csak úgy felelősek, ha a kihágást a megbízottak s munkások azon teendőikre vonatkozólag követik el, melyre megbízásuknál fogva fölhatalmazvák; p. o. szénégető munkások a szénégetés; cserhajat szállító fuvarasok a szállítás érdekében; mert ha a szénégetők egyike, midőn munkáját végezve az erdőből hazafelé jő, vagy a fuvaros útközben a netán kedvező alkalmat fölhasználva lopást követ el: itt már a munkaadó felelős lenni megszűnik, miután e tette nem esik megbízatása körébe.

LXXXV. §.

(Érték- és árszabályzatok.) «Az eltulajdonított dolog értékének és a kártérítési összegnek, valamint a hajtópénznek megállapíthatása végett, mindenik közigazgatási bizottság saját területe számára, a kir. erdőfelügyelőkkel egyetértve, egy — s ha a vidék különböző részein e tekintetben jelentékeny különbözetek mutatkoznának, több érték- és árszabályzatot állapít meg, s azt a földmívelés-, ipar- és kereskedelmi ministernek jóváhagyás végett felterjeszti, s jóváhagyás után közhirré teszi.

Ezen szabályzat három évről három évre — vagy az időközben

eállott jelentékenyebb árváltozások esetében korábban is újból llapíttatik meg.

Ha egymással összefüggő erdőterületek több törvényhatóság erületén feküsznek, a szabályt az érdekelt közigazgatási bizottsáok és erdőfelügyelők közösen állapítják meg.

Az érték- és árszabályzat készítésénél követendő elv és ljárás, ministeri utasítás által határoztatik meg.»

Itt az erdőtörvény igen fontos gyakorlati követelmény kielégíése iránt gondoskodik.

Oly jegyzék megállapítását rendeli meg, melynek alapján, a sokal hosszadalmasabb és költségesebb szakértői becsű mellőzésével, ninden egyes esetben könnyen kipuhatolható legyen a kihágás által értett félnek a sértő ellenében támasztható összes követelése.

Üdvös szolgálatot tesz a törvény ez úton az erdei kihágási igyekben bíráskodásra hivatott hatósági közegeknek is, mennyiben a kártérítési összeg megszabására biztos támpontokat nyújt az egyes kihágási esetek tekintetéből.

Mindegyik közigazg. bizottságnak feladata az érintett gyakorlati szükséglet kielégítése végett saját területe számára egy, az eltulajdonított dolog értékének és a kártérítési összegnek, valamint a hajtópénznek (netán kárban talált marhák beterelése esetén) megállapíthatására szolgáló *érték-* és *árszabályzatot* (tarifa) állítani föl, s azt a földmívelés-, ipar- s kereskedelmi minister jóváhagyása után törvényhatósága területén közhirré tétetni.

Ha a közig. bizottság törvényhatóságának területe e részben a vidékek különbözőségéhez képest jelentékeny eltéréseket mutatna: ezeknek megfelelőleg több ily szabályzatra lesz szükség. A közig. bizottság ez okból erre a tarifa felállításakor figyelemmel legyen, s ha szükséges két-három, sőt több ily szabályzatot is készítsen.

Nemkülönben figyelmeznie kell, ha időközben jelentékenyebb változások állanának be.

Miért is e tarifa átlag véve három évről három évre; időközben beállt árváltozások esetén pedig korábban is újból állapítandó meg.

Az esetre, ha egymással összefüggő erdőterületek több törvényhatóság területén fekszenek: ez árszabályzatot akkor az érdekelt közig. bizottságok és erdőfelügyelők közösen hivatvák megállapítani.

A törvény e részben a közigazg. bizottságnak a kir. erdőfelügyelővel való egyetértő eljárását követeli.

Azt különben, hogy ezen érték- és árszabályzat készítésénél az

illető közig. bizottságok s erdőfelügyelők minő elveket kövessenek s minő eljárás útján állapítsák meg azt: külön ministeri utasítás határozza meg.*

LXXXVI—LXXXIX. §§.

(86. §.) *(Erdéi kihágások elévülése.)* «Az erdei kihágások büntethetősége a kihágás elkövetésének napjától számított két év alatt évűl el.»

(87. §.) «Az elévülés szünetelésére és isméti megkezdésére nézve a büntető törvények rendelkezései alkalmazandók.»

(88. §.) *(Erdei kihágások büntetésének elévülése.)* «Az erdei kihágás miatt megállapított büntetés végrehajthatása megszűnik, az itéletnek jogerőre emelkedésétől számított 3 év elteltével.

Ezen elévülés mindazonáltal, az itélet végrehajtására irányzott és az elitélt ellen intézett hatósági cselekmény által félbeszakíttatik, azonban a félbeszakitó cselekmény elrendelésének, illetőleg foganatosításának napján újra kezdetét veszi.»

(89. §.) *(Kártérítési kötelezettség elévülése.)* «Az itéletben megállapított megtérítés, vagy kártalanítás elévülésére nézve, erdei kihágás esetében is, a polgári törvények rendelkezései követendők.»

E szakaszok az erdei kihágások büntethetősége- s a kiszabott büntetés-, valamint az itéletileg megállapított kártérítésnek elévüléséről s ennek módozatairól rendelkeznek.

E szerint, ha a kihágás az elkövetés napjától számitott két év alatt annak megbüntetésére irányuló eljárás alá nem vétetik, a két év teljes letelte után többé a miatt panasz, illetőleg vád nem emelhető olyképen, hogy ennek következménye pénzbirságbeli elmarasztalás, tehát büntetés, lehetne.

A törvény nem tesz különbséget: vajjon a kihágás oly természetű volt-e, hogy csak a sértett fél panasza folytán, vagy olyan, hogy már hivatalos uton is megtorlandó lett volna.

Mindkét esetben elenyészik a kihágás miatti kereseti, illetőleg eljárási jog.

Ez az elévülés föltételezi azonban, hogy a tettes a történt elkövetés napjától kezdve sem ezen, sem másnemű erdei kihágás miatt két éven át az erdei kihágási biróság részéről eljárás alá ne vonatott legyen; továbbá, hogy az eljárás megindítása vagy folytatása ** valamely

* Lásd a földmív.-, ipar- s keresk. minist. 1880. aug. 13-án 24,432. sz. alatt kiadott utasítását az erdei kihágási biróságok által használandó *érték- és árszabályzatok* kidolgozásánál követendő eljárás tárgyában. (Rend. Tára.)

** A már megkezdett eljárás is elévülhet, ha az utolsó birósági actustól kezdve a megszabott időn át a vádlott ellen mi sem történik.

előzetes kérdésnek * hatósági elítélésétől ne függjön, mely esetben az előzetes kérdésnek jogerejű elintézéséig az elévülés nyugszik; vagyis ha ily kérdés elintézése fél vagy háromnegyed esztendőt venne igénybe, úgy ez az idő a tettesnek elévülés szempontjából javára nem esik; ellenkezőleg csakis annak az előzetes ügynek befejezésétől veheti kezdetét; vagy, ha már folyamatban volna, csakis a befejezés időpontjától kezdve kezd újra folyni az elévülésre szabott időszakasz. (A bünt. törv. k. 109. §.)

Az erdei kihágás miatt megállapított büntetés pedig, ha az itéletnek jogerőre emelkedésétől számítva három év már eltelt, ez időn túl többé végre nem hajtható. És ez esetben az itélet jogerősége elsőfoku határozatnál a felebbezési határidő lejártától, másodfoku itéletnél azon naptól kezdve számíttatik, melyen az elmarasztaló itélet hozatott. **

Ezen elévülés mindazonáltal az itélet végrehajtására irányzott s az elitélt ellen intézett bírósági cselekmény által félbeszakíttatik; azaz az addig lefolyt elévülési idő hatálya elvesz; azonban a félbeszakító cselekmény (végrehajtási végzés) elrendelésének, illetőleg, ha foganatosíttatni megkísértetett, a félbeszakított foganatosításnak napjától fogva újra kezdetét veszi. Az utóbbi esetben mindazáltal ismét három évnek kell a félbeszakító cselekmény, illetőleg foganatosítása napjától kezdve újra lefolyni, hogy az itélet végrehajtása elévíttessék.

Mennyiben azonban az itélet nem csupán bírságról s a költségek-, hanem egyuttal a sértett fél javára magállapított kártérítésről, vagy kártalanításról is szól: ennek elévülése tekintetéből a polgári törvények rendelkezései követendők, vagyis ez az igény maga a megítélt kártérítésre 32 év alatt fog csak elévülhetni.

* Ily előzetes kérdés lehetne pl. — mennyiben kihágás rendszerint csak idegen erdőre nézve követtethetik el — az erdő iránti tulajdonjog kérdése, ha a vádlott a tulajdoni jogra hivatkoznék, mely iránt az állítólag sértett féllel perben áll.

** Az itélet kézbesíttetése, a teljesítésre biróilag szabott határidő itt — alárendeltebb minőségű momentumok.

MÁSODIK FEJEZET.

KÜLÖNÖS HATÁROZATOK.

E felirat alatt részletesen intézkedik a törvény mindazon tilos cselekményekről és mulasztásokról, melyeket az általános részben erdei kihágások gyanánt megállapított: névszerint a *lopásról,* az erdei *kártételről* és a *veszélyes cselekményekről* és *mulasztásokról;* nemkülönben *ezek büntetéséről* is.

A) A LOPÁSRÓL.

XC. §.

(Lopás büntetései.) «A ki valamely erdőben létező élőfát, vagy ott létező levágott, de eladásra vagy felhasználásra még fel nem dolgozott fát lop (69. §.), az ellopott fa, értékét s kártérítésül ezen érték egy negyed részét tartozik megtériteni; ezenfelül pedig a két összeggel egyenlő pénzbüntetéssel büntetendő.»

A jelen szakasz az erdei lopás tárgyához képest annak két külön faját állítja föl s megszabja az ezen két fajra alkalmazandó egyenlő büntetést.

E két faj: 1-ör, midőn valaki erdőben létező *élő fát* lop, akár úgy, hogy azt előbb levágja; akár hogy gyökerestől kiássa.

2-or, midőn valaki az erdőben lévő már *levágott* fát lop, melynek azonban eladásra vagy felhasználásra még fel nem dolgozott fának kell lennie. Ha már eladásra fel van dolgozva, pl. tüzelő fává felfürészelve, hasábolva, ölbe rakva; vagy felhasználásra van feldolgozva, teszem azt ágaitól, héjától megtisztítva, lefaragva: úgy a lopás s annak büntetése, szorosan véve, nem tartozik e szakasz körébe.

A büntetés e két esetben az, hogy a tettes 1-ör tartozik a lopott fa értékét s kártérítésül ezen érték egy negyedrészét megfizetni; 2-or ugyanennyit tevő pénzbírságban marasztaltatik el.

Minthogy a törvény az eladásra vagy felhasználásra már feldol-

gozott fáról a jelen fejezetben sehol sem intézkedik, úgy látszik, az olyan fán elkövetett lopást annálkevésbbé akarja az erdei kihágások sorába számíttatni, mert itt már nemcsak az erdőgazdaság, hanem általában véve a közbiztonság ellen elkövetett merényletről is van szó; s az erdőtörvény az általa a kihágásokra szabott pénzbirságot az ily bűnös tettek megtorlására elegendőknek nem látja.

XCI. §.

«A lopott fa értékét és kártérítésűl ezen értékkel egyenlő összeget tartozik megfizetni, ezenfelűl pedig e két összeggel egyenlő pénzbüntetéssel büntetendő az, a ki az erdőben:

a) a szórtan fenntartott hagyonczot, fölfát, vagy magfát, avagy tíz évesnél fiatalabb csemetét lop;

b) ritkás erdőből több, vagy zárt erdőből annyi egymás mellett álló fát lop, hogy ez által hézag támad;

c) a termőföld megkötésére védeszközűl szolgáló, vagy sarjazás végett meghagyott tuskót kiás és ellop, avagy habár nem az ezen pontban megjelölt czélok valamelyikére szolgáló tuskót lop el, de az annak ellopása végett kiásott gödröt nem tölti be.»

Itt az erdei kihágást képező lopásnak a törvény ugyancsak a tárgyra, de egyuttal a lopással egybekötött más körülményekre nézve is megállapított további fajairól intézkedik.

Így különös intézkedés tárgyává teszi 1-ször azon lopást, melyet valaki elkövet, midőn vágatás alkalmával szórtan fenntartott *hagyonczot, fölfát*, vagy *magfát*, vagy *tíz évesnél fiatalabb csemetét* ellop.

Hagyonczoknak neveztetnek főleg a sarjerdő üzemnél, melynél a vágtéren található minden hajtás rendszerint levágatik, vastagabb rudak növelése végett, a legszebb hajtásokból a jövő fordára fenntartott élőfa-egyedek.

Fölfa elnevezés alatt kivált a középerdő-üzemnél előforduló azon *szálfák* értendők, melyek magról nevelve több forda korát érik el, míg tökéletes kifejlődésre jutnak s rendszerint arra rendeltetvék, hogy levágatás után sarjazás által járuljanak az erdőtenyészet eszközléséhez. Ha a végett tartatnak fenn egyes szálakban, (szál-erdőknél), hogy maghullatás által ujabb felfáknak adjanak létet — *mag-* vagy *magló-fáknak* is hivatnak.

Különben *magfa* minden egyes szál, melyet tulajdonosa magtermesztés céljából tart fenn s ápoltat.

A ki tehát erdőből ily tárgyakat; másodszor pedig ritkás erdőből, hol t. i. a fák jókora távolban állanak egymástól, vagy zárt erdő-

ből, tehát oly erdő-területről, hol az egyes fák (szál-erdőknél) egy a mást soron követik, úgy hogy terebélyeik érintkeznek, annyi egymás mellett álló fát lop, hogy az által hézag, vagyis többé már egyáltalában nem pótolható űr támad; valamint a ki a termő-föld megkötésére (meredek hegyoldalokon p.) védeszközűl szolgáló vagy sarjazás végett meghagyott tuskót kiás és ellop; avagy ha átlag véve tuskót lop ugyan, de olyképen, hogy az annak ellophatása végett kiásott gödröt nem tölti be, a lopott fa értékét s kártérítésűl ezen értékkel egyenlő összeget tartozik fizetni; azon felűl pedig a két összeggel egyenlő pénzbüntetéssel megfenyíttetni rendeltetik.

XCII. §.

«A ki valamely élőfa ágait, galyait letöri vagy levágja és ellopja (illetőleg jogtalanul eltulajdonítja), ezen tárgy értékét s kártérítésűl az érték felét tartozik megtériteni s egyszersmind a két összeggel egyenlő pénzbüntetésre itélendő.

A ki pedig valamely élőfáról annak kérgét lehasítja és ellopja, a fa és kéreg értékét tartozik megtériteni s ezenfelűl azon értékkel egyenlő pénzbüntetéssel büntetendő.»

E szakasznál is az erdei lopások újabb fajaival találkozunk

Ily lopást követ el nevezetesen az, ki valamely élő-fa ágait, galyjait letöri, vagy levágja s elviszi.

Megkivántatik tehát, hogy ne csak letörje vagy vágja, hanem azt el is lopja, illetőleg jogtalanul elsajátítsa.

Ellopja: azaz a tulajdonos beleegyezésén kívül azon szándékkal vigye el, hogy azt eltulajdonítsa, maga javára fordítsa, fölhasználja.

Jogtalanul eltulajdonítsa: mert ha neki arra igénye van, habár ezen igénye valóságosnak csak általa tartott tényen gyökerezik is, cselekménye lopás lenni megszünik, mert jóhiszeműsége a lopás fogalmát szükségképen kizárja. Pl. valaki erdőtulajdonosnak adva ki magát előtte, arra neki adás-vevési szerződésben jogot ád, holott később kisül, mikép az erdőtulajdonos csak szinlelt volt.

A lopás további faja még ugyane szakasz szerint az eset is, midőn valaki valamely élő-fáról annak kérgét lehasítja és elviszi.

Törvényünk a lopás mind e két fajára külön büntetést szab. Névszerint az élő-fa ágait, galyjait letörő vagy levágó s ellopó tolvajra kimondja, mikép az ellopott tárgy értékét s kártérítésül ezen érték felét megtériteni s azon felül e két összeggel egyenlő pénzbirságot fizetni tartozik.

A bíróság tehát e büntetést köteles kiszabni az ilyen tolvajra.

Ellenben a ki az élő-fáról annak csak kérgét hasítja le és lopja el, az megtérítésül a *fa* és *kéreg* értékét s ezen felül az ezen értékkel egyenlő pénzösszeget köteles birságul fizetni.

Az utóbbi büntetés tehát első pillanatra annyival enyhébbnek látszik, mennyivel itt csupán a fa és kéreg értékét, az előbbi esetben ellenben a lopott tárgy értékén felül még ez érték felét tartozik fizetni. Igen! csakhogy a kéreg-lehasítás esetén a kérgétől megfosztott *egész* fa értékét fizeti.

XCIII. §.

«A ki valamely elszáradt, vagy az elemek által letört fát, ágat, galyat, vagy tuskót lop el (illetőleg eltulajdonít), ezen tárgy értékét egyszeresen tartozik megtériteni s ezen értékkel egyenlő pénzbüntetéssel büntettetik.»

Hasonlóan a tárgy egyszerű értékét megtériteni s ezen értékkel egyenlő pénzbirságot fizetni tartozik az, a ki valamely elszáradt (kiholt) vagy az elemek által (szélvész, villám) letört fát, ágat, galyat, vagy (szintén elszáradt, vagy kimosott) tuskót lop el.

Itt megkivántatik, hogy a fa elszáradt, tehát életétől és további fejlődésétől ez által megfosztott, vagy hogy a vihartól letört, gyökerestől kitépett legyen.

De nemcsak a fára, hanem ágaira, galyjaira, magára a tuskóra is megkivántatik ugyanez.

XCIV. §.

«A ki valamely nem-élőfa kérgét hántja le s ellopja, vagy már lehántott fakérget lop, a fakéreg értékét megtériteni tartozik s egyszersmind ezen értékkel egyenlő pénzbüntetéssel büntettetik.

A ki száraz vagy zöld faleveleket vagy mohot lop, a lopott tárgy értékét s kártérítésül ugyanannyit fizetni tartozik, ezenfelül pedig ez értékkel egyenlő pénzbüntetéssel büntetendő.»

A törvény fennebb oly esetről intézkedett, melyben valaki élőfáról lehántott kérget lop, miután a lehántást e czélra maga eszközli.

Itt ezen esettel szemben nem-élőfa kérgének lehántása s ellopása van érintve s büntetéssel sujtva.

Nem-élőfa: tehát pl. már levágott vagy a természet elemei által

letört vagy elszáradt fa, mert mind e fajok a nem-élőfa fogalma körébe tartoznak.

Továbbá érintve van még az az eset is, melyben valaki már lehántott fakérget, lehántott héjat lop el, melyet tulajdonosa vagy más bárki hasított le a fáról s hagyott az erdőben.

Az erdei lopás e fajait a törvény a fakéreg értékének megtérítésével s egyszersmind ezen értékkel egyenlő pénzbirsággal büntetni rendeli.

Ellenben azt, a ki száraz, vagy zöld faleveleket lop, tehát példószszel, midőn a fák már lehullatták leveleiket vagy tavaszszal és nyárban, midőn a levelek még teljes zöldjökben vannak, ezekre nézve lopást követ el, vagy *mohot*, tehát akár a fákon, akár az erdő talaján tenyésző, e név alatt ismeretes növényzetet lop el: a tárgy értékének s kártérítésűl ugyanannyinak, ezen felűl pedig ez értékkel egyenlő pénzbüntetésnek fizetésére ítélendő.

XCV. §.

«A ki gubacsot, tölgy, fenyő vagy más erdei magot vagy erdei gyümölcsöt, gombát, korhadékot, földet, agyagot, tőzeget, meszet, gyephantot, fagyökeret, füvet vagy egyéb erdei terméket lop (eltulajdonít), annak értékének megtérítésén felűl az értékkel egyenlő pénzbüntetéssel büntettetik.

Ha pedig tettes az erdei magot, gubacsot vagy gyümölcsöt leverte vagy leszaggatta, a fennebbi pontban meghatározott fizetéseken felűl kártérítésűl az értékkel egyenlő összeget is tartozik fizetni.»

E szakaszban a különböző erdei termékek vannak, de csak *példaképen* és nem úgy felhozva, mintha ez által az erdei termékek egész sora kimerítve s a lopásnak, hogy erdei lopás legyen, csakis az említettek egyikére vagy másikára kellene szükségképen vonatkoznia.

Következtetni lehet, sőt kell ezt e törvényszakasz azon szavaiból: *„vagy egyéb erdei terméket“*. Ilyen a törvényben nem emlitett termék, vagyis oly tárgy melyet, élő-fákon találhatni, a fagyöngy * is, vagy a tapló stb.

A törvény szövege kiváltkép ezen termékeket említi: *gubacs*; ez alatt értendő a tölgyfa leveleinek a gubóbogár szúrása folytán támadt azon kinövése, melynek hasznát venni a festésnél szokás; *tölgymag*

* Különben ez a fák betegsége. L. Lázár id. m. 19. l.

azaz a köznyelven úgynevezett *makk,* mely a tölgynek gyömölcse, mely maga hizlalásra, héja pedig cserzésre * használtatik; a bükkfának gyümölcse a *bükkmag,* melyből jó olajat verhetni, sőt lisztet is késžíthetni belőle; *fenyőmag,* azaz a merev pikkelyekből álló csap, mely a fenyőfák gyümölcsét képezi s mely csap az egyes pikkelyek alatt tartalmazza a magot; vagy más erdei mag, vagy gyülmöcs pl. dió vagy mogyoró, afonya, szeder, málna, eper stb. — úgy hogy a törvény e szakasza is a vidék különböző erdőtermékeihez képest különböző magvakra vagy gyümölcsökre leszen alkalmazandó.

Gomba = a fák tövében, a talajon, vagy magukon a fák törzsein s ágain termő ilynemű husos, leves növényzet.

Korhadék = a fa rostjainak átalakulása folytán képződött anyag, melyet minden nagyobb erő nélkül könnyen szétválaszthatni, vagy szétmorzsolhatni.

Földek = az erdőtalaj alkatrészei.

Agyag = azon földnem, melynek sajátsága, hogy a vizet magába szívja s az által sima s nyúlós lesz; melegben összehuzódik; tűzben megkeményedik stb.

Tőzeg = fűvel borított (gyepes) oly földnem, mely lassanként földi olajjal megtelvén s megszáradván tüzelésre használtatik.

Mész? Itt magában véve nem tudni, vajjon a törvény mészkövet vagy pedig már égetett meszet ért-e. Szükséges, mennyiben erdőbeli termékekről van szó, nemcsak a netán égetett meszet, hanem magát (az égetésre alkalmas) mészkövet is idetartozónak tekinteni. **

Gyephant = a földnek fűvel, mohhal borított s annak gyökerei által összefüggő állapotban levő egyes kisebb, nagyobb darabjai.

Fagyökér = a fáknak azon része, melyen leginkább szívják a földből a tápanyagot s melyek a fát a földdel, hová rendszerint mélyen elágaznak, kapcsolják egybe.

Fű = minden, az erdőben termő s részint állatok táplálékául, részint gyógyszerekül fölhasználható növények.

A ki ezen s ezekhez hasonló tárgyakra nézve követ el lopást, az ellopott tárgy értékének megtérítésén felül ezen értékkel egyenlő nagyságu pénzbüntetéssel sujtandó.

* Nyersbőr tisztításra.

** Annálinkább, mert a 107. §. ily köveknek pusztán csak ásásáról intézkedik.

Súlyosító körülménynek vétetni rendeli a törvény, ha az erdei magot, gubacsot, gyümölcsöt stb. maga a tettes veri vagy szakgatja le. Ez esetben az értéken s az értékkel egyenlő pénzbirságon felűl kártérítésűl még az értékkel egyenlő összeget is tartozik a tettes fizetni.

XCVI. §.

«A ki fanedvet (gyanta, terpetin, nyir- és jávor-lé) lop, a lopott tárgy értékét megtériteni s kártérítésűl azzal egyenlő összeget tartozik fizetni s azonfelűl a két összeggel egyenlő pénzbüntetésre itélendő.»

Némely fának nedve különböző czélokra használtathatik s' ennélfogva keresetté leszen.

A jelen törvény-szakasz különösen a fanedv oltalmazására irányul.

Ki általában véve fanedvet (a törvényszakasz szövege példaképen ismét megemlíti a gyantát, terpetint, nyir- és jávorfalevet) lop, a lopott tárgy értékét megtériteni s kártérítésűl azzal egyenlő összeget fizetni tartozik és ezenfelűl még a két összeggel egyenlő pénzbüntetésre itélendő. Ha tehát a lopott tárgy pl. 2 frtot tenne úgy $2 \times 2 + 4 = 8$ frtban s a költségekben lenne a tettes elmarasztalandó.

Gyanta név alatt különösen az erdei fenyő kiszivárgott nedve szokott előfordulni, mely megszáradva tömör, kemény alakot nyer. Az erdei fenyő fája különösen gazdag e részben. Nyerése végett mély bevágásokat tesznek törzsébe s azokon vezetik le a nedvet a fa tövébe helyezett edénybe, honnan kiszedetvén terpetin-olaj,* hegedűgyanta, szurok, készítésére fordítják.

Tavaszszal *a nyirfa* is, ha megfuratik, kellemes ízű s, mint mondják, gyógyerővel is biró nedvességet nyújt.

A jávor- (juhar) fa nedve pedig néhol, így Amerikában, czukorfőzésre használtatik.

* Die Weisstanne hat im jüngeren und mittleren Alter unter der noch glatten Rinde, Harzbeulen, welche reinen Terpentin enthalten, der durch Oeffnen der Beulen und Auffangen des ausfliessenden Saftes in untergehaltene Gefässe gewonnen wird . . . etc. Grabener: Forstwirthschaftslehre. 3. Auflage, pag. 368.

XCVII. §.

(Orgazdaság. Bűnpártolás.) «Az orgazdaság és bűnpártolás, a mennyiben erdei kihágást képező cselekményből származó dologra, illetőleg ily kihágás tettesére vonatkozólag követtetik el, 5 frttól 25 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntettetik.

Orgazdák és bűnpártolók az értéket, a kárt és a költségeket, a tettesekkel egyetemlegesen megfizetni tartoznak.»

Ezen törvényszakasz a lopásokból származó tárgyak elrejtésére és fölhasználtatásuk közvetítésére stb. szolgáló azon cselekményekről intézkedik, melyek *orgazdaság* és *bűnpártolás* elnevezés alatt szoktak előfordulni a büntető törvénykönyvekben.

Orgazdaság különösen azon tilos cselekmény, melynél fogva valaki a tolvajjal kötött előleges megállapodásban kijelenti, hogy bizonyos nyeremény mellett, az ellopott tárgyak elrejtésére, azok eladásának közvetítésére vállalkozik s ez igéretét teljesíti is.

Ha ellenben ily előzetes megállapodás nincsen, de mindamellett később, a lopás elkövetése után, a tolvajnak valaki, rendszerint szintén nyeremény reményében, de a nélkül is, a tárgyak elrejtésére, vagy a bűnjelenségek (nyomok, jelek) eltitkolására, vagy a törvény kijátszására, a tolvaj menekülésére segédkezet nyújt, ez által bűnpártolást követ el.

E két cselekmény erdei lopásokra vonatkozólag 5 forinttól 25 forintig terjedhető pénzbüntetéssel sujtatni rendeltetik.

Azonkívül mind az orgazdákra, mind a bűnpártolókra ki van mondva, hogy ők erdei tolvajlásoknál a tolvaj által megtérítendő értéket, kártérítést s költségeket egyetemlegesen * tartozzanak fizetni.

A tolvajra szabandó birságra ez egyetemlegesség ki nem terjed. Ezért egyedül a tolvaj felelős. De másrészt, láttuk, az orgazdákra s bűnpártolókra külön birságot szab ki a törvény.

XCVIII. §.

«Ha a visszaesés az orgazdára nézve forog fenn, ennek cselekménye, tekintet nélkül az erdei kihágásban bűnös tolvajra, a büntetőtörvények rendelkezései szerint minősítendő.

Erdei kihágásokra vonatkozó orgazdaság esetében, a visszaesés hatálya 3 év alatt szűnik meg.»

* «Egy mindnyájáért s valamennyien egyért.»

Visszaesés — büntetéssel sujtott cselekményeknél — oly tényt képez, melyet valaki elkövet az által, hogy tettéért egyszer már büntetve levén, daczára ennek azt újabban ismét elköveti, végrehajtja (szorosabb értelmű visszaesés, ha ugyanazon tettet követi el; ellenben ha más tilos tettet cselekszik, tágasb értelmű visszaesés).

Orgazdaságnál tehát a visszaesés egyszeri orgazdaságért már kiállott büntetés után újabb orgazdaság elkövetése.

Az erdőtörvény e szakasza rendeletéből, ha visszaesés orgazdára nézve forog fenn, annak cselekménye, tekintet nélkül az erdei kihágásban bűnös tolvajra a bűntető törvények szerint minősítendő.

Azaz az orgazdaság mindenkor büntettet fog képezni, ha azt olyan egyén követi el, ki rablás, zsarolás, lopás, sikkasztás vagy orgazdaság miatt már *két* ízben büntetve volt (Bünt. törv. 371. §.)

Megkivántatik tehát, hogy súlyosabb bűntényekért az illető már két izben büntetve volt legyen.

Ellenkezőleg ha csak egy ízben lett volna büntetve, az orgazdaságot elkövetett egyén e tette, erdei lopásnál ismét csak erdei kihágás gyanánt lesz sujtandó.

Azonban a visszaesés érintett hatálya erdei kihágásokra nézve csak három évig tart; mi úgy értendő, hogy, ha t. i. az utolsó, a fennforgó orgazdasági cselekményt megelőző, e tettért a tettes a büntetést három év előtt már kiállotta, tekintettel az időre, midőn az újabbi birósági eljárásra okot szolgáltató tettét elköveti, e tette mint visszaesés számításba nem vétethetik.

XCIX. §.

(*Kisérlet.*) «A fennebbi fejezetben meghatározott cselekmények kisérlete is büntetendő.

A kisérlet büntetésénél a büntető törvények erre vonatkozó rendelkezései alkalmazandók.

Ha az eltulajdonítani szándékolt dolognak a büntetés kimérésénél alapul szolgáló értéke nem határozható meg, a kisérlet 10 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.»

A törvény az ezen előadott fejezetben foglalt tolvajlási cselekmények kisérleteit is büntetni rendeli, a mint ezt már a 80. §-ban is kimondja.

Kisérlet pedig lesz a tettes vagy a tettesek akaratának minden oly kijelentése, mely közvetlenűl a tolvajlás elkövetésére irányul ugyan, czélt azonban teljesen nem ér, mert idegen akadály, vagy

véletlen, közbejötte miatt a tárgyak eltulajdoníthatása meghiusíttatott.

A kisérlet büntetését illetőleg a büntető törvény erre vonatkozó rendelkezései alkalmazandók; azaz a szerint, a mint a megkisérlett lopás, ha teljesen czélt ér, kihágásra, vétségre vagy bűntettre vezet vala: a kisérlet is vagy kihágásul, vagy vétségűl, vagy bűntettűl leszen tárgyalandó (Bünt. törv. 65. §.).

Továbbá, mennyiben a büntető törvény azt rendeli, hogy a kisérlet enyhébben büntetendő mint a végbevitt bűntett vagy vétség: ezen elvnek itt is alkalmaztatnia kell (Bünt. törv. 66. §.). Kihágásnál szabad lesz tehát a biróságnak a törvényben a teljes kihágásra kiszabott büntetésnél alább is szállnia.

Végül ugyancsak a bünt. törvények értelmében a kisérlet nem büntetendő: 1-ször ha a tettes maga, vagy a megbizott, bűntette vagy vétsége végbevitelétől önként elállott; 2-or ha a bűntett, vagy vétség tényálladékából származó eredményt, mielőtt cselekménye fölfedeztetett volna, önként elhárította (Bünt. törv. 67. §.).

A mennyiben pedig a büntetés kiméréseénél erdei kihágásokra nézve, mint tudjuk, az érték veendő alapul: az esetre, ha ez netán nem volna meghatározható, a törvény a kisérletet 10 forintig terjedhető pénzbirsággal rendeli büntetni.

B) **AZ ERDEI KÁRTÉTELEKRŐL.**

C. §.

(Legeltetési kihágás.) «A ki oly erdőben, melyben a legeltetésre nincs joga, szándékosan vagy gondatlanságból legeltet, az okozott kár és esetleg a hajtópénz megtérítésén felül, pénzbüntetéssel a következő mértékben büntetendő:

1.	1 darab	szarvasmarháért	50	kr.
2.	« «	kecskéért	50	«
3.	« «	ló, öszvér vagy szamárért	40	«
4.	« «	juhért	15	«
5.	« «	sertésért makkoltatás idején	30	«
6.	« «	sertésért makkoltatási időn kívül	10	«
7.	« «	szopós csikóért	5	»
8.	« «	lúdért	2	«
9.	egyéb baromfiért darabonként		1	«

Ha a legeltetés 15 éven aluli vagy tilalom alatt álló erdőben, vagy pedig véderdőkben, avagy futóhomokban álló erdőkben történik, a fentebbi 1—7. alatt felszámított pénzbüntetés mindenik darab állatért készeresen veendő.

Ha pedig a legeltetés, hat éven aluli, mesterséges ültetvények, vagy erdei vetések közt, avagy faiskolában történt, a pénzbüntetés háromszoros összegben szabandó ki.»

Az erdei kártételek sorában a törvény első helyen említi a jogellenes legeltetést.

Erre nézve nem tesz különbséget, vajjon széndékosan etetés végett terelte-e a tettes az erdőbe az állatot; vagy vajjon, csak, — nem gondolva velök eleggé, — azok természeti ösztönüket követve mentek oly helyre, hol a legeltetés jogtalan.

A tettes az okozott kárnak és esetleg a hajtópénznek, vagyis a dijaknak, melyek annak részére szabvák meg, ki a tilosból az ott talált marhákat behajtja, megtérítésén felül pénzbüntetésel is büntetendő. Darabonként külön van az állatok különböző fajaira nézve a törvényben e pénzbüntetés megszabva.

Súlyosító körülménynek veendő s azért a megállapított büntetés is minden darab állatért, melyek 1—7-ig menő sorszámok alatt jelölvék, kétszeresen számítandó föl, ha a legeltetés oly erdőben, mely

még nem 15 éves; vagy oly helyen, mely legeltetési tilalom alatt áll (7. §.); vagy véderdőkben (2. §.) vagy futóhomokon álló erdőterületeken történik.

Ha pedig a legeltetés ültetvényekben, melyek mesterségesek s 6-ik életévöket még be nem töltötték; vagy erdei vetések közt; vagy faiskolában fordul elő: akkor a pénzbüntetés háromszorosra szabandó: azaz minden darab szarvasmarhánál ilyenkor az okozott kár megtérítésén s a hajtópénz fizetésén túl, 1 frt 50 krban lesz a szándékos, vagy gondatlan, tettes elmarasztalandó.

Ültetvények = a földtalajba mesterségesen elhelyezett oly csemeték, plánták, melyeknek rendeltetésök, hogy kifejlődvén idővel erdőt képezzenek.

Erdei vetések = oly területek, melyek csemeték nyerése végett kellő műveltetés után valamely famaggal vannak bevetve, akár a mag már kikelt, akár még fejlődésnek nem indult legyen.

Faiskolák = oly területek, melyeknek állandó czéljok. beültetésre alkalmatos facsemetéknek termelése és ápolása.

A hajtópénz mennyisége iránt a közig. bizottságok intézkednek az általuk felállítandó érték- és árszabályzat keretén belül.

CI. §.

«Az előző §. határozatai az esetben is alkalmazandók, ha a legeltetésre jogosított ebbeli jogosultságát, a legeltetés helyére, idejére vagy a legeltetett állatok fajára avagy azok számára nézve túllépte.»

Az előbbi szakasz intézkedik azon esetről, midőn legeltetés olyan részéről történik, kinek arra joga nincs.

Lehet azonban, hogy valakinek legeltetésre * joga van, pl. mert e végre az erdő egy részét bérben bírja. Ha az ilyen a legeltetés helyére, mert tán a neki kijelölt határokon túl megy; vagy idejére, mert azon idő után legeltet már, melyig joga terjedt: például meg volna engedve Szent-György napjáig s ő legeltet május közepéig; vagy végül a legelő állatok fajára, avagy ezek számára nézve szándékosan eltérést enged meg magának; vagy hogy ilyen eltérés gondatlanságból következik be: szintén erdei kártételt, kihágást követ el.

* Átlag véve, — mert mennyiben helyre, időre nézve stb. túlterjeszkedik, erre szoros értelemben jogosítottnak nem tartható.

A legelő állatok fajára, vagy ezek számára nézve túllépés akképen történhetik, hogy kinek pl. juhokra vonatkozólag van megengedve a legeltetés, azok közé kecskéket is bocsát a legelőre; vagy számukat illetőleg oly módon, hogy kinek pl. 15 darab szarvasmarhára szól engedélye, tizenöt helyett 30 darabot legeltet stb.

Mi az előbbi szakasznál a büntetésről mondva volt, itt is alkalmazandó. A tettes tartozik a kár s esetleg a hajtópénz megtérítésén túl, a körülményekhez képest, a közlött jegyzék alapján meghatározandó, egyszeres, kétszeres, sőt háromszoros birságot fizetni.

CII. §.

«Legeltetési kihágás esetében, a kártérítési összeg a 100. §-ban megszabott pénzbüntetés felénél, s ha az említett § 1—7. pontja alatt felsorolt állatokkal 15 éven aluli vagy laza talaju erdőben, vagy nedves időjáráskor történik, vagy ha a kárt tevő egy napnál tovább legeltetett, annak teljes összegénél kevesebb nem lehet.»

E szakaszban a legeltetési kihágás eseténél követelhető kártérítés mimimal-összege van megszabva.

Legeltetési kihágás alapján ugyanis megtérítendő kárpótlás öszszege a 100-ik §-ban kiszabott pénzbüntetésnek félénél kisebb nem lehet.

Ez úgy értendő, hogy, ha pl. egy darab szarvasmarhával követtetett el a kihágás, mennyiben egy darab szarvasmarha után bírságul 50 kr. van rendszerinti büntetésűl megszabva: kártérítésképp ennek felénél, tehát 25 krnál kisebb összeg meg nem ítélhető.

Sőt, ha a legeltetési kihágás a 100. §-ban elősorolt négylábu állatok által 15 éven aluli, vagy laza talaju erdőben, vagy nedves időjáráskor történik; vagy ha a kárt tévő egy napnál tovább legeltetett, akkor kártérítésűl a kiszabandó bírság egész összegénél kevesebbet ítélni nem szabad.

Ha tehát a kihágás egy darab szarvas marha által követtetik el s a körülményeknek, a mint azokat a törvény elősorolja, egyike, vagy másika előfordul: a törvényben kiszabott pénzbüntetéssel a kárpótlási összegnek egyezőleg kell megítéltetnie; névszerint, menynyiben 15 éven aluli erdőkben való legeltetéskor a bírság egy forint, a kártérítésnek is ilyenkor egy forintnak kell lennie.

15 éven aluli erdőkben: mert itt a fák rendszerint még annyira

nincsenek megerősödve, hogy az 1—7-ig elősorolt legelő állatok azokban nagyobb károsítást ne okozhatnának.

Laza talaju erdőben, vagy nedves időjáráskor: mert ily talaju erdőkben, hol t. i. a föld igen porhanyó, valamint nedves időjáráskor is a legelő állatok a gyengéb növéseket kiszakgathatják.

CIII. §.

«A 100. §-ban meghatározott büntetés felére szállítható le, ha valaki az azon §-ban megjelölt valamely állatot, másnak erdejébe legeltetési szándék nélkül ugyan, de jogtalanul behajt, vagy a felügyeletére bizott állatot másnak erdejébe gondatlanságból bemenni engedi.

Ha mindazonáltal valamely állat, csakis az erdőbe való menekűlés által óvathatott meg a fenyegető közvetlen veszélytől: ez esetben büntetésnek nincs helye; az okozott kár azonban ez esetben is megtérítendő.»

Az erdőtörvény nemcsak a legeltetést, hanem büntetni rendeli már azon cselekményt is, mely által valaki másnak erdejébe a nélkül, hogy erre joga volna, szarvasmarhát, lovat, öszvért, szamarat, kecskét, disznót stb. behajt; akár felügyeletére bizvák ez állatok, akár nem.

Úgyszintén azon gondatlanságot is, melynek folytán a valaki felügyeletére bizott állatok másnak erdejébe bemennek.

A fő ez utóbbi esetben azon mozzanat, hogy az állatok felügyeletére bízva legyenek és hogy az illetőt gondatlanság terhelje; pl. történjék az állatok részéről az erdőbe vala bemenetel annak miatta, mert az illető a helyett, hogy vigyázott volna, aludt stb.

E két esetben a büntetés, mely a jogtalan legeltetésre szabva van, *felényire* szállítandó le s a tettesre ez rovandó reá birságul.

Ha ellenben az idegen erdőbe való behajtás mintegy végszükség esetében történnék, pl. roppant égi háború, zivatar, árviz, tűzvész stb. alkalmából, a midőn az állatot csakis az erdőbe való behajtás által lehetne a bizonyos veszélytől megmenteni: az érintett büntetésnek ugyan nincs helye; az okozott károk mindazonáltal ily esetben is megtérítendők.

E kárpótlásra nézve azon elv már nem lesz alkalmazandó, miszerint az — az ezen mentő, illetőleg büntetést kizáró körülmény nélkül megszabandó pénzbüntetésnek felénél kisebb nem lehet. Itt az okozott s kimutatható károk döntenek s ha a megszabandó büntetés-

nek feléig sem rugnának, az erdőbirtokos a feléig való kiegészítést nem kivánhatja.

CIV. §.

(Hajtópénzek.) «Jogtalan legeltetés vagy valamely állatnak idegen erdőbe való jogtalan behajtása esetében, a kártérítésen és a pénzbüntetésen felül, az állatok után hajtópénz is fizetendő.

A hajtópénz nagyságát, mindenik állatnemre nézve, a közigazgatási bizottság a 85. §. értelmében határozza meg.

A szárnyas állatokat behajthatlanság esetében jogukban áll az erdő-őrizettel megbizott egyéneknek lelőni, mely esetben a lelőtt állatok a hely szinén hagyandók s az állat tulajdonosa által elvihetők.»

Hajtópénzről már a 100-ik §-ban tétetett említés.

Itt ujabban is ki van mondva, hogy jogtalan legeltetés, vagy valamely állatnak idegen erdőbe való jogtalan behajtása esetén a kártérítésen és a pénzbüntetésen felül az állatok után még hajtópénz is fizetendő.

Hajtópénz alatt értjük azon illetéket, mely az idegen erdőben jogtalanul találtató valamely állatnak onnét való ki-, illetőleg vagy az erdőtulajdonos vagy a község házához való behajtásáért jár. Nem elég ugyanis az állatokat az erdőből, hol jogtalanul vannak, csakis kihajtani; szükséges azokat egyuttal felügyelet alá is helyezni, azaz behajtani.

Mennyi legyen, már t. i. mily nagy, a hajtópénz, erről a törvény (mint ezt az 1840. IX. t. cz. tevé, a 9. §.) nem intézkedik. Ruházza e teendőt a közigazg. bizottságra, melynek, mint fennebb, a 85. §-nál, láttuk, joga s kötelessége az erdei károk könnyebb megtérítése végett időről időre bizonyos árszabályzatot késziteni s azt jóváhagyás után közhírré tétetni. Ez árszabályzatban fog kelleni a bizottágnak a hajtópénzt is az állatok fajaira nézve különbözőképen meghatározni.

Szárnyas állatoknál: ludak-, kacsáknál, a behajtás sokszor csaknem lehetetlen, * mennyiben öszszel, mint tudva van, még a ludak is (szelid ludak) repülni szoktak. Ilyenkor, de csak is ilyenkor tehát, t. i. behajthatlanság esetén, a törvény e szakasza jogot ád, és csak az erdő-őrizettel megbizott egyéneknek, másoknak nem, az erdőtu-

* Ennek kimutatása egyes esetekben absolute nem eszközölhető. Ezért attól, a ki behajtás helyett lelövi, nem is kivánható. Ellenkezőleg az állatok tulajdonosának lesz feladata, ha állítja, a behajthatóságot igazolni.

tulajdonos, vagy erdőbirtokosok kivételével mégis, kikre e jog okvetlenűl szintén kiterjesztendő, — a szárnyas állatok lelőhetésére.

A szárnyas állatok tulajdonosa tulajdoni jogát ez által nem veszti; szabadságában van a hely szinén hagyandó állatot onnét elvinni.

Magától értendő, hogy az okozott kár egyébiránt ez esetben is megtérítendő (hajtópénz nem jár) s az állatok tulajdonosa még a kiszabott pénzbirságban is elmarasztalandó.

CV. §.

(Károsítások.) «A ki élőfát le- vagy be-vágás, megfúrás, rovatozás, gyűrüzés, jelzés, lehámozás, fűrészelés, a gyökerek feltakarása, gyantanyilások fel vagy tovább szakítása, vagy bármi más módon megrongál, az okozott kár megtérítésén fölűl 15 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

A ki pedig az élőfa galyát, vagy ágát letöri, levágja, megvagdalja, vagy a fát más hasonló módon megrongálja, az egész élőfa értékének egy tizedrészétől annak egész értékéig terjedhető kártérítést tartozik fizetni, s azonfölűl 10 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.»

Itt elő vannak adva azon cselekmények, melyek által idegen erdőben károk okozhatók.

Ily cselekmények: élőfának le- vagy be-vágás, megfurás, rovatozás, gyűrűzés, jelzés, lehámozás, fűrészelés, gyökerek feltakarása, gyanta-nyilások fel- vagy tovább-szakítása vagy bármi más módon való megrongálása.

A törvény itt is a felhozott cselekményeket csak inkább példaképen s nem azért sorolja elő, mintha a megrongálásnak, hogy erdei kihágást képezzen, csakis e módok egyike vagy másika által kellene elkövettetnie. *

Céljok e cselekményeknek különböző lehet; legtöbb esetben az, hogy a fa netáni kiszáradása előmozdíttassék oly körülmények között, midőn a tettesnek az erdőben pl. száraz fára nézve faizási joga van. Egyébiránt a törvény az indokot, a célt számba nem veszi; lehet az gonosz szándék, meggondolatlanság, pajzánság stb.

A cselekmények nagyobb része oly világos, hogy bővebb körülirásra nem szorul. Így a le- vagy be-vágás, megfurás, lehámozás, fűré-

* Ily kihágás volna a fa-gyökereinek oly szerrel való áztatása is, mely a fa halálát okozná.

szelés, gyökerek föltakarása, gyanta-nyilások föl- vagy tovább-szakítása oly érthetően jelezvék, hogy közelebbről fölvilágositani csakugyan nem kell.

Ellenben *rovatozás* alatt a fának a törzs hosszában lenyuló csíkok által való megkárosítása értendő; *gyűrűzés* és *jelzés* oly műveletek, melyek elsejénél a fa törzse köröskörül gyűrü alakban terjedő, a másodiknál pedig bizonyos jeleket, pl. valaki nevének kezdő betűit vagy egész nevét, czímert kifejező, vágásokkal láttatik el.

Gyanta-nyilások alatt oly bevágások értendők, melyekkel az erdőbirtokos, vagy tulajdonos, vagy a gyanta nyerésére joggal biró a fát már ellátta. E nyilások felszakítása, mennyiben már betapasztattak volna, valamint tovább-szakítása is, mint a fák rongálása, tilalmaztatik.

E cselekményeket a törvény az okozott kár megtérítésén túl 15 forintig terjedhető pénzbirsággal rendeli büntetni. A 15 forint maximum, melyen alul a biróság mehet, de melyen felűl mennie nem szabad.

A ki pedig az erdőtulajdonosnak nem az érintett módok egyike vagy másika, hanem az által okoz kárt, hogy az élőfának galyát vagy ágát letöri, levágja, megvagdalja, vagy a fát más hasonló módon megrongálja, pl. rügyeit, leveleit mind lepusztítja: az olyanra a törvény az egész élőfa értékének egy tizedrészétől annak egész értékéig terjedhető kártérítést s ezen felűl 10 forintig menő pénzbüntetést rendel.

Ágak alatt a fatörzsből közvetlenűl kinyuló karok; *galyak* alatt pedig a karoknak kisebb nagyobb kinövései, ágbogai, melyeken közvetlenűl a levelek székelnek, értendők.

A kárpótlási összeg minimuma az egész élőfa értékének egy tized része. Ha tehát a fa pl. 5 forintot ért volna, akkor a megtérítés 0·5 = 50 krajczárt tenne ki minimum gyanánt s ez emelkedhetik egészen a teljes 5 forintig. A megtérítés ezen túl nem mehet, valamint a kiszabandó pénzbirság sem mulhatja a törvényes 10 forintot felül. Ily esetben ez a pénzbirság legmagasb összege.

CVI. §.

«A levágott fáknak vagy más erdei termékeknek, a kerítésnek, ároknak, medernek, partnak, töltésnek, hidnak, átmetszetnek, útnak, ergettyűnek vagy csusztatónak, vízfogónak, vagy a fausztatásra szolgáló más eszközöknek, továbbá tilalmi táblának, jelző vagy útmutató póznának, a távolsági vagy bármely más az erdő-mívelés

vagy használat czéljából alkalmazott jelnek, vagy műveknek megrongálása, úgyszintén a szénégetésre összehordott vagy ölbe rakott fák szétbontása, ötven krajczártól, huszonöt forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Az okozott kár mindenik esetben megtérítendő.»

E szakaszban a törvény, részben ismét csak példaképen, másrészt eléggé kimerítőleg, intézkedik.

Kimondja, hogy az itt érintett tárgyaknak bármily módon való rongálása, azaz értékcsökkentése, vagy czéljokra vonatkozó alkalmas voltuknak megváltoztatása, átalakítása szintén erdei kártételi kihágást képezvén, az, mint ilyen, 50 krajczártól 25 forintig menő pénzbirsággal büntetendő.

50 krajczár a minimum; 25 forint a maximum. A birósági közegeknek ezen két összegen belűl szabad kezök van a körülményekhez mérten; de alul vagy felűl nem mehetnek.

A tárgyak, melyek megrongálása ellen itt intézkedés van téve, a következők: *levágott fa;* minden *egyéb erdei termék,* azaz a mit az erdő önmagától, vagy emberi ipar közrehatása mellett létrehoz: pl. erdei gyümölcs, ültetvények; *kerítés,* akár kőfal, akár sövényzet; *árok; meder* = víz lefolyására szolgáló készülék; *part; töltés* = víz-, vagy marhajárás ellen mesterségesen emelt földhányás; *híd; átmetszet* = víz elhárítására vagy egyéb czélból készített kisebb csatorna; *út; ergettyü,* vagy *csusztató,* azaz azon, rendszerint szintén mesterségesen készített lejtőség, melyen fatörzsek vagy fahasábok bizonyos magasságról megközelíthetetlen helyről máshova juttatni szoktak; *vízfogó,* mesterségesen készített mű,* melynek czélja a patakon, vagy folyóban lefolyó víznek megakasztása, gyüjtése; *fa usztatásra szolgáló eszközök,* vagyis oly művek és szerek, melyek fának vízen való szállításánál használtatni szoktak: pl. uszatavak gátjai, gereblyék — az usztatott fák megakasztására stb.; *tilalmi táblák,* oszlopokra vagy élőfákra aggatott oly jelek, melyek vagy a rájok vezetett felirás, vagy rajz által kinek-kinek tudtul adják, hogy, bizonyos erdőrész vagy vadászat, vagy legeltetés stb. szempontjából olyan, hogy e cselekményeket ottan foganatosítani nem szabad; *jelző* vagy *utmutató póznák,* azon a földbe tüzött rudak, melyek erdőfelméréseknél, erdővágatásoknál támpontokul, tájékoztatóul, útbaigazításul, útakra nézve iránytjelölőkűl szolgálnak; *távolsági* vagy bármely más, az erdőmívelés

* *Torlaszok*nak is neveztetnek. L. Lázár i. m. 134. l.

vagy használat czéljából alkalmazott *jel* vagy *mű:* pl. a jelek, mely által a felfákul meghagyandó törzsek fölismerhetőkké tétetnek favágók előtt, vagy kártékony madarak elriasztására fölállított váza szóval oly látható külsőségek, melyek részint bizonyos távolság feltüntetésére, részint arra valók, hogy, mint mondók, a vágások v gett a munkások előtt mintegy kézzelfoghatólag mutassák, melyek fák, melyeket kivágniok s melyek azok, melyeket ellenkezőleg, mi magfákat érintetlenűl hagyni utasítva vannak.

A fennérintett büntetés alá esik mindenki, a ki ezen tárgya rongálását eszközli, vagy megváltoztatásukat okozza.

Végül ide tartozik még azon kár is, melyet valaki okoz az ált ha a már ölbe rakott, továbbá a szénégetés kedvéért összehordott f szétbontja, szétszórja.

A büntetésen túl a törvény a minden egyes esetben okozott kimutatható kárt is megtéríttetni rendeli.

CVIII. §.

«A ki másnak erdejében jogtalanul földet, érczet, kőszene követ, gyepet vagy egyéb talaj-alkatrészeket ás, vagy az erdőb követ, vagy más a talajra nézve kártékony anyagot hord, a kár é az odahordott anyag elhordása által okozott költség megtérítésé felűl 50 krajczártól 10 forintig terjedhető pénzbüntetéssel bünte tendő.»

A törvény e szakaszában tiltva van másnak erdejében jogtala nul eszközlött minden oly ásás, melylyel valaki *földet* (agyag-, mész kovaföldet), *érczet* (arany, ezüst, vas, réz), *kőszenet* (tüzelésre has nálható ásvány, égeny), *követ* * (bármiféle legyen, gránit, bazalt stb *gyepet* vagy egyéb *talaj-alkatrészeket* választ el az erdő-talajtól. **

Továbbá tiltva van idegen erdőbe követ, vagy más a talajr nézve kártékony anyagot hordani.

Az anyagnak károsítónak kell lennie okvetlenűl; mert ha valak pl. a talaj javítására alkalmatos tárgyakat hordana, ámbár a tulajdo nos ettől is eltilthatná, büntetés alá eső cselekményt mindazonálta még sem követne el.

Az itt tilalmazott cselekményeket, melyek fogalmához nem kívántatik, hogy a kiásott tárgyak el is vitessenek, mikor is a cselek

* Erről mint mész-(kő)lopásról lásd a 95. §-t.

** Elhordatásuk nem kívántatik meg ezen kihágás fogalmához.

mény lopássá minősűl, — a törvény, 50 krajczártól 10 forintig terjedhető pénzbüntetéssel sujtandónak rendeli.

Egyuttal kötelezi a tettest a kárt s az oda hordott anyag elszállíttatásáért járó költséget is megtériteni.

Ha valaki nem kártékony, hanem a talaj javítására hasznos anyagot hordana a tulajdonos beleegyezésén kivül idegen erdőbe, bár cselekménye, mint jeleztük, büntetendő nem volna, de mindamellett tőle is lehet az odahordott anyag elhordatását, illetőleg ez elhordatás költségei megtérítését követelni.

CVIII. §.

«A ki idegen erdőben faizási vagy alomhordási vagy egyéb termékszedésre engedélylyel bír, de a fát, galyat, almot vagy egyéb erdei terméket, nem a meghatározott mennyiségben, időben, vagy nem azon erdőrészből viszi, melyből annak vételére jogosítva van, ötven krajczártól tíz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Ugyanezen büntetéssel büntetendő az is, a ki az alomgyűjtésnél, vagy galyszedésnél vasgereblyét vagy vágó eszközt használ, vagy pedig az őt illető faizási vagy erdőtermék-szedési jogával visszaélve, azt vagy másra ruházza, vagy másnak érdekében gyakorolja, vagy pedig a szedett fát, illetőleg erdei terméket eladja; egyáltalán, ha megjelölt jogának határain túllép.»

Az e szakaszban tiltott cselekményeket ismét csak olyanok követhetik el, kiknek az idegen erdőre nézve faizási vagy alomhordási, avagy termékszedési jogosultságok van, vagyis a kik engedélylyel birnak a tüzelés, vagy akár építkezés végett az erdőből fát gyüjteni, azt onnét elszállíttatni; avagy lehullott faleveleket s más a földön elterülő növényi alkatrészeket onnét elvitetni; vagy ott egyéb erdei terméket szedhetni (pl. málnát, mogyorót stb.).

Elkövethetni e kihágást olyképen, hogy faizási jogunknál fogva a fát, galyát, vagy alomhordási engedély folytán az almot, vagy ha jogunk arra irányul, egyéb erdei terméket nem a meghatározott mennyiségben, tehát mindenesetre többet mint megengedve van (kevesebbet szedve senki jogát nem sértjük), nem a kiszabott időben (pl. ha nappal helyett éjjel gyakorolnók jogunkat) vagy nem azon erdőrészből viszszük, melyre engedélyünk s jogosultságunk szól.

E kihágás büntetése szintén 50 krajczártól 10 forintig terjedhető pénzbirság.

Továbbá elkövethető ez erdei kihágás az által is, hogy a jogozat

az alomgyüjtésnél, vagy galyszedésnél nem a megengedett fölszedési eszköz által gyakoroltatik; hanem ha pl. fagereblye helyett vasból készült gereblyével, vagy vágó eszközzel (fejszével, vas-horoggal), járunk el; a minket illető jogot gyakorlat végett másra ruházzuk; vagy magunk ugyan, de más érdekében érvényesítjük; pl. ha, miután már saját marháimat alommal elláttam, még azon felül másnak javára is almot gyüjteni megyek; vagy pedig a szedett fát, illetőleg erdei terméket a helyett, hogy szükségleteinkre magunk elhasználnók, áruba bocsátjuk.

Van itt végül még egy általános szabály, mely e részben is az egyes esetek minősítését a birósági közegekre ruházza, t. i. hogy a jogosított mindannyiszor erdei kihágást követ el, valahányszor megjelölt jogának határain túlmegy. Mind ez esetben ugyanis már jogtalanságot követ el, mit megállapitani minden egyes esetben a biróságok hivatvák.

A büntetés mindez esetekre vonatkozólag mindenkor 50 krajczártól 10 forintig terjedhető pénzbirság.

C) A VESZÉLYES CSELEKMÉNYEKRŐL ÉS MULASZTASOKRÓL.

CIX. §.

(Tüzelés.) «Két forinttól húsz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntettetik:

1. a ki a 9. §. határozmányainak megsértésével, az erdőben vagy annak közelében tüzet gerjeszt;

2. a ki az általa vagy hozzájárulásával avagy jelenlétében gerjesztett tüzet kellő felügyelet nélkül hagyja, vagy a tűzveszélynek kikerülésére szükséges, és a létezett viszonyok közt eszközölhetővé vált intézkedéseket elmulasztja;

3. a ki a jelen törvény 11. §-ának eleget tenni elmulasztja;

4. a ki erdő-égés esetében annak oltására kötelezve lévén, ezen kötelezettségének, alapos ok nélkül nem tesz eleget, vagy az oltást vezető hatósági közeg rendelkezését, alapos ok nélkül nem teljesíti.» *(Erdő-égésnek oltása.)*

Tudjuk, hogy erdőkben s azok közelében száz méternyi távolságon belül tüzet rakni — csak erdőégések megakadályozására czélzó óvrendszabályok megtartása s idegeneknek még ezen felül csak az erdészeti személyzet engedélye mellett szabad.

A ki a tűzgerjesztés körül megtartandó emez óvrendszabályokat mellőzi; — továbbá

Idegen, ha a tűzrakásnál az erdészeti személyzet engedélye nélkül jár el, habár különben a kellő óvrendszabályokat szemelőtt tartaná is: erdei kihágást követ el.

Hasonlóképen erdei kihágásban bűnös az, a ki az általa erdőben vagy a körül gerjesztett tüzet a szükséges felügyelet nélkül hagyja; nemkülönben az is, a ki, ámbár a tüzet önmaga nem gerjesztette, de az hozzájárulásával* más által gerjesztetett; vagy ha bár a gerjesztéshez egyaltalában hozzá sem járult is, de annál jelen volt s így tudnia kellett, hogy az erdőben tűz van s e tüznek felügyelet alá rendeléséről még sem intézkedett; vagy, nehogy tűzveszély kelet-

* Pl. fát hordott a tűzhöz.

kezzék, az ennek elkerülésére szükséges s a létezett viszonyokhoz képest eszközölhető intézkedéseket megtenni elmulasztotta.

A tűzveszélynek elkerülésére szükséges és a létezett viszonyok között eszközölhetővé vált intézkedéscket elmulasztja, — mondja a törvény. Ha tehát valaki előtt, bár hozzájárulása nélkül erdőben tűz gerjesztetik, kötelessége neki is odaműködni, hogy a tűzveszély a kellő óvrendszabályok alkalmazása mellett megelőztessék.

Kötelessége továbbá, ha közelben viz van, a gerjesztett tűz eloltását eszközölni; vagy a tüzet földnek arra szorása által megvenni, mielőtt távoznék.

Ugyanezen erdei kihágást követi el az is, a ki az erdőben, vagy annak közelében elhagyottan talált tüzet el nem oltja; vagy, ha eloltani már nem birja, avagy erdőégést vesz észre, vagy ilyennek tudomására jut, azt az útjában eső legelső ház lakosainak tudtul nem adja; valamint ezek is elkövetik, mihelyt a tudtukra esett erdőégést az erdőbirtokosnak vagy háza népének, vagy az erdőfelügyelettel megbizott személyzet valamely tagjának, vagy végül a legközelebbi községi elöljáróságnak (vagy szolgabírónak) be nem jelentik.

E kihágásban bűnös az is, a ki erdőégés esetén oltásra kötelezve lévén, — kötelesek pedig a kirendelt község lakosai mind, — e kötelezettségnek alapos ok nélkül eleget nem teszen.

Alapos ok nélkül. Alapos ok lehet vagy betegség, vagy előrehaladt kor, vagy asszonyokra nézve kisebb gyermekek ellátása, kiket honn felügyelet nélkül nem hagyhatni.

Nemkülönben bűnösök e kihágásban azok is, kik az oltást vezető egyének (a hely szinén jelenlévő rangban első erdőtiszt, szolgabiró, városi kapitány; esetleg, ha ezek egyike sincs jelen, azon község elöljárója, melynek határában, vagy közelében az erdőégés van) rendelkezéseit szintén alapos ok nélkül nem teljesitik.

Alapos ok lehet kapott sérülés; vagy oltó-eszközeinek, ha hamarjában másokkal ki nem cserélhetők, kapájának, csákányának megromlása, míg helyre nem hozza stb.

A büntetés az imént elősorolt erdei kihágások ellen két forinttól husz forintig terjedhető pénzbirság.

CX. §.

«Azon közigazgatási hivatalnok, ide számítva a községi elöljárót is, a ki erdő-égés esetében, a hivatalánál fogva őt illető intézkedések körül, kötelességét megszegi, szintén az előbbi §-ban meghatározott büntetéssel büntetendő.

Megyei közigazgatási hivatalnok ellen, ily vád esetében, az elsőfoku biróságot a legközelebbi erdei kihágási biróságok közül, a másodfoku erdei kihágási biróság biróküldés által határozza meg.

E büntetés mindazonáltal nem zárja ki, a közigazgatási tisztviselő s községi elöljárónak a törvényhatóságok és községek rendezéséről szóló törvényczikkekben megállapított felelősségét.»

E szakasz tekintetéből első kérdés: kik azok a közigazgatási hivatalnokok s mi kötelességök van erdőégés esetén?

Közigazgatási hivatalnokok alatt itt a törvényhatóságok szolgálatában álló megyei vagy városi tisztviselők: névszerint szolgabirák, rendőr-kapitányok értendők. A törvény maga ezekhez sorolja a községek elöljáróit is.

Ezeknek kötelességők mihelyt valami erdőégés tudomásukra jut az illető község s a körülményekhez képest a szomszéd községek lakosait is azonnal kirendelni az erdőégés szinhelyére.

A melyik e községek közül az erdőégés esetén őt hivatalánál fogva illető kötelességét mulasztja, megszegi, szintén mint erdei kihágásban bűnös két forinttól husz forintig terjedhető birsággal bűntettetni rendeltetik.

E büntetés mindazonáltal, a törvény világosan mondja, nem zárja ki a közigazgatási tisztviselőknek s községi elöljáróknak a törvényhatóságok s községek rendezéséről szóló törvényczikkben megállapitott felelősségét.

Azaz, a mennyiben a közig. tisztviselőnek mulasztása e törvény értelmében is kötelesség megszegését foglalná magában, ennek alapján is úgy fegyelmi eljárásnak, mint a netán okozott károk megtérítésében való marasztalásnak lesz helye.

A törvényhatóságok rendezéséről szóló 1870. évi 42. törv. czikk ide vonatkozó szakaszai: «A tisztviselő mindazon kárért, melyet hivatalos eljárásában akár cselekvése, akár mulasztása által szándékosan vagy vétkes gondatlanságból az államnak, a törvényhatóságnak, községeknek, vagy egyeseknek jogtalanul és illetéktelenül okozott — ha a kár szabályszerű jogorvoslattal elhárítható nem volt — teljes kártérítéssel tartozik». (73. §.) Továbbá: «Ha a tisztviselő, a segéd-

és kezelőszemélyzet valamelyik tagja megsérti, vagy hanyagul teljesíti a törvény vagy szabályrendelet által megszabott kötelességét, de tette nem foglal magában a büntető törvények által tiltott cselekményt: tiszti keresetnek van helye.» (77. §.)(V. ö. az 1871. XVIII. törv. czikk 87. és 91. §§-aival, melyek hasonértelmű intézkedéseket tartalmaznak.)

Köztisztviselő ellen erdő-égés folytán felmerülő ily vád esetén a biróságot a törvény csak *megyei* közigazgatási hivatalnokra nézve határozza meg. Többiben a törvény nem provideál! Mi történjék ennélfogva akkor, ha ily mulasztást törv. hatósági joggal felruházott város tisztviselője követne el? mennyiben mégis előfordulhatna, miképت a hely szinén levő intézkedés sora őt illethetné.

Ez esetre a törvény analogiájánál fogva azt kell mondanunk, hogy az eljáró bíró ily városi tisztviselő ellen a rendes erdei kihágási bíróság leend, föltéve, hogy a bírói hatóságot nem épen a vádlott gyakorolja. Ez utóbbi esetben, miután a törvény úgy is a tanácsra ruházza annak, ki gyakorolja e bírói hatóságot, meghatározását, más mód nincs, mint hogy a másodfoku erdei kihágási biróság, a mindenesetre ennél beadandó panasz alapján a tanácsot, intézkedésre hivja fel. Az ily esetre kiküldött tisztviselő bírói tisztére nézve a törvény értelmében megesketendő lesz.

Megyékben, minthogy számosabbak az erdei kihágási bíróságok, úgyszintén Budapesten is, az elsőfoku biróságot közig. hivatalnok ellen ily panasz esetén a másodfoku erdei biróság van hivatva a legközelebbi erdei kihágási biróságok közül biróküldés által meghatározni.

Ez involválja tehát magában, miképت ily panasz első sorban szükségkép az illető másodfoku erdei kihágási bírósághoz leszen benyujtandó.

CXI. §.

(Veszélyes cselekmények.) «A ki valamely erdőbe jogtalanul vagy engedély nélkül, vagy az engedélyezett helyen kívül ergetytyűt (csusztatót) készít; meszet vagy szenet éget, szurkot, hamuzsírt vagy kátrányt főz, kormot készít, fűrész- vagy egyéb gödröt ás; farakodó vagy dolgozó helyet, vagy műhelyet felállít; épület-, szerszám- vagy egyéb használatra szánt fát farag, vagy más hasonló munkát teljesít, öt forinttól húsz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő, és a fenn elősorolt cselekmények által esetleg okozott kárt, szakértői becsű alapján megtériteni köteles.

Ily esetben, ha az erdőbirtokos kivánja, az ezen czélokra netán felállitott építmények és művek, a kihágást elkövetőnek

vagy annak költségén, a ki ezért magánjogi felelősséggel tartozik — elhordandók s az előbbi állapot visszaállítandó.»

Itt ismét több oly cselekmény van elősorolva, melyek elkövetése által, mennyiben azokat más erdejében s jogtalanul vagy engedély nélkül teszszük, erdei kártételi kihágásban leszünk bűnösökké.

Mindenekelőtt jogunknak kell tehát lenni vagy legalább engedélylyel kell birnunk, hogy az itt szóbanforgó cselekmények foganatosítása által kihágást ne kövessünk el.

Jog az engedélytől abban különbözik, hogy amott akár kényszeríthetjük az erdőbirtokost, hogy cselekményeiket tűrje; emitt ellenben azt csakis mintegy szivesség folytán s addig foganatosíthatjuk míg e szivesség tart. A jog mindenesetre bizonyos ügyleten alapulván, hosszabb ideig tart, állandóbb; míg az engedély rendszerint csak egy esetre, vagy az esetek bizonyos kimért számára vonatkozik csak. A fő ismertető jele az engedélynek mindazáltal mindig csak az maradhat, hogy inkább szivességbeli tény. *

Ily cselekmény 1-ször ergettyűnek vogy csusztatónak (a fának könnyebb szállítása végetti) készítése;

2-or mész- vagy szénégetés;

3-or szurok-, hamuzsír- vagy kátrány-főzés;

4-or koromkészítés;

5-ör fűrész- vagy egyéb gödör ásása;

6-or farakodó vagy dolgozó-hely vagy műhely felállítása;

7-er épület-, szerszám-fa vagy egyéb használatra szánt fa faragása;

8-or más *hasonló* munka teljesítése.

Mészégetés alatt azon művelet értendő, mely által a mészkő tüzelés segélyével alkalmassá tétetik arra, hogy vízben feloldathassék. E művelet eredménye az úgynevezett oltatlan mész.

Szénégetés azon művelet, mely által a fa lehetőleg légmentesen izzó állapotba hozatván, szénné alakíttatik át.

Szurok alatt azon anyag értendő, mely részben s leginkább tűlevelűfák nedvéből, részben a földben találtató enyvszerű részekből főzés által nyeretik.

* A hatóságoktól bizonyos cselekmények elkövethetésére nyert felhatalmaztatás — szintén *engedély.*

Kátrány * sürű, nyúlós, feketeszínű anyag, mely a fák nedveinek hevítés által való kiválasztása és fölfogása utján vagy önállólag vagy szénítés mellett, mint melléküzleti eredmény, nyeretik. E czélra is a tűlevelű fák legalkalmatosabbak.

Hamuzsir azon maradék, mely a fahamunak forró vízzel való elegyítése (lúgozás) folytán a lúgnak elpárologtatása s a maradéknak nyílt kemenczékben való ízzítása után nyeretik.

Korom a fák, főkép fenyő-fajták elégetett galyainak felfogott füstje.

Fürész-gödör azon a földben ásott mélyedés, mely szükséges, hogy a fatörzsek minél alantabb választathassanak el gyökereiktől fűrész segélyével.

Farakodó- vagy dolgozó-hely a területnek arra alkalmassá tett része, hogy levágott s felhasgatott fa ott összehalmoztathassék s onnét szállíttassék; vagy ott dolgoztassék fel. *Műhely* = feldolgozás eszközlésére szolgáló helyiség, hol a dolgozó munkások teendőiket végezzék.

Épület-, szerszám- vagy egyéb használatra szánt fa faragása = kikészítése a fa törzsének arra, hogy épületeknél (gerendák, szarufák) használtathassanak; vagy az alkalmatos fának szerszámokká (járom, szórólapát, gereblye, fakanalak stb.) vagy egyéb használatra (keréktalpak, küllők stb.) való átalakítása.

A törvényhozás itt csak példakép sorolja elő mindez eseteket, mennyiben végül még azon hozzáadással él: „*s hasonló munka teljesítése*".

Ide tartozik tehát minden cselekmény másnak erdejében, ha azok egy vagy más oly foglalkozásban, vagy előkészületekben állanak, melyekre az illetőnek, hely- vagy időre, vagy terjedelemre nézve, joga vagy engedélye nincs.

Ezen erdőkihágási esetek büntetése öt forinttól husz forintig terjedhető pénzbírság.

Egyuttal köteles az illető, a tettes vagy megbizója, a cselekménye által esetleg okozott kárt szakértői becsű alapján megtéríteni.

Joga van ennélfogva az erdőbirtokosnak a kárt ahhoz értő

* Das Theer ist ein Destillationsproduct des Holzes — mondja Grabener. L. Forstwirthschaftslehre. 3. verbess. Aufl. Wien, 1866. 219. l.

egyének által, vagy hatósági úton fölvétetni, megbecsültetni s igényét ezen alapra fektetni.

Úgyszintén kötelezi a törvény a tettest, vagy ki ezért magánjogilag, *megbízás, parancsolás* folytán felelős, hogy a fennjelzett czélokra netán felállított építményeket és műveket a hely szinéről eltávolíttassa.

Ez azonban csak az erdőbirtokos kivánatára történjék. Különben a tettesnek, illetőleg megbízójának, elvihetési joga mindenesetre van.

Az eltávolítási s az előbbi állapotba visszahelyezés költségei szintén a kihágást elkövetőnek vagy annak terhére esnek, ki a tettesért magánjogilag felelősséggel tartozik: atyai hatalom alatt levő családtagért a családfő; cselédért gazdája; meghatalmazottért a megbízó; munkásért a munka-adó; kivált mennyiben a tett — utasítás kifolyása volna.

CXII. §.

(Veszélyes cselekmény vagy mulasztás folytán származott erdő-égés.) «Ha a 109. §. 1., 2., 3. alatt meghatározott cselekmény vagy mulasztás folytán, gondatlanságból tűzkár származott: a cselekmény vagy mulasztás vétséget képez s a büntetőtörvények rendelkezései szerint lesz büntetendő.

Ugyanezen szabály alkalmazandó az esetben is, ha a tűzvész a mész- vagy szénégetés, a szurok- vagy kátrányfőzés avagy a koromkészítés vagy hamunyerés végett gerjesztett tűzből gondatlanság folytán származott, úgyszintén ha a tűz, az égés következtében nyerendő hamu jogtalan eltulajdonításának czéljából gerjesztetett, habár tűzvész nem származott.»

A törvény az erdőben s annak közelében való gondatlan tüzelést vagy a tűzgerjesztésre vonatkozólag előszabott teendők elmulasztását bünteti tekintet nélkül arra, származott-e a tüzelés folytán tűzveszély es kár vagy nem.

A jelen szakasz ellenben már egyenesen azon esetet tartja szemelőtt, midőn — az óvrendszabályok kellő meg nem tartása, vagy a miatt, hogy az, kinek hozzájárulásával avagy jelenlétében tűz gerjesztetett, a tüzet kellő felügyelet nélkül hagyja; vagy a tűzveszélynek kikerülésére szükséges s a létezett viszonyok közt eszközölhetővé vált intézkedéseket elmulasztja; vagy végre a miatt, mert az erdőben talált tüzet el nem oltja, mennyiben pedig ezt tenni képes nem volna, erről, valamint a tudomására esett erdő-égésről az útjá-

ban eső legközelebbi ház lakóit nem tudósítja, — tűzkár származik.

A cselekmény, vagy mulasztás ilyenkor határozottan vétséget képez; azaz megszűnik pusztán kihágás lenni s mint vétség a büntető törvények rendelkezései alá esik.

A bünt. törv. ide vonatkozó rendelkezése így szól «A ki a 422. és 423. §§-okban megjelölt valamely tárgyat * gondatlanságból gyújt fel: a tűzvész-okozás vétségét követi el és *egy évig terjedhető fogházzal és ezer forintig terjedhető pénzbírsággal* . . . ha pedig ez által valakinek halálát okozta, *öt évig terjedhető fogházzal büntetendő.*» (Bünt. törv. k. 425. §.)

A jelen szakasznak második bekezdése kiterjeszti a fenti rendelkezést 1-ször azon esetre, ha a tűzvész a mész- vagy szénégetés a szurok-, vagy kátrányfőzés avagy koromkészítés vagy hamunyerés végett gerjesztett tűzből gondatlanság folytán származik.

2-szor. Ha a tűz az égés következtében nyerendő hamu jogtalan eltulajdonítása czéljából gerjesztetett, habár tűzveszély nem származott is.

Vagyis e két eset is, mint vétség, a büntető törvények értelmében büntetendő; a második pont alatt érintett cselekmény különösen akkor is, ha tűzvész nem támadt ugyan, de a tűzgerjesztés indoka és egyenes czélja a nyerendő hamu jogtalan eltulajdonítása volt.

CXIII. §.

(Erdőben engedély nélküli járáskelés.) «A ki az erdőben engedély nélkül kocsival tilos úton jár vagy habár azon erdőségben makkoltatásra vagy legeltetésre jogosított is, marhát tilos úton hajt; a ki engedély nélkül új útat tör vagy hat évesnél fiatalabb utánnövések közt jár, ötven krajczártól húsz forintig terjedhető büntetéssel büntetendő.»

E szakaszban négy esetet hülönböztethetünk meg.

1-ör. A szekérrel való járás esetét oly úton, a melyet használni tiltva van s az illetőnek a használatra engedély adva nincs.

2-or. Marhának szintén tilos úton való hajtása még oly egyén részéről is, kinek az erdőben makkoltatásra vagy legeltetésre különben joga van.

* E tárgyak közé tartozik az erdő is

Makkoltatás = sertéseknek erdőben való őrzése makkon leendő meghizlalásuk kedvéért.

3-or. Új útnak törése a nélkül, hogy erre engedélylyel bírnánk.

4-er. Utánnövések közt (vágásokban) való járás, ha az utánnövések hat évesnél fiatalabbak.

Utánnövések = azon csemeték, melyek a levágott fák meghagyott tuskóiból való sarjazás vagy lehullott magvak kikelése folytán támadnak.

A büntetés az itt elősorolt esetekre ötven krajczártól husz forintig terjedhető pénzbírság.

CXIV. §.

«A ki idegen erdőben a nélkül, hogy ahhoz jogosúltsága volna, a közútakon kívül találtatik, ha ottani jelenléte közbiztonsági vagy az erdőtulajdon biztonsága szempontjából aggályosnak tűnik fel, az erdész-személyzet tagjai által, az erdőből kiutasítható és ha fejsze, fűrész, vagy az erdőtermék szedésére alkalmas más eszköz vagy fegyver volna birtokában, az tőle elveendő; azonban az illető által elvett tárgy 14 nap alatt, további intézkedés végett, a legközelebbi közigazgatási hatóságnak jelentés mellett átadandó. A mennyiben tettes az erdőben tartózkodásra, illetőleg fegyverviselésre jogosúltságát a hatóság előtt sem tudná igazolni, az által a fenn-nevezett s nála talált tárgyak elkobzandók.

Ha az erdőből kiutasított személy, a meghagyásnak nem tesz eleget, öt forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő; ha pedig ellenszegűl, cselekménye közhatósági közeg elleni erőszak bűntettét képezi s a büntető törvények rendelkezései szerint lesz büntetendő.»

E szakasz tulajdonképen szintén két kihágási esetről intézkedik.

Sujtja 1-ör az engedetlenséget, melyet valaki, ki jogtalanul valamely erdőben találtatik, az erdő elhagyására hozzá intézett meghagyás ellenében tanusít.

A büntetés itt pénzbirság, mely egész öt forintig terjedhet.

2-or. Sujtja az ellenszegűlést, melyet az a ki jogtalanul erdőben találtatik, a kiutasító erdészeti személyzet tagja iránt elkövet, ha ezek tőle a nála levő fejszét, fűrészt, vagy az erdőtermékek szedésére alkalmas más eszközt, vagy (bárminemű) fegyvert elvenni akarnák.

Ez ellenszegűlést a törvény közhatósági közeg ellen való erőszak bűntettének bélyegzi s a büntető törvények rendelkezései szerint rendeli bűntetni.

A fenyítő törvény, ha többen és tettleges erőszak alkalmazása vagy veszélyes fenyegetés által követik el e bűntettet, ezt öt évig ter-

jedhető börtönnel; nemkülönben akkor is, habár csak egyedül követtetik is el, de fegyveresen; ellenkezőleg három évig terjedhető börtönnel rendeltetik a hatósági közeg elleni erőszak bűntette büntetendőnek. (Bünt. törv. 168. §.)

Az erdőtörvény egy helyütt (74. §. az erdei lopást illetőleg) a fegyver alatt csakis lőfegyvert kíván értetni.

Miután itt ellenszegülésről van szó, erre pedig bármiféle fegyver szolgálatot tehet s miután a törvény külön nem distinguál : e megszorításnak itt hely nem adandó.

Hatósági közegek = rendőri személyzet, ide számítva a csőszöket és erdő-, folyam- és gátőröket, a vadászati felügyelőket, a mennyiben a törvény által rendelt föltételek mellett alkalmaztattak.

Az erdőtörvény szerint ide tartozik : az erdészeti felügyelő személyzet, szintén mennyiben a törvény által rendelt föltételek mellett alkalmazvák s szolgálatban egyenruhát viselnek, vagy az előírt jelvényt hordozzák.

E szakasznak többi intézkedései ezen erdei kihágás egyéb közelebbi körülményeit határozzák meg.

Megkívántatik nevezetesen, hogy az illetőnek az erdőben való tartózkodhatásra jogosultsága ne legyen; hogy az erdőben a közutakon (a mindenki által járható útakon) kívül találtassék; hogy ottani jelenléte közbiztonsági (pl. személy- és vagyon-bátorlét gyanús egyéneknél), vagy az erdei tulajdon biztonsága szempontjából aggályosnak tünjék föl (p. o. mert méltán tartani lehet attól, hogy az erdőből valami erdőterméket tulajdoníthat el stb.).

A törvény rendeli, hogy az ilyenektől elvett tárgyak tizennégy nap alatt további intézkedés végett a legközelebbi közigazg. hatóságnak (községi elöljáróság, mezei rendőri kapitányság, szolgabíró) jelentés mellett átadandók.

E hatósági közegeknek joguk van az illetőtől az erdőben való tartózkodásra, illetőleg fegyverviselésre (lőfegyverre) * vonatkozó jogosultsága kimutatását követelni s mennyiben azt a hatósági közeg előtt sem igazolhatná, akkor a fegyver (puska), valamint fejsze, fűrész, vagy erdei termékek szedésére alkalmatos eszköz, mennyiben az tőle még el nem vétetett volna s a még nála talált egyéb tárgyak elkobzandók.

* Vadászati engedély.

A törvény az igy elkobzott tárgyak további sorsa iránt a 208. ban rendelkezik. Tény az, hogy azok első sorban a netán okozott árok megtérítésére biztosítékul fognak szolgálni; többire nézve pe- ig, ha az illető magát irántok igazolni képes, azaz jogczímét azok- oz kimutatni tudja, neki vissza fognak adatni; vagy utolsó eset- en mint uratlan javak eladandók s a vételár a 208. § értelmében való zélokra fordítandó.

KIVÉTELES INTÉZKEDÉSEK.

CXV. §.

(Fa-eladási igazolványok.) «Ha valamely vidéken az erdei lopások igen gyakoriakká válnak, a közigazgatási bizottságnak — az erdőtulajdonosnak kérelmére, vagy a nélkül — felterjesztett javaslata folytán a belügyminister elrendelheti, hogy azon területen, valamint azokon is, a hol a lopott erdőtermékek eladatni szoktak, ily termékek eladása és vétele csak azon föltétel alatt legyen eszközölhető, hogy az eladó, az eladni szándékolt erdőtermék jogos szerzését annak — a községelőljáróság által láttamozott — bizonyítványával igazolja, kitől azon erdőterméket szerezte.

A bizonyítványban körülirandó: az eladni szándékolt erdőtermék neme, minősége, nagysága, száma és mértéke.

Azon esetben, ha a közigazgatási bizottság a jelen szakaszban meghatározott felterjesztést, az érdeklettek kérelme nélkül rendelte el, ez iránti határozata az illető megye területén körözendő, és a törvényhatósági épületnek a határozatok kifüggesztésére szolgáló helyén kifüggesztendő. Minden érdekeltnek joga van, a kifüggesztéstől számított 15 nap alatt, fölebbezni a belügyministerhez. Ha pedig a közigazgatási bizottság az érdekletteknek a jelen §-ban meghatározott kivételes intézkedés elrendelése iránti kérelmüket mellőzendőnek találja, a folyamodóknak az esetben is joguk van, a megtagadó határozat ellen, ugyancsak 15 nap alatt szintén a belügyministerhez felebbezni, a ki — ha az intézkedésnek akár mellőzését, akár elrendelését szükségesnek látja, ez iránt a közigazgatási bizottság határozatának megváltoztatásával is intézkedhetik.»

A jelen szakasz erdei lopások megakadályoztatása czéljából való különös intézkedést tartalmaz.

Jogot ád ugyanis a belügyministernek arra, hogy egyes vidékekre nézve elrendelhesse, mikép erdei termékek eladása s vétele csak azon föltétel alatt legyen eszközölhető, ha az eladó az eladni szándékolt erdő-termék jogos szerzését annak bizonyítványával igazolja, kitől azon erdőterméket átvette.

Minthogy e ministeri rendelet a forgalmi szabadság megszorítása, azért mindenkor külön folyamodni kell. Kérheti ily rendelet kiadásának eszközlését a közigazgatási bizottság útján az erdőtulajdonos.

De fölterjesztést tehet az iránt a ministernek maga a közig. bizottság is saját elhatározásából az esetre, ha valamely vidéken az erdei lopások igen gyakoriakká válnának.

Ily rendelet létezésekor az erdei terméket eladni szándékozó egyén attól, kitől ő szerezte, bizonyítványt kérni tartozik, a melyben az erdei termék neme, minősége, nagysága, száma és mértéke körülirandó s kiteendő, hogy mi czímen szállott át az a fölött való rendelkezés joga az eladni akaróra.

E bizonyítványnak a község elöljárósága által láttamoztatnia kell; azaz az illető község részéről azon záradékkal látandó el, mikép e bizonyítvány az elöljáróságnak bemutattatott.

A közig. bizottság a belügyminister által kiadott rendeletet tehát az illető törvényhatóság területén körözteti, azaz közhírré téteti; úgyszintén kifüggesztendő az a törvényhatósági épületnek (megye- vagy városház) azon részére, mely törvényhatósági határozatok s átlag véve közhírré teendő intézkedések kifüggesztésére használtatni szokott.

De szükséges erre nézve ily módu közhírré-tételt* — megelőzőleg is eszközöltetni akkor, ha a közig. bizottság e kérdéses belügyministeri rendelet kieszközlése iránti felterjesztését saját elhatározásából, az illető érdeklettek, az erdőbirtokosok minden kérelme nélkül határozta intézni a ministeriumhoz.

Ez előzetes közhírré-tétel arra szolgál, hogy azok, kik netán érdekelvék s a kiadandó rendelet által magukat jogaikban megszorítottaknak látnák, ez alapon való sérelmeiknek elejét vehessék.

A kifüggesztéstől számított 15 nap alatt minden érdekelt félnek jogában áll ezen felterjesztési határozat ellen a belügyministerhez felebbezést intézni, vagyis folyamodni s kérni, hogy a körülményeket vizsgálat alá vévén, más módon intézkedni, illetőleg a fölterjesztésnek helyt adni ne méltóztassék.

E törvényszakasz a közig. bizottságnak jogot ád arra is, hogy, ha netán bizonyos erdőtulajdonosok ily ministeri rendelet kieszközlése iránt hozzá folyamodnak, a kérelmet saját körén belül visszautasítólag el is intézhesse.

Ily esetben, ha a közig. bizottság t. i., az érdekletteknek az e

* Ha egyszer a belügyminister végleg intézkedve a fatermékek ily módon való forgalmát valamely vidékre nézve megállapítja, e kormányrendelet — mint láttuk — okvetlenül közhírré teendő.

szakaszban érintett kivételes intézkedés iránti kérelmöket mellőzendőnek találja: hasonlóképen joguk van az elutasított folyamodóknak a megtagadó végzés ellen is felebbezhetni.

A felebbezési határidő ekkor is szintén 15 nap,

Számíttatik e határidő a kérelmet megtagadó határozatnak az érdekletteklel történt közlése után következő első naptól kezdve.

A belügyministernek az a joga van, — mint a törvény-szöveg mondja, — mikép, a mint épen jónak, indokoltnak találja, akár a közig. bizottság elutasító határozatának megváltoztatásával is, — tehát teljesen szabadon intézkedhetik.

CXVI. §.

«A ki az előbbi §-ban megjelölt rendelet megszegésével erdőterméket elad vagy vesz, 2 frttól 10 frtig terjedő pénzbüntetéssel, s a mennyiben más erdei kihágás is forogna fenn, egyszersmind az erre rendelt büntetéssel is büntetendő.»

Az e szakaszbeli intézkedés az érintett ministeri rendeletnek, ha ilyen t. i. kiadatott, folyománya.

Ily rendelet ugyanis egyenes tilalmi meghagyást, parancsot foglal magában az iránt, hogy erdei terméket senkinek eladni s venni nem szabad, ha az eladni szándékozó egyén, annak, kitől azt szerezte, bizonyítványával nem igazolja szerzése czímét.

Ha tehát valaki mind-ennek daczára, magának ily bizonyítványt nem szerezve, bocsát áruba valamely erdei terméket; vagy ellenkezőleg a ki ily bizonyítvány előkérése nélkül vesz a vidéken, melyre ily rendelet szól, ily terméket: ez megszegi a tilalmi parancsot s ez által szintén büntetendő cselekményt követ el.

Ezt pedig a törvény két forinttól húsz forintig terjedhető pénzbírsággal bünteti.

Ha pedig a cselekmény körül még más erdei kihágás is forogna fenn, p. o. az eladó az erdei terméket lopta, akkor egyszersmind a lopásra kiszabott büntetés is alkalmazandó.

Kérdés támadhat itt az iránt: maga a tulajdonos, ha saját erdeiből veszi az erdőterméket s így eredeti módon szerezte, ez kitől kérjen, ha áruba bocsátani akarja termékeit, a szerzésre nézve igazoló bizonyítványt; továbbá kérdés az iránt is: a mondott pénzbírság külön-külön alkalmazandó-e úgy az eladóra, mint a vevőre; amarra, mert magának a bizonyítványt megszerezni elmulasztotta; emerre,

mert áruba bocsátott erdőterméket igazolvány nélkül váltott vala magához ? !

Maga az erdőtulajdonos vagy birtokos p. o., a haszonbérlő, tulajdoni és rendelkezési joga kimutatására a község elöljáróságától, vagy szolgabíró vagy városi hatóságtól, mely előtt a körülmények leginkább ismeretesek, tartozik vásárra menve ily bizonyítványt eszközölni magának.

A második kérdést illetőleg azt kell mondanunk, hogy mennyiben az eladni akaró a bizonyítvány megszerzésének elmulasztása által már, a vevő is az által, hogy bizonyítvány nélkül vásárol, a maga részéről szintén megszegi az adásvevési tilalmi meghagyást: a kimondott büntetés mindenesetre mindkettőjökre külön-külön ki lészen szabandó.

HARMADIK FEJEZET.

A BIRÓSAGOKRÓL, AZ ILLETÉKESSÉGRŐL S AZ ELJÁRASRÓL ERDEI KIHÁGÁSOK ESETÉN.

Bíróságok = azon közegek, egyedek, testületek, melyekre a hatalom át van ruházva arra, hogy erdei kihágások eseteinél a tényálladékot megállapitván egyuttal a fennforgó esetre a törvény rendelkezéseit, a büntetést alkalmazzák.

Illetékesség = mint tudjuk, ezen közegek azon sajátsága, melynél fogva előforduló egyes esetekben közülök mint egyenlők közül határozottan csak az egyik és nem a más is lehet és van hivatva a ráruházott bírói hatalmat tényleg érvényesíteni.

Eljárás = összege, mint már fennebb is mondók, mindazon hivatalos cselekményeknek, melyek megkívántatnak, hogy valamely erdei kihágási ügy úgy a *tettesre*, mint *lényegére* s *körülményeire* nézve földeríttetvén, abban döntő határozat, ítélet, és ne csak hozassék, hanem hogy, ha az elmarasztalt, a bűnösnek talált s büntetésre ítélt egyén az ítélet tartalmának, meghagyásának, a kiszabott idő alatt önként eleget tenni késik, vagy vonakodik, ellene egyuttal végre is hajtassék, — vagyis annak, a mi az ítéletben foglaltatik, valósággal érvény, foganat is szereztessék.

CXVII. §.

(Elsőfoku erdei kihágási biróság.) «Erdei kihágások eseteiben, a birói hatóságot első fokban gyakorolják:

1. megyékben a szolgabirák;
2. rendezett tanácsu, valamint törvényhatósági joggal felruházott városokban a kapitány, vagy a tanács által e részben megbizott tisztviselője;
3. Budapest mindenik kerületében az illető kerületi elöljáró.»

E szakasz megállapitja : melyek legyenek hát országszerte azon hatóságok (hatalom letéteményesei), melyek (kik) erdei kihágási ese-

tek elbírálására a szükséges hatalommal felruháztatnak a törvény részéről.

E hatóságok, miután kihágási esetekben első sorban hozzájok kell kinek-kinek fordulnia; az első lépést nekik kell megtenniök; az ügy fölött első ízben ők hivatvák dönteni: **elsőfoku hatóságok**nak neveztetnek.

A bírói hatalom e letéteményesei, alanyai:

1-ör. Megyékben: a szolgabírák, vagyis a megyei járások első közigazgatási tisztviselői. *

2-or. Rendezett tanácsu, valamint törvényhatósági joggal felruházott városokban a kapitány (a rendőri ügyek első közege), vagy a városi tanács által e részben megbízandó valamely más tisztviselő.

A második pont szerint, a rendezett tanácsu, vagyis oly városokban, hol az elöljáróságot a polgármester, rendőrkapitány, tanácsnokok, főjegyző, rendes fizetésü jegyzők, főügyész, rendes fizetéses ügyészek, árvaszéki elnök, pénztárnok, számvevő, ellenőr, közgyám, levéltárnok, orvos, mérnök s más tisztviselők képezik (1871. XVIII. törv. cz. 64. §.); továbbá törvényhatósági joggal felruházott városokban, melyek t. i. a törvény korlátai között *önkormányzatot* gyakorolnak; az állami közigazgatás közvetítését eszközlik; s közérdekü, sőt országos ügyekkel is foglalkozhatnak, azokat megvitathatják, azokra nézve megállapodásaikat kifejezhetik, egymással s a kormánynyal közölhetik s kérvény alakjában a képviselőházhoz fölterjeszthetik: ily városokban (1870. XLII. t. cz. 1. §.) az erdei kihágási elsőfoku hatóság (a majdan életbeléptetendő gyakorlat szerint), vagy a kapitány, a közcsend és rend iránti felügyelettel megbízott első tisztviselőszemély — mint mondók, — vagy pedig bármelyik más hivatalnok, ki a bírósági hatalom gyakorlatára a tanács részéről fel lesz hatalmazva. A tanácsnak tehát joga van ez iránt intézkedhetni. Ha nem intézkednék: a bírói hatalmat a kapitány gyakorlandja.

* Ezek hivatalos körét az 1870. XLII. t. cz. 61. §. így írja körül: «Felügyel (t. i. a szolgabiró) a hatósága alatt álló községekre s gyakorolja azon jogokat s teljesíti azon kötelességeket, melyeket a törvény és szabályrendeletek ráruháznak. Utasításait, mennyiben a törvény kivételesen másként nem intézkedik, az alispántól és az alispán útján veszi s közvetlenül azzal érintkezik. Külön pecséttel bír a törv. hatóság czímerével s a járás (szakasz) nevét tartalmazó köriratttal. Teendőinek pontos ellátására a törv. hatóság költségén irnokot tart s azzal saját felelősségére szabadon rendelkezik . . .»

Végül Budapesten minden kerületben az illető kerület elöljárója az erdei kihágási elsőfoku bírói hatóság.

Erdei kihágások eseteiben tehát ezen egyének fogják első sorban teljesíteni a bírói tisztet.

CXVIII. §.

(Községi biró.) «Tíz forintot felűl nem haladó lopások vagy ugyanezen összeget felűl nem haladó kártételek eseteiben, az elsőfoku biráskodás kis és nagy községekben, a szolgabirón kívül, a községi birót is, akadályoztatása esetében pedig ennek helyettesét illeti.

Ez esetekben a sértett fél választásától függ: vajjon a szolgabiró vagy a községi biró eljárását kivánja-e igénybe venni.

E választási jog azonban a panasztétellel megszűnik.»

E szakaszban, az érintett elsőfoku bírósági hatóságok mellé sorolja még a törvény a kis- és nagy-községek biráit, akadályoztatásuk esetén helyetteseiket is.

Nagy-községek = azon községek, melyek rendezett tanácscsal ugyan nem bírnak. de a törvény által rájok ruházott teendőket saját erejökből teljesíteni képesek (1871. XVIII. t. cz. 1. § *b* pontja).

Kis-községek = azon községek, melyek a törvény által a községekre ruházott teendőket anyagi viszonyaik miatt saját erejökből teljesíteni nem képesek s e végett más községekkel kell szövetkezniök (1871. XVIII. t. cz. 1. § *c* pont).

A községi birák egyébiránt ezen érintett nagy- és kis községekben csak oly erdei kihágási esetekben fogják gyakorolhatni a bírói hatalmat, melyeknél lopásokat és erdei kártételeket tekintve, a lopott dolog értéke, vagy az okozott kár összege a tíz forintot meg nem haladja.

A veszélyes cselekmények és mulasztások miatti biráskodás tehát a községi birákra kiterjesztve egyáltalában nincs.

Továbbá a községi birák erdei kihágási biráskodási hatósága a felekre nézve nem kötelező; mit úgy kell értenünk, hogy a kihágás által sértett félnek szabad választási joga van, melynél fogva a községi bíró mellőzésével egyenest a szolgabíróhoz fordúlhat.

Mihelyt a sértett fél mégis panaszát a községi birónál már előterjesztette, érintett választási joga azonnal megszűnik; vagyis ettől fogva többé nem áll hatalmában, a községi bíró elhagyásával, panaszát most már a szolgabíró elébe vinni.

CXIX. §.

(Másodfoku erdei kihágási biróság.) «Erdei kihágási ügyekben a másodfoku birói hatóságot a főispánból (a fővárosban a főpolgármesterből), akadályoztatása esetében az alispánból, illetőleg polgármesterből vagy annak helyetteséből, mint — elnök és a közigazgatási bizottságnak két tagjából alakított biróság gyakorolja.»

A jelen szakaszban gondoskodva van azon birói hatóságról, mely erdei kihágási ügyekben az elsőfoku birói közegek által már eldöntött esetek iránt, újabban is, t. i. ha az ügyek felebbezés folytán hozzá fölterjesztetnek, itélni hivatva lesz.

Itt a birói hatalom már szoros értelemben hatóságra, azaz egyedek többségére, testületre van bízva; = társas bíróság. Minden itélet szavazat-többség által fog megállapíttatni.

E társas bíróság áll megyékben a fő-, akadályoztatása esetén az al-ispánból vagy ennek helyetteséből (főjegyző) mint elnökből s a megyei közigazg. bizottság két tagjából.

Törvényhatósági joggal felruházott városokban áll az ugyancsak a főispánból, akadályoztatása esetére a polgármesterből, vagy helyetteséből (a legidősb tanácsnok) és szintén a közig. bizottság két tagjából.

Budapesten is ezek képezik az erdei kihágási bíróságot, csakhogy elnökül a főpolgármester-, illetőleg alpolgármester-, vagy helyettesének fog működnie kelleni.

CXX. §.

(Másodfoku erdei kihágási biróság alakítása.) «A másodfoku erdei kihágási biróság alakítása czéljából, a közigazgatási bizottság a közgyülés által választott vagy a jelen törvény 26. §-ában megjelölt erdészeti szakértő tagok közül, — négy rendes és négy póttagot választ, a kik közül, lehetőleg felváltva — kettő a főispán (főpolgármester), akadályoztatásuk esetében az alispán, illetőleg a polgármester elnöklete alatt, mint társas biróság képezik az erdei kihágási másodfoku biróságot.»

E társas bíróság megalakítása a közig. bizottságok teendője.

Történik olyképen, hogy minden közig. bizottság nem azon tagjai közül, mely tagok a bizottságnak mint állami tisztviselők tagjai, hanem a törvényhatóságok által a közig. bizottság tagjaiul megválasztott személyek sorából, vagy — mennyiben a belügyminister a

törvényhatóságok indokolt felterjésztésére ezt engedélyezné — azon a közig. bizottságon kívül álló erdőügyekben jártas tagok közül, kik az erdőtörvény szerint a közig. bizottságok teendőiül kijelölt kötelességek végzésére kiküldendő albizottságba beválasztatnak, évről-évre fog választani négy rendes és négy póttagot, kik azután ketten-ketten, lehetőleg fölváltva fogják az érintett közigazgatási tisztviselők elnöklette alatt gyakorolni az erdei kihágási másodfoku bírói hatalmat.

CXXI. §.

(Semmiségi panasz.) «A jelen törvény 158. §-ában meghatározott semmiségi panasz esetében a Curia, mint legfőbb itélőszék határoz.»

Ezen szakaszban hallgatólag ki van jelentve, mikép erdei kihágási esetekben két forumon kívül több hatóság intézkedni nem fog.

Minden erdei kihágási ügyben ennél fogva, ha a felek az elsőfoku itélettel meg nem elégednének, lehet még egy második itélet hozatalát eszközölni. E második itélettel azonban minden erdei kihágási ügy elintézettnek, eldöntöttnek, tartandó.

Mennyiben mégis azon összefüggés folytán, melyben erdei kihágások a vétségek, illetőleg a büntettekkel állani fognak, előfordulhat, hogy az erdei kihágási hatóságok oly ügyben hozandnak majd itéletet, mely ügy a rendes büntető biróság által lett volna tárgyalandó s elintézendő, mi fölött — a jelen törvény szerint, — a királyi ügyészségek hivatása őrködni: ily esetben, ha a másodfoku erdei kihágási biróság is, a kir. ügyész inditványa ellenére az ügyet valóban az erdei kihágási hatóság körébe tartozónak nyilvánítaná, van még egy forum, mely elé az erdei kihágási ügyek kerülhetni fognak.

E forum a magyar kir. Curia mint legfőbb itélőszék, melyre hivatkozhatni egyedűl a kir. ügyésznek van joga s melynek ily alkalommal, mennyiben a hivatkozással az erdei kihágási hatóságok eljárásának megsemmisitése kéretik, *semmítő-osztálya* fogja az ügyet tárgyalni s az erdei kihágási biróság s a kir. ügyész közti vitás kérdést eldönteni.

CXXII. §.

«Az erdei kihágási másodfoku biróság üléseire, a királyi ügyész meghivandó.

A kir. ügyész távolléte azonban az eljárást és határozathozatalt nem akadályozza.»

E szakasz a másodfoku erdei kihágási biróság elnökének kötelességévé teszi, hogy az erdei kihágási másodfoku bíróság üléseire a kir. ügyészt is, ki a közig. bizottságoknak egyébiránt hivatalból szintén tagja, mindenkor meghívja.

A törvény e követelményének elég van téve, mihelyt erről, t. i. az ülés kitűzött határidejéről, az értesítés a kir. ügyészséghez elküldetik.

Az, hogy a kir. ügyész az ülésen jelen is legyen, a másodfoku erdei kihágási biróság intézkedései érvényéhez nem kivántatik; távolléte sem az eljárást, sem a határozathozatalt nem gátolja.

CXXIII. §.

(Másodfoku erdei kihágási biróság székhelye, egybehivása.) «A másodfoku biróság ülései a törvényhatóság székhelyén tartatnak.

Az ülésekre az elnök meghívja a tagokat s az értesíti a kir. ügyészt is, az ülés tartásának napjáról, órájáról és helyéről.»

Itt a törvény a helyet határozza meg, hol az erdei kihágási másodfoku bíróság üléseit tartsa.

E hely a törvényhatóság székhelye; vagyis azon város, hol a törvényhatósági közigazgatási centralis hivatalos helyiségek és tisztviselők vannak.

Itt újabban is kimondva találjuk a kir. ügyészre nézve azt, mit már imént mondottunk, t. i. hogy az ülésekre meghívandó.

Ez az elnök teendője, a ki a tagokat is meghívja, értesítvén úgy ezeket, mint a kir. ügyészt az ülés tartásának napjáról, órájáról és helyéről.

Hely = azon hivatalos helyiség, hol a tagok a törvényhatóság székhelyén az ülés megtartására megjelenni tartoznak.

CXXIV. §.

(Erdei kihágási biróságok jegyzőkönyveinek vezetése.) «A jegyzőkönyvvezető teendőit az elsőfoku biróságnál — a kisebb polgári peres ügyekben való eljárásról szóló törvény 5. §-ában megjelölt személyek végezik.

A másodfoku biróságnál a jegyzőkönyvvezetésre a törvényhatóság jegyzői személyzetéből, az elnök rendel ki tagot.»

E szakasz arról intézkedik, hogy az erdei kihágási bírói hatóságok részéről tartandó bíráskodási eljárás fölött kik vezessék a fölveendő jegyzőkönyveket?

A mi az elsőfoku biróságot: tehát szolgabírákat, városi kapitányokat, vagy a tanács által megbízandó más tisztviselöket, Budapesten a kerületi elöljáróságokat, kis és nagy községekben a községi bírákat illeti, ezek eljárása körében a jegyzőkönyv-vezetői tendőket szolgabíráknál, ha kéznél vannak, a szolgabírói írnokok; ellenesetben kis és nagy községekben, ezeknél akkor is ha a bírák maguk járnak el, emitt a tanács egy vagy más tagja, vagy jegyzője, vagy helyettese — amott (kis községekben) az elöljáróság tagjai közül valamelyik s ha az elöljáróságnak erre alkalmas más tagja nem volna, a körjegyző vagy helyettese; rendezett tanácsu, úgyszintén törvényhatósági joggal felruházott városokban a közgyűlés által e czélra kirendelt egy vagy más közig. tisztviselő; Budapesten a kerületi elöljáróság személyzetének egy vagy más tagja. (V. ö. 1877. XXII. trv. cz. 5. §.)

Ez intézkedés különben olyan, melynek tulajdonképi irányát leginkább a gyakorlati élet szabja meg.

A másodfoku bíróságnál a jegyzőkönyvvezetői teendők ellátására nézve az erdőtörvény már nem hivatkozással, hanem egyenest intézkedik. Kimondja, hogy a másodfoku bírosághoz a jegyzőkönyv vezetésére az elnök rendel ki tagot a törvényhatóság jegyzői személyzetéből.

CXXV. §.

(Erdei kihágási biróságok tagjainak eskütétele.) «Úgy az elsőfoku, valamint a másodfoku erdei kihágási biróság tagjai e hivatásukra nézve, — a mennyiben a kisebb polgári peres ügyekben való eljárásról szóló törvény értelmében fel nem eskettettek volna — külön esküt tesznek le.

Az idézett törvénynek a községi biráskodással megbizott közegekre vonatkozó rendelkezése, az erdei kihágások eseteiben eljáró községi birákra is alkalmazandó.

A másodfoku biróságnak a jelen szakasz intézkedései alá nem eső tagjai, a közigazgatási bizottság ülésén, szintén a fennidézett törvényczikk 7. §-ában megállapított esküt teszik le.»

Az erdőtörvény az erdei kihágások fölött itélendő bírósági személyeket külön hivatalos eskü letételére kötelezi.

Az eskü, melyet a tagok tenni tartoznak, a következő:

«Én N. N. esküszöm, (fogadom) hogy a királyhoz és az alkot-

mányhoz hű leszek és hogy mindazon ügyekben, melyekben, mint bíró eljárni s ítélni hivatva leszek, igazságosan a törvény és lelkiismeretem szerint fogok eljárni (1877. XXII. t. cz. 7. §.)

A törvény mindazáltal az eskü letételét csak azoktól kívánja, kik erdei kihágási bíráskodási hatalommal felruházva, a kisebb polgári peres ügyekben való eljárásról szóló törvény értelmében netán megeskettetve még nincsenek, mert, mennyiben ez utóbbi bírói hatalom gyakorlása végett a kérdéses esküt talán már letették, tisztán erdei kihágási biráskodási hatalmuk gyakorlata szempontjából tőlök az eskü külön nem kívántatik.

Úgyszintén pótolja ez esküt a községi elöljárókra nézve, az általok már letett hivatali, illetőleg elöljárói eskü (1877. XXII. törv. cz. 7. §. befej. pontja).

Minthogy végül a közig. bizottságnak azon tagjai, kik a bizottság részéről a másodfoku bíróság alakítása czéljából választatnak, akár legyenek ezek egyszersmind a közig. bizottság tagjai, akár a közig. bizottságon kívül álló, szakértő egyének, kik a törvényhatóság által belügyministeri engedély folytán az erdei ügyek vitelére megkívántató albizottságba küldetnek ki, a másodfoku biróság üléseiben mint birák lesznek hívatva dönteni: a törvény ezektől is megköveteli, hogy a fennebbi esküt a közigazg. bizottság ülésén letegyék.

Ezektől szintén csak föltételesen kívántatik meg, mert, mennyiben netán mint békebirák, ily esküvel már különben is le volnának kötve, tőlök külön, az erdei kihágási bíráskodásra vonatkozólag, ily eskü nem igényeltetik.

Kérdés támadhat az iránt: vajjon szükséges-e ez eskü a másodfoku bíróság elnökei- és jegyzőkönyvvezetőinél?

Nem szükséges, mert az elnökök és jegyzők, mint különben is alkalmazott hivatalos személyek tiszti esküjök által már úgy is kötvék, az utóbbiaktól továbbá még azért sem, mert az eskü szövege egyenesen bírói eljárásról és ítélésről szól, a jegyzőkönyvvezetés pedig sem a bírói eljárás, sem az itélés fogalma körébe nem sorozható.

Itt döntendő el az a kérdés is: vajjon a másodfoku bíróságnál jegyzőkönyvvezetői minőségben működő egyéneknek tulajdonítandó-e szavazati jog vagy sem?

Határozottan nem, mert a 120. §. a bíróság tagjaiul egyedül az elnököt s közig. bizottság két-két tagját említi; és mert a 154. §. a

jegyzőtől, még ha az előadói tisztet vinné is az ülésekben, a szavazati jogot világos szavakkal megvonja.

CXXVI. §.

«Az elsőfoku erdei kihágások birósága egy másik hasonló biróságnak erdei kihágási ügyben hozzá intézett megkereséseit teljesíteni köteles.»

E szakasz szabályozza az erdei kihágási bírósági közegeknek egymás iránti kölcsönös viszonyát.

Ez abban áll, hogy az elsőfoku erdei bírósági közegek egymással érintkezhetnek, és hogy az egyik a másiknak erdei kihágási ügyekben hozzá intézett megkereséseit teljesíteni tartozik.

E részben az érintkezés e biróságok között mindenesetre *közvetlen*; azaz minden megkeresés egyenest az illető közeghez, tehát a törvényhatóság vagy tanács mellőzésével, intézhető.

CXXVII. §.

(Rendőri közegek közreműködése.) «A rendőri közegek kötelesek az erdei kihágási biróságnak hivatása körében kiadott meghagyásait s ha más törvényhatóságnak lennének közegei, megkereséseit pontosan teljesíteni.»

Itt a rendőri közegek egyenest az erdei kihágási bíróságnak hatásköre alá rendeltetnek.

Mihelyt tehát az erdei kihágási bíróságok bármelyikétől a rendőri közegek közvetlen elöljáróihoz valami meghagyás, természetesen szintén csak a biróság hivatáskörén belül, intéztetik, ez köteles azon meghagyás végrehajtásáról gondoskodni.

Meghagyás azonban csak az illető, a saját törvényhatóság rendőri közegeihez intézhető.

Azon esetre, ha a rendőri közegek más törvényhatóság szolgálatában állanak, nem meghagyásnak, hanem megkeresésnek van helye, s azok ennek szintén pontosan megfelelni tartoznak.

Mennyiben ily meghagyás, vagy megkeresés közvetlenül valamely alárendelt rendőri közeghez intéztetik, ez azt — ha különben valami más elodázhatlan missiója nincsen, — okvetlenül nyomban szintén teljesíteni köteles.

CXXVIII. §.

«A felesketett erdőtisztek és erdő-őrök az elkövetett erdei kihágás, és az ezt elkövetett személy nyomozásánál, szintén mint rendőri közegek járnak el.»

A törvény itt az erdőtiszteket s erdőőröket, de csak hivatalukra feleskettetteket, rendőri közegeknek nyilatkoztatja, minek természetes következménye, hogy ezeket egyuttal a büntetőtörvény intézkedéseinek ugyanazon oltalma alá helyezi, a melyben a rendőri közegek részesíttetnek.

Az erdei kihágásnak s azt elkövetett személynek nyomozásánál tehát az erdőtisztek és erdőőrök iránt kiki azon előzékenységgel viseltetni tartozik, melyet a rendőri közegek hivatalos eljárása követel.

Őket tévútra vezetni, útjokba, teendőik végzése elé akadályokat gördíteni; annál kevésbbé nekik tettleg ellenszegülni; vagy őket veszélyes fenyegetésekkel illetni, bűnpártolás vagy erőszak bűntettének elkövetése súlya alatt ép oly kevéssé szabad, mint ha tulajdonképi rendőri közegek volnának.

Az erdei kihágásnak s az azt elkövetett személynek nyomozásánál. E kitétel magában foglalja mindazon teendőket, melyeket az utánajárás arra nézve: minő erdei kihágás, minő mérvben, ki által, hol, mikor s mily körülmények között követtetett el; hol található a tettes, s hová rejtettek a netán eltulajdonított erdei termékek stb. — igényel.

CXXIX. §.

«Az előbbi szakaszban megjelölt személyeknek, az erdei kihágás vagy a kihágást elkövetőnek nyomozásában foganatosított és hatáskörükbe eső cselekményei hatályára és hitelességére nézve, a törvényeknek és szabályoknak a rendőri közegekre vonatkozó intézkedései alkalmazandók.»

A jelen szakasz intézkedik az iránt: minő hatálya és hitelessége legyen a föleskětett erdőtisztek és erdőőrök azon cselekményeinek, melyeket ők az erdei kihágásnak vagy a kihágást elkövetőnek kutatásában, saját hatáskörükben, foganatosítanak.

Mi az erdőtisztek s erdőőrök hatásköre? Első sorban felvigyázni az erdő épségének állapotára és arra, hogy az erdő állagában

(fa, gyümölcs s egyéb termékek) semmiféle kár ne okoztassék; hogy oly veszélyes cselekmények vagy mulasztások el ne követtessenek, melynél fogva akár tűzvész, akár más bárminő szerencsétlenség (p. o. gödrök ásása folytán embernek vagy állatnak megsérülhetése stb.) származhatnék.

Teendőjük, továbbá, mivelhogy első sorban csakugyan ők lehetnek és vannak is oly helyzetben, hogy leghamarabb juthatnak az erdei kihágásoknak, ha azok elkövettettek, tudomására, azonnal mindent megmozgatni, hogy a kihágás tényének körülményei kipuhatoltassanak; hogy a kár értéke fölvétessék; hogy a tettes kitudására a kellő intézkedések foganatba vétessenek; névszerint hogy a tettes, mennyiben útbaigazító jelenségek vannak, üldöztessék, s utóléretvén, szoríttassék a kártérítés iránti biztosításra stb.

Tapasztalataikra nézve, annál is inkább, mert fölesketvék, az erdőtisztek s erdőőrök adhatnak a hatóságoknak oly fölvilágosítást, a mely mellett, mint vallomás mellett, az igazság jogi vélelme szól; azaz nekik, mennyiben akár a kár nagyságára, akár a tettesre vagy az erdei kihágás egyes körülményeire nézve valamit állítanak, ez állításaikat még külön is bizonyítani nem kell.

Minden e részbeli cselekményeik tehát, a mi azoknak akár hatályát (p. o. bekisérnek valakit az erdőből a község házához, a községi elöljáróságnak csak ép úgy kell a bekisértre nézve eljárni, mintha a bekisérést rendőri közegek eszközölték volna, s oly módon is kell őket minden lehető támogatásban részesíteni) akár hitelességét, adataik valóságát illeti: úgy itélendők meg, mintha maguk a rendőri közegek teljesítették volna.

Szóval miben törvényeink, de főleg a törvényhatósági szabályok a rendőri közegeket részesítik, ugyanazon tekintetekben kell részesíteni az erdőtisztek- és erdőőröket is.

(V. ö. az 1840 : IX. t. cz. 21. és 31. §§-aival).

CXXX. §.

(Illetékesség.) «Az eljárás rendszerint a tettes lakhelyének, illetőleg tartózkodási helyének birósága előtt indítandó meg. Ha azonban a tettes közvetlenűl a kihágás elkövetésén éretett, vagy ha tőle zálog vétetett, vagy ha ő zálogot adott, az eljárás a tett elkövetésének birósága előtt is megindítható.

Tettenkapás az is, ha a tettes nem éretett ugyan közvetlenűl a kihágás elkövetésén, hanem a közvetlen rajtaérés kikerülése vé-

ött megfutamodván, vagy elrejtőzvén, folytonos üldöztetése közben elfogatott, illetőleg fölfedeztetett; úgyszintén, ha folytonos üldöztetése közben, az őt üldöző rendőri közeg (127. és 128. §§.) vagy több üldöző által, avagy az üldözésben részt nem vett; de ezek által felismertetett, habár menekűlése vagy elrejtőzése sikerült is volna.»

Az eddigiekben ismerjük már az erdei kihágási hatóságokat és közegeket, melyek hivatvák egyrészt a kihágás körül biráskodni, másrészt a hatóságoknak a kihágás kipuhatolása és a tettes kézrekerítése szempontjából segítségére lenni.

Itt azon mozzanat van megállapítva, a melytől adott egyes kihágási esetben tulajdonképen függ: hogy az erdei kihágási hatóságok közül melyek előtt kezdethessék meg tehát a büntetési eljárás?

A törvény két ilyen mozzanatot érint.

Első mozzanat a kihágást elkövető tettes lakhelye. A tettes lakhelyére nézve biráskodással ellátott birósági közeg rendszerint azon hatóság, mely előtt az eljárás megindítandó, = illetékes kihágási hatóság.

Lakhely = azon puszta, vagy község, vagy szolgabirói járás (szakasz), vagy város, melynek területén a tettes állandóan megtelepedve van.

Ha a tettesnek valamely területhez ily állandó viszonya nincs: akkor azon hely kihágási birósága illetékes, a mely helyen a tettes időről-időre tartózkodni szokott; hol tehát leginkább megfordul, foglalkozik, összeköttetésekben áll.

Ellenben: ha a tettes a kihágáson rajta éretett; ha tőle zálog vétetett (valamely tárgy az okozott károk megtérítésének biztosítására), vagy ilyet önmagától adott: akkor az eljárás a tett elkövetésének színhelyére nézve birói hatalommal felruházott hatóság előtt is megindítható.

A lehetőség, melylyel itt a törvény szól, föltennünk engedi, hogy azért, ha a sértett fél akarja, még ez esetben is fordulhat a lakhelyre nézve illetékes biróhoz.

A tettenkapással a törvény azonosítja ezen eseteket: *a)* a tettesnek üldöztetés-közben való elfogatását; *b)* a rejtekhelyen, hová a fölfedeztetés elkerűlése végett bujt, való fölfedeztetését; *c)* üldöztetésközben való fölfedeztetését, eszközöltetett legyen a fölismerés egy vagy több rendőri közeg, erdőtiszt vagy erdőőr, — akár több olyanok

által, kik nem üldözték ugyan, de üldöztetetés-közben látták, habár elrejtőznie vagy menekűlnie sikerült volna is.

CXXXI. §.

«A tettes vagy tettesek, avagy ezek egyikének illetékessége a részesek illetékességét is megállapítja.»

E szakasz úgy értelmezendő, hogy erdei kihágást elkövető tettes, vagy tettesek illetékessége, jobban mondva, a körülmény, hogy több tettes közül csak egyre is valamely biróságnak illetékes eljárási köre már megállapíttatott, az illetékességet a többi tettesre, valamint a kihágásban részesekre is, (fölbojtó, segédek, orgazdák, bűnpártolók) szintén megállapítja, habár ezeknek lakhely vagy tettenkapatás szerinti illetékes birósága más volna is a már bepanaszolt egy tettes vagy tettesek illetékes biróságanál.

CXXXII. §.

«Ha az erdei kihágást elkövető ellen az eljárás folyamában, más büntetendő cselekmény jelensége is felmerűl: az erdei kihágás miatti eljárás azonnal félbeszakítandó és az iratok további eljárás és itélethozatal végett azon birósághoz teendők át, mely azon másik büntetendő cselekményre nézve illetékes.»

A törvény itt az eljáró erdei kihágási biró azon teendőjét szabja meg, melyet követni tartozik akkor, ha a tettes ellen a megindított eljárás folyamán oly jelenségek merűlnek föl, melyek biztos következtetést engednek általa végrehajtott valamely más büntetendő cselekményre, p. o. útonállásra, gyujtogatásra.

Ily esetben a biró tartozik az erdei kihágás miatti eljárást azonnal félbeszakítani és tartozik az íratokat, melyek az általa addig tett cselekményekről szólnak további eljárás s itélethozatal végett azon birósághoz áttenni, mely ezen másik büntetendő cselekményre illetékes.

Melyik legyen e biróság, az a büntetendő cselekmény mivoltától függ. Mindenesetre fenyítő biróság leszen.

A kérdés: a sértett fél erdei kihágás miatti kártérítési panaszával ilyenkor hová forduljon, a kihágási biró elé-e, vagy a rendes polg. biróság elé, a szerint oldandó meg, vajjon azon kárt kivánja-e a sértett fél megtéríttetni, melyet az erdei törvények kiszabnak, s melyek

az erdei kihágási biróság eljárását föltételezik, vagy mellőzve az erdei kihágás minőségét, egyszerű kártérítési keresettel óhajtja-e igazait keresni a károsító ellen, mikor is az ügy a polgári biró elé tartozik.

CXXXIII. §.

(*Illetékességi összeütközések.*) «Elsőfoku erdei kihágási biróságok illetékességi összeütközése esetében, ha valamennyinek másodfoku biróságát, ugyanazon közigazgatási bizottság képezi, a határozati jog ezt illeti.

Ha pedig az illetékességi összeütközésben levő erdei kihágási biróságok másodfoku birósága nem ugyanaz, úgyszintén másodfoku erdei kihágási biróságok illetékességi összeütközése esetében az illetékesség kérdésében a belügyminister határoz.»

Minthogy a törvény határozottan körülírja az illetékesség alapját, mely rendszerint a lak- vagy tartózkodási hely, s ritkább esetekben a tettenkapatás, s a mit a törvényben ezzel azonosítva találunk: épen nem fog gyakran előfordulni, hogy a hatóságok közt a birói hatalom gyakorlatára nézve összeütközés forduljon elő.

Legfölebb is a tartózkodási hely miatt merülhetnek fel némi nehézségek, mennyiben valakinek lehet három-négy tartózkodási helye is.

Mindazonáltal, hogy ilyes viták fölmerülte esetére is legyen oly hatóság, mely az ide tartozó versengéseket elintézze, a törvény erre nézve is provideál.

Ha az elsőfoku kihágási biróságok, p. o. szolgabirák, vagy szolgabiró és mezei rendőrkapitány, ugyanegy törvényhatóság területén, lennének a versengő felek, úgy, mennyiben valamennyinek másodfoku birósága *ugyanegy:* ezt a másodfoku erdei kihágási biróság fogja köztük eldönteni, megállapitván, hogy az eljárás a versengők közül melyiket illesse.

Ellenkezőleg, ha p. o. valamely törvényhatósági joggal felruházott város és valamely megyei törvényhatóság elsőfoku erdei kihágási biróságai között forog fenn a vita, s így mindkettőnek más és más másodfoku birósága van, a versengés eldöntése ekkor már a belügyministert illeti, épen úgy mint az esetre, ha az illetékességi összeütközés két másodfoku erdei kihágási biróság között ütne ki.

CXXXIV. §.

«Rendes biróság és erdei kihágási biróság közötti illetékességi összeütközés esetében, az illetékesség fölötti határozat az 1869. IV. t.-cz. 25. §-a alapján a ministeriumot illeti.»

Gyakrabban fog előfordulhatni, már csak azon oknál fogva is, mert hisz az erdei kihágásokat a vétségtől s bűntettektől csakis az okozott kár mennyisége választja el, hogy illetékességi összeütközés támadhat erdei kihágási biróság s a rendes biróság között. Ebben az esetben a kérdés elintézésére az összministerium van hivatva.

Az erdőtörvény által az 1879. évi IV. törvényczikknek e szakaszban érintett 25. §-a így hangzik:

«A biró s közigazgatási hatóságok közt * fölmerült illetőségi összeütközések elintézésére, a törvényhozás további intézkedéseig, a ministerium felhatalmaztatik.»

CXXXV. §.

«Erdei kihágások esetében, a mennyiben a jelen törvény mást nem állapít meg, a kihágásokra nézve hatályban levő eljárás továbbra is fenntartatik.»

A törvény magát az eljárást, vagyis azon birósági cselekményeket illetőleg, melyek megkivántatnak az erdei kihágás anyagi s alanyi tényálladékának teljes megállapítására, mi nem egyéb, mint birósági megerősitése annak, hogy valamely kihágás (p. o. lopás) csakugyan — ez s ezen tettes által (alanyi tényálladék) ily s ezen körülmények stb. között elkövettetett, tüzetesen nem intézkedik.

Fenntartja a kihágási esetekre jelenleg gyakorlatban levő eljárást vagyis azon rendtartást, melynél az eljáró biró a *nyomozó rendszer* értelmében jogosítva van maga is mindazon eszközöket a törvény korlátain belül ** megragadni s felhasználni, melyek sikerre vezetni alkalmatosak.

Mihelyt ugyanis a sértett fél által vagy ennek nevében a biróságnál valamely erdei kihágás miatt panasz tétetik, kötelessége a hatóságnak a fölmerült s kimutatott gyanúokok alapján a nyomozatot

* Az erdei biróságok is ide tartoznak.

** Igy pl. kinvallatás vagy hosszasabb elzárás stb. által a gyanús egyént vallomásra birni stb. nem szabad.

azonnal megindítani s folytatni mindaddig, míg az ügy földerítve nincsen.

Ennek folytán a netáni tettest, ki ellen a jelenségek szólnak; nemkülönben a tanúkat megidéztetvén kihallgatja; birói szemlét, szakértői felvételt, a fennálló szabályok s gyakorlat szemelőtt tartásával házmotozást rendelhet; a gyanúst elővezettetheti, vizsgálati fogságot szabhat ki reá; * — szóval mindent tehet, a mit birói tisztének gyakorlása magával hozhat.

Oly esetekben pedig, midőn az eljárás hivatalból indítandó, mihelyt bárhonnét hivatalosan értesül az erdei kihágás elkövetéséről, a nyomozatot azonnal köteles megrendelni s foganatosíttatni.

Az eljárás rövid szóbeli. Egyes birósági cselekmények fölött mindazáltal jegyzőkönyvi följegyzés viendő.

Mennyiben a jelen törvény mást nem állapít meg.

Ily kivétel mindenekelőtt, hogy eljárás rendszerint csak a sértett fél panasza folytán indíttathatik; hogy a vizsgálati fogság csak az esetben rendelhető el, ha az ismeretlen vagy az országban állandó lakással nam biró vádlott megszökésétől lehet tartani; hogy e fogság 48 óránál hosszabb ideig egyáltalán nem tarthat; hogy minden itélet birtokon belül felebbezhető.

CXXXVI. §.

(Eljárás iránti indítványtétel.) «Azon esetekben, melyekben a jelen törvény rendeletei szerint, az eljárás csak a sértett fél panaszára indítható meg: a panasz a büntetőtörvények rendelkezései szerint erre jogosított személyeken kívül, a sértett fél erdőkezelő tisztje által is — külön meghatalmazás nélkül előterjeszthető.

Az erdőkezelő tiszt jogosítva van továbbá a sértett felet, az eljárás további folyama alatt is, a biróság előtt képviselni, és a megengedett jogorvoslatot használni.

A panasz szóval is előterjeszthető.

Ha a panasz irásban terjesztetik be s ahhoz több erdei kihágást s kihágót tartalmazó jegyzék mellékeltetett, az indítvány mindazon kihágási esetekre és személyekre, melyek a jegyzékben, mint ilyenek megjelölve vannak, kiterjesztettnek tekintendő.»

A szabály erdei kihágásoknál az, hogy az eljárást rendszerint csak a sértett fél panasza folytán lehet megindítani.

* De csak, ha az erre vonatkozó törvénybeli megkivántatóságok fennforognak. L. E. T. 144. §.

Az eljárásnak hivatalból való megindítása — kivétel.

Már most azon esetekben, melyekben az eljárás csak a sértett fél panaszára tehető folyamatba, a panasz az illetékes bíróság elé terjesztethetik mindenekelőtt maga a sértett fél által, ha ez 16-dik évét már betöltötte.

Kiskoruak, pazarlók helyett, miután kiskorunál a kellő rendelkezési képesség hiányzik, pazarlóknál pedig ez meg van szorítva, törvényes képviselőik, tehát első sorban a kiskoru atyja, gyámja, pazarlónál ennek gondnoka.

Ha pedig a sértett fél ellen ennek törvényes képviselője, vagy gondnoka követte volna el a bűntettet, vagy vétséget; ily esetben a bűnvádi eljárás hivatalból indítandó meg. (Bünt. törv. 113. §.)

A jelen szakasz értelmében így áll a dolog az erdei kihágásra nézve is.

Szintén törvényes képviseletben álló személynek kívánja a jelen törvényszakasz tekintetni erdei kihágásoknál a sértett fél erdőkezelő tisztjét is, kinek meg van engedve, hogy a sértett fél nevében ennek külön meghallgatása nélkül is előterjeszthesse panaszát nemcsak, de sőt az erdőkezelő tiszt jogosítva van a sértett felet az eljárás további folyamában is a biróság előtt képviselni, s helyette a törvény által engedett jogorvoslatot használni; ha tehát az itélet meghozatott, az erdőkezelő tisztnek jogában áll azt a másodfoku birósághoz felebbezhetni.

A panasz írásbeli előterjesztését a törvény nem kivánja. Magától érthető, hogy a hatóság a szóbeli panaszról mindenesetre jegyzőkönyvet tartozik fölvenni.

Mindazonáltal ha írásban terjesztetik elő a panasz, s ahhoz mellékletűl oly jegyzék, írat, van kapcsolva, melyben több erdei kihágásról s tettesről van szó: az indítvány az eljárásra nézve mindazon kihágási esetekre és mindazon személyekre is, melyek s kik a jegyzőkönyvben foglalvák, kiterjesztettnek tekintendő.

Ez föltevés a törvény részéről, melynek hatályát az illető az által rekesztheti ki, hogy panaszában egyenest kimondja, mikép a jegyzékben netán foglalt ez s ez esetre és személyekre az eljárást kiterjesztetni nem kivánja.

CXXXVII. §.

(Hivatalból indított eljárás.) «Azon erdei kihágások eseteiben, melyekben a jelen törvény (109., 110. és 116. §§.), szerint hivatalból eszközlendő az eljárás: tartozik az illetékes biró, a neki följelentett vagy hivatalos tudomására jutott kihágást illetőleg, külön indítvány nélkül is megindítani az eljárást.»

Míg azon erdei kihágásoknál, melyekben ez e miatti eljárás csak a magán felek panasza folytán indíttathatik meg, a kihágási biróság minden egyes esetben bevárni tartozik a panaszos följelentését, s e nélkül a birónak az ügyre nézve birósági cselekményeket foganatosítani nem szabad, habár a kihágásról még oly biztos tudomása volna is: azon eseteknél, hol a törvény ez eljárást hivatalból megindíttatni rendeli, a dolog épen megfordítva áll.

A ki a törvény rendelete ellenére az erdei égések elhárítására szolgáló óvrendszabályokat mellőzi, az ellen; úgyszintén a közigazg. hivatalnokok ellen is, kik erdőégésnél az általuk teljesítendő teendőket mulasztják vagy kellőleg nem foganatosítják; nemkülönben a kik az erdei termékek adásvevésére nézve bizonyítványt kivánó ministeri rendelet ellenére cselekszenek: az illetékes erdei hatóság, mihelyt, mint azt fennebb is mondók, bármely módon az erdei kihágás tudomására jutott, akár az neki följelentetett, akár midőn valahol hivatalos minőségben eljárván, eközben erről értesül, az eljárást külön indítvány, vagyis a sértett fél panasza nélkül is, megindítani köteles.

Az azonban mégis megkívántatik, hogy az erdei kihágás tudomására *hivatalosan* jusson az illető.

Ha tehát valahol, fölteszem poharazás közben, történnék elbeszélése annak, hogy ez és ez itt és itt tüzet gerjesztett az erdőben s kevésben mult, hogy tűzvész nem keletkezett, a birót ily értesülés nem kötelezheti arra, hogy az eljárást megindítsa; de sőt arra sem, hogy hivatalos értesülés végett maga tegyen valamely irányban kezdeményezést.

CXXXVIII. §.

(Kártérítési igények leszállíthatása.) «Oly erdei kihágási ügyekben, melyekben az érték, illetőleg a kár nagysága állapítja meg az erdei kihágási biróság illetékességét s az érték, illetőleg kár nagyobb volna, mint a mely az ezen biróság illetékességére nézve

a jelen törvény 69. és 118. §§-aiban meg van állapítva, joga van a sértett félnek az elsőfoku biróság iteletének hozataláig, megtérítési, illetőleg kártalanítási igényeit, a 69. §., illetőleg a 118. §-ban meghatározott összegre vagy azon alul is leszállítani; erdei lopások esetében azonban csak akkor, ha a lopott tárgy értéke 50 forintot meg nem halad.
Az ekként eszközölt leszállítás a biróság illetéktelenségét megszünteti.»

Lopásoknál, erdei kártételeknél nagyrészt az összeg nagysága szerint látjuk eszközöltnek a bírói hatáskör megállapitását.

Tíz forintig — lopásoknál és kártérítéseknél — a községek birái is fel vannak a törvény szerint erdei kihágási bírósági hatalommal ruházva.

Ezenfelül is — mind a lopás, mind a kártétel kihágást csak úgy képez, ha a lopott dolog értéke vagy az okozott kár a harmincz forintot felül nem haladja.

Mihelyt tehát a megszabott határvonalak átlépvék, a községi birónál (tíz forinton felül) a többi erdei kihágási biróságoknál (harmincz forinton felül) az ügyre vonatkozó kihágási birói hatalom egyenest megszünik.

A törvény jelen intézkedése a sértett panaszos félre nézve azon könnyítő, kisegítő eszközt foglalja magában, melynél fogva akkor, ha ő már a birói hatóságok egyike, vagy másika előtt, az illetékesség alapjaihoz képest, az eljárás megindítását szorgalmazza s e megindítás megis történik és az eljárás folyamában kitünnék, hogy valójában oly összegről van szó, melyre az eljáró biróság birói hatásköre ki nem terjed, nehogy a félnek más birói hatóság ele kelljen újabb panaszával mennie, megengedtetik, hogy kártérítési igényét annyira leszállíthassa, mennyire az eljáró biróságnak hatásköre a törvényben megállapítva van.

Teheti ezt az elsőfoku ítélet hozataláig bármily állásában az ügynek.

A határozat után, melyben a biró kinyilvánítja, hogy magát az ügy eldöntésére jogosítottnak nem tartja, ily leszállításnak, irányában többé helye nem lehet.

Valamint, nehogy a tettes lopásra úgy, mint bűntettre nézve tulajdonképi, t. i. fenyítőbírósága elől elvonassék s ilyetén kép erdei kihágásoknak, — lopásoknál — ezek bűntetté való minősítésére, vagy jobban mondva e minőségökből való kivetkőztetésére mintegy — a magán személy is befolyással birjon: a törvény ily, csakis lopási,

esetekben leszállításnak helyet, ha az az eltulajdonítani akart tárgy értékénél fogva * már bűntettet képezne, vagyis az érték túlhaladná az ötven forintot, — egyáltalában nem ád.

Ilyképen, ki községi bíró előtt érvényesíti panaszát, ha időközben észreveszi, hogy igénye a lopott tárgy értékénél, vagy az okozott kárnál fogva tizenkét forint, de kijelenti, mikép beéri a tíz forinttal: ez által eléri azt, hogy ügyét ezen bíró által is befejeztetheti s nem kell újabb panaszszal a szolgabíró elé fordulni.

CXXXIX. §.

(Ismeretlen vagy külföldi tettesek.) «Ismeretlen egyének vagy külföldiek, tettenkapás vagy folytonos üldöztetés esetében, a legközelebbi község elöljárósága elé; ha pedig az erdei kihágás birája közelebb volna, ez elé vezetendők.»

E szakasz bizonyos egyedekre vonatkozólag különös intézkedéseket tartalmaz:

Ilyenek 1-ör az *ismeretlenek,* tehát olyanok, kikről a vidéken nem tudják (bár belföldiek) kik és hová valók.

2-or. azok, kik magukat *külföldieknek* állítják, tehát más állodalomnak alattvalói, polgárai.

Ha ily egyének tetten kapatnak, vagy folytonosan üldöztetvén elfogatnak: a legközelebbi község elöljárósága elé vezetendők.

Ide azonban mégis csak akkor, ha az erdei kihágás bírája ** közelebb nem esik. Ez utóbbi esetben azok által, kik elfogják, az ismeretlenek és külföldiek ehhez lesznek vezetendők.

Ehhez képest tehát az első bírósági cselekvény illetékességét sem a lak- sem a tartózkodási hely, mi ismeretlen egyénnél s külföldinél elő sem fordulhat, de a tettenkapatás s üldöztetés-közben való elfogatás sem, hanem egyenest valamely községi elöljáróságnak közelsége határozza meg.

CXL. §.

(Kihallgatás.) «A községi elöljáró, az elővezetett személylyel azonnal jegyzőkönyvet vesz fel s ha ez kilétét s azt igazolja, hogy az országban állandó lakással bír, azonnal szabadon bocsátandó; ellenkező esetben pedig, az erdei kihágási bíróságnak haladéktalanul átadandó.»

* Ki kell ezt terjesztenünk azon esetekre is, melyekben a lopás tekintet nélkül a tárgy értékére, már bűntettet képez.

** Kinek hatósága területén a tett elkövettetett.

Itt a községi bírónak kötelessége van megállapítva azon esettel szemben, midőn erdei kihágás miatt ismeretlen vagy külföldi személy vezettetik elébe.

A biró tartozik az elővezetettel azonnal jegyzőkönyvet venni fel.

Ebben kiemelendő mindaz, a mi az elővezetett kihallgatása körül történik; névszerint a ki-léte s tartózkodási vagy lakhelye iránti kérdésekre nézve, ha igazolta-e kilétét s lak- vagy tartózkodási helyét.

Ha kilétét s azt, hogy az országban állandó lakással bír, igazolnia sikerűl: azonnal szabadon bocsátandó.

Ha erre nem képes, annál inkább azok, kik magukat külföldieknek vallják, még ha igazolni tudják is, haladéktalanul az erdei kihágási bírósághoz általkisértetendők.

A községi elöljáróságnak a fennebbi szakaszban szabott bírói teendője tehát csakis arra szorítkozik, hogy constatáltassék az ismeretlen egyén személyisége s hogy szabadságában kelleténél tovább ne korlátoztassék.

Tovább, névszerint az erdei kihágás tényállásának kipuhatolásába, a kártérítés, bírság kérdéseibe s több effélébe a községi elöljáró, ki elé valaki vezettetik, nem bocsátkozhatik.

CXLI. §.

«Az erdei kihágási biró tartozik a hozzá elővezetett vagy a községi elöljáró által átküldött személyt azonnal kihallgatni s a kihallgatásról jegyzőkönyvet felvenni. Ha az elővezetettnek előadása az ellene felhozott gyanút elhárítja, vagy ha az állítólag általa okozott kár valószínű összegére nézve biztosítékot ád vagy alkalmas kezest állít, azonnal szabadon bocsátandó.»

Az előbbi szakaszból láttuk, hogy az ismeretlen, vagy a külföldi egyén letartóztatásakor a legközelebbi községi, vagy ha az erdei kihágási bíróság még közelebb volna, azonnal ehhez vezetendő.

A községi elöljáró köteles, ha az elővezetett magát igazolja őt tüstént szabadon bocsátani, föltéve, hogy az országban állandó lakással bír.

Ellenesetben az elővezetett a községi bírótól az erdei kihágási bírósághoz átteendő.

Akár már most a községi elöljáróságtól kisértetett legyen az erdei kihágási biróságboz valaki, akár — mert emez legközelebb esvén — az ismeretlen, vagy külföldi egyenest elébe vezettetik: szintén tartozik vele jegyzőkönyvet venni föl.

A további teendők a jegyzőkönyvbe fölvett kihallgatás eredményétől függnek.

Három eset fordulhat elő.

Lehet a kihagási birósághoz kísértnek, vagy vezettetnek az ellene felhozott gyanú-okokat teljesen elháritania magától, azaz tisztáznia magát: hogy semmiféle erdei kihágást el nem követett.

De meglehet, hogy ezt tenni nem képes s így ez okból az állítólag általa elkövetett s okozott kár valószínű összegére nézve biztosítékot adni hajlandó; azaz készpénzt, vagy más egyéb értéket tesz le oly czélból, hogy ha kimutattatik, miszerint valóban követett el kárt, ez abból fedeztessék; illetőleg ez úton kijelenti, hogy azt megtériteni hajlandó.

Végül lehet, hogy nem adhat ugyan nyomban ily biztosítékot, de állít oly egyént, ki érte jótállani kész s magára veszi a felelősséget mind az elővezetettért mind a kárért.

A törvény rendeletéből az ismeretlen, még a külföldi is, mind a három * esetben azonnal szabadon bocsátandó.

CXLII. §.

(Letartóztatás.) «Letartóztatható és a 139. és 140. §§. rendelkezései szerint elővezetendő a tetten kapott vádlott az esetben is, ha a rendőrség vagy az erdő őrizetére szolgáló személyzet tagja által, a kihágás abbanhagyására felszólíttatván, a felszólításnak nem felel meg.»

A 140 és 141-ik §§-ok intézkedései határozottan ismeretlen, vagy külföldi egyénekről szólnak.

E részben e szakasz már különbséget nem tesz.

Egyenest letartóztathatónak mondja ki és elővezetendőnek mindazt, a ki tetten kapatott, habár ismerős és belföldi volna is; de csak ha — a kihágás abbanhagyására felszólíttatván, e felhivásnak nem engedelmeskedik.

A felszólítónak vagy a rendőrség közegének, vagy az erdő őrizetére szolgáló személynek kell lennie.

Az e személyek iránti engedetlenség tehát azonnali letartóztatásra, elővezettetésre szolgál alapul. Ha nem bir a tettessel, addig követi, míg valamely községben szükséges támogatást nem nyer,

* Megjegyzendő, hogy kilétét mind e három esetben igazolni tartozik

Az erőszakot elkövető tettes minő bűntettet visz ez úton végbe, — láttuk.

CXLIII. §.

«Elővezetést rendelhet el az erdei kihágási biróság azon esetben, ha a megjelenésre megidézett vádlott a kitűzött időben a biróság előtt meg nem jelent s elmaradását alapos mentséggel nem igazolja.»

Joga van az erdei kihágási bíróságnak azt is elrendelni, hogy valaki elővezettessék, akkor t. i., ha a vádlott a bíróság előtti megjelenésre megidéztetvén, a kitűzött időben egyszer már meg nem jelent s azt, hogy miért mulasztotta el a megjelenést, alapos okkal igazolni nem képes.

Alapos ok lehet betegség, vagy valamely más szerencsétlenség, vagy valamely rá nézve igen fontos esemény.

CXLIV. §.

(Vizsgálati fogság.) «Vizsgálati fogság, erdei kihágási ügyben csak az esetben rendelhető el, ha az ismeretlen vagy az országban állandó lakással nem biró vádlott megszökésétől lehet tartani.

A vizsgálati fogság 48 óránál hosszabb ideig egyáltalán nem tarthat és a büntetésbe beszámítandó.»

Vizsgálati fogság alatt értendő valakinek szabadságától való megfosztatása s őrizet alá helyeztetése azon időre, míg ezt a kihágás kipuhatolása iránti eljárás egy vagy más tekintetből megköveteli.

Ily tekintetül a jelen törvény csak a vádlott ismeretlen voltát s azon körülményt ismeri el, ha annak az országban állandó lakása nincs s a vizsgálat befejeztéig leendő szabad lábon való hagyatásakor, megszökésétől lehetne tartani.

És ekkor sem szabad e fogságnak két napnál tovább tartónak lennie.

Az ily fogság továbbá a büntetésbe mindig betudandó; azaz bírságnál a bírság a fogság beszámításával alább szállítandó. Egy napi elzárás æquivalense három forint.

CXLV. §.

«Az előbbi szakaszban meghatározott idő előtt is, azonnal megszüntetendő a vizsgálati fogság, mihelyt a letartóztatott vádlott kilétét és azt igazolja, hogy az országban állandó lakással bír, vagy

pedig, ha kilétének igazolásán felűl, a vád tárgyat képező kihágásból származott kárnak és büntetésnek valószínű összegére nézve biztosítékot ád, vagy alkalmas kezest állít.»

E szakaszban az erdei kihágási biróságnak határozott kötelességéül van téve a vizsgálati fogságot, ha az elrendeltetett s alkalmaztatott volna, azonnal megszüntetni.

Így az esetre, ha a letartóztatott vádlott igazolja kilétét és azt, hogy az országban állandó lakással bír.

Másodszor, ha a vád tárgyát tevő kihágásból származott kárnak és büntetésnek (pénzbírság) valószínű, tehát megközelítőleg fölvett, összegére nézve vagy zálog- vagy kezességi biztosítékot nyujt.

A törvény szövege azt mondja: *kilétének igazolásán felül.*

Megkívántatik tehát az igazolás a személyiségre nézve akkor is, habár a kár iránt biztosítékot adnánk, mert különben egyes esetekben a gyanús s veszélyes egyének, zálog vagy kezesség útján, sokszor kisiklanának az igazságszolgáltatás kezei közül.

CXLVI. §.

(Kihágásnál használt tárgyak lefoglalása.) «Ha a kihágás megállapítása- vagy folytatásának megakadályozása végett szükséges, a rendőri közegek, illetőleg az erdő-őrök jogosítva vannak, a kihágást elkövetőnél létező azon eszközöket, melyekkel a kihágást elkövette, annak kocsiját, szánját és vonó marháját, valamint a kárban talált állatokat lefoglalni.

Az ekként lefoglalt tárgyak, — ha csak azok a sértett fél által egyesség folytán a tulajdonosnak vissza nem adattak — állatoknál legfeljebb 48 óra — egyéb tárgyaknál pedig legfeljebb 14 nap alatt az esetben is átadandók a község elöljáróságának, ha vádlott nem is vezettetnék elé.

Az átadás alkalmával jegyzőkönyv veendő fel, melyben a vád tárgyát képező kihágás körülményesen az okozott kár összegének megjelölése mellett körűlírandó s egyszersmind a lefoglalt tárgyak is, a leltár felvételére megállapított szabályok szerint, feljegyzendők.»

Itt a rendőrség-, illetve az erdőőrökre jelentékeny jog ruháztatik.

Jog t. i., melynél fogva a kihágást elkövetőnél létező eszközöket, melyekkel a kihágást elkövette, lefoglalhatják.

Ez a lefoglalás egyébiránt csak tettenkapatás esetén és akkor fog leginkább történni, midőn az illető üldöztetvén utóléretik.

Ellenkező esetben ez a házmotozásnak, vagy a személy kikutatásának egészen a rendőrök önkényére való bízására vezetne.

Különben is tág kör engedtetik a rendőri, illetőleg erdőőri köze-

geknek, mert, első sorban így is tőlök fog függni annak megfontolása: mennyiben szükséges a tettesnél található eszközök legfoglalása a kihágás megállapítása, vagy folytatása megakadályozására!

Ily lefoglalható eszközök lehetnek a tettesnek kocsija, szánja, melyre p. o. a lopott erdei termék rakva van; vagy vonó marhája, vagy a tilosban talált állatok stb.

A törvény kötelezi a lefoglaló rendőri közegeket, illetve erdőőröket, hogy a lefoglalt, kárból behajtott vagy igavonó állatokat legfölebb negyvennyolcz óra alatt, más tárgyakat pedig legfölebb tizennégy nap alatt a község elöljáróságának okvetlenül átadni el ne mulaszszák.

Többire a tettesnek szabadságában áll a sértett féllel az ügyet egyezség által elintézni, mely esetben lefoglalt tárgyait visszakaphatván, azoknak a község őrizetébe való átbocsátása természetesen fölöslegessé válik. Azon tárgyak kiadása iránt tehát a sértett fél rendelkezhetik.

Kérdés támasztható itt a község elöljárósága tekintetéből: hogy t. i. melyik község elöljáróságának adandók át a lefoglalt tárgyak? Mindenesetre azon községének, a melynek határában az erdőterület fekszik, hol a kihágás elkövettetett.

A midőn a rend- vagy erdőőri közegek az elöljáróságnak a lefoglalt tárgyakat átadják, erről egyuttal jegyzőkönyvet is tartoznak az illetők fölvenni.

E jegyzőkönyvben első sorban körülményesen megérintendő az elkövetett kihágás, megjelöltetvén egyszersmind az okozott kár valószínű összege.

Továbbá a lefoglalt s átadott tárgyak is leltárszerűleg följegyzendők és körülirandók. *Leltárszerűleg* = a tárgyak t. i. sorszámmal jelölten külön-külön lesznek megnevezendők s sajátságaikkal együtt körülirandók — kitétetvén lehetőleg a megközelítő érték is.

CXLVII. §.

(Lefoglalt tárgyaknak megőrzése.) «Az előző szakasz értelmében lefoglalt tárgyak megőrzése és fenntartása a községet, a rendelkezési jog azonban a kihágási biróságot illeti.»

A tettesektől lefoglalt s a község elöljáróságának átadott tárgyak fölött őrködni, azok gondját viselni s fenntartani, a tettes rovására, a község köteles.

Kiadásait ennélfogva a tettes ellen a község magától érthetőleg igénybe veheti.

Rendelkezni fölöttök, hogy mi történjék velök, mennyiben a sértett féllel a tettes megállapodásra nem jut, — csak a kihágási biróság rendelkezhetik; azon időtől t. i., a mint a fél panaszát a bíró elébe viszi, mert ettől az időtől fogva maga a sértett fél sem rendelkezhetik ügye fölött feltétlenül, miután nemcsak iránta való elégtétel, de egyszersmind büntetés, pénzbírság is forog fenn.

CXLVIII—CXLIX. §§.

(Lefoglalt tárgyaknak kiadása.) «A lefoglalt tárgyak kiadandók a tulajdonosnak — ha az a kár valószínű összegéért biztosítékot ád.

(149. §.) Biztosíték-adás nélkül is visszaadandó a lefoglalt tárgyak azon része, melynek értéke a kár, a költségek és a pénzbüntetés valószínű összegét felülmulja.»

Az erdei kihágási bíróság rendeletére a tárgyak tulajdonosuknak azonnal kiadandók, mihelyt az a kár valószinű összegére nézve biztosítékot ád.

A 148. § tisztán csak a kár összegét említi. Kapcsolatban mindazáltal a 149. §-szal, ezt úgy kell magyaráznunk, hogy a kár összegénél mindig a fennforogható pénzbírság és költségek is számba veendők.

Sőt, ha bár biztosíték nem adatik is, a lefoglalt tárgyak annyiban okvetlenül visszaadandók, mennyiben az okozott kárt, költségeket és a pénzbüntetést, ezek valószínűség szerint megállapítandó összegére nézve, értékökben felülhaladják. Ez értéktöbblet erejéig ki kell szolgáltatni azokat.

Ha p. o. lefoglaltatik két ló, s egy szekér s a kár, a költségek, a pénzbüntetés valószínű összege együttvéve hatvan forintnál többre nem rúg, a tárgyak ellenben megérik a 140 forintot (egy-egy ló 60 frt, szekér 20) úgy az egyik ló s a szekér, ha a másik ló által a 60 frt fedeztetik, mindenesetre minden biztosíték nélkül is kiadandó.

A kiadatást a község elöljáróságára nézve a tárgyak tulajdonosa iránt — az erdei kihágási biróság rendeli el.

CL. §.

(Tettes üldözése.) «A tetten-kapott vagy folytonosan üldözött tolvaj által eltulajdonított erdei termékek, a rendőri vagy erdei közegek által onnan vehetők el, hová azok elhelyeztettek.

(Házkutatás.) Ezen eseteken kívül az erdei termékek kutatása czéljából, a házmotozás elrendelése és foganatosítása tekintetében, a fennálló szabályok és a törvényes gyakorlat irányadók.»

Rejtette legyen el a tolvaj az erdei terméket bárhová; vagy idegenítette legyen bár el azokat: a jelen szakasz szerint a rendőri közegeknek, vagy erdőőröknek jogukban áll azokat onnét elvenni, hová helyeztettek, ha ez iránt semmi kétség nincsen.

Ép ennélfogva a rend- vagy erdőőri közegek ezen joga is csak a tettenkapott vagy folytonosan üldözött tolvaj által elhelyezett, vagy oly termékekre vonatkozik, melyeken menekűlés-közben túladott.

A tetten nem kapott, vagy nem üldözött tolvaj által elhelyezett termékeket tehát bárhonnét s bárkitől elvenni mindaddig nem szabad, míg azoknak ebbeli minősége kimutatva nincsen.

Az erdei kihágás kinyomozása czéljából szükséges azon bírósági cselekmény tehát, mely *házmotozás* neve alatt ismeretes s melynek czélja akár a tettes, akár az általa netán eltulajdonitott tárgyak előkerítése csak úgy engedendő meg, ha arra, hogy a tettes valahol elrejtve tartózkodik, vagy lopott erdei termékek valahol elhelyeztettek, alapos gyanú-okok forognak fenn s ha az erdei kihágási biróság erre vonatkozó egyenes parancsot, rendeletet ád ki.

Ha mindazonáltal a késedelem netán veszélylyel járna s a tettes vagy az erdei termékek kézrekeríthetése ekként meghiusúlhatna, a házmotozás ekkor a rendőri tisztviselő vagy községi elöljáróság parancsára is eszközölhető.

A megbizott közegek azonban ez esetben is lehetőleg irásbeli igazolványnyal ellátandók.

Továbbá a háznak vagy valamely személynek is megmotozása mindenkor lehetőleg csendben s minden mellőzhető zaj kerűlésével s a házi béke és nyugalom kímélése mellett kellő illemmel foganatosítandó.

Azért éjnek idején házmotozás csak a legritkább esetekben lesz végrehajtható.

Minden ily házmotozáshoz végül a kifürkészendő szoba, lak-, vagy házrész birtokosa vagy családjának egy tagja, vagy a ház lakói közül valaki, vagy a szomszédok valamelyike meghívandó s az mindig jegyzőkönyv fölvételével eszközlendő.

A netán talált gyanús tárgyak mindenesetre hatósági őrizet

alá adandók, vagy lezárolandók; azaz zárt s hivatalos pecséttel ellátott helyre teendők.

CLI. §.

(*Erdei kihágások tárgyalása.*) «Az erdei kihágások soron kívül, a leggyorsabban tárgyalandók és intézendők el és ott, a hol az erdei kihágások gyakoriak, azok elintézésére legalább minden hónapban, tárgyalási napok tartandók.»

E szakasz az erdei hihágási bíróságnak kötelességévé teszi az erdei kihágási eseteknek minden más egyéb teendők mellőzésével való gyors elintézését.

Ezt jelenti a törvény szövegében foglalt eme kitétel *„soron kívül“*. Míg más egyéb ügyeknél a beérkezés sora követendő, itt mindenekelőtt az erdei kihágási ügy leendő elővétele rendeltetik.

Sőt rendeli a törvény egyenesen azt, hogy ezen kihágási esetek eldöntésére minden hónapban külön tárgyalási napok tüzendők ki. Ez azonban csak csak oly vidékeken lesz szükséges, hol gyakrabban fordulnak elő erdei kihágási esetek.

CLII. §.

(*Felebbezés.*) «A ki magát az elsőfoku biróság itéletével sértve találja, ez ellen a másodfoku birósághoz felebbezhet.

A felebbezés az itélet kihirdetésétől, vagy — ha az irásban közöltetett volna, a kézbesítéstől számítandó 48 óra alatt, akár szóval, akár irásban jelentendő be.

A 48 óra letelte után bejelentett felebbezés hivatalból viszszautasítandó.

Törvénykezési szűnnapok nem számíttatnak.»

Itt erdei kihágási esetekben használható perorvoslatokról van szó.

Annak, ki magát az erdei kihágási elsőfoku bíróság ítéletével sértettnek érzi: joga van hivatkozhatni a másodfoku erdei bíróságra a végből, hogy ez az ügyet vizsgálat alá vevén, mennyiben a hivatkozó fél panaszát indokoltnak találná, annyiban jobb, előnyösebb itéletet hozzon.

E jog a felebbezési perorvoslat.

Ez a feleket minden elsőfoku itélet ellenében megilleti.

Érvényesítésére pedig negyvennyolcz óra van adva. Lehet azt eszközölni szóval vagy irásban.

A negyvennyolcz óra az ítélet kihirdetésétől számítva folyik, ha a felek az ítélet élőszóval való kihirdetésénél jelen vannak; különben ha az ítélet nekik írásban kézbesíttetik, akkor ez a határidő a kézbesítés utáni naptól számítva kezd járni. Maga a kézbesítés napja számba nem vétetik.

Ha tehát valakinek az ítélet pl. dec. 18-án kézbesíttetett, joga van felebbezését dec. 20-ának estéjéig a szokott hivatalos órák lefolyta előtt beadni.

Ez a negyvennyolcz óra oly természetű, hogy ha lejár a nélkül, hogy ez idő alatt a felebbezés benyujtatnék, a felebbezhetés joga ránk nézve elveszett.

A törvény egyenesen mondja, hogy a negyvennyolcz óra után bejelentett felebbezés hivatalból visszautasítandó, azaz kijelentendő a félnek, hogy az ítélet erejét a másodfoku bíróra való hivatkozással most már függővé tenni nem lehet.

Oly napok mint vásár- vagy ünnep-napok, midőn a bíróságok rendszerint szintén szünetelnek a negyvennyolcz órába be nem számíttatnak. Ez úton ez a negyvennyolcz óra a félnek javára természetesen hosszabbá válik. Így pl. kinek az ítélet szombaton kézbesíttetik, joga van felebbezését még a közvetlen reákövetkező kedden benyujthatni.

CLIII. §.

«A törvényes időben szóval vagy irásban bejelentett felebbezés az itélet végrehajtását megakaszthatja.»

A kellő időben bejelentett felebbezésnek kétrendbeli hatása van.

Első hatása, hogy az ügy mindenesetre felterjesztendő a másodfoku erdei kihágási bírósághoz, minek következménye, a mi egyébiránt a felebbezési perorvoslat fő eredményéűl szokott tekintetni, hogy a hozott ítélet mindaddig, míg a másodfoku biróság részéről is netán jóváhagyó eldöntés nem történik, a felekre kötelező erővel nem bír; tehát annak végrehajtását, az itéletben foglaltak teljesítését a felektől követelni nem lehet. Ez a felebbezés 2-odik hatása.

CLIV. §.

(Erdei kihágási ügyek tárgyalása a másodfoku biróság előtt.) **«A másodfoku biróság az ügynek az előadó általi tüzetes, a cselekmény minőségére, a netalán okozott kár nagyságára, vádlott**

bűnösségére vagy ártatlanságára, valamint a sulyosító és enyhítő körülményekre részletesen kiterjedő előadványa — s az esetben, ha a kir. ügyész jelen van, annak meghallgatása — után határoz.

Az előadó előterjeszti egyszersmind az itélet vagy végzés tervét is.

Az előadói tisztet a birák, vagy szükség esetén az elnök által e czélra kirendelt törvényhatósági jegyző teljesiti. — Ez utóbbi azonban szavazattal ez esetben sem bir.»

E szakasz rövid utasítás a másodfoku bíróságnak a hozzá felebbezett ügyben való eljárására nézve.

A másodfoku bírósághoz érkezett ügy kiadatik a bírósági előadónak, ki azt tanulmányozza s arra nézve a biróság ülésében előterjesztést tesz.

Az előadásnak tüzetesnek, tehát minden fontosabb körülményre kiterjedettnek kell lennie. Nevezetesen magában kell foglalnia, hogy minő erdei kihágási cselekményről van szó; mily nagy az okozott kár, bűnös-e és mennyiben a vádlott; vagy a körülményekhez képest tette vajjon nem áll-e betudáson kívül s nem tekintendő-e teljesen ártatlannak;* ha bűnös a vádlott: melyek azon körülmények, melyek tette beszámítására enyhítőleg, vagy súlyosbítólag hatnak?!

Így pl. eddigi feddhetetlen élete; ha magatartása által a tett elkövetése után a kárt nyomban lehetőleg jóvátenni iparkodik; ha önmaga jószántából jelentkezik a hatóságnál: ezek mind enyhítő körülmények. Ellenben visszaesés; az előtt már más sulyosabb vétségnek vagy büntettnek elkövetése; a tettnek éjjel vagy különös merészséggel való végrehajtása; szövetség a kihágás elkövetésére — súlyosbító körülményekül szolgálnak.

Az ülésre, tudjuk, a kir. ügyész is meghívandó; ámbár elmaradása az ügy elintézését nem akadályozza.

Ha a kir. ügyész jelen van, az első szó az előadó után őt illeti.

Kötelessége nézetét a szakelőadói előterjesztés iránt kifejteni.

S a bíróság, csak miután a kir. ügyészt is meghallgatta, foghat az ügy fölötti határozathozatalhoz.

Az előadónak tiszte egyébiránt nem szorítkozik csupán az ügyállás előterjesztésére. Neki javaslatot is kell a biróság elé tárni az iránt, hogyan vélné jónak, törvényesnek az ügy elintézését; vagyis az előadónak előadmányához kapcsolnia kell az ítéleti, vagy végzési tervezetet is.

* Pl. nem félelem vagy őrültségi roham folytán követte-e el?

A jelen törvényszakasz határozza meg azt is: kik viseljék a másodfoku biróságnál az előadói tisztet.

Előadók lehetnek a biróság tagjai maguk, vagy az elnök által e czélra kirendelt törvényhatósági jegyzők.

A jegyzőnek azonban, a mint ezt már fennebb kiemeltük, szavazati joga az ülésben nincsen.

CLV. §.

«Az előadó után a kir. ügyész indokolt előterjesztésében tartozik nyilatkozni az iránt, vajjon a vád tárgyát képező cselekmény nem képez-e a rendes biróságok hatósági körébe eső büntetendő cselekményt?

Ha a kir. ügyész azon nézetben van, hogy a törvény a jelen §-ban meghatározott irányban megsértetett, az eljárás megszüntetését s az ügynek az illetékes birósághoz való áttételét indítványozza.»

Imént mondtuk, hogy a bírósági ülésben az első szó az előadó után a kir. ügyészt illeti.

A kir. ügyésznek nyilatkozatában ki kell terjeszkednie arra: vajjon a vád tárgyát képező cselekmény, azaz az erdei kihágási elsőfoku biróság által kihágásul eldöntött ügy nem *vétség-* vagy sőt *bűntett-* s így nem tartozik-e tulajdonképen a rendes bűnügyi bíróságok hatáskőréhez.

Azon esetre, ha a kir. ügyész úgy találná, hogy a kihágási bíróság az ügy tárgyalása és eldöntése által birói hatáskörén túlment, mit a kir. ügyész indokolt előterjesztésben igazolni is tartozik: indítványt tesz az iránt: hogy az ügynek további tárgyalása azonnal megszüntessék s a kihágási elsőfoku biróság értesíttessék az ügyiratoknak a rendes birósághoz való áttételéről.

Az áttételt közvetlenül a másodfoku biróság eszközli.

CLVI. §.

(Királyi ügyész előterjesztése és indítványtétele.) «Az esetben, — ha a kir. ügyész az iratokból, és az előadmányból azon meggyőződésre jutna, hogy az elsőfoku biróság megsértette az eljárásra nézve fennálló valamelyik lényeges szabályt, vagy hogy a cselekmény erdei kihágást képez ugyan, de arra a jelen törvénynek nem azon rendelkezése lett volna alkalmazandó, mely alá azt az elsőfoku biróság foglalta: e körülményekre is tartozik előterjesztésében kiterjeszkedni s ennek megfelelő indítványt tenni.»

A kir. ügyész van hivatva egyuttal a fölött is őrködni: vajjon az erdei kihágási elsőfoku biróság eljárásában mindenben és mindenütt szemelőtt tartotta-e a törvényt, a fennálló szabályokat s törvényes gyakorlatot.

E részben tehát, mennyiben erdei kihágási ügyek másodfoku elbirálás alá kerülnek, a kir. ügyész a kihágási biróság eljárása törvényszerűségének *ellenőrzője.*

Ha a kir. ügyész ennélfogva a kihágási ügyiratokból és a szakelőadó előadmányából azon meggyőződésre jutna, hogy a kihágási biróság az eljárásra nézve szabott valamelyik lényeges szabályt megsértett (pl. vizsgálati fogságot rendelt el, vagy házkutatást foganatosíttatott a nélkül, hogy első esetben ily fogságnak helye lett, a második esetben a nélkül, hogy a kellő rendszabályok szemmel tartattak volna, mert pl. tanúul senki a ház lakói közül meg nem hívatott stb.): tartozik nyilatkozatában erre is kiterjeszkedni s ez iránt indítványt tenni.

Mennyiben jóvátétel ily esetekben szolgáltatható már nem lenne : az inditvány hihetőleg csak utasításra szorítkozhatik az iránt: hogy a kihágási biróságok jövőre hasonló szabályellenes dolgoktól őrizkedjenek.

Úgyszintén, ha azt látná a kir. ügyész, — hogy a cselekmény kihágás ugyan, de az erdőtörvény nem azon intézkedése szerint lett volna eldöntendő, mely alá azt a kihágási biróság vonta: tartozik, miután itt más indítvány alig képzelhető, az elsőfoku biróság ítéletének feloldását sürgetni s indítványozni, hogy utasíttassék az elsőfoku biróság a törvény tulajdonképi rendelkezése értelmében leendő újabb ítélet-hozatalra.

Azért szükséges az elsőfoku biróságot ily esetben új itélet hozatalára utalni, mert lehet, hogy a törvény kellő rendelkezésének alkalmazása mellett is oly itéletet hozhatott volna már első esetben is a biróság, mely ellen a felek felebbezhetési jogukat érvényesítik vala.

Ha már most maga a másodfoku biróság bocsátkoznék az ügy eldöntésébe, az elsőfoku biróság szerepét venné kezébe s mivelhogy másodfoku birósági rendelkezések ellen felebbezésnek helye nincs: a felek elüttetnének, közvetve megfosztatnának felebbezési joguktól.

Az pedig nem lehet a törvény czélzata, hogy mit egyik kézzel nyújt, azt a másikkal elvegye.

A másodfoku biróság tehát egyuttal semmítő hatalommal is fog birni világos törvénymellőzési okok esetén.

CLVII. §.

(Királyi ügyész előterjesztése fölötti határozat-hozatal.)

«A másodfoku biróság mindenekelőtt a kir. ügyésznek a 155. §-ban körülirt előterjesztése fölött határoz s ha a kir. ügyésznek azon nézetéhez járul, hogy az elsőfoku biróság hatósága körén túl terjeszkedett, az eljárást megsemmisíti s az ügyet a rendes birósághoz teszi át; egyszersmind erről az elsőfokban eljárt birót is értesíti.

A másodfoku biróságnak ezen határozata, melylyel a fennforgó ügyet az erdei kihágási biróság hatósági körébe nem tartozónak állapítja meg, mind a királyi ügyész- és a felekre, mind pedig a biróságokra nézve végérvényes s ez utóbbiak ellenkező felfogása indokából, az eljárás és elintézés nem tagadható meg s az ügy nem utasítható vissza.»

A másodfoku biróság mindig a kir. ügyész előzetes meghallgatásával köteles határozatot hozni.

Ha már a kir. ügyész az ügyiratokból s a szak-előadmányból azon meggyőződést meríti, hogy az ügy a rendes biróság hatásköréből elvonatott: akkor a biróságnak első sorban az ügyész e részbeli indítványa fölött fog dönteni kelleni; mit a dolog természete követel, de mit a törvény is világos szavakkal rendel.

A biróság osztva a kir. ügyész nézetét: az elsőfoku birósági eljárást megsemmisíti s az ügyet egyenest a rendes birósághoz teszi át. Az első biróságot pedig erről egyszerűen csak értesíti.

A törvény a másodfoku biróságnak ezen határozatát mind a kir. ügyészre (ki, maga tevén az indítványt, az ellen a dolog természetéhez képest következetesen többé nem is szólhatna) mind a felekre, mind pedig magára a rendes biróságra nézve végérvényesnek, sőt olyannak mondja, melyre vonatkozólag ez utóbbiak, habár ellenkező felfogással lennének is az ügy iránt, az eljárást s annak elintézését meg nem tagadhatják.

Vagyis más szóval — az erdei másodfoku biróságtól a rendes birósághoz áttett ügyben e biróság minden körülmények között eljárni s itéletet hozni köteles.

CLVIII. §.

(Királyi ügyész részéről semmiségi panasz bejelentése.)

«Ha a másodfoku biróság a kir. ügyész indítványa ellenére, az ügyet az erdei kihágási biróság hatósági körébe tartozónak nyilvá-

nítaná: a kir. ügyésznek jogában áll, a határozat, illetőleg az itélet kihirdetésekor, az ellen semmiségi panaszát szóval vagy ugyanazon napon esti 6 óráig irásban bejelenteni s az indokok bővebb kifejtését, — bejelentés utáni 24 óra alatt, irásban benyújtani.»

Ezen szakasz azon eshetőségről intézkedik, mely bekövetkezik, ha a kir. ügyész azon indítványa, hogy az ügy a rendes biróságboz áttétessék nem találkozik az erdei kihágási másodfoku biróság nézetével s ez az ügyet az erdei kihágási hatóság hatáskörébe tartozónak nyilvánítaná.

Ilyenkor két eset állhat elő: a kir. ügyész t. i. megnyugszik s az ügy megy a maga rendes kerékvágásában tovább; a másodfoku biróság az ügy érdemében határoz s határozatát foganatosítás végett leküldi az elsőfoku bírósághoz; — vagy ellenkezőleg perorvoslattal él a kir. ügyész indítványa mellőztetése folytán.

Jogában áll tehát, de erre a törvény nem kötelezi, az itélet ellen semmiségi panaszt jelenteni be s ekként az ügyet a kir. Curia semmítő osztályához felülvizsgálat végett felterjesztetni.

A kir. ügyész e hivatkozása semmiségi panasz, mert egyedüli czélja az erdei kihágási biróság intézkedéseinek megsemmisítése.

E panasz bejelentésére két mód van, vagy szóval eszközölhető az itélet kihirdetésekor nyomban; vagy az itélet kihirdetése napján esti 6 óráig benyújtható írásban.

Indokainak, vagyis azon adatoknak és tényeknek tüzetesebb kifejtését, melyek a kir. ügyészt mellőzött indítványa megtételében kalauzolták s a mellőztetés fölött semmiségi panasza bejelentésére hivták föl, a törvény szerint, a bejelentéstől számítandó további 24 óra alatt * eszközölheti.

Megjegyzendő, hogy miután a törvény az erdei kihágási másodfoku biróság határozatainak az esetre, ha a kir. ügyész jelen nincs, vele írásban való közlését nem rendeli: a kir. ügyész az erdei kihágási másodfoku biróság eljárását s általában az erdei biráskodás menetét ilyenkor megakasztani csak úgy akaszthatja meg, ha a másodfoku biróság üléseiben részt veszen, melyekre mindenkor meghivandó és meg is hívatik.

* A bejelentésre következő napon okvetetlenül beadandó.

CLIX. §.

(*Semmiségi panasz esetébeni eljárás.*) «A kir. ügyész által emelt semmiségi panasz folytán, az ügyiratok a legfőbb itélőszékhez terjesztendők.

A legfőbb itélőszék elbirálása csupán a kir. ügyész által a 158. § értelmében semmiségi panaszszal megtámadott kérdésre szorítkozik s a mennyiben a semmiségi panaszt alaposnak találja, a 157. § esetében az egész eljárást megsemmisíti s az iratokat a rendes birósághoz való áttétel végett, a másodfoku erdei kihágási birósághoz visszaküldi.»

Mi a hatása a kir. ügyész által érvényesített semmiségi panasznak?

E kérdésre felelettel a jelen törvényszakasz szolgál.

Tartozik az erdei kihágási másodfoku biróság, a bejelentett (habár bővebben tán nem indokolt, mert megtörténhetik, hogy az indokolás elmarad) * panasz következtében, az ügyíratokat mind a legfőbb itélőszékhez (magy. kir. Curia) fölterjeszteni.

Addig tehát, míg a Curiánál azon fölmerült kérdés: vajjon valóban a rendes biróság elé tartozik-e az ügy, el nem döntetik: ez érdemére nézve pihen, vagyis abban semmi további lépés nem történhetik.

A kir. Curiának a semmiségi panasz folytán való egész teendője csakis az érintett kérdés megvitatására szorítkozik; egyesegyedül e fölött határoz.

Ha a semmiségi panaszt alaposnak találja, akkor az egész addigi eljárás, mind az első, mind a másodfoku biróságé t. i., megsemmisül s az íratok a másodfoku birósághoz kerülnek vissza a végből, hogy az ügyet az elsőfoku biróság egyidejű értesítése mellett tegye át a rendes bírósághoz.

Ellenkezőleg — ha az erdei kihágási biróság eljárása ellen a Curia, a semmiségi panasz következtében semmi észrevételt nem tesz, azt helyben hagyja s a panaszt elveti: az iratok ekkor is további intézkedés végett a másodfoku, ettől az elsőfoku birósághoz küldetnek vissza.

CLX. §.

«A kir. ügyésznek a 157.** §. alapján tett előterjesztései mellőzése miatt perorvoslatnak helye nincsen.»

* Az sem szenved kétséget, hogy a kir. ügyész bejelentését visszaveheti.

** Itt tulajdonkép a 156. §. értendő.

A törvény e szakaszában bővebb megerősítése foglaltatik a törvényhozás azon rendeletének, hogy erdei kihágási ügyekben a másodfoku birósághoz való felebbezésen kívül, egy esetet, a fennebbit t. i. kivéve, semmiféle perorvoslatnak helye nincs. (121. §.)

Ha tehát a kir. ügyész úgy találná, miszerint az erdei kihágási biróság saját hatáskörét túl nem lépte ugyan, de nem az erdőtörvény értelmében járt el, annak nem a fennforgó esetre alkalmazandó kellő intézkedését vette zsinórmértékül; vagy eljárásában netán valamely lényeges szabályt mellőzött, megsértett stb: ha a másodfoku biróság az ügyész e részbeli indítványát talán mellőzné is, az ügymenetet további perorvoslattal meg nem akaszthatja, mivelhogy e szakaszban egyenest ki van mondva, hogy a kir. ügyész ilyetén előterjesztésének mellőzése miatt — perorvoslatnak hely nem adatik.

CLXI. §.

(Pótvizsgálat elrendelése.) «A törvényes időben felebbezett ügyben joga van a másodfoku biróságnak, ha a vizsgálatot nem találja kielégítőnek, annak pótlását az első biróság itéletének feloldása nélkül is elrendelni.

A másodfoku erdei kihágási biróságnak határozatai a 158. §-ban foglalt eset kivételével, végérvényesek.»

Itt a törvény némi útbaigazítást tartalmaz arra nézve, minő a viszony az első és másodfoku erdei biróság között?

Nem szükséges, hogy a másodfoku biróság a hozzá felebbezett ügyben azonnal érdemileg járjon el. Ha netán hiányokat tapasztalna, azoknak kiegészítését is elrendelheti s az íratokat pótlás végett az első birósághoz visszaküldheti, — amint mindez az első biróság alárendeltségi viszonyából folyik.

Teheti mindezt a nélkül, hogy az első birósági itéletre ennek csak legkisebb hatása is volna. Az első bíróság itélete marad mindaddig, míg a másodfoku bíróság az ügy érdemében is nem döntött. Ezt jelenti a törvény e kitétele, „*az első bíróság itéletének feloldása nélkül*".

Szükséges azonban, hogy a felebbezés kellő időben beadatott legyen.

Így nemcsak az elsőfoku biróságnak, hanem a másodfokunak is kötelessége a határidők szigorú megtartása fölött őrködni s ha

netán az elsőfoku biróság az időn túl benyújtott felebbezést vissza nem utasitotta volna, vissza kell azt a másodfoku biróságnak utasitania.

Ugyane szakasz második, azaz végpontjában újabban is megerősítése foglaltatik azon elvnek, melyet a 120. és 160. § értelmezésénél is már határozottan kijelöltünk, hogy t. i. egy eseten kívül (158. §). erdei kihágási ügyekben a másodfoku bírósághoz intézett felebbezésen túl semmi perorvoslattal élni nem lehet.

Más szóval az erdei hihágási másodfoku biróságok itéletei *végérvényesek.*

CLXII—CLXIV. §§.

(Pénzbüntetés és kártérítési összeg behajtása.) «Ha a jogerejűvé vált itélettel elmarasztalt fél, a kártérítés és a pénzbüntetés összegét az itéletben meghatározandó határidő alatt be nem fizeti, végrehajtásnak van helye.

A végrehajtásnak közigazgatási úton elrendelése és foganatosítása iránt, az eljárt elsőfoku erdőbiróság hivatalból intézkedik.

(Ügyrendtartás.) A végrehajtás iránt egyébként a jelen törvény, a perrendtartás, valamint az 1876. évi XV. törvényczikknek az egyenes és közvetett adók stb. végrehajtás útján behajtásáról szóló rendelkezéseire való tekintettel, a következő 164. §-ban érintett ügyrendtartás részletesen intézkedik.»

(163. §.) «A végrehajtást teljesítő közeg eljárásának szabályszerűsége ellen felmerült panasz felett első fokban a közigazgatási bizottság s másodfokban a belügyminister határoz.»

(164. §.) «Az ügyrendtartást a belügyminister egyetértőleg a földmívelés-, ipar- és kereskedelmi ministerrel rendeletileg állapítja meg és teszi közzé.»

Jogerejű az itélet akkor, midőn az semmiféle perorvoslattal többé már meg nem támadható s így a felekre nézve tartalmilag kötelezővé vált.

Erdei kihágási ügyekben e szerint jogerejű lesz az elsőfoku biróság itélete, ha abban a felek megnyugosznak s nem appellálnak; minélfogva az elitélt félre szabott kötelezettség teljesítésének ideje lejártával, ha a fél önként eleget nem tesz, az hatóságilag végrehajtható; vagy ha a felebbezésre a törvény által kiszabott határidő lejár a nélkül, hogy a felek felebbezési jogukkal élnének. A másodfoku birósági itélet, ha a kir. ügyész részéről a mondott egy esetben semmiségi panaszszal meg nem támadtatik, valamint minden más alkalommal, mihelyt meghozatott *jogerejű.*

Ha megtörténnék, hogy az elkésve beadott felebbezést visszautasító végzés ellen akarna valaki perorvoslattal élni, határozottan visszautasitandó, mert a törvény világosan csakis elsőbirósági itélet ellenében adja meg a felebbezhetés jogát.

Mihelyt az itélet jogerejű, az azontúl végre is hajtható; vagyis az elmarasztalt fél arra, hogy az itéletben foglalt meghagyás kötelességének eleget tegyen, szorítható.

A teljesitésre rendszerint bizonyos határidő szabatik.

Ha e határidő teljesités nélkül lejár, úgy kényszer útján való foganatositásnak, vagyis a tulajdonképi (a birói) végrehajtásnak nyílik meg útja.

S ez iránt, a jelen szakasz értelmében, az eljáró elsőfoku bíróságnak, mind a végrehajtás elrendelése, mind annak foganatosítása tekintetéből, *hivatalból* kell intézkednie.

Nincs tehát szükség arra, hogy a sértett fel lépéseket tegyen a végrehajtás kieszközlésére. Ennélfogva az elmarasztalt fél mind a kártérítés összegét, mind a pénzbüntetést az eljáró bíróságnál letenni, vagy a kártérítési összeg kifizetését mindenesetre igazolni tartozik akkor midőn a pénzbüntetést fizeti, nehogy késedelem esetén ellene a végrehajtás elrendeltessék.

Mind az elrendelés, mind a végrehajtás egyébiránt közigazgatási úton, azaz a rendes igazságszolgáltatás közegei mellőzésével, eszközöltetik.

Különben mind-ez iránt ügyrendtartás lesz kidolgozandó: azaz megállapitandók lesznek az ide vonatkozó szabályok, melyeknek elkészitését s közrebocsátását kötelességszerűleg a belügyministerium fogja közvetíteni a földmívelés- ipar- s kereskedelmi ministerrel egyetértőleg.

Ez ügyrend megállapitásánál a ministerek a jelen törvénynek, a perrendtartásnak (1868. LIV. törv. cz.) s az 1876. évi XV. törv. czikknek, az egyenes és közvetett adóknak, illetékeknek, az egyenes adók módjára beszedendő kincstári követeléseknek és egyéb tartozásoknak végrehajtás útján való behajtásáról szóló (e törv. III. része) rendelkezéseire kötelesek figyelemmel lenni.

A bírói végrehajtás menetét a belügyminister által kidolgoztatandó s közrebocsátandó ügyrend fogja tehát tüzetesebben meghatározni.

Ha a végrehajtást foganatosító közeg eljárása ellen, netáni sza-

bályszerűtlensége miatt, majd panasz emeltetik: e panaszok fölött első sorban a közig. bizottság maga és második fokon a belügyminister fog határozatot hozni.

Kérdés támasztható e részben az iránt: vajjon a közig. bizottság e teendőjét is ruházza-e azon albizottságra, melyet az e törvény által reáruházott kötelességek végzésének szempontjából joga van alkotni?

Mennyiben a törvény már előbb kimondja (26. §.) hogy a közig. bizottság a jelen erdőtörvényben meghatározott teendői (általában szól) végrehajtására saját kebeléből egy külön, háromtagu bizottságot választ es a jelen szakasz is ily teendőt tartalmaz, mindenesetre az ily panaszok elintézése is méltán bízható lesz a szóbanforgó albizottságra.*

* Megjegyzendőnek tartom itt, hogy az erdőtörvény értelmében az eljárásra illetékes s az eddigiekben ismertetett kihágási hatóságok sem mint első folyamodásu, sem mint felsőbb hatóságok semmiféle ügyekben nem járhatnak el, melyek 1880. évi juliushó 18-a előtt tétettek folyamatba; úgyszintén nem járhatnak el oly cselekvényekre vonatkozólag sem, melyek juliushó 1-je után jelentettek ugyan fel, azonban juliushó 1-je előtt követtettek el. V. ö. a belügyminist. 1880. aug. 13-án 37,635. s a belügy- és földm.- stb. min. 1880. jul. 31-én 37,635. sz. a. k. rend. (Rend. Tára 1880. évi foly.)

HARMADIK CZÍM.

A KOPÁR TERÜLETEK BEERDŐSÍTÉSÉRŐL.

Kopár területek alatt azon földrészletek értendők, melyek tényleg mezőgazdasági kezelés által jövedelmező állapotban nem tartatnak, sőt ez vagy épen nem, vagy csak tetemesebb s a jövedelmet fölülmúló kiadások útján volna lehetséges.

Az ily részletek legfölebb is csak legelőűl szolgálnak; a legtöbbször azonban még e czélra sem valók.

Beerdősítés pedig nem más, mint azon munkálatok összege, melyek megkivántatnak, hogy valamely területen mesterséges úton erdő hozassék létre.

Ily kopár-területek jobbára minden országban s hazánkban is előfordulnak s azok beerdősítése többek jóléte, közegészségi viszonyok, vagy mint a törvény mondja, közgazdasági szempontok * végett kivánatosnak mutatkozhatik. Ez okból ezen munkálatok teljesítését vagy nemteljesítését nem bizhatni épen csak az illető magánosok tetszésére: minélfogva a törvényhozó hatalom szükségesnek találta nálunk is megállapitani egyuttal az idetartozó intézkedéseket is, melyek az erdőtörvény jelen czímében egybefoglalvák.

E czímnél tehát a beerdősítésre vonatkozó jogszabályokkal foglalkozandunk.

CLXV. §.

(Beerdősítendő területek.) «Oly kopár területek, melyeken hegyomlások, hó- vagy kő-görgetegek megakadályozása, szélvészek és vizek rombolásának, valamint a futóhomok továbbterjedésének meggátlása végett, a talaj megkötése közgazdászati szempontból

* Oly tekintetek, melyeket leginkább a mezőgazdaság tüntet föl, pl. hogy valamely termékeny talaj ez úton az állandó míveltetés számára (futóhomok ellen) megtartassék stb.

szükséges, beerdősítendők s azontúl, a 2-ik, illetőleg a 4-ik § szerint kezelendők.

(Beerdősítendő területek meghatározása.) «A beerdősítendő területeket a kir. erdőfelügyelő előmunkálatai alapján, az érdekelt földbirtokosok, községek és törvényhatóságok, valamint az illetékes közigazgatási bizottság meghallgatása után, a földmívelés-, ipar- és kereskedelmi minister határozza meg s azok beerdősítését, ha azt az érdekelt — vagy az érdekeltek önként tenni nem akarnák, esetről-esetre a törvényhatóság útján a 177. § értelmében elrendelheti, még pedig ha több törvényhatóság területén fekszik a birtok, akkor a szükséges intézkedések megtételével, valamint a további felügyelettel, ezek egyikét megbízza és a többit erről értesíti.

A beerdősítés kötelezettsége első helyen azt vagy azokat terheli, kinek vagy kiknek birtoka általa megvédetik.»

E szakasz kijelöli *először* is: mely kopár-területek legyenek tehát azok, melyek beerdősítendők.

A beerdősítés kötelezettsége ennélfogva átlag véve nem minden kopár-területre, hanem e területek csak bizonyos osztályára terjesztetik ki.

Ez osztályt képezik azon földrészletek, melyek hegyomlásoktól, hó- vagy kőgörgetegek-, szélvészek- és vizektől fenyegetvék, valamint a futóhomokkal borítottak s ilyenek közelében létezők.

Az erdők az omlásnak indult földet, mi leginkább magasabb hegyek meredek oldalain történhetik, feltartóztatják s ez által az alantabb létező területeket a hegyomlás által való elpusztítástól megőrzik.

Hasonlóképen állunk szemközt a hógörgetegekkel, értve ezek alatt a meredek, síma felületű, hegyoldalokra tornyosuló hótömegeket, melyek lecsusszanása, épen mint földomlásoknál, mennyiben útjában álló sziklatöredékeket is magával ragadni képes, ugyanoly veszélylyel fenyeget.

Magasabb hegyek meredek oldalairól sokszor kisebb-nagyobb mennyiségű szikladarabok, kövek is le-leszakadnak, melyek nagyobb tömege az úgynevezett görgetegeket alkotja * E görgeteg-kövek rendszerint különböző sziklafajokból állván, szilárd, kemény anyaguknál fogva az elporladással sokáig daczolnak, s azután is még a talajt terméketlenné teszik, a televény-földet elölik; minélfogva már mívelés alatt álló mezőségeket ily görgetegek ellen mindenesetre óvni kell.

* Tulajdonképi görgetegek vagy tolománykövek a víz által tovább mozgatott kő-alkatrészek; kopott alakjokat azon surlódástól nyerik, melyet ép e tovamozgattatás-közben szenvednek.

Hogy szélvészek és viharok is gyakran, ha nincs a mi útjokban kissé feltartóztassa s erejöket mintegy megtörje, emberi lakházakban, egyéb épületekben mily romlást okozhatnak, a köztapasztalás sajnosan tanítja; valamint igazolja azt is, hogy e részben kivált a szálerdők igen sok esetben hathatós védelmet biztosítanak.

Épen így találhatni biztos oltalmat a folyamok és vizek partjai mentében levő erdők, fák, bokrok jelenlétében, ha azok kellő állapotban tartatnak, mennyiben tömött bokrok vesszőin a hullámok ereje megtörik, a bokrok gyökerei pedig a bokrok gyakori vágása következtében tömöttebbé válván és mindig mélyebbre hatván, a partokat minden irányban körülkarolják, s így magukat a partokat vízmosás s a vidéket az ár-kiszakadás s pusztítás ellen védhetik.

Hogy pedig ugyancsak az erdők, fák, bokrok, gyökereik által a laza föld szilárdításához hozzájárulnak, de sőt gátat vetnek a homok terjedése útjába, mert a szeleket is feltartóztatják, nehogy a homokot fölkavarhassák, a szárnyaikra vett porszemeket pedig tovaragadják: kétségen kívül álló tény.

Csak helyeselhető tehát a törvényhozás gondoskodása, mely által bizonyos esetekben részint hegyomlások, hó- és kő-görgetegek megakadályoztatására, részint szélvészek és vizek rombolásának, valamint a futóhomok tovaterjedésének meggátlása végett meghatározott területek beerdősítését eszközöltetni kívánja s intézkedéseket léptet életbe, melyek az idevonatkozó munkálatokat megkönnyíteni, elősegíteni hivatvák.

A beerdősítés elrendelése a földmívelés-, ipar- s kereskedelmi ministernek van fenntartva.

A minister fogja meghatározni esetről-esetre azon kopár-területeket, melyek beerdősítési munkálat alá veendők.

Az előmunkálatokat, vagyis a beerdősítést kívánó és sürgető területek fölvételét, kimérését, a beerdősítési kötelezettség kimondását indokoló kimutatásokat stb. a kir. erdőfelügyelők hivatvák elkészíteni.

A beerdősítés elrendelését megelőzőleg tartozik a minister az ily beerdősítendő területek birtokosait, községeket, törvényhatóságokat, valamint az illetékes közigazgatási hatóságot is, azt t. i., a melynek törvényhatósága területén a beerdősítendő tér fekszik, kihallgattatni.

A beerdősítésnek hivatalból való elrendelése esetére, mint alább

látandjuk, a beruházásokhoz s a munka előmozdításához az állam is hozzájárulni tartozik.

Különben első helyen e kötelesség azt vagy azokat terheli, kinek vagy kiknek birtoka a beerdősítés által védelemben részesül.

Ha a beerdősítendő kopár tér több törvényhatóság területén fekszik, akkor a szükséges intézkedések megtételével, valamint a további felügyelettel a minister a törvényhatóságok egyikét megbízza s a többit arról értesíti.

Az ilyetén beerdősített területek aztán vagy mint *véderdők* vagy mint futóhomok megakadályozására szolgáló területek lesznek kezelendők. (V. ö. a törv. 2. és 4-ik §§-aival).

CLXVI. §.

(Beerdősítési társulatok alakítása.) «A beerdősítendő terület tulajdonosának jogában áll az erdősítést kizárólag önerején eszközölni.

Ha az illető terület tulajdonosa azonban e jogával élni nem kíván és kimutatható, hogy a beerdősítés által a szomszéd birtokok is részben vagy egészben megóvatnak a hegyomlások, hó- vagy kő-görgetegek, szélvészek és vizek rombolásának vagy a futóhomok terjedésének veszélyétől, melynek különben ki vannak téve, akkor, ha valamely területnek beerdősítése a 165. §. értelmében elrendeltetett, az érdekelt birtokosok társulattá alakulni kötelesek.

A társulatok megalakítását a földmívelés-, ipar- és kereskedelmi ministernek ebbeli leirata alapján, a közigazgatási bizottság, mint erdőrendészeti elsőfoku hatóság (25. §.) küldöttség kirendelése által eszközli.

Ezen küldöttség, melynek a kir. erdőfelügyelő hivatalból tagja, az érdeklett feleknek, valamint szükség esetén részrehajlatlan szakértőknek is meghallgatásával és a birtokosok által, ha ez követeltetnék, kötelességszerűleg bemutatott térképek nyomán, az érdekeltség fokának megállapítása iránt, a felek barátságos megegyeztetését megkisérli, siker esetében a társulatot megalakultnak nyilvánítja; ellenkező esetben pedig az érdekeltségben való részvétel kötelezettségét, valamint az érdekeltség fokát hivalalból állapítja meg s erről a közigazgatási bizottságnak jelentést tesz.»

Ha a minister valamely terület leendő beerdősítését kimondja, megrendeli, ennek foganatosítására joga első sorban a terület tulajdonosának van.

A tulajdonos a beerdősítést kizárólag önerején eszközölheti; azaz a szükséges beruházásokat és kiadásokat egyedül a magáéból teszi és viseli.

Ez azonban csak jog, de magára a tulajdonosra nézve nem egyuttal kötelesség is.

Ha jogával élni nem kíván, ezt ki kell jelentenie.

S ha adatokkal igazolható, hogy a beerdősítés által a szomszed birtokok is részben vagy egészben megóvatnak azon veszélyektől, melyek elhárítása végett a beerdősítés elrendeltetett, az érdekeltek s köztök, mennyiben a beerdősítés által a tulajdonos is nyerhet, ő is, társulattá alakulni kötelesek.

Ez már nem jog. Ez teher, melyet az érdekeltek maguktól el nem távolíthatnak, míg a beerdősítés által oltalmazandó területek birtokosai maradnak.

A társulat megalakítását, ha a minister az alakulás szükségét kimondja, a közig. bizottság eszközli, olyképen, hogy e végre saját kebeléből küldöttséget rendel ki.

E küldöttségnek feladatául első sorban az érdekelt felek összeütköző érdekeinek lehető kiegyenlítése van kitűzve.

Tartozik az érdekelt felek között egyezséget kisérleni meg az iránt, ki mennyiben és mennyire óhajtja magát kötelezni a beerdősítéshez való hozzájárulásra.

Ha ez sikerül: a küldöttség a társulatot rögtön megalakultnak ielenti ki.

Ellenben ha a kisérlet sikert nem aratott, ez esetben a küldöttségnek magának kötelessége az érdekelt felek érdekeltségi viszonyának megállapítása.

Teszi ezt azon alapon, mely kiindulás pontját képezi a netáni barátságos egyezségnek is: t. i. a feleknek, valamint a szükség esetében alkalmazandó részrehajlatlan szakértőknek nyilatkozatai, nemkülönben a birtokos által bemutatott térképek nyomán.

Az alakitó küldöttségnek a kir. erdőfelügyelő hivatalból tagja.

Eljárásáról ez a küldöttség a kiküldő bizottságnak jelentést tenni tartozik.

CLXVII. §.

«A közigazgatási bizottság a jelentés alapján és ha követeltetnék, egyes érdekelt felek ellenvetéseit meghallgatva, a társulat alakulása iránt határoz.

(Felebbezés.) A meg nem elégedő fél részére 30 napon belűl nyitva áll, a reá nézve sérelmesnek vélt határozat ellenében a földmívelés-, ipar- és kereskedelmi ministerhez való felebbezés, a ki végérvényesen határoz.»

Az esetre, ha a küldöttség kénytelen a birtokosoknak a beerdősítés iránti érdekeltsége fokát hivatalból megállapítani: a társulat megalakítása egyelőre függőben marad.

A megalakítás ily előzmény mellett határozottan a közig. bizottságra hárul.

Ez azért van, hogy, ha valamely érdekelt fél a küldöttség által kimondott érdekeltségi fokra s így a hozzájárulási arányra nézve észrevételeket tenne, ezek szempontjából is intézkedni lehessen. Köteles a közig. bizottság ugyanis ezen észrevételeket meghallgatni, s ha alaposak azokra való tekintettel; nemkülönben, többire nézve, a küldöttségi jelentés alapján, melyet az a közig. bizottság elé tenni tartozik, határozni a társulat alakulása fölött.

A meg nem elégedő fél még e határozat ellen is harmincz napon belül a földmívelés-, ipar- s kereskedelmi ministerhez fordulhat. A határidő a határozatnak az illető fél részére történt kézbesítésétől számítandó.

A minister végérvényesen határoz.

CLXVIII. §.

(Beerdősítési társulatok szervezése.) «Ha a 30 napon belül felebbezés nem jelentetett be, avagy a felebbezésre a földmívelés-, ipar- és kereskedelmi ministernek, a közigazgatási bizottság határozatát helybenhagyó végzése leérkezett, az alakulás rögtön foganatosítandó.

A társulat tényleges megalakulása végett, a közigazgatási bizottság egyik tagját az érdekeltek összehivására megbízza, ki a gyülést megnyitván, annak tagjait a szervezkedésre felszólítja.

(Társulati tisztviselők választása.) A gyülés először is elnököt, pénztárnokot általános szótöbbséggel, munkavezetőt és szükség esetében választmányi tagokat, viszonylagos szótöbbséggel választ, alapszabályait és ügyrendjét megállapítja s mindezeket jóváhagyás végett, a törvényhatóság útján, a földmívelés-, ipar- és kereskedelmi ministernek felterjeszti.

Minden erdősítő társulatnak a kir. erdőfelügyelő hivatalból véleményező tagja.»

A harmincz nap eltelte előtt beadott felebbezésnek hatása itt abban nyilvánul, hogy a közig. bizottságnak a beerdősítés iránti társulattá való alakulás dolgában hozott határozatát, foganat tekintetéből, felfüggeszti.

Ha ellenben a törvényben szabott ezen harmincz nap lejár a nélkül, hogy valaki a közig. bizottság határozata ellen felebbezne,

akkor a bizotts. határozata rögtön végrehajtandó; azaz a társulati alakulás foganatosítandó.

A második eset lehet, hogy az ügy a beadott felebbezés folytán a földmívelés-, ipar- s kereskedelmi minister elé terjesztetik föl.

Ekkor ismét vagy az történhetik, hogy a minister a közigazg. bizottság határozatát helybenhagyja s ez iránt a bizottsághoz leir; vagy lehet, hogy a közig. bizottság határozatát módosítja.

Akár az, akár ez forduljon elő, minthogy a minister a beerdősítési társulat tekintetéből végérvényesen határoz, mihelyt intézkedése a közig. bizottsághoz érkezik, a társulat megalakítása a min. intézvény értelmében eszközlendő.

Ez következőleg vitetik végbe:

A közig. bizottság tagjai egyikét megbízza, hogy az érdekelteket összehívja.

E kiküldött tagnak teendője a meghívottak gyűlését megnyitni s őket az alakulásra — miután kinek-kinek érdekeltségi foka már meghatározva van — felszólítani; vagyis határozatilag kimondani: hogy a társulat megalakultnak tekintendő; minélfogva szükséges, hogy azonnal elnök, pénztárnok, munkavezető, ha kívánatos, választmányi tagok — válasszassanak.

E választás vagy fölkiáltás, vagy egyenkénti szavazás által történik. Nyilt legyen-e ez utóbbi vagy titkos — miután a törvény nem mondja — az alakuló gyűlés belátása- és elhatározásától függ.

Az elnök, a pénztárnok szavazás útján való megválasztása érvényéhez az érdekeltek szavazatainak általános többsége szükséges; ellenben a munkavezető- és választmányi tagokéhoz a viszonylagos többség is elég.

Az alakuló gyűlés feladata kidolgozni és megállapítani a társulati alapszabályokat és az ügyrendet.

Alapszabályok = azon elvek, melyekben a társulat tagjainak s tisztviselőinek jogai s kötelességei; *ügyrend* pedig = azon utasítás, melyben a beerdősítés teendőire vonatkozó jogok és kötelességek érvényesítésének módja, a *kezelés*, van körülirva s megállapítva.

Mind a választási eredményt, mind az alapszabályokat s az ügyrendet jóváhagyás végett a törvényhatóság útján (megye, vagy törvényhatósági joggal felruházott város) — hová mind-ez, — az alakuló gyűlés megtartására küldött közig. bizottsági tag által a közig. bizottsághoz intézett jelentés kapcsában történt bemutatás után, —

e bizottságtól átteendő, — a földmívelés-, ipar- s kereskedelmi ministerhez kell felterjeszteni.

Mihelyt egy-egy beerdősítő társulat megalakult, annak a kir. erdőfelügyelő hivatalból tagja. Az ő feladata a társulat üléseiben véleményével és tanácsával a társulat czéljai elérésére közreműködni.

CLXIX. §.

(Elnök teendői.) «Az elnök az előző § értelmében esetleg választott választmánynyal együtt, különben pedig önállólag intézi a társulat minden ügyeit; intézkedik a részletes műszaki tervezet elkészítése iránt; megállapítja a munkák sorozatát s a végrehajtási időket; elkészíti az évi költségirányzat tervezetét s mindezen munkálatát megerősítés végett, a társulat közgyülésének előterjeszti, a közgyülés által megszavazott összegeket kiveti és behajtás végett az illető közegeknél a kellő lépéseket megteszi, a társulat vagyona fölött őrködik és azt nyilvántartja.»

E szakasz azon alapelveket fejti ki, melyek szerint a társulat szervezete s az ügyrend általában véve megállapítandó.

A társulati közgyülésnek hivatása a részletes műszaki t. i. azon tervek jóváhagyása s megerősítése, melyek szerint a beerdősítési munkálat keresztülviendő. Az állapítja meg végleg a teljesítendő munkák sorát és rendjét, a végrehajtási időket, az évi költségelőirányzatot.

A javaslattétel mindez iránt a társulati elnök feladata, ki önállólag, ha pedig választmány is rendeltetik mellé, ezzel karöltve intézi a társulat összes ügyeit.

Neki kötelessége a fennebbi terveket s munkálatok sorrendjét s az évi költségvetést s a végrehajtandó munkák idejét javaslatba hozni a közgyülés előtt; ő veti ki a közgyülés által költségvetésileg s egyébként megszavazott összegeket; ő teszi meg azok behajtása végett az illető közegeknél a kellő lépéseket (bemutatja t. i. a hátralékok pontos jegyzéket az adóhivataloknak); s őrködik a társulat vagyona fölött; ő tartja nyilván az erre vonatkozó kezeléseket, miért mindenesetre szintén felelős.

Az illető közegek, melyek által a kivetett összegek behajtandók, mint látni fogjuk, az illető adóhivatalok.

CLXX. §.

(Társulati tisztviselők.) «A társulat tisztviselő-személyzete áll: az elnökből, pénztárnokból és munkavezetőből, — a mennyi-

ben azonban a társulat pénzbeli ereje nem engedi, hogy külön munkavezetőt tartson, a műszaki teendőket más alkalmazásban levő munkavezetőre vagy erdészre is bízhatja.»

Itt a törvény a társulat tisztviselői személyzete körét állapítja meg.

Társulati tisztviselők: az elnök, pénztárnok s a munkavezető.

Hogy a beerdősítés végett alakult társulaton a törvényhozás némileg könnyítsen, meg van engedve, hogy az esetre, ha pénzbeli ereje nem engedné külön munkavezető tartását, a műszaki teendőket más, alkalmazásban levő munkavezetőre, vagy erdészre is bízhassa.

A műszaki teendők: vetőmagvak gyüjtése; a talaj megmunkáltatása; vetőlyukak készítése; a vetés idejének meghatározása; a famagvetés; a vetések tatarozása (kijavítása); a faültetés; erdőkertek, faiskolák alakítása; csemeték megválasztása; az ültetés idejének kitüzése; a csemetéknek a földből való kiemelése; szállításuk; ültetés előtti gondozásuk; megnyesésök; a netáni dugványozás s homlítás körüli munkák vezetése s eszközöltetése stb. iránti gondoskodásból áll.

E részben különben a munkavezetőnek az irányt a közgyülés által már megállapított műszaki tervek nyújtják.

CLXXI. §.

(Közgyülés.) «Minden erdősítő társulat köteles évenként legalább egy közgyülést tartani és ennek jegyzőkönyvét az illetékes törvényhatóság útján, a földmívelés-, ipar- és kereskedelmi ministernek felterjeszteni.»

E szakaszban a társulati közgyülések tartásának kötelezettsége van megszabva.

Minden társulatnak kötelességűl van téve évenként legalább egyszer közgyülést tartani; azaz össze kell a társulati tagokat hívni a végre, hogy a társulati elnök által előterjesztendő ügyekben határozatokat hozzanak.

Az ily közgyülések folyamáról s tárgyalt ügyeiről rendes jegyzőkönyvek vezetendők s ezeket az illetékes törvényhatóság (ha több volna, az, mely a minister által a felügyelettel megbízatott) közvetítésével mindenkor fel kell terjeszteni a földmívelés-, ipar- s kereskedelmi minister ele.

CLXXII. §.

«A közgyülés főbb teendői: az erdősítés menetéről és folyamatáról az elnök által beadandó jelentés fonalán a legközelebb foganatba veendő munkálatok iránt intézkedni; a részletes műszaki tervezetet, a munkák sorozatát s a végrehajtási időket, úgyszintén az évi költségelőirányzatot megállapitani; a befolyt évi számadásoknak társulati, de nem választmányi tagok által leendő átvizsgálását elrendelni; a számadást a társulati tagokkal átnézhetés végett alkalmas módon közölni; a választmány vagy egyes társulati tagok által előterjesztendő indítványok, javaslatba hozandó alapszabály-változtatások, ügyviteli rendelkezések fölött tanácskozni, tisztviselőit választani.

Ha a társulat valamely tagjának egy vagy más ügyben kifogása lenne, panaszát a jegyzőkönyvbe lett bemondás útján hozza illetékes tudomásra.»

A törvény jelen intézkedése a 169. § kapcsában tüzetesebben intézked k azon teendők iránt, melyek, mint ilyenek, egyrészt az alapszabályokban, másrészt az ügyrendben egész részletességgel kifejtendők s megszabandók lesznek.

Igy a közgyülés főbb teendői gyanánt említtetik, hogy mindenekelőtt intézkednie kell a legközelebb foganatba veendő munkálatok iránt.

Erre az alapot az elnök által a közgyülés elé terjcsztendő és az erdősítés addigi menetéről szóló jelentés fogja nyujtani.

A közgyülés fog intézkedni továbbá az évi számadások átvizsgálásáról. E czélra a törvény kívánja, hogy az átvizsgálás a társulat tagjai által ugyan — de nem (ha esetleg választmány is van) a választmány kebeléből vettek alkalmazása mellett foganatosíttassék. Úgyszintén gondoskodni fog arról, hogy a számadások a társulati tagokkal is átnézhetés végett, alkalmas módon, vagy a számadási kimutatások-, vagy a teljes számadásoknak valamely helyen közszemlére való kitétele útján közöltessenek.*

Ugyancsak a közgyülés fog a választmány vagy egyes társulati tagok által előterjesztett indítványok s javaslatba hozott alapszabályváltoztatások, ügyviteli rendszabályok fölött tanakodni s a tisztviselőket időről-időre, vagy, ha egyik elhal, vagy hivatalát leteszi stb. megválasztani, helyét pótolni.

* Oly teendő, melynek mikép való teljesítése bizvást az ügyrendre bizható.

A tagok tehát indítványozási, kezdeményezési joggal bírnak.

Hogy mi módon terjesztessenek majd elő az ilyetén indítványok, javaslatok : minderről szintén az alapszabályoknak, vagy az ügyrendnek fog kelleni részletesen intézkednie.

Nemkülönben van a tagok mindegyikének sérelmi jogozata is.

Ha a társulat valamely tagjának egy vagy más ügyben valami kifogása lenne, panaszát a közgyülés jegyzőkönyvébe való fölvétetés útján juttathatja a földmívelés-, ipar- s kereskedelmi minister tudomására.

A törvényhatóság ily ügyekben intézkedhetni vagy maga, vagy közig. bizottsága által csak úgy fog, ha arra a ministertől netán utasíttatik, mennyiben a törvényhatóságnak ily társulati ügyek körüli teendője csak az, hogy a társulati közgyülések jegyzőkönyveit a minister elé juttassa.

A törvény e kitétele : *„hozza illetékes tudomásra“* itt mást nem jelenthet.

CLXXIII. §.

(Költségjárulékok befizetése, illetőleg behajtás .) «A költségjárulékot a társulati tagok a társulat pénztárába fizetik be, A félévenkénti hátralékokra nézve azonban rendeltetik, hogy azok közigazgatási úton az egyenes adó beszedésére fennálló szabályok szerint, az adóhivatalok által szedessenek be.

Az elnök gondoskodni fog, hogy e hátralék kimutatása az adóhivataloknak pontosan benyújtassék.

Ezen hátralékok után 6% késedelmi kamat jár, melynek $^{5}/_{6}$-od része a társulat, $^{1}/_{6}$-od része pedig az adóhivatalok javára esik.

Az adóhivatalok az ilykép beszedett hátralékokat évnegyedenként a társulati pénztárakba minden kifogás mellőzésével átszolgáltatandják.»

A tagok a reájok az elnök által a költségelőirányzat keretén belül kivetett költségjárulékokat tartoznak a meghatározott időre a társulati pénztárba beszolgáltatni.

Az idő, mely alatt azt tenni tartoznak közvetlenül meghatározva nincs, mennyiben csak annyi van mondva, hogy a félévenkénti hátralékokat közigazgatási úton az adóhivatalok szedjék be — az egyenes adó beszedésére fennálló szabályok szerint.

A ki tehát a tagok közül a költségjárulékot a befizetésre (közgyülésileg vagy elnökileg) szabott időn túl még fél év alatt sem fizetné le, kiteszi magát annak, hogy az adóhivatalok részéről először megintés által figyelmeztetik s ha ennek sikere nem volna, végrehajtás,

— ingóságainak a rendes igazságszolgáltatás közegei mellőzésével való lefoglalása s elárverezése, sőt ingóságok hián az ingatlanokra vezetendő jelzálogi biztosítás által stb., — fog ellene intéztetni s a hátralékos összeg az okozott költségekkel együtt kényszer útján rajta megvétetni.

Ha valaki az adóhivataltól e részben megintést fog kapni, nehogy további kellemetlenségeknek menjen eléje, czélszerű lesz a hátralékok kifizetését is itt, t. i. az adóhivatalnál, eszközölni, bár e részt a tagok szabadválasztási joga, mely szerint a befizetést még azontúl is a társulati pénztárnál teljesíthetik, el nem enyészik.

A társulati elnök kötelessége a pénztárnoktól nyerendő hátralékkimutatásokat az adóhivatalokkal a hátraléki összegek behajtása kedveért közölni.

A hátralékok után a törvény késedelmi kamatul 6% állapít meg, melyekből 5/6 rész a társulat s 1/6 rész az adóhivatalok javára esik.

A mit az adóhivatalok beszednek, tartoznak azt a társulat pénztárába beszolgáltatni és pedig olyképen, hogy a mi általok három hó lefolyta alatt behajtatik, azt e három hó elteltével a társulat pénztárába átküldeni kötelesek.

CLXXIV. §.

(Kisajátítási jog.) «A megalakult társulatnak a kisajátítási jog megadatik és az az 1868. évi LV. t. cz. értelmében gyakorlandó; a kisajátítandó ár azonban ott, hol katasteri tiszta jövedelem állapíttatott meg, annak húszszorosát meg nem haladhatja.

(Vadászati jog.) A vadászati jogot azon esetben, ha a kisajátított terület a tulajdonos birtoka által körűl van véve és 100 holdat meg nem haladó birtokrész, — a földbirtokos gyakorolja mindaddig, míg a következő §-ban megállapított visszaváltási joga tart.»

A beerdősítési társulatoknak a törvény jelen szakasza igen jelentékeny jogozatot tulajdonít t. i. a kisajátíthatás jogozatát.

Megadatik, úgymond a szöveg, a megalakult társulatnak a kisajátítási jog és *ez* általa az 1868. évi LV. t. cz. értelmében gyakorlandó; vagyis, miután a beerdősítési társulatnak a kisajátítás jogát maga a törvény adja meg a vállalatra, melynek czéljából a kisajátítás, azaz idegen ingatlan dolog tulajdoni jogának kibecsültetés útján való megszerzése szükséges, erre külön engedély már nem kérelmezendő; többire azonban, névszerint az előmunkálatok körül előforduló

akadályok elhárításánál s kártérítések kérdéseinél, a kisajátítási terv elkészítésénél, a terv megállapítását czélzó eljárásnál, a végleges kártalanításnál s a kisajátított birtok előbbi tulajdonosát illető jogoknál és kötelességeknél stb. mind ugyanazon szabályok követendők, melyek s a mint azok az idézett törvényben vasutak — valamint közutak építésére, csatornákra, folyók szabályozására, vizek és mocsarak lecsapolására, futóhomok megkötésére, hidak, kikötők építésére, távirdák felállítására, parti rakhelyek, parti rakterek készítésére, végre hidak erősítésére szükséges területek kisajátítása iránt megállapitvák.

Az erdőtörvény e részt egyetlenegy korlátozást állít fel, azt t. i., hogy a kisajátított terület ára ott, hol a telekadó meghatározása szempontjából a terület tiszta jövedelme (katasteri tiszta jövedelem) már megállapíttatott, e tiszta jövedelem huszszorosát meg nem haladhatja; hol tehát a tiszta jövedelem p. o. tizenkét forint, a kisajátított terület ára kétszáznegyven forintnál több nem lehet ($12 \times 20 = 240$).

A vadászati jogot, vagyis a szabadságot — a kisajátított területen tartózkodó és tenyésző vadak: nyulak, rókák, madarak stb. fegyver által vagy más alkalmas úton való birtokba vételére, a törvény a volt földbirtokos részére tartja fenn.

Ez azonban két föltételhez van kötve.

Az első az, hogy a kisajátított terület a tulajdonos birtoka által legyen körülvéve; másodszor hogy az 100 holdat meg ne haladjon.

Megjegyzendő továbbá, hogy ez esetben is ez a jog a volt földbirtokos részére csakis addig marad fenn, míg a beerdősítés után a beerdősített terület visszaválthatására a törvényben a volt tulajdonos javára szabott határidő le nem jár.

CLXXV. §.

(Visszaváltási jog.) «A magánbirtokos vagy jogutódai jogosítva vannak, a kisajátított és beerdősített területnek visszaváltása iránt, a beerdősítés befejezésére következő év első napjától számítandó hat év alatt nyilatkozni.

A visszaváltás a kisajátítási árnak s a beerdősítési költségeknek 6% kamattal leendő megtérítése mellett, törlesztés útján, legfeljebb tíz év alatt történhetik.»

Azon idő, — mely alatt a kisajátított terület volt tulajdonosa vagy jogutódja, — azaz azon egyén, ki vagy egyetemes utódlás (öröklés) vagy egyes jogátruházások, p. o. eladás vagy elajándékozás

útján az előbbinek nyomába s helyére lép (igy p. o. ha azon jószágrészt, melytől a beerdősítésre szükséges tér kisajátítás folytán elszakíttatott, tulajdonosa másra ruházza át, mert eladta, vagy adományozta) — jogosítvák a beerdősített területet visszaváltani, illetőleg a visszaváltás iránt nyilatkozni — : hat esztendő.

Ezen idő folyni kezd a beerdősítés befejezésére következő év első napjától kezdve.

Ha tehát a beerdősítés p. o. 1890. márczius elsejével befejeztetnék, úgy a hat esztendő, mely alatt a volt tulajdonos a beerdősített terület visszaváltása iránt nyilatkozni tartozik, 1896. január elsejétől fogna számíttatni.

Az egész visszaváltási eljárásnak, illetőleg műveletnek aztán, a visszaváltási kijelentéstől fogva legfölebb tíz év alatt be kell fejeztetnie ; vagyis a volt tulajdonosnak ez időtartamon belül * vissza kell térítenie az erdőterületnek kisajátítási árát s a beerdősítés költségeit ezen összeg 6% kamataival együtt.

A kamatok mindenesetre szintén azon időtől fogva fognak folyni, a mely időben a volt tulajdonos s a beerdősítési társulat közt a visszaváltási ügylet végleg megköttetett.

CLXXVI. §.

«Az ily területek tulajdona a visszaváltásra nem jogosult más személyekre az előbbi §-ban említett határidő előtt telekkönyvileg csak akkor kebeleztethetik be, ha igazoltatik, hogy a visszaváltásra jogosult ebbeli jogával a törvényes határidő alatt élni nem kíván.»

E szakasz a telekkönyvi hatóságra nézve állapít meg telekkönyvi átkeblezéseknél szem előtt tartandó intézkedést.

Az eszközölt kisajátítás után a kisajátított terület tulajdoni joga átmegy a kisajátítást eszközlött, beerdősítési társulatra; följegyeztethetvén a volt tulajdonos visszaváltási joga.

A terület a társulat tulajdona levén, természetesen egyszersmind a társulat szabad rendelkezése alatt is áll.

E szakasz ép e részben tartalmaz némi korlátozást.

Biztosíttatván a volt tulajdonos s jogutódjai részére a visszaváltási jog, melynek egyébiránt telekkönyvi bejegyeztetését, ámbár

* Teheti mindazonáltal egyszerre is.

czélszerű volna, a törvény nem követeli, nem rendeli, egyuttal a területnek a társulat által netán más javára való tulajdoni átkebeleztetését csak akkor engedi meg a fennebbi mód szerint számítandó hat év eltelte előtt (hat esztendő után szabad a társulatnak bárkire átruházni a területre vonatkozó tulajdoni jogot), ha kimutattatik, hogy a visszaváltásra jogosult vagy utódja ebbeli jogával a visszaváltási határidő alatt élni nem kíván.

Ily, beerdősítés czéljából kisajátított s beerdősített területek telekkönyvi bekebeleztetésénél tehát mások javára, a telekkönyvi hatóságnak figyelmezni fog kelleni a volt tulajdonosoknak az őket megillető s a beerdősítéstől számítva hat éven át tartó visszaváltási jogára.

CLXXVII. §.

«A beerdősítéseket az állam előmozdítja:

a) a beerdősítés alá vett területeknek adómentessé-tételével 1875. VII. t. cz. 6. § *c)* pont;

b) mag- és csemetéknek ingyen kiosztásával;

(Az állam által nyújtott kedvezmények.) *c)* pénzkölcsönökkel azon esetben, ha az erdősítés hivatalból rendeltetik el, és az egyesek és társulatok hitelesen kimutatják, hogy a munkát önerejükön teljesíteni képtelenek;

d) pénzsegélylyel azon esetben, ha a beerdősítés végrehajtása hivatalból elrendeltetnék és az érdekeltek képesek bebizonyítani, hogy a beerdősítés folytán elért előny csekélyebb lesz, mint a beerdősítésre fordított munka és költség.

Ez esetben az állam köteles az elérendett érték és a beerdősítésre fordítandó költség közötti különbözetnek megfelelő tőkeösszeget, a munka előhaladásának megfelelő aránylagos évi részletekben, visszafizetésre való igény nélkül, államsegélyképen engedélyezni.

A törvényhozás évről-évre fogja meghatározni azon összeget, mely a földmívelés-, ipar- és kereskedelmi minister által, egyetértőleg a pénzügyministerrel, beerdősítési czélokra kölcsön- és államsegélyképen fordítható lesz.

A határidőt, mely alatt egyes esetekben a beerdősítés teljesítendő, az érdekelt földbirtokosoknak és a közigazgatási bizottságnak meghallgatása után, — úgyszintén az állam által esetleg nyújtott pénzkölcsön visszafizetésének, vagy az államsegély folyóvátételének feltételeit is: a földmívelés-, ipar- és kereskedelmi minister a pénzügyministerrel egyetértőleg határozza meg.»

A jelen szakasz az államnak a beerdősítések előmozdítására gyakorlandó befolyásáról s annak az állam által eszközölhető módjairól szól.

Általános elvűl van kimondva, hogy az állam s kormánya a beerdősítéseket közgazdasági szempontból pártolni tartozik.

Ez elvnek kifolyását képezi a kisajátítási jognak e czélra val[ó]
megadása is.

A módok közt, melyek által az állam s kormánya még kiválól[ag]
támogatni fogják a beerdősítési vállalatokat, *első helyen áll :* a beerdő-
sítés alá vett területeknek adómentessé-tétele.

Az 1875. évi VII. törv. cz. ide vonatkozó 6-ik szakaszának *c)*
pontja így hangzik: «Ideiglen adómentesek erdősítések a másnem[ű]
mívelésre tartósan nem használható területeken, jelesen: futóhomo-
kon, köves, vagy vízmosásos silány szántóföldeken, vagy legelőkö[n,]
erdei kopár tisztásokon, az erdősítés befejezésétől* kezdve, az erdő-
sítés nehézségéhez és költségéhez mérten 20.—40 évig, mely idő le-
telte után ily területek akkori minőségük szerint megadóztatandók.
A letarolandó erdőtalaj újra befásításával e kedvezmény nem jár.»

A *második mód :* a vetésre használandó magnak s ültetésre való
csemetéknek ingyen való kiosztása.**

A *harmadik mód :* a pénzkölcsön, vagyis azon összegnek, melye[t]
mint beruházást a beerdősítés igényel, kölcsönűl való átengedése. E
harmadik mód azonban már föltételhez van kötve; névszerint pénz-
kölcsön csak akkor adatik, hogy ha az erdősítés hivatalból rendelte-
tik el a földmívelés-, ipar- s kereskedelmi minister részéről s ha egye-
sek és társulatok kimutatják, hogy önerejökön a munkát teljesíteni
képtelenek.

Ezen pénzkölcsön visszafizetésének föltételeit: nevezetesen
mennyi idő alatt, minő részletekben s kamatokkal-e, vagy kamat nél-
kül stb. térítendő vissza: a földmívelés-, ipar- s kereskedelmi minister
van hivatva a pénzügyministerrel egyetértőleg meghatározni.

Az állam általi előmozdítás *negyedik* módja még: a pénzsegély.
E mód is bizonyos föltételekhez van kötve.

Pénzsegély ugyanis szintén csak akkor adható, ha a beerdősítés
először hivatalból rendeltetik el; másodszor, ha az érdekeltek bebi-
zonyítják, hogy a beerdősítés folytán elérhető eredmény csekélyebb
lesz, mint a beerdősítésre fordított munka és költség; azaz ha iga-

* A beerdősítés befejezése ennélfogva, az adómentességre való igény különbeni elvesztése mellett, annak idején (az adómentességi alap bekövetkeztétől számított egy év alatt) az illető adóhivatali közegeknél (kir. adófelügyelő) bejelentendő.

** Erről gondoskodni a földm.-, ipar- és keresk. minister feladata lesz.

elják, hogy a beruházási összeg meg nem térülhet a beerdősített rület hasznot-hajtósága által.

A segély mennyiségét a törvény szabja ki.

Kipuhatolandó a különbség, mely a beerdősítésre fordított unka és költség s az elérhető eredmény közt fennforog.

A mit az állam ily esetben segélykép adhat, az az ezen különözetnek megfelelő tőkeösszeg lesz.

Ezt az állam a visszafizetésre való minden igény nélkül nyújtja, szerint meghatározandó aránylagos évi részletekben, a mint a berdősítési munka évről évre előre halad.

Ezen államsegély folyóvá-tétele feltételeinek meghatározását is z említett ministerek egyetértő intézkedés útján fogják eszközölni. Úgyszintén e ministerek hivatása lesz megszabni a határidőket s, melyek alatt egyes esetekben a beerdősítést teljesíteni fog kelleni. A földmívelés-, ipar- s kereskedelmi minister ez intézkedéseket megelőzőleg egyuttal az érdekelt földbirtokosokat s a közig. bizottságot s, melynek területén a beerdősíttetni rendelt földrészlet létezik, meghallgatni tartozik.

A kormánynak a kölcsön- és segélyképen nyújtható összegek ekintetéből egészen szabad keze nem lesz, mert a törvényhozás fogja évről-évre meghatározni azon maximal-összeget, mely a földmívelés-, ipar- s kereskedelmi minister által a pénzügyministerrel egyetértőleg évenként kölcsön- és államsegélyképen fordítható lesz beerdősítési czélokra.

NEGYEDIK CZÍM.

AZ ERDEI TERMÉKEK SZÁLLÍTÁSÁRÓL

ELSŐ FEJEZET.

SZÁLLÍTÁS SZÁRAZON.

Szállítás alatt azon foglalkozást értjük, melynek czélja bizon dolgoknak egy helyről a másra való áthelyeztetésök. *

Ha e foglalkozásnál a vizek, folyamok, folyók, csatornák, pa kok stb. hordozó, hajtó ereje igénybe véve nincs, hanem arra v pályák, közútak stb. használtatnak fel: a szállítás szárazon v szállításnak; amaz első esetben azonban, midőn arra a víz mozga hordozó ereje, természete is közreműködik, a szállítás vizen v szállításnak neveztetik.

A törvény itt az erdei termékeknek, tehát minden bizon erdőből nyerhető, akár még természeti, eredeti állapotban léte akár már bizonyos mértékben feldolgozott anyagoknak, szerekne fa, gyümölcs, ásványok, földek, szén stb. úgy szárazon, mint vi leendő szállítása felől intézkedik.

Az első fejezet szól a *szárazon*,

a második a *vizen való szállításról.*

CLXXVIII. §.

(Általános határozat.) «Minden földbirtokos tartozik me engedni, hogy idegen erdei termékek bármily mívelési ághoz ta tozó földjein, illetőleg magán-útjain átszállíttassanak, ha azok erdőből különben — vagy épen nem, vagy csak tetemesen nagyo költséggel lennének elhordhatók, azon feltétel alatt, hogy a term kek szállítója a netalán okozandó károk, költségek, és a haszn

* Leggyakrabban azért, hogy a fogyasztók azokhoz könnyebben jussan

magánútak és hidak előbbeni jó karba helyezésére szükséges kiadások megtérítésére nézve, az illetékes elsőfoku erdőrendészeti hatóságnál megfelelő pénzbeli biztosítékot tesz le.

A fuvarosoknak a szállítmányt szabatosan megjelölő igazolványnyal kell ellátva lenniök.»

A törvény e szakaszban, tekintettel az erdei termékekre, ezek szállítása szempontjából a törvényes szolgalmak egyik faját állapítja meg, mely szolgalomnak értelmében minden földtulajdonos vagy birtokos tartozik megengedni és tűrni, hogy idegen erdei termékek földjein, illetőleg, — ha ilyenek vannak, az ő magán útain tovább szállíttathassanak.

E szolgalmat tehát minden erdőbirtokos, vagy annak képviselője minden idegen mezei telekre nézve igénybe veheti, tartozzék az illető tulajdonos azon földje bármely gazdasági-mívelési ághoz, legyen az névszerint akár szántóföld, akár rét, akar legelő vagy bármi más...

Gyakorolhatása mindazonáltal két föltételhez van kötve.

Megkivántatik *először*, hogy a termékeket az erdőből különben vagy épen nem, vagy csak tetemesen nagyobb költséggel lehetne elhordatni; mit mindenesetre, ha az idegen telek tulajdonosa kétségbe von, a szolgalmi jogot igénybe-vevő a maga részéről kimutatni, igazolni köteles.

Szükséges *másodszor*, hogy a termékek szállítója biztosítékot adjon az iránt, hogy az idegen telek tulajdonosának, * minden — őt a szolgalom gyakorlata által érhető hátrányokra nézve kártalanítani hajlandó.

A biztosítékot, a törvény rendeletéből, megfelelő pénzösszegnek előzetes letétele képezi azon hatóságnál, mely a károk s megtérítendő összeg fölött határozni hivatva van.

E hatóság *az erdőrendészeti elsőfoku hatóság*, vagyis azon közig. bizottság, melynek törvényhatósága területén a szolgalommal terhelendő telek fekszik.

A biztosítéknak *elegendőnek* kell lennie; azaz ki kell terjednie mindenekelőtt a netán okozhatott károkra; a telek tulajdonosa részéről a gyakorlat folytán szükségessé váló költségekre, p. o. ha magán útjait e czélból kijavíttatnia kellene; és a használt magán útak és hidak jókarba-helyeztetésére szükséges kiadások megtérítésére.

A két fél érdekében álló lesz tehát a szállítás megkezdése előtt

* Műnyelven: „*Damni infecti cautio*“.

a szállítás által igénybe-veendő földvonal állapotának hiteles, mindkét félre egyenlőn bizonyító erővel biró fölvétele. *

A szállítást tényleg eszközlő egyéneknek, a fuvarosoknak igazolványnyal kell ellátva lenniök, azaz írásbeli bizonyítványnyal, melyet nekiek a szállítási üzlet tulajdonosa, a vállalkozó fog kézbesíteni, s melynek czélja, hogy ezek azzal bárki előtt a szállítás tárgyát kimutathassák; miért is azon igazolványnak a szállítmányt szabatosan meg kell jelölnie.

CLXXIX. §.

«Az átszállítás szüksége, iránya, tartama, módozatai és lehető legkevesebb károsítással való keresztűlvitele, valamint a biztosítási összeg iránt, a felek meghallgatása, s a körülmények megvizsgálása után, a közigazgatási bizottság határoz. A határozat ellen a kézbesítéstől számított 15 nap alatt a földmívelés-, ipar- és kereskedelmi ministerhez felfolyamodásnak van helye.

A földmívelés-, ipar- és kereskedelmi minister köteles a felfolyamodást 40 nap alatt elintézni; az esetben azonban, ha a ministerium részéről ezen idő alatt intézkedés nem tétetnék: a közigazgatási bizottság határozata végrehajtható.»

Itt már világosan ki van mondva, hogy melyik hatóság fog a szolgalom ügyében intézkedni, határozni.

A közig. bizottság. Ez fogja tisztába hozni az átszállítás szükségét; megszabni a szállítás irányát, vagyis a szállítási vonalat; meghatározni az időt, mely alatt a szállításnak történni, s melyen túl terjednie nem szabad; megállapitani a szállítás módozatait: vajjon szánon vagy szekéren, vagy csúsztatva stb. eszközöltessék-e és mikor a termékek tovamozdítása; gondoskodni, hogy a szállítás keresztűlvitele mikép lesz foganatosítható a legkisebb költséggel; végül meghatározni, mily nagy legyen a leendő biztosítéki összeg.

E részben a közig. bizottságnak szükséges lesz a körülményeket figyelmesen megvizsgálni vagy megvizsgáltatni s a feleket ez irányban tüzetesen kihallgatni.

Mind-ennek megtörténtével a közig. bizottság határoz.

Határozata ellen felfolyamodásnak van helye a földmívelés-, ipar- s kereskedelmi minister elé.

A határozat a feleknek írásban kézbesítendő.

* A fennebbiekből világos, hogy ennek is netáni költségei már a szállító rovására esnek.

A törvény ugyanis azt mondja, hogy felfolyamodásnak a kézbesítéstől (kihirdetésre tehát nincs szükség) számítandó tizenöt nap alatt van helye.

Ugyane szakasz második bekezdésében a ministernek kötelességéűl van téve, mikép a felfolyamodást negyven nap alatt elintézze.

Ha nem teszi, ha ez idő alatt a minister egyáltalában nem intézkedik: a közig. bizottság által hozott határozat jogerőre emelkedik s végre lesz hajtható; azaz a felek szoríthatók, hogy a hozott határozathoz alkalmazkodjanak.

CLXXX. §.

(Átszállítás befejeztének bejelentése.) «A szállítás befejezése a szállító által az alispánnak (törvényhatósági joggal felruházott városokban a polgármesternek) bejelentendő, ki a földbirtokost erről 8 nap alatt hivatalosan értesíti.

A szállító által fizetendő kártérítési összeg megállapítására az illető felek mindenekelőtt barátságos egyezségre utasíttatnak; ha ez a szállítás befejeztének, a tulajdonossal irásban történt közlése után, 15 nap alatt sikerűl vagy ez idő alatt az illetékes biróság előtt kártérítési kereset nem indíttatott, — a biztosíték a szállítónak visszaadatik; ha pedig a kártérítési kereset a fennebbi határidő alatt beadatott, akkor a biztosíték azon birósághoz, mely a kártérítési keresetre nézve illetékes, hivatalból letéteménykép átteendő.»

A szállítási szolgalmat igénybe-vevő a biztosítékot a végből adja, hogy abból foganatosíttassék az idegen mezei telek tulajdonosa iránt ennek kártérítési követelése.

A károk, költségek, kiadások stb. a szállítás megkezdése előtt teljes bizonyossággal s egész összegökben tudva még nincsenek.

Mindez számbelileg csak a szállítás befejeztével lesz alaposan kimutatható.

E czélra a törvény rendeli, hogy a szállítók a szállítás befejezését, megyékben az alispánnál, törvényhatósági joggal ellátott városokban a polgármesternél bejelentsék. *

Az alispánnak és polgármesternek kötelessége a szállítás befejeztéről a szállítás eltürésére szorított földbirtokost *nyolcz nap* alatt értesíteni.

Ez a végből kivántatik meg, hogy a földbirtokos a maga felszámításait megtegye.

* Annyi példányban a hány értesítendő fél van.

Minélfogva legczélszerűbb, ha az alispán vagy polgármester értesitésében a földbirtokost egyuttal utasítja is, hogy kisértse meg a szállító által megtérítendő összeg iránt a barátságos egyezségrelépést.

Hatósági közreműködés e részt egyáltalában nem kivántatik.

A barátságos egyezség e szerint hatóságon kivüli ugyan, de mindamellett, ha létrehozatott, a szállítás befejezéséről vett hatósági értesítés utáni *tizenötöd napra* be kell jelentetnie a végre, hogy ez esetben — a felekre az egyezség levén kötelező — a szállítónak a biztosíték visszaadassék.

Az egyezség nem sikerültével a megtérítésre igényt tartó birtokosnak azt kell az alispánnál, illetőleg polgármesternél igazolnia, hogy a tizenöt nap lefolyta előtt kártalanítási keresetét az illetékes (rendes polgári) biróságnál megindította.

Ez esetben a szállító által letett biztosíték további rendelkezés alá a kártérítési birósághoz tétetik által.

Ha e bejelentést tenni; valamint ha átlag véve a keresetet a kártalanításra az illető a törvényes tizenöt nap alatt beadni elmulasztja: * — a letett biztosíték tizenöt nap mulva a szállítónak visszaadandó.

A biztosíték időközi kezelése iránt a törvény nem intézkedik ugyan; de ép az imént mondottakhoz képest czélszerű lesz a közig. bizottságnak már a letételkor annak megőrzésével s a további törvényes intézkedéssel az alispánt, illetőleg polgármestert megbízni.

* Kártérítési igénye, kereseti joga azért továbbra is fennmarad.

MÁSODIK FEJEZET.

SZÁLLÍTÁS VIZEN.

CLXXXI. §.

(Általános határozatok a tutajozás- és usztatásra.) «A tutajozás a hajózható folyókon, valamint azon folyószakaszokon vagy patakokon, melyeken mesterséges vízépítmények létesítése nélkül, eddig is tényleg állandóan gyakorlatban van, a fennálló folyó, csatorna és tói hajózási rendszabályok megtartása mellett, mindenki által szabadon gyakorolható.

Azon nem hajózható folyókon, folyószakaszokon és patakokon pedig, melyeken annak előmozdítása érdekében, mesterséges építmények létesíttettek, csak hatósági engedély mellett gyakorolható.

A fa-usztatás a hajózható folyók azon szakaszain, melyek hajózásra tényleg használtatnak, általában nem gyakorolható; a nem hajózható folyókon, folyószakaszokon és patakokon pedig, csak az alább meghatározott feltételek alatt szerzett engedély mellett eszközölhető.»

A törvény itt átlag véve intézkedik — tutajozás- és fa-usztatásról.

Tutajozás alatt erdei termékeknek egymással összekötött kisebb-nagyobb terimějű szálfákon (talp, tutaj) való szállítása értendő, folyamok, folyók, csatornák, patakok vizein.

Usztatás pedig egyes fadaraboknak a vízre való bocsátása a végből, hogy a tovább folyó víz ereje mindaddig ragadja, míg azok a vízből bizonyos meghatározott helyen ki nem halásztatnak.

A törvény a tutajozást hajózható folyókon, valamint oly folyószakaszokon, vagy patakokon, melyeken a nélkül, hogy e végre mesterséges vízépítményeket létesíteni kellett volna, az eddig is tényleg gyakoroltatott, mindenkinek megengedi.

Tutajozásra tehát hajózható folyókon s a körülírt folyószakaszokon vagy patakokon mindenkinek joga van a nélkül, hogy e részben engedélyért bárkihez is fordulnia kellene, vagy tutajozás iránti jogosítvány megszerzésére lépéseket tenni tartoznék.

A törvény itt nem kíván többet, mint azt, hogy személy- és vagyonbiztonság szempontjából az illető folyókon, csatornák- vagy tavakon fennálló hajózási rendszabályok megtartassanak.

Szükséges, hogy először is minden tutaj a netán megszabott nagyságban és módon készített, a tutajozásra alkalmatos egyénekkel ellátva legyen, kik azt igazgatni, vezetni, s a fölött őrködni tudjanak, hogy, akár legyen az mozgásban, akár álljon valahol, általa a hajózás ne akadályoztassék; s hogy sem hajóknak, sem parti lépcsőknek, horgonyjegyeknek, vagy jelzőknek stb. kárt ne okozzon, de másrészt saját biztonsága is megoltalmaztassék; hogy egyik a másikat megelőzni csak oly helyütt előzhesse meg, hol a víznek erre elég szélessége van; hogy sűrű ködös időben és éjjel lámpák kifüggesztése által adassék alkalom a veszély kikerülésére; szóval szükséges, hogy mindazon vízrendszabály megtartassék, melyek az illető folyó- vagy csatornára nézve kötelező erővel bírnak.

Ellenben azon folyókon, melyek nem hajózhatók, továbbá azon folyószakaszokon és patakokon, melyeken tutajozni csak mesterséges építmények létesítése folytán lehetséges, a szállítás e neme, erre nézve kinyert engedély nélkül, nincsen megengedve.

A törvény követeli, hogy ily esetekben a tutajozásra engedély kéressék. Az ily-módu szállítás tehát oly helyeken csak hatósági engedély mellett gyakoroltathatik.

Hasonlókép intézkedik a törvény a fa-usztatás iránt is, mennyiben a vizen való szállítás e faját oly folyókon, melyek nem hajózhatók, általában véve, valamint egyes folyószakaszokon és patakokon is, csak előzetes engedély szerzése mellett teszi lehetővé.

Hajózható folyókon s folyószakaszokon, hol a hajózás tényleg gyakoroltatik, a fa-usztatást a törvény egyenesen tilalmazza.

CLXXXII. §.

(Engedélyező hatóság.) «A fa-usztatásra vagy tutajozásra és az e czélra szolgáló vízépítmények felállítására az engedélyt az illető törvényhatóság, vagy törvényhatóságok meghallgatása mellett, a közlekedési ministerrel egyetértőleg, a földmívelés-, ipar- és kereskedelmi minister adja meg.»

Mind a tutajozásra, mind a fausztatásra nem-hajózható folyókon s oly folyószakaszokon és patakokon, hol a tutajozás előmozdítása érdekében mesterséges építmények létesíttettek, a szállítás e

fajaira vonatkozó engedély megadására a földmívelés-, ipar- és kereskedelmi minister van jogosítva, ki e hatalmát a közmunka- s közlekedési ministerrel egyetértőleg, kell, hogy gyakorolja.

Engedély egyébiránt nemcsak a tutajozás- és fa-usztatásra, hanem a tutajozás czéljából netán létesítendő építmények keresztülvitelére is megkivántatik. Az engedély megadására jogosított hatóság itt is a földmívelés-, ipar- és kereskedelmi minister egyetértve a közmunka- s közlekedési ministerrel.

A földmívelés-, ipar- és kereskedelmi minister tartozik az engedély megadása előtt ez iránt az illető törvényhatóságot; vagy ha a szállítás, illetőleg építkezés több törvényhatóság területére volna kiterjesztendő, ezek valamennyiét meghallgatni.

CLXXXIII. §.

«A tutajozásra vagy fa-usztatásra az engedély csak annak adható meg, a ki az okozható károkra nézve elegendő biztosítékot képes nyújtani.»

Az engedély megadásának első kelléke s fő feltétele, hogy az, ki tutajozásra vagy fa-usztatásra engedélyért folyamodik, oly vagyoni helyzetben legyen, vagy oly összeköttetésekkel bírjon, melyeknél fogva rá nézve lehetségessé válik, hogy az okozandó károk iránt elegendő biztosítékot nyujthasson.

CLXXXIV. §.

«Olyan folyókon vagy patakokon, melyek mentén, árvédelmi czélokból szabályozási munkák hajtattak végre, vagy vannak folyamatban: az engedély csak azon esetben adható meg, ha az usztatás gyakorlása által az árvédelmi építkezések nem veszélyeztetnek.»

További kelléke s föltétele az engedély megnyerhetésének, hogy ily szállítás által az árvizek lehetősége ne szaporíttassék. Ez okból oly folyókon vagy patakokon, melyek mentén árvizek elleni oltalom czéljából szabályozási munkák hajtattak végre; vagy ily munkák vannak folyamatban, az engedély csak azon esetre adathatik meg, ha az usztatás gyakorlása által ezen építkezések nem veszélyeztetnek.

Hol tehát védtöltések vannak emelve, ott fa-usztatas csak úgy engedhető, ha azon árvédelmi töltések ennek gyakorlata folytán megkárosítások- és rongolásoknak ki nem tétetnek.

CLXXXV. §.

«Az engedély a vállalat és befektetendő tőke nagyságával arányban álló időtartamra, legfeljebb azonban 50 évig terjedhető időre adható.»

Ezen szakaszban meg van szabva azon legnagyobb időtartam, melyre a tutajozás- s a fa-usztatási engedély szólhat.

E legnagyobb időtartam ötven esztendő.

Ötven év lefolytával tehát a kapott engedély önként megszűnik s annak netáni további kiterjesztése végett az engedély újból való megnyerése iránti lépések útján mozogni fog kelleni.

Különben az engedély tartamának mennyiségét, az ötven éven belűl, szabályozni fogja az erdei termékek szállításának vállalata s az abba befektendő tőke nagysága úgy, hogy t. i. ha remélhető, miszerint a vállalati befektetési tőke p. o. 10—15. év mulva hasznaival együtt megtérülhet; vagy a vállalat (szénégetési) öt év alatt befejeztetik: akkor az engedély 10—15, illetőleg ötnél többre nem fog megadatni, hanem határozottan csak ezen időtartamra fog concedáltatni a minister által.

CLXXXVI. §.

(Engedély-okmány kellékei.) «Az engedélyben: *a)* megállapítandó azon famennyiség, melyet az engedélyes évenkint leszállítani jogosítva van;

b) világosan felsorolandók, megállapítandók azon vízépítmények, melyek a tutajozás vagy usztatás céljából, nemkülönben azok, melyek a partbirtokosok vagy a víz másnemű használatára jogosítottak érdekében létesítendők;

c) esetleg megállapítandó azon évi járulék, melyet az előtte már engedélyt nyert engedélyeseknek a 191. § *a)* pontja értelmében fizetni tartozik; és

d) meghatározandó azon határidő, a meddig tervszerinti berendezésük befejezendő.»

E szakasz megállapítja mindazon pontokat, melyekről a földmívelés-, ipar- s kereskedelmi minister által adandó engedély-okmánynak világosan kellend intézkednie.

Ide tartozik *először,* hogy abban kimondassék azon fa-mennyiség, melyet az engedélyes, azaz azon egyén, ki a maga számára az engedélyt kieszközli, évenként a vizen leszállítani jogosítva lesz.

Másodszor. Egyenként föl kell abban sorolni s szabatosan körül-

írni azon vízépítményeket mind, melyek a tutajozás, vagy usztatás czéljából létesítendők.

Sőt, mennyiben ily engedély mások megrövidítésére s kárára nem adathatik: meg lesznek állapitandók egyuttal azon építmények is mind, melyeket az engedélyesnek a partbirtokosok, vagy a víz másnemű használatára jogosítottak érdekében fel fog állítania kelleni.

A víz másnemű. használatára jogosítottak; mert lehet p. o. hogy a vízen malmok, hámrok stb. vannak, melyek érdekei megóvása végett szintén bizonyos építmények lesznek létesítendők. Minthogy ezeket is az engedélyes tartozik foganatosítani, az engedély-okmányban ezen kötelezettségek is felsorolandók.

Harmadszor. Határozottan azért, mert az engedély mások megrövidítésével nem adható, meg lesz állapitandó s az engedély-okmányban kiteendő *azon évi járulék* (pénzösszeg) is, melyet az engedélyes az előtte már jogosultságot nyertnek az az által netán tett befektetések részbeli megtérítése fejében fizetni tartozik.

Negyedszer. Meg kell az engedély-okmányban határozni azon időt is, mely alatt a teendő építmények tervszerinti berendezésének be kell fejeztetnie.

CLXXXVIII. §.

«A tutajozás vagy usztatás csak a berendezés teljes befejezése után kezdhető meg.

A szállítandó tutajfák és épületfák a szállító bélyegével megjelölendők.

A tüzifa csak kötetlen hasábokban szállítható.»

Itt szabja meg a törvény a tutajozás- vagy usztatásra nyert engedély tényleges gyakorolhatásának kezdőpontját.

A törvény szerint e pont *nem lehet más, mint azon idő,* melyben az engedély-okmányban megjelölt építmények s általában a tutajozás, vagy usztatás czéljából szükségessé vált berendezések teljesen befejezvék.

E szakaszban ezen kívül a törvény a szállítási jogosultakra vonatkozólag azon különös kötelezettséget szabja meg, hogy a szállítás alá vett tutaj-fákat, a melyekből a szállítási eszközül szolgáló tutajok (talpak) kisebb, nagyobb keretben összefüzetnek; nem különben az azokra rakott épületi fákat saját bélyegével ellátni tartozik.

Tűzi fát szállítani lehet tutajokon is, és ekkor annak eszközlése

kötött, azaz inkább felhalmozott *hasábokban* is történhetik; a fausztatásnál azonban ilyennek szállítása máskép, mint kötetlen hasábokban, a dolog természetéhez képest, nem is eszközölhető.

CLXXXVIII. §.

(Szállítási engedély oly vizekre, hol az usztatás vagy tutajozás gyakorlatban van.)

«Oly vizen, melyen fa-usztatás vagy tutajozás gyakoroltatik, vagy a melyen erre engedély már adatott ki, újabb engedély csak a jelenlegi jogélvezők, illetőleg engedményesek meghallgatása után adható; még pedig:

1. a mennyiben kitünik, hogy az illető víz az eddigi jogélvezők számára szállítani engedélyezett famennyiségen felűl, még több fa leszállítására is alkalmas: ezen többlet erejéig, történt legyen a kérelmezés akár a fa-usztatás berendezésére kiszabott határidőn belűl, akár az usztatási jog tettleges gyakorlatba-vétele után;

2. az esetben, ha az illető víz csak a tényleges jogélvezők számára adott engedélyben foglalt famennyiséget képes leszállítani, de bebizonyíttatik, hogy az engedmény birtokosai, a berendezés befejezésétől számított öt éven át, egyszer sem szállították az engedélyben foglalt összes fatömeget: akkor azon tömeg leszállítására adható újabb engedély, mely az illető engedményesek által valamely évben szállított legnagyobb famennyiség és az engedélyezett összeg közti különbözetnél nem nagyobb; végül,

3. ha valamely víz a tényleges jogélvezők számára szállítani engedélyezett tömegnél több fa-anyag leszállítására alkalmas, az illetők azonban a berendezés befejezésétől számított öt év alatt, az engedélyezett tömeget egyszer sem szállították le: ez esetben szállítási engedély adható azon tömegre, mely a szállításra engedélyezett és a tettleg leszállított tömeg közötti különbözetből, valamint az engedélyezett tömeg határán felűl elszállítható menynyiségből áll.

Ily esetben a jogosítottak mindenikének usztatási idő szabatik, mely alatt az usztatást, kártérítés terhe alatt, befejezni tartozik.»

Ezen szakaszban a viszony van közelebbről megállapítva, mely engedélyt előbb nyert szállítók s későbbi engedélyesek között a tutajozás s usztatás tartama alatt fenn fog állani.

Azokra nézve ki van mindenekelőtt mondva, hogy későbbi engedélyezés előtt véleményök szintén meghallgattassék; észrevételeik és netáni igényeik a minister elé juttassanak.

Oly vizen tehát, hol fausztatás, vagy tutajozás gyakoroltatik; vagy a melyen arra engedély már adatott: újabb engedély csak a jelenlegi jogélvezők meghallgatása után adható.

A törvény szerint kik az engedményesek?

A későbbi engedélyesek ellenében mindenesetre a tényleges jogélvezők; mindenekelőtt ezek tehetnek a szállítandó fa-mennyiség szempontjából kifogást újabb engedélyezés ellen s a hatóság nagyobb fa-mennyiség leszállítására a később folyamodóknak engedélyt nem adhat, mint a mennyire nézve ezek kimutatják, hogy a víz az eddigi jogélvezők számára szállíttatni engedélyezett fa-mennyiségen túl még szállítani képes.

Az közönyös a kérvényezés mikor történik, vajjon (jövőre nézve) akkor-e, midőn az usztatási folyamat tényleg már megkezdetett, vagy még megkezdése előtt, a fa-usztatás berendezésére szabott határidőn belül.

Továbbá ha ily többlet, melynek leszállítására a víz képesnek állítattik, kimutatható nem volna; azaz kitünnék, hogy a tényleges jogélvezők részére szállíttatni engedélyezett fa-mennyiség a maximum, mit a víz elbír: akkor az új kérvényezők jogosultságot csak úgy nyerhetnek, ha bebizonyítják, hogy a tényleges jogélvezők a berendezés befejeztétől számítva öt éven át egyszer sem szállították az engedélyökben foglalt összes fatömeget s ez esetben az újabbi kérvényezőknek az engedély csakis azon különbözet szállítására adható, mely a tényleges jogélvezők által valamely évben szállított legnagyobb s azon famennyiség közt fennforog, melyet nekik szállítani jogukban állna.

P. o. ha szállítani 400 ürköb méter tűzi fa volna engedélyezve évenként, az illetők abból azonban azon évben melyben legtöbbet szállítottak többet mint 250 métert szállítani képesek nem voltak: akkor az új kérvényezőknek többnek szállítására mint mennyit a 400—250 = 150 méter közti különbözet tesz ki, engedély nem adható.

Ha a víz, melyre vonatkozólag újabb engedély kéretik, képes azon fa-mennyiségnél, melyre az engedély szól, nagyobb fatömeget is leszállítani, azok mindazonáltal, kik már engedélylyel bírnak, a nekik engedélyezett fa-mennyiséget egyszer sem szállították a berendezés befejeztétől számított öt év alatt: akkor a későbbi engedély magában foglalhatja azon különbözetet, melyet imént kimutattunk; azon felül pedig még azon tömeget is, melynek leszállítására a víz képesnek igazoltatik.

Az utóbbi pontnak a törvény szövegezése folytán értelme az is lehetne: mintha a berendezéstől számított öt év alatt usztatott famennyiség mint kivonandó s az engedélyezett fatömeg öt évi összege

mint kisebbítendő közti egész különbözet volna 5 évi tartamra osztva szemelőtt tartandó. Ez esetben — ha p. o. évenként leszállítható 400 méterre volna engedély, de abból évről évre csak 300 szállíttatnék, s öt évet véve le kellett volna szállítani 2000 métert (400×5=2000), tényleg azonban csak 1500 métert szállítottak: az újaknak engedély további öt-öt évre 500 méterre s még azon felül évenként oly fatömeg szállítására volna adható, melyet a víz ereje megbírna. S ha a víz ennek leszállítására, sőt többre is képes: ez értelmezéssel is a fennebbivel ugyanazon egy eredményre jutunk.

Ha újabb engedélyezés által ilyetén kép több jogosított között szállítási viszony állapítattik meg: minden jogosítottnak, a már tényleges jogélvezőket, vagy az engedményeket sem véve ki, usztatási határidő szabatik, mely alatt az usztatást befejezni tartoznak, mit ha nem tennének a többire nézve, kiknek usztatási határidejök ez által korlátozást szenvedhetne, kártérítési szolgáltatásra kötelezve lesznek.

CLXXXIX. §.

(Szállítási engedély oly vizekre, hol az usztatás vagy tutajozás kizárólagos joggal gyakoroltatik.) «Ha a jogtulajdonos időhöz nem kötött kizárólagos jogot képes kimutatni: másnak újabb engedély, a jelen törvény kihirdetése után számított 50 év alatt, csak a kizárólagos jogtulajdonos beleegyezésével adható.

A kizárólagos usztatási vagy tutajozási joggal birók azonban kötelesek a szállítás tekintetében, az illető usza-vízre utalt erdőbirtokosoknak, — a mennyiben azokkal a fa-usztatás teljesítésére nézve megegyezni nem tudnának s a mennyiben saját fájuk leszállítása ez által nem akadályoztatnék: az usztatást vagy tutajozást megengedni, vagy azoknak a szállításra előkészített fakészleteit, a helyi árak mellett megvenni, vagy a költségek megtérítése mellett leusztatni.

Ha az illető usza-vízre utalt valamennyi erdőbirtokos fája nem lenne leszállítható, akkor az elsőség azt illeti, kinek fája a kizárólagos usztatási vagy tutajozási jog birtokosának leszállítandó fakészletéhez legközelebb esik.»

A törvény ebben azon különös esetet veszi intézkedése alá, hol a jogtulajdonos időhöz nem kötött kizárólagos jogot képes kimutatni, azaz igazolni, bizonyítani tudja, hogy a fa-usztatás jogosultsága minden mások kizárásával egyesegyedül őt magát illeti.

Ha ily kizárólagosság igazolva van: újabb engedély a jelen törvény kihirdetésétől (1879. junius 14.) számítandó ötven év alatt csak a kizárólagos jogtulajdonos beleegyezésével adható.

Azon esetre mégis, ha ily kizárólagos tulajdonosok újabb enge-

délyadásába beleegyezni nem akarnának; vagy a fausztatás teljesítésére nézve az újabb kérvényezőkkel önként megegyezni nem tudnának: a törvény őket arra kötelezi, hogy azon erdőbirtokosoknak, a kik szállítás tekintetében szintén azon *usza-vízre*, usztatásra szolgáló folyószakaszra, vagy patakra vannak utalva, vagy megengedjék a tutajozást vagy az usztatást *mennyiben saját fájok elszállítása ez által nem akadályoztatnék*; * vagy azoknak elszállításra előkészített fakészletét megvegyék, vagy maguk leszállítsák; ez utóbbi esetben az usztatási költségek megtérítése mellett.

A fakészlet megvételét tekintve alapul a helyi vétel-árak szolgálnak; vagyis azon összegek, melyekért ott helyben bizonyos fa-mennyiség kapható.

Ha többen vannak oly erdőbirtokosok, kik ugyanazon usza-vízre utalvák s valamennyiök fája a kizárólagossággal ellátott usza-vízen leszállítható nem volna: akkor az elsőség úgy a megengedés, mint a vétel, vagy a költségek megtérítése fejében való leszállítás tekintetéből azon erdőbirtokost illeti, kinek *fája* a kizárólagos usztatás- vagy tutajozási jog tulajdonosának leszállítandó fakészletéhez legközelebb esik.**

CXC. §.

(Többeknek együttesen adott usztatási engedély.) «Ha ugyanazon vizen többeknek adatik usztatási engedély: mindenik engedélyesnek usztatási idő szabandó meg, mely alatt az usztatást kártérítés terhe alatt befejezni tartozik.

Az egyes engedélyeseknek megszabandó usztatási idő megállapításánál az elsőség a korábbi jogélvezőket illeti; a többi szállítani óhajtókra nézve a kellőleg felszerelt folyamodvány benyújtásának ideje, az ugyanazon időben beadott folyamodványoknál, a szállítandó fa nagyobb becsértéke ád elsőséget.»

E szakasz megújítja azon intézkedést, melyet a 188. szakasz végső pontjában már láttunk.

Rendeli ugyanis, hogy, ha ugyanazon vízre többeknek adatik usztatási engedély: mindenkinek usztatási idő szabandó, mely alatt az usztatást befejezni tartoznak; ellenesetben kártérítésre szoríthatók.

* Ennek igazolára az új kérvényezőket terheli.

** Arra kell tehát törekedni, hogy az illető saját fakészletét a jogosult szállítási telepéhez legközelebb juttathassa.

Az elsőség ily esetben is, mindenekelőtt azokat illeti, kik már korábban jogélvezők voltak.

Ha ilyenek nincsenek: akkor az elsőséget a kellőleg fölszerelt folyamodvány benyújtásának időpontja adja meg.

E részből tehát a folyamodványok kellő felszerelésére mindenkor tekintettel kell lennünk, mert különben megeshetik, hogy ámbátor valaki korábban adta legyen be kérvényét, ha az kellő felszereltetés hiából kiegészítés végett visszaadatik, más valaki, ki később nyújtott be, de kellően ellátott kérvényt, minket megelőz s az usztatási határidő szempontjából az elsőséget a maga számára fogja megnyerni.

Ha a folyamodványok mind ugyanazon egy időben (egy nap*) adattak be, az elsőség azon kérvényezőt illeti, ki nagyobb famennyiség usztatására kéri az engedélyt.

CXCI. §.

(Szállítók kötelezettségei egymás irányában.) «Az, ki oly vizen nyer szállítási engedélyt, melyen az usztatás vagy tutajozás már gyakorlatban van, tartozik:

a) az addigi jogélvezőknek, a vállalat berendezésére tett költségek megtérítése fejében, a szállítandó famennyiség és használati idő arányában, az engedélyben megállapitandó évi járulékot fizetni; úgyszintén a fenntartási költségeket, valamint az esetleges kártérítéseket is, az engedélyben megállapitandó részben viselni;

b) a szállítás czéljából általa netán újabban létesített folyó- vagy patak-szabályzások, vagy más a szállításra szolgáló építmények használatát, a raktári helyiségek és mesterséges kikötők kivételével, a szállításra korábbi jogosultaknak ingyen, — a későbbi engedményeseknek pedig ezen § *a)* pontja szerint megengedni. Az általa létesített építmények költségeinek, a szállításra korábbi jogosultak által leendő megtérítésére, igényt nem tarthat.»

Még e szakasz is a több rendbeli jogosultak között fennálló viszonyzattal foglalkozik.

Ha valaki oly vízre nyert szállítási engedélyt, melyen mások már tutajoznak: úgy az új engedélyes az eddigi jogélvezőknek *először* a szállítandó famennyiség és használati idő arányához képest tartozik az előbbi jogélvezők által a berendezésre tett költségek megtérítése fejében bizonyos járulékot (megszabott pénzösszeget) fizetni,

** Lehetne még a beadványi számok sorrendére is reflectálni, — de ily minutiákig menni nem tanácsos.

melynek mindenkor az engedély-okmányban kell megállapíttatnia; *másodszor* a fenntartási kiadásokhoz is hozzá kell járulnia; *harmadszor* az esetleges kártérítéseket is részben viselnie kell, mire nézve a hányad ugyancsak az engedély-okmányban leszen meghatározandó; *negyedszer* tartozik a szállítás végett általa netán létesitett folyó- vagy patak-szabályozások, vagy más a szállítás könnyebbítésére szolgáló építmények használatát a szállításra korábban jogosultaknak *ingyen*, az utóbbi (utána következő) engedélyeseknek ellenben ugyanazon igények mellett megengedni, a melylyel a korábbi jogosultak ellene bírnak.

Azon raktári helyiségek és mesterséges kikötők mindazonáltal, melyeket valamely engedélyes szállított erdőtermékei elhelyezésére, megőrzésére, valamint a tutajok megállapodására, a kirakodásra nézve készíttetett, ezen utóbbi szolgalom alá nem tartoznak, (az előbbi jogélvezők azok ingyen való használatát igénybe nem vehetik).

Megjegyzendő, hogy azon használatért, melyet az újabbi engedélyes a korábban már jogosultságot szerzett egyedeknek, általa létesített folyó- vagy patak-szabályozásokra vagy a szállítás előmozdítására való építményekre nézve megengedni tartozik, még fenntartási költségek megtérítése czímén sem tarthat igényt valami viszonszolgáltatásra.

CXCII. §.

(Engedélyért folyamodás s annak kellékei.) «A tutajozásra vagy fa-usztatásra szükséges engedély iránti folyamodás, a földmívelés-, ipar- és kereskedelmi ministeriumnál nyújtandó be.

Folyamodó köteles a szállítandó famennyiséget és annak választékát (sortiment) kimutatni és kérvényéhez a folyó vagy patak azon szakaszának tervrajzát mellékelni, melyen a tutajozás vagy usztatás érdekében vizműveket létesiteni kíván.

Ezen tervrajzban úgy a már létező vízépítmények, különösen malomgátak, minden csatornák, véd- és szabályozási művek, valamint az usztatás vagy tutajozás czéljaira felállítani szándékolt vízépítmények, nemkülönben a folyó vagy patak medrét vagy vízjárását módosító munkálatok világosan feltüntetendők.

Köteles végre folyamodó tüzetesen kimutatni azt, miként szándékozik a tutajozás vagy fa-usztatás érdekeit a folyón vagy patakon létező malmok vagy más iparüzletek, vagy az öntözési telepnek a víz használata iránt korábbi szerzett jogaival összeegyeztetni.»

E szakaszban a törvény a tutajozás- vagy fa-usztatási engedélyért való kérvénynek egyenesen a ministeriumnál leendő benyujtását rendeli el.

Időnyerés volna, miután a hatóságok úgyis meghallgatandók, ha a benyujtás ezek (p. o. a kérvényező lakhelye szerint illetékes törvényhatóság) útján történnék* s ezek köteleztetnének az adandó engedély iránt azonnal nyilatkozni, sőt az érdekelt feleket is azonnal meghallgatni, s a folyamodványt így felszerelve küldeni fel a földmívelés-, ipar- s keresk. ministerhez, hogy ez azután az érdekelt többi hatóságok stb. meghallgatása iránt intézkedjék.

A törvény egyuttal megállapítja azon kellékeket, melyekkel a kérvénynek ellátva kell lennie.

Kötelezi a folyamodót arra, hogy folyamodványában kimutassa a szállítandó famennyiséget és annak választékát, t. i. minő fanemet: tűzifát, épületfát, deszkákat, leczeket, zsindelyt stb. szándékozik-e szállítani akarni.

Továbbá köteles a kérvényező folyamodványához a folyó vagy patak azon szakaszának tervrajzát mellékelni, melyen a tutajozás vagy usztatás érdekében vízi műveket létesíteni kíván.

A tervrajz tekintetéből is meg van szabva, hogy mit kell foglalnia magában.

Föl kell tüntetni benne a már létező vízi építményeket, kiváltkép a meglevő malomgátakat, csatornákat, véd- és szabályozási műveket; valamint azon vízi építményeket is, melyeket a kérvényező az usztatás vagy tutajozás czéljai előmozdítása végett felállíttatni szándékszik; nemkülönben azon munkálatokat is, melyek a folyó vagy patak medrét vagy folyását módosítani volnának hivatva.

Köteles a folyamodó tüzetesen kimutatni azt is, miképen gondolja a saját érdekeit a tutajozás- vagy fausztatásra nézve összeegyeztethetni azon jogokkal, melyek az usza-víz irányában mások részéről már megszereztettek.

Így nevezetesen, ha a folyón vagy patakon malmok vagy más iparüzletek, vasgyárak, hámorok, zuzdák stb. léteznek vagy öntözési telepek vannak, melyek a víznek rétek, szántóföldek, kertek öntözésére való használatát szintén már megszerezték: kiemelendő a folyamodványban, hogy a tutajozás, usztatás érdekét e jogokkal miképp véljük összeegyeztethetni.

* A körülmény, hogy néha a kérvények beadásának ideje dönt az elsőségre nézve, akadály nem lehetne, mert az idő igy is ellenőrizhető.

CXCIII. §.

«A földmívelés-, ipar- és kereskedelmi minister e folyamodványt mellékleteivel együtt véleményezés végett leküldi az érdekelt törvényhatóságnak vagy esetleg törvényhatóságoknak.»

Minthogy a minister a tutajozás vagy fausztatás iránti engedély megadása előtt az illető törvényhatóságot vagy törvényhatóságokat is meghallgatni tartozik, s minthogy a törvény az ily engedélyért való kérvények beadását egyenesen a ministeriumnál magánál rendeli eszközlendőnek: e szakasz tekintettel arra kimondja, hogy mit tevő legyen a földmívelés-, ipar- s keresk. minister a nála benyújtott kérvénynyel.

Tartozik a folyamodványt mellékleteivel együtt véleményezés végett leküldeni az érdekelt törvényhatóság- vagy törvényhatóságoknak.

CXCIV. és CXCV. §.

«Ha olyan vizen való tutajozásra vagy usztatásra kéretik az engedély, melyen a tutajozás vagy fa-usztatás a folyamodvány beadását megelőző legalább öt egymásután következő éven át nem gyakoroltatott, vagy ha a tutajozás vagy usztatás volt ugyan a gyakorlatban, de az engedélyért folyamodó az usztatás czéljából az illető folyón, vagy patakon új vízépítményeket szándékozik létesíteni, az érdekelt és jelesen a folyó vagy patakon létező malom vagy más iparüzletek és az öntözési telepek tulajdonosai, a törvényhatóság alispánja vagy hasonló állásu tisztviselője által, a folyamodványnak a törvényhatósághoz leérkezése után 8 nap alatt, kézbesítés útján értesítendők.

A tervek a kihirdetési napon túl, közszemlére 30 napig kitéve maradnak.

Minden a tervezetre vonatkozó nyilatkozatok és észrevételek az illetékes hatósághoz ezen idő alatt nyújtandók be.

Később beadatott észrevételek tekintetbe nem vétetnek.»

(195. §.) «Ha oly vizen való tutajozásra vagy usztatásra kéretik az engedély, melyen tutajozás vagy usztatás már gyakoroltatik, vagy a melyen erre engedély már adatott és újabb vízépítményeket a folyamodó létesíteni nem szándékozik, azok, kik a tutajozást vagy usztatást tényleg gyakorolják, vagy erre engedélyt nyertek, a törvényhatóság alispánja vagy hasonállásu tisztviselője által, a folyamodványnak a törvényhatózághoz leérkezése után, 8 nap alatt kézbesítés útján értesítendők.

A tervek az értesítés napján túl 30 napig általuk megtekinthetők.

Minden, a tervezetre vonatkozó nyilatkozatok vagy észrevételek ezen idő alatt nyújtandók be.

Később beadott észrevételek tekintetbe nem vétetnek.

A 30 nap eltelte után az összes iratok és tervek az érdekel-

tek részéről beérkezett nyilatkozatokkal együtt, legfeljebb további 15 nap alatt a földmivelés-, ipar- és kereskedelmi ministerhez felterjesztendők, ki az engedély tárgyában, a 182. § szerint végérvényesen határoz.»

A törvény e két szakaszban azon teendőket sorolja föl és határozza meg, melyeket a törvényhatóság, illetőleg törvényhatóságok a tutajozás vagy fa-usztatás engedélyezéséért való kérvénynek a földmívelés-, ipar- s kereskedelmi ministeriumtól hozzájok történt érkezése után teljesíteni tartoznak.

Az érdekelt törvényhatóságok e teendői tekintetéből különbséget kell tennünk mindenekelőtt a két eset között: vajjon oly vízen való tutajozásra vagy usztatásra kéretik-e engedély, melyen fa-usztatás már gyakoroltatik; vagy melyen még ilynemű szállítás foganatosítva nincsen.

Továbbá különbség teendő még: vajjon, ha oly vízre kéretik engedély, melyen a tutajozás vagy usztatás gyakoroltatik, vagy melyre ily engedély már adatott: szándékszik-e vagy nem a folyamodó az illető folyón vagy patakon az usztatás czéljából új vízi műveket létesíttetni.

Ha oly vízre való tutajozásra vagy usztatásra kér valaki engedélyt, melyen a szállítás e módjai a kérvény beadását megelőző *legalább* öt egymásután következő éven át nem gyakoroltattak; vagy ha a tutajozás vagy usztatás volt ugyan gyakorlatban, de az engedélyért folyamodó az usztatás czéljából szándékozik az illető folyón vagy patakon új vízi építményeket létrehozni: ekkor a törvényhatóság alispánja vagy más hasonló állásu tisztviselője, törvényhatósági joggal felruházott városokban a polgármester,* a földmívelés-, ipar- s kereskedelmi ministertől érkezett folyamodványra nézve a folyó vagy patak mentében levő községek elöljáróit, valamint a folyón vagy patakon létező malom- s más iparüzletek s öntözési telepek tulajdonosait a kérvény beérkezéséről s tartalmáról kézbesítés útján értesíti.

Az értesítvényben mindenesetre kiteendő, hogy a létesítendő vízművek tervezete bizonyos (a helyet közelebbről meg kell határozni) helyen a kézbesítéstől számítandó harmincz napon belül köz-

* Budapest itt egészen kérdésen kívül áll, mert ott oly víz, melyre ily concessióra szükség volna, nincsen.

szemlére ki van téve a végből, hogy az érdekeltek közül kiki megtekinthesse s az adandó engedély elleni netáni nyilatkozatait, vagy egyéb észrevételeit ugyancsak az érintett idő alatt beadhassa.

Annak kitétele nem elkerülhetetlenül szükséges ugyan, mert hisz ez tulajdonkép törvénybeli intézkedés, a törvényt pedig kinekkinek tudnia kell: czélszerűség szempontjából mindazonáltal mindenesetre előnyös leszen.

Ez értesítést az alispánnak vagy polgármesternek nyolcz nap alatt kell a folyamodvány beérkezte után kiállíttatnia.

Jól megjegyzendő, hogy a törvény az esetre, ha a folyó- vagy patak mentén létező községek, malom- és más iparüzletek s öntözési telepek tulajdonosai a kézbesítéstől számított harmincz napot elmulasztják nyilatkozataik vagy észrevételeik benyújtására felhasználni, erre vonatkozó joguk elévülését rendeli, mert világosan kimondja, hogy a netán a tervek közszemlére lett kitétele után harmincz nap mulva beadott észrevételek tekintetbe nem vétetnek.

Az alispán, polgármester részéről ezen eljárás követendő mindenha, akkor is, ha oly vízen való tutajozásra vagy usztatásra kér valaki engedélyt, melyen tutajozás vagy usztatás már gyakoroltatik, vagy melyen erre engedély már adatott, a folyamodó azonban újabb vízépítményeket létesíteni nem szándékozik.

Az eltérés csak abban áll, hogy itt sem a folyó vagy patak mentében létező községeket, sem a malom- s egyéb iparüzletek vagy öntözési telepek tulajdonosait nem, — hanem egyesegyedül csak azon jogosultakat kell a leérkezett kérvényről értesíteni, kik a tutajozást vagy usztatást tényleg már gyakorolják vagy arra engedélyt nyertek.

Mindkét esetben egyébiránt, mihelyt a netán az érdekeltek által teendő nyilatkozatok s észrevételek benyújtására rendelt határidő lejárt; a kitüzött harmincz nap eltelt, tartozik a törvényhatóság az összes iratokat, a terveket, az észrevételeket a földmíveles-, ipar- s kereskedelmi ministerhez fölterjeszteni.

A fölterjesztésre a törvény a törvényhatóság részére legfeljebb tizenöt napot enged (a harmincz nap leteltétől számítva).

Az így fölterjesztett ügyben a földmívelés- ipar- s kereskedelmi minister a közmunka- s közlekedési ministerrel egyetértőleg határoz.

CXCVI. §.

(Szállítási jog megszűnése.) «A fa-usztatás vagy tutajozás joga megszűnik:

a) ha az idő, melyre az engedélyeztetett, lejárt;

b) ha a jogosított a vállalat berendezését az arra megszabott idő alatt elmulasztotta.»

A jelen szakasz azon módokról szól, melyek által a fa-usztatási, vagy a tutajozási jog megszűnik.

Ide tartozik mindenekelőtt azon időnek, melyre a jog engedélyeztetett lejárta; másodszor a mulasztás, melyet az engedélyt nyert elkövet az által, hogy a vállalat berendezését az arra az engedély-okmányban megszabott idő alatt nem teljesíti, végre nem hajtja.

Ezen esetekben, valamint a jogról való lemondás, a jog abbanhagyása, esetén is, bár erről a törvény nem szól, a jog általában véve elenyészik.

Hasonlóképen megszűnik, ha a tutajozás vagy fausztatás megkezdésétől számítva három év alatt az engedélyesnek újabb biztosítási építmények létesítésére rendelet adatván, ő ennek eleget nem teszen. (199. §.)

Vannak esetek, hol a jog csak a jogosultra nézve szűnik meg pl. a jogosult halálával, midőn a jog maga az addig jogosult örököseire száll át.

CXCVII. §.

«Az esetben„ ha a szállítási jog a jelen törvény kihirdetése előtt bármi czím alatt 50 évnél hosszabb vagy határozatlan időre szereztetett meg, a szállítási jog, a jelen törvény kihirdetésétől számított 50 év után megszűnik, még az esetben is, ha a jog annak idejében kizárólagosan szereztetett volna meg; ezen utóbbi esetben azonban, a volt kizárólagos jogtulajdonos az újabbi engedély megnyerésére elöjoggal bír.»

Tudjuk már, hogy a tutajozásra vagy fa-usztatásra adott engedély ötven évnél hosszabb időre nem terjed.

A törvény ez intézkedése a jelen szakaszban újabban is megerősíttetik.

Kimondatik itt, hogy ötven év alatt a szállítási jog még akkor is elenyészik, ha az a jelen törvény kihirdetése előtt (1879. junius 14-e) bármi czím alatt ötven évnél hosszabb vagy teljesen határozatlan időre szereztetett volna is meg s ha a megszerzés a jogosult-

ágnak netáni kizárólagosságát is megadja és biztosítja vala a szerző észére.

Kárpotlásul az ilyen esetben annyit a törvény mindazáltal még- s enged, hogy a volt kizárolagos jogtulajdonosnak az újabb (a to- ábbi) engedély megnyerésére elője ga legyen, melynél fogva ha az tven év leteltével (1879. jan. 14. számítva) az engedély többeknek datnék is meg, a szállítási elsőség mindig őt illeti és lennének bár lyanok is, kik kellően fölszerelt kérvényeiket netán korábban adják ala be, vagy ha vele egyidejűleg, de a szállítandó fa netán nagyobb ennyiségére kérné is valaki az engedélyt, a szállítási elsőséget égis a jogot határozatlan időre megnyert s kizárólagossággal fel- uházott volt jogosultnak részére fenntartandónak kell okvetlenül, p ez előjog értelmében, nyilvánítanunk, természetesen ha azért ő is olyamodik.

CXCVIII. §.

(Kisajátítási jog a vizen való szállítás érdekében.) «A ki- sajátítási jog a jelen törvény értelmében engedélyezendő tutajozás és fa-usztatás czéljából szükséges folyó- vagy patak-szabályozások, agy másnemű vízépítmények végrehajtására, vagy az usztatott és utajozott fának a gereblyéknél való kifogására és elhelyezésére szükséges területek megszerzésére, az 1868. évi LV. törvényczikk értelmében, az engedélyesnek megadatik.»

A kisajátítási jogról már fennebb szóltunk; ott, hol a törvény a beerdősítés által igényelt idegen területnek a beerdősítési társulat részéről való megszerezhetése iránt intézkedik.

Ezen jog itt a tutajozás- és fa-usztatásra engedélyt nyert sze- mélyeknek is ugyancsak az 1868. évi LV. törv. czikk értelmében szintén megadatik a nélkül, hogy az erre való engedélyért még kü- lön is folyamodni kellene oly területekre nézve, melyeket a szállítás gyakorlatára szükséges vízépítmények foganatosítása igényel; ily területek pl.: a folyó vagy patak szabályozására, vagy az usztatott és tutajozott fáknak a gereblyéknél való felfogására, felfogó csator- nák készítésére stb. szükséges földek.

CXCIX. §.

(Szállítók kötelezettségei partvédelmi tekintetben.) «A fa- usztatást vagy tutajozást gyakorlók tartoznak azon partrészeket, épületeket, víz- és útépítményeket, melyek a tutajozás vagy fa-

usztatás által veszélyeztetnek, saját költségükön védművekkel biztosítani.

A mennyiben az engedélyben felsorolt ilynemű vízépítmények azon czélra, hogy a veszélyeztetett partrészeket, épületeket, víz- és útépítményeket, a tutajozás vagy fa-usztatás által való károsítástól megóvják, a gyakorlatban elégteleneknek bizonyulnának, a földmívelés-, ipar- és kereskedelmi minister, a közmunka és közlekedési ministerrel egyetértőleg, a tutajozás vagy fa-usztatás megkezdésétől számítandó három évig újabb biztosítási építkezések létesítését vagy a meglevők átalakítását az engedély különben megszüntetésének terhe alatt elrendelheti.

A tutajozási vagy usztatási engedély megadása után, mások által saját czéljaikra felállított épületeket és vízépítményeket a tutajozás vagy fa-usztatás általi megkárosítás ellen tulajdonosaik, nem pedig az usztatást gyakorlók tartoznak megvédeni.»

A jelen szakasz még azon megterheltetést szabja meg, melylyel a tutajozás- vagy fa-usztatási engedély az előbb már felsorolt kötelezettségeken túl jár.

Az engedélyes ugyanis nemcsak berendezni tartozik vállalatát; nemcsak összeegyeztetni köteles érdekeit más jogélvezők s a folyó vagy patak mentében levő vízművek s iparvállalatok tulajdonosai igényeivel stb., hanem mindezen felül az engedélyesek, ha többen vannak valamennyien közösen, tartoznak még azon partrészeket, épületeket, víz- és útépítményeket, melyeket a tutajozás vagy fa-usztatás netán veszélyeztet, saját költségükön *védművekkel,* vagyis oly készülékekkel* ellátni, melyek a nevezett vagyonalkatrészeket a szállítás fenyegető károsítása ellen megoltalmazni képesek.

Tudjuk, mikép ezek tervileg egytől egyiglen mind kimutatandók s az engedély-okmányban felsorolandók.

Mennyiben mégis későbbi tapasztalás igazolná, hogy az engedélyezés alkalmával megszabott ilynemű vízépítmények nem elegendők; a nevezett dolgokat a tutajozás vagy fa-usztatás által előidézett károsításoktól meg nem óvják: a földmívelés-, ipar- s kereskedelmi ministernek hatalmában áll, a közmunka s közl. ministerrel egyetértőleg, elrendelni, hogy a szükségeseknek bizonyult védelmi építményeket az engedélyesek foganatosítsák.

E kényszer mindazáltal az engedélyesek ellenében *csak három évig* alkalmazható, számítva azt a tutajózás vagy fa-usztatás tényleges megkezdésétől.

Három év elmultával az engedélyeseket ilyesmire többé szo-

* Töltések, sarkantyúk s egyéb part-erődítések stb.

ítani nem lehet; vagyis három éven túl már az oltalmazandó dolgok tulajdonosai saját költségükön kénytelenek a netán szükséges védművek létetesítését eszközöltetni.

Különben maga az engedélyesek ellen három éven belül alkalmazható kényszer nem egyenes kényszer, hanem csak közvetett; mi úgy értendő, hogy az engedély abbanhagyása árán az elrendelt meghagyás teljesítésétől az engedélyesek szabadulnak.

A törvény is mondja, hogy a meghagyás teljesítése esetére az engedélyezett jogosultság megszűnik.

Hogy három év lefolytával a védendő dolgok tulajdonosai maguk tartoznak vagyonuk oltalma iránt intézkedni, ezen szabály kapcsolatos a törvényben világosan kifejezett azon elvvel is, mely szerint azon épületeket és vízépítményeket, melyeket a tutajozás- vagy fa-usztatási engedély megnyerése után mások saját czéljaikra állítanak fel, tulajdonosaik tartoznak, nem pedig a szállítást gyakorlók, megvédelmezni — a tutajozás vagy fa-usztatás által netán felmerülhető megkárositások ellen; azaz a törvényes három év mulva minden idegen vagyonalkatrész e kategoriába tartozand.

CC. §.

(Másnemű vállalkozók kötelezettségei, a vizen való szállítás érdekeivel szemben.) «A zsilip-, gát- és malomtulajdonosok, vízépítményeiknek a tutajozók vagy usztatók költségén és a hatóság által megengedett módon leendő olynemű átalakítását, hogy ez által a tutajozás vagy usztatás lehetővé tétessék, nem gátolhatják.

Ha a tutajozás vagy usztatás másként eszközölhető nem lenne, kötelesek beleegyezni abba, hogy üzletük bizonyos, az usztatási engedélyben előre meghatározott vagy a szükség szerint a hatóság által később megállapitandó időszakban és tartam alatt szűneteljen; mely szűnetelésért a tutajozást vagy usztatást gyakorlók a hatóság által megállapitandó kártérítést a szűnetelés beállta előtt előre megfizetni kötelesek.»

Ezen szakasz azon intézkedést tartalmazza, melynélfogva oly egyének, kiknek az usza-vízen *zsilipeik,* t. i. a víznek öntözés czéljából, vagy más végből az öntöző csatornába, vagy egyéb árokba való bocsáthatására, vagy elrekesztésére szolgáló készülékeik; *gátjaik,* vagyis a víznek egyrészt feltorlasztására, másrészt a túlságos sok víznek eltávolítására emelt készítményeik; végül *malmaik* vannak: tűrni tartoznak, miszerint abbeli vízépítményeiket a tutajozók vagy

usztatók saját költségükön átalakíthassák olyképen, hogy ez által a tutajozás vagy usztatás lehetővé tétessék.

Meg kell jegyeznünk, hogy ezen átalakítás tervezete az illető törvényhatóságnak bemutatandó s az csak a hatóság általi engedélyezés után hajtható végre.

A tulajdonosok beleegyezése, miután a tutajozók vagy usztatók e joga törvénybeli szolgalom természetével bír, egyáltalában nem kivántatik meg.

A törvénybeli eme szolgalom további következménye, hogy az érintett vagyonalkatrészek tulajdonosai azon esetre, ha az a tutajozás, vagy fausztatás kárára, hátrányára szolgálna, abbanhagyni tartoznak mindent, a mit különben mint tulajdonosok tetszés szerint végbe vihetnének; pl. hogy az usztatáskor a szükséges vizet öntöző csatornáikba bocsássák stb.

Névszerint tartoznak üzletöket bizonyos az usztatási engedélyben előre meghatározott, vagy a szükséghez képest a *hatóság* által később megállapitandó időszakban és időtartam alatt szüneteltetni.

Itt kétséges, hogy a törvényhozó hatalom mily hatóságot akar érteni?

Az érintett vízépítmények átalakítását engedélyező hatóság a törvényhatóság

Igen! de a szállítási engedélyt minden egyes esetben a ministerium adja.

Ha tehát az üzlet-szüneteltetési szolgalom már eleve az engedélyezéskor szükségesnek fog mutatkozni: a szünetelési időszakot s időtartamot, valamint az ezért a szállítást gyakarló által fizetendő kártérítést a földmívelés-, ipar- s kereskedelmi minister állapítja meg; ellenkezőleg ha a szüneteltetési szolgalom később válnék szükségessé: itt már mindenesetre kérdés támadhat az iránt, melyik hatóság legyen az időszak s időtartam megállapítására hivatott: vajjon a közig. bizottság, vagy maga a törvényhatósági közgyülés vagy a ministerium avagy végre mennyiben kártérítésről is van szó: a polg. perekben itélő biróság.

Legczélszerűbb volna az ily ügyet a törv. hatósághoz s onnét való felebbezés folytán a földmívelés-, ipar- s kereskedelmi ministerhez utasítani.

Meg kell jegyeznünk, hogy a zsilip-, gát- s malomtulajdono-

soknak a hatóság által megitélt szüneteltetési kártérítést a szállításra jogosultak a szünetelés beállta előtt előre lefizetni tartoznak.

CCI. §.

(Szállítás által okozott, más részről pedig a szállítóknak okozott károk megtérítése.) «Az usztatás vagy tutajozás által okozott károkért a vállalkozó teljes kártérítéssel tartozik; ha azonban a kár nem csupán tutajozás vagy usztatás miatt támadt, akkor annak csak aránylagos része térítendő meg a vállalkozó által.

Azok, kik az usztatási vagy tutajozási jog gyakorlására szolgáló épitményeket, útakat, partokat stb. megrongálják, vagy a jogosan gyakorolt usztatást és tutajozást akadályozzák, az illető jog birtokosának mindenben teljes kártérítéssel tartoznak.»

A törvény itt a tutajozás- vagy fa-usztatási szállítással foglalkozókat minden az ezen üzleti vállalatból másokra netán háromolható károkért felelősekké teszi.

Kötelezi a vállalkozókat teljes kártérítésre.*

Teljes kártérítés: azaz szolgáltatása mindannak, mi a károsító esemény nélkül a kártszenvedetteké lett, vagyonuk alkatrészévé vált volna. (Tényleges kár és megszűnt nyeremény.)

E kártérítési kérdéseknél mindenkor tisztába lesz először is hozandó: vajjon a kár egészben a tutajozás vagy fa-usztatás által okoztatott-e vagy sem? Ha a szállítás nem okozta egészben, úgy a kárnak csak azon része lesz a tutajozás-, vagy fausztatási engedélyesek részéről pótlandó, a mely a szállítási eseménynyel összefüggésben áll.

Másrészt a törvény azokat is teljes kártérítésre szorítja, kik ellenkezőleg a szállítási vállalatnak bármi részében hátrányt okoznak.

Okozható az az usztatás- vagy tutajozási jog gyakorlatára szolgáló építményeknek, útaknak, vízpartoknak megrongálása vagy a jogosan gyakorlott usztatás vagy tutajozásnak akadályoztatása által.

A jogellenesen gyakorlott szállítás betiltása az illetőnek szabadságában áll.

A kártérítést azon személy, kinek vagyonában a rongálás okoztatott, vagy ki joga érvényesítésében gátoltatott, fogja követelhetni; nemkülönben jogutódai is — az illetékes polg. biróság előtt.

* Ily ügyekben a rendes biróságok itélnek. (E. T. 204. §.)

CCII. §.

(*Szállítók jogai a partbirtokosokkal szemben.*) «A fa-usztatásra vagy tutajozásra jogosítottak s azok munkásai, a mennyiben ez a szállítás eszközlése szempontjából elkerülhetlenül szükséges, közvetlen a víz partján fekvő földeken szabadon járhatnak. Az okozott károkat azonban a vállalkozók a föld birtokosának megtériteni kötelesek.»

A törvénynek ezen szakasza is az usza-víz parti telkeinek tulajdonosai vagy birtokosai ellen való szolgalmat állapit meg.

E tulajdonosok tulajdoni joga korlátozva lesz az által, hogy nekik nem szabad megakadályoztatniok közvetlenül a víz partjain fekvő földeiken a járás-kelést, mennyiben az a szállítás eszközlése szempontjából a szállításra jogosítottak s azok munkásaira nézve elkerülhetlenül szükséges.

E szó *elkerülhetlenül* képezi az intézkedés súlypontját; azaz ez azt jelenti, hogy a szolgalom, a szolgalmi jogok természetéhez képest általában véve, a tulajdonosok minél kisebb megterheltetésével és megszorításával érvényesítendő.

Ki van itt egyébiránt világosan mondva, mit különben szintén a dolog természete hoz magával, hogy a földeken okozott károkat a szállításra jogosultak a tulajdonosok- vagy birtokosoknak megtériteni tartoznak.

E kártérítések kérdésében sem intézkedik tovább a törvény; világos tehát, mikép, per esetén, ez is az illetékes polg. biróság által leszen elintézendő.

CCIII. §.

(*Usztatás megkezdése.*) «A fa-usztatók kötelesek a szállítás megkezdését legalább 8 nappal megelőzőleg mindazon törvényhatóságoknak bejelenteni, melyeknek területén az usztatás eszközöltetni fog; kötelesek továbbá a fa-usztatók a leusztatandó anyagok útjába eső malomgát- és zsilip-tulajdonosokat, az usztatás inditásáról legalább 24 órával előbb értesíteni.

Oly kisebb vizeknél azonban, melyeken az usztatás megkezdhetése közvetlenebbűl van az időjáráshoz kötve, az usztatásnak (a kedvező körülmények be nem állta esetében) a bejelentett napon meg nem kezdése, mulasztásnak nem tekinthető, ha az a 8 napnak letelte után beállott legelső kedvező vízállásnál megindíttatik.»

Itt a szállításra jogosítottak azon kötelezettsége van megállapítva, melynél fogva a szállítás megkezdését bejelenteni tartoznak.

E bejelentési kötelezettség teljesítendő mindazon törvényhatóságok iránt, melyeknek területén a szállítás tényleg eszközöltetni fog.

A bejelentés tehát megyékben az alispánnál, törv.-hatósági joggal felruházott városokban a polgármesternél teljesítendő.

A törvény a bejelentés módozata iránt nem intézkedvén, lehető lesz azt élőszóval is és nem csupán csak irásban foganatosítani.

Ha szóval tétetik a bejelentés, a bejelentő önigazolhatása végett bejelentésének jegyzőkönyvi fölvételét kivánhatja.

A bejelentés mindig a szállítás megkezdése előtt nyolcz nappal foganatosítandó.

Továbbá kötelesek a szállításra jogosultak mindazon érdekelteket is értesíteni a szállítás megindításáról, kiknek az usza-víz azon részén, melyen a leusztatandó anyagok szállíttatnak, malmaik, gátjaik, zsilipjeik vannak.

Igazolhatás szempontjából itt már mindenesetre írásbeli értesítés lesz kívánatos, s a jogosult követelhetni fogja, hogy az érdekeltek neki elismerést adjanak az értesítés megtörténtéről.

Ez utóbbi értesítés a törvény szerint a szállítás foganatba-vételét huszonnégy órával megelőzőleg foganatosítandó.

Mindazáltal oly kisebb vizekre nézve, melyeken az usztatás közvetlenebbűl van az időjáráshoz kötve, vagyis az usztatás tulajdonkép csak nagyobb esőzés után eszközölhető, s tartósabb esőzés levén kilátásban, a jogosult a szállítást azon napon, melyre a törvényhatóságoknál azt bejelentette, meg nem kezdi vagy kezdheti: ez eljárása mulasztásnak nem veendő; — megkivántatik mégis, hogy az előzetes bejelentésre szabott nyolcz nap lefolytával a szállítás az arra beállott legelső kedvező vízálláskor megindíttassék.

A malmok, gátak és zsilipek tulajdonosait azonban minden körülmények között a szállítást huszonnégy órával megelőzőleg kell a jogosultaknak értesíteniök, minthogy a törvény az iménti kivételt csak a hatóságoknál való bejelentés dolgában állapítja meg.

CCIV. és CCV. §.

(Usztatás befejezése.) «Az usztatás befejezését, a fausztatók az azt követő 8 nap alatt, úgy a törvényhatóságoknak, valamint mindazon községeknek is tartoznak bejelenteni, melyeknek területén az usztatás történt.

A községek kötelesek újabb 3 nap alatt, az érdekelt partbirtokosokat hirdetmény útján felhívni, hogy az usztatás által netalán szenvedett káraikra nézve, ha keresetet akarnak indítani — a mennyiben ezt még nem tették volna, — az illetékes biróságnál 15 nap alatt, az alább leírt következmények terhe alatt megtegyék.

A hirdetmény szokásos módon közzéteendő s a község házánál 15 napon át nyilvánosan kifüggesztendő.

A megtörtént kihirdetésről jegyzőkönyv veendő fel, melyben a hirdetmény szóról-szóra beigtatandó, s úgy a községi biró, valamint a községi jegyző és két helybeli lakos által, kik a kihirdetésnek tanui voltak, aláirandó.»

(205. §.) *(Kártérítési kereset.)* «A ki a hirdetés után következő 30 nap alatt kártérítési igénye iránt a keresetet meg nem indítja, az kereseti jogát elveszti.»

Nemcsak az usztatás megkezdését, hanem egyszersmind annak bevégzését is tartozik a szállítási jogosult bejelenteni.

Ebbeli kötelességéről a jelen szakasz intézkedik.

Ki van e bejelentési kötelesség terjesztve a törvényhatóságokon túl, melyek területén az usztatás gyakoroltatott, egyuttal azon községekre is, melyek az usza-víz mentében feküsznek s parti telkeik által az usztatás iránt érdekelve vannak.

A bejelentés községekre nézve, kell, hogy a községek elöljáróinál történjék.

A határidő az usztatás bevégzésétől számítandó nyolcz napban van megszabva.

Mihelyt a községi elöljárók a bejelentést kapták, kötelesek innét számítva három nap alatt, hirdetmény és közhírrététel útján, mint az községekben szokásos, mindazon partbirtokosokat, kiknek földjeik a part mentében vannak, s kik ennélfogva, ha egyéb által nem is már maga a földjeiken való járáskelési szolgalom érvényesítése által, megkárosíttattak, felhívni arra, hogy, ha a nekik netán okozott károkra nézve keresetet indítani akarnak, azt az illetékes polgári bíróságnál, tehát a jogosultak személyes (lakhelyök szerinti) bírói hatósága előtt a kihirdetéstől számított tizenöt nap alatt megtegyék, ha netán előbb már nem eszközölték volna.

A törvény itt a 205. §-szal, melyben a kártérítési igény benyújtására a fennebbi kihirdetéstől számított harmincz napot enged, ellentmondásban áll, melyet ez utóbbi szakasz javára kell eldönteni; azaz csak mennyiben a harmincz nap is elmulnék a nélkül, hogy az ille ő, kártérítési igénye iránt keresetet inditana, megy az veszendőbe rá nézve, vagyis évül el, megszűnik, úgy, hogy később azt meg nem indíthatja még akkor sem, ha netán oly körülmények által volt is

ebben gátolva, melyek méltányossági szempontból az illetőt igazolhatnák, — mert az erdőtörvény igazolási kérvényről nem intézkedvén, annak helyet nem ád.

Ez ellenmondásról még meg kell jegyeznünk, hogy ámbár a törvény a kártérítésre igényt tartókat a szállítás befejezéséről azzal rendeli figyelmeztetni, mikép — mennyiben ha még nem tették — kereseteiket a hirdetmény kibocsátásától számított tizenöt nap alatt adják be, mindazáltal nem akarja, mikép mihelyt a tizenöt nap lejárt, a nélkül, hogy a kártérítési kereset megindíttatott volna, a kereseti jog azonnal elévültnek vétessék, hanem a 205. §-ban azt a határidőt még tizenöt nappal megtoldja s így mindenesetre elég időt ad kinek-kinek netáni igényei érvényesíthetésére.

A szóban-forgó felhivási hirdetmény iránt a községeknél jegyzőkönyv veendő fel, melybe a hirdetményt szórólszóra be kell iktatni.

Elkészülvén a jegyzőkönyv, azt a községi bíró, a községi jegyző és két helybeli lakos, kik a kihirdetés eszközléséről saját tapasztalásukból tanuskodhatnak, azaz erősiteni képesek, hogy a kifüggesztendő s kifüggesztett hirdetményt látták, a közhirrétételt hallották, aláírni kötelesek.

CCVI. §.

(Büntető határozatok.) «A ki engedély nélkül fát usztat vagy oly folyó- vagy patak-szakaszokon, melyeken engedély kívántatik meg (181. §.) tutajoz, vagy a ki engedély nélkül vagy a hatósági rendelettől eltérőleg vízépítményeket állít fel, vagy az usztatás és tutajozás czéljaira szükséges építkezéseket, folyó- és patakszabályozási munkálatokat tesz (182. §) : erdőrendészeti áthágást követ el, s 100—1000 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

A ki az usztatás megkezdését vagy annak befejezését kellő időben be nem jelenti (203. és 204. §§) 10—100 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.»

A jelen szakasz megállapítja azon cselekményeket s mulasztásokat, melyek által valaki erdei termékek vizen való szállítása tekintetéből, a törvény intézkedéseivel magát összeütközésbe juttathatja, s ennélfogva szintén erdőrendészeti áthágás miatti eljárás alá vétethetik.

Ily áthágást képeznek ezen cselekmények: engedély-nélküli fa-usztatás; tutajozás oly folyó- vagy patakszakaszokon, hol azt engedély nélkül gyakorolni nem szabad, ha az illetőnek ily engedélye

nincs; vízépítmények engedély nélküli felállítása; hasonlókép ily építményeknek a jóváhagyott s engedélyezett tervtől eltérőleg való végrehajtása, * usztatás és tutajozás czéljaira szükséges építkezések létrehozatala, ha rá engedély nincsen; végül szállítás végetti folyó- és patakszabályozások és idetartozó munkálatok szintén akkor, ha azokra engedély nem eszközöltetett volna.

Ezen erdőrendészeti áthágásokat a törvény száz forinttól ezer forintig terjedhető bírsággal rendeli sújtani.

Ellenben a mulasztások, melyek szintén erdőrendészeti áthágásokul jelezvék, a következők: az usztatás megkezdésének, — valamint befejezésének kellő időben való be nem jelentése.

A törvény az érdekelt malom-, gát- és zsiliptulajdonosok értesítéséről itt világosan ugyan nem intézkedik, a mennyiben mégis az ezekre is vonatkozó szakaszokra utal, következtetnünk kell, hogy az értesítés elmulasztása is erdőrendészeti áthágásnak veendő, annál is inkább, mert ellenkező esetben a törvény azon rendelete minden szentesítés nélkül maradna s teljesítése határozottan a szállításra jogosultaktól függne.

A mulasztások büntetése tíz forinttól száz forintig terjedhető pénzbírság.

CCVII. §.

«Ha az engedély nélküli építkezés vagy az usztatás és tutajozás czéljaira engedély nélkül foganatosított folyó- és patakszabályozás másokra nézve káros: tartozik az építkező, a pénzbüntetésen kívül, az előbbeni állapotot saját költségén helyreállítani, különben az, az ő költségén eszközlendő.»

Itt a törvény még azon kötelességet is megszabja, mely szerint az imént érintett cselekményeknek, névszerint engedély-nélküli építkezésnek vagy az usztatás és tutajozás czéljaira engedély nélkül foganatosított folyó- és patakszabályozásoknak másokra való káros voltuk esetén az engedély nélkül építkező, vagy a szabályozási munkálatokat végrehajtató fél saját költségére azon állapotot helyreállíttatni köteles, melyben a folyó vagy patak és medre a keresztűlvitt munkálatok előtt volt.

Ha ezt a vállalkozó önként tenni nem akarná, arra nemcsa[k]

* Engedélyező hatóság itt s az előbbi esetben a törvényhatósági közgyülés.

szorítható, de az a hatóság részéről — és természetesen az ő költségére — az érdekelt s az építkezések káros voltát igazoló személyek kérelmére hatóságilag is eszközlendő.

A hatóság, mely ily ügyekben dönteni fog, a törvényben világosan megjelölve nincsen; magától érthető mégis, hogy mennyiben vízépítményekre és szabályozásokra nézve a törvényhatósági közgyülések illetékesek, ily esetekben is annál inkább azok fognak majd eljárni, mert hisz az erdőtörvény az 1840-ik évi tizedik törvényczikknek, mely a vizekről és csatornákról szól, különben is csak azon intézkedéseit törli el, melyek azzal ellenkezésben állanak.

Különben azon összefüggésből, melyben itt az előbbi állapotba való visszahelyeztetés a pénzbirsággal helyezve van, azt is lehetne némileg következtetni, mintha a törvényhozás ez ügyekre is az erdőrendészeti hatóság hatáskörét akarta volna megállapítani.

Mindez iránt majd a gyakorlat folytán fölmerülő esetek alkalmából fog világos intézkedés tétetni.

Az ily építkezések által másoknak netán már okozott károk megtérítése kérdéseiben a rendes polgári biróságok illetékességét kell az erdőtörvény 60. §. analogiájánál fogva is, hangsúlyoztatnunk.

OTODIK CZÍM.

AZ ORSZÁGOS ERDEI ALAPRÓL.

A jelen czímnek két szakasza erdei czélok előmozdítására szolgálandó oly *vagyon* létesítéséről és fentartásáról intézkedik, a melynek jövedelme erdőrendészeti áthágások esetén, ha az eljárásnak eredménye nem volna, vagyis ha az illető vádlott fölmentetik, az eljárás költségei fedezésére, beerdősítési * s más egyéb erdőgazdasági czélokra ** fordíttathassék s használtathassék.

CCVIII. §.

(Erdei alap képezése.) «A jelen törvény alapján a kártérítésen felül fennmaradt behajtható pénzbüntetésekből és az elkobzott tárgyak eladásából befolyt összegek egyötöd-részben az illető községi szegény-, vagy betegápolási-alap, négyötöd-részben a képezendő országos erdei alap javára fordíttatnak.»

E szakasz megjelöli a forrást, honnét az erdei alapot képezendő vagyoni alkatrészek első sorban veendők lesznek.

Alkotják a forrást az erdőtörvény által megállapított, s az erdőrendészeti és az erdei kihágási hatóságok által egyes esetekben kiszabott pénzbüntetések, bírságok, mennyiben a tettesek ellen behajthatók, s mennyiben, mint a törvény rendeli, *a kártérítésen felül* fennmaradnak.

Kártérítés alatt itt az erdőrendészeti áthágások s az erdei kihágások útján másoknak okozott hátrányok pótlása, jóvátétele értendő.

Mindenesetre különös, hogy a károkat a törvény itt a pénzbüntetésekkel hozza összeköttetésbe, mert, mint láttuk, a kárt a törvény

* Hogy a kormány évrőlévre kölcsön- és segélykép mily összeget ordíthasson e czélra — a törvényhozás határozza meg.

** Szak- és pályamunkák díjazása stb.

kihágásoknál a hátrányt szenvedetteknek mindenütt különkülön megtéríttetni rendeli, s a pénzbüntetés mindig még azon felül rovatik ki, vagy a kár a birságoló hatóságoknál — erdészeti kihágási ügyekben * — szóba sem kerülhet.

A pénzbüntetés tehát nem lehet hivatva, hogy károk megtérítésére szolgáljon, minélfogva, ha behajtható, egészen megmarad, s egészben azon czélokra fordítandó, melyek a törvény e szakaszában érintvék; vagyis levonatván belőle csupán csak azon egy ötöd rész, melyet a törvény az illető községek szegény- vagy beteg-ápolási alapja javára szán, többiben az egészen az erdei alapé leszen.

Az illető szegény- vagy beteg-ápolási alap azon községnek ilynemű czélokra szolgáló vagyon-összege, a melynek területén az erdőrendészeti áthágás, vagy az erdei kihágás elkövettetett.

Minden pénzbüntetés tehát öt egyenlő részre osztandó, s négy ily *(ötöd)* rész esik az országos erdei, egy *(ötöd)* rész ellenben az illető szegény- vagy beteg-ápolási alapnak javára.

A második forrást, honnan az országos erdei alapot képező s gyarapító vagyoni alkatrészek kerülni fognak, fogják képezni azon bevételek, melyek majd erdei kihágások alkalmából elkobzott tárgyak eladásából befolynak.

E bevételek hasonlókép szintén öt egyenlő részre lesznek osztandók, s e részekből is ugyancsak a fennebbi arányban fognak részesülni az országos erdei alap s az illető községi szegény-, vagy beteg-ápolási alapok.

Ezek lesznek az országos erdei alap rendes bevételei.

Rendkívüliekül felemlíthetők: a törvényhozás által évről évre beerdősitési czélokra megszavazandó összegek; * magánosok részéről az országos erdei alap javára tehető netáni alapítványok; ajándékozások; örökösödés, hagyomány útján tehető szerzések stb.

CCIX. §.

(Erdei alap kezelése.) «Az erdészeti czélokra szolgáló országos erdei alapot a földmívelés-, ipar- és kereskedelmi minister kezeli.»

* E. T. 60. §-a.
** Bár ez évrőlévre ismétlődvén rendesnek is vétethetik.

Az ilyentenkép létesülendő alapot a törvény a földmívelés- ip s kereskedelmi minister kezelése alá rendeli.[1]

Melyek legyenek külön a czélok, melyekre az alap tiszta jöv delme (a kezelési s egyeb kiadásokon túli része a jövedelemnek) fo díttatni fog, azt a jelen törvény, kivéve az erdőrendészeti áthágások kihágások eseteiben leendő eljárás költségeinek fedezését olyankor, mi dőn azok máshonnét meg nem téríthetők, egyenként ki nem jelöli.

Azoknak egyes esetekbeli megállapítása tehát s az azokra fordítandó összegek[2] utalványozása szintén a minister hatásköréhez tartozónak tekintendő.[3]

A kezelés fogalmába itt a jövedelmek hováfordítása iránti felhatalmazás is befoglalandó, melyet a minister a törvényhozástól nyert akkor, midőn az az országos erdei alap kezelését reá ruházta.

A kezelés egész szervezetéről, menetéről a földmívelés-, ipar- és kereskedelmi ministernek kell gondoskodnia.[4]

[1] Ez alapnak kezelése iránt lásd a földmív.-, ipar- és keresk. minister 1880. aug. 6-án 22,562. sz. a. kiadott „*Utasitásá*"-t az országos erdei alapot kezelő m. kir. pénztárak számára. (Rend. Tára 1880. foly.)

[2] A beerdősítésnél tekintettel a törvényhozás által megszavazandó maximumra.

[3] Ez iránt lásd a földm.-, ipar- és keresk. minist. 1880. évi nov. 29-én 36,776. sz. alatt kibocsátott «Szabályzat»-át az erdei alap rendeltetéséről. (Rend. Tára. 1880. évi folyam.)

[4] Lásd a fennebb tett megjegyzéseket.

HATODIK CZIM.

ZÁRHATÁROZATOK.

Ezek neve alatt itt oly intézkedésekkel találkozunk, melyek a törvény életbe-léptetésére; bizonyos erdők tekintetéből az életbeléptetésig is foganatosítható hatósági cselekményekre; az e törvényben érintett tárgyak és viszonyok iránt intézkedő előbbi törvények érvényére; és azon közegekre vonatkoznak, mely közegekre az erdőtörvény keresztűl-vitele bízva van.

CCX. §.

(Az erdőtörvény hatályba léptének határideje.) «A jelen törvény életbeléptetésének idejét, annak kihirdetése napjától számítandó egy év alatt, a kormány külön rendelet által határozza meg.

Azon közbeneső időre, míg ezen törvény 2. és 18. §§-ainak rendelkezései életbe fognak lépni, a földmívelés-, ipar- és kereskedelmi minister, a mennyiben tudomására jönne annak, hogy a 2., 4., 5, és 17. §§-ban az állam felügyelete alá helyezett erdőkben czélszerűtlen, és az erdő-állagot megtámadó üzem folytattatnék, azt esetrőlesetre rendeleti úton betiltja s a tulajdonosnak, az erdőfelügyelőnek és a közigazgatási bizottságnak meghallgatásával azon erdők számára ideiglenes gazdasági tervet állapít meg.»

E szakasz bekezdésében a kormány (tehát a ministerek, kikre a végrehajtás bizatott) fel van hatalmazva, illetőleg kötelezve arra, hogy a törvény életbeléptetésének idejét a kihirdetéstől számítandó egy év alatt külön rendelet által határozza meg. *(Ez iránt lásd a Bevezetésnél való hivatkozást.)*

Ennek tehát, mennyiben a törvény a határidőt a kihirdetéstől számitandó egy évre szabta, 1880. junius 14-éig okvetlenűl meg kelle történni, miután a kihirdetés 1879. junius 14-én foganatosíttatott.

A második bekezdés a földmívelés-, ipar- s kereskedelmi minister részére mintegy utasítás az irán t, hogy addig is, míg meg lesznek állapítva, hogy mely erdők tekintendők véderdőknek (2. §.) s míg az

állam különös felügyelete alá helyezett erdőkre nézve a megkívántató üzleti tervek elkészülnek (10. §.): *mit tehet, illetőleg tegyen* azon erdők tekintetéből, melyek jövőre, mint véderdők meghatározott használási mód s általában csak rendszeres üzemtervek mellett lesznek kezelendők; továbbá melyeknél a törvény az irtást és tarvágatot vagy csak az irtást tilalmazza, mi ha mégis történnék, avagy ha az erdőterület rendeltetésével ellenkező másnemű vágat eszközöltetnék, a törvény az okozott hiány pótlását rendeli; valamint — mit tehet és tegyen azon erdők érdekéből is, melyek az államot, törvényhatóságokat, községeket, egyházi testületeket s egyházi személyeket, köz- vagy magán-alapítványokat, a hitbizományokat, közbirtokosokat, a bánya-ipar s egyéb iparvállalatok czéljaira alakult részvény-társulatokat tulajdonul illetik.

Fel van a nevezett minister hatalmazva arra, hogy — ha értesülne, miként azon erdőkben * az erdőállagot megtámadó üzem folytattatnék, ezt esetről-esetre rendeleti úton, tehát egyszerű ráparancsolás által, tiltsa el s az ideiglenes gazdasági üzemtervet, azon erdőket illetőleg, állapítsa meg.

Szükséges mégis, hogy a minister e tervek iránt a tulajdonosokat, a kir. erdőfelügyelőt, s az illető közigazg. bizottságot meghallgassa.

CCXI. §.

(Hatályon kívül helyezett törvények.) «Az 1807. évi XXI. t. cz. és az erdélyi részekben fennálló erdészeti szabályok, ezen törvény életbeléptetésével hatályon kívül helyeztetnek, az azoknak értelmében elrendelt zárlatok, — a mennyiben azok magánerdőbirtokosokra vonatkoznak, — a jelen törvény kihirdetésétől számítandó egy év alatt, — a mennyiben pedig a jelen törvény 17. §-ában említett erdőkre intéztettek, — azon időponttól fogva feloldottaknak tekintendők, a melyben zár alatt levő erdőrészre nézve a jelen törvényben megszabott gazdasági terv érvénybe lép.»

Tulajdonkép ** egyetlen egy régibb törvényünk van csak, mely az erdők fenntartásáról *(De conservatione Sylvarum)* intézkedik.

* Ez azonban csak a magánosok 2. és 4. §§-beli erdeire, a 17. §-beli birtokosoknak ellenben csak oly erdőterületeire vonatkozik, melyek zárlat alatt nincsenek, mert ha igen: úgy ezekre a zárlat a rendszeres üzemterv megállapíttatásaig különben is fennmarad.

** Az 1852. dec. 3-iki patenssel hazánkra nézve is életbeléptetett osztr. erdőtörvény ide nem tartozik, mert nem alkotmányos úton keletkezett — ámbár 1858. jan. 1-étől hazánkra nézve is érvénynyel bírt.

Ez az 1807. évi XXI. még latin nyelven szóló törvényczikk.

Az erdélyi részekben külön erdészeti rendszabályok valának hatályban.

Mind az idézett törvény, mind e szabályok a czélszerűtlen erdőkezelést, kivált erdőpusztítást az által akadályoztatták, hogy ily esetek felmerültével a törvényhatóságok a tulajdonosok rendelkezési jogát felfüggeszték s ezt az erdőkezelésre kirendelt gondnokokra bízták.

A hatóság ez intézkedése *erdei zárlatnak* neveztetik.

A törvény jelen szakasza szerint, mihelyt a törvény az arra a kormány által kijelölt határidőben életbe lépett, az idézett törvényczikk s az erdélyi részekbeli szabályrendeletek nyomban eltörlötteknek voltak tekintendők; az azok értelmében elrendelve volt zárlatok pedig hatálytalanokká lőnnek olyképen, hogy mire az ezen törvény életbeléptetésére szabott határidő bekövetkezett, akkorra magánbirtokosokra nézve azok már teljesen megszűntek, mert e zárlatok erejöket a törvény kihirdetésétől számított egy év alatt végkép elveszíték. Azon erdőkre vonatkozólag ellenben, melyek az államot, törvényhatóságokat, a községeket, egyházi testületeket s egyházi személyeket, köz- és magán-alapítványokat, a hitbizományokat, közbirtokosokat, a bányaipar- és a más iparvállalatok czéljaira alakult részvénytársulatokat illetik, e zárlatok csak azon időponttól fogva szűnnek majd meg, a midőn a zár alá helyezett erdőrészre nézve a törvényben megszabott gazdasági rendszeres üzemterv, mely szerint azok jövőre kezelendők lesznek, életbe lépend.

CCXII. §.

«Az 1807. XX. t. cz., valamint a mezei rendőrségről szóló 1840. IX. t. cz., úgyszintén a vizekről és csatornákról szóló 1840. X. t. cz. intézkedései, — a mennyiben a jelen törvénynyel ellenkeznek — hatályon kívül helyeztetnek.»

E szakasz a fennidézett törvényczikk mellett érvényen kívül helyezteti még az 1807. évi XX. törvényczikket, mely a futóhomok által okozni szokott károk elhárításáról s a futóhomokkal borított területek hasznosításáról intézkedik. *(De damnis per fluens sabulum avertendis et de modo, plagas eodem occupatas utiles reddendi.)* Úgyszintén *„A mezei rendőrségről“* alkotott 1840. évi IX. törv.-czikket; valamint *„A vizekről és csatornákról“* szóló 1840. évi X. törv.-czikket is.

Az 1807. évi XX. törv.-czikk is minden fenntartás nélkül eltöröltetik. * Ellenben a másik két törvényczikket az erdőtörvény csak azon részeikre nézve nyilvánítja érvényteleneknek, melyek elősorolt intézkedéseivel ellentétben állnak.

Ide tartoznak az 1840. évi IX. t.-cz. köréből minden, az erdei kihágások (1. 9. 12. 13. §§.); elbíráltatásuk (4. 5. 6. §§.); a bírságpénzek hovafordítása (4. 43. §§.); az 1840. évi X. t.-cz. keretéből pedig minden, a fa-usztatás és tutajozás czéljaira vonatkozó építkezések ** iránti törvényszakaszok (5. 8. 13. 15. §§.)

CCXIII. §.

«A jelen törvény végrehajtásával a földmívelés-, ipar- és kereskedelmi, továbbá az igazságügyi, pénzügyi, belügyi és közmunka- és közlekedési ministerek bízatnak meg.»

E szakasz a törvény végrehajtására hivatott *közegekül* elősorolja a földmívelés-, ipar s kereskedelmi, továbbá az igazságügyi, pénzügyi, belügyi és közmunka- s közlekedési ministereket.

Az ő feladatuk tehát megtenni mindazt, mit a törvény egyes szakaszai a törvény teljes életbeléptetése végett reájok ruháznak, s minek az egyes ministerek, mint az illető helyeken, az eddig tett kormányrendeletekre való hivatkozással, fölhoztuk, sokban már meg is feleltek.

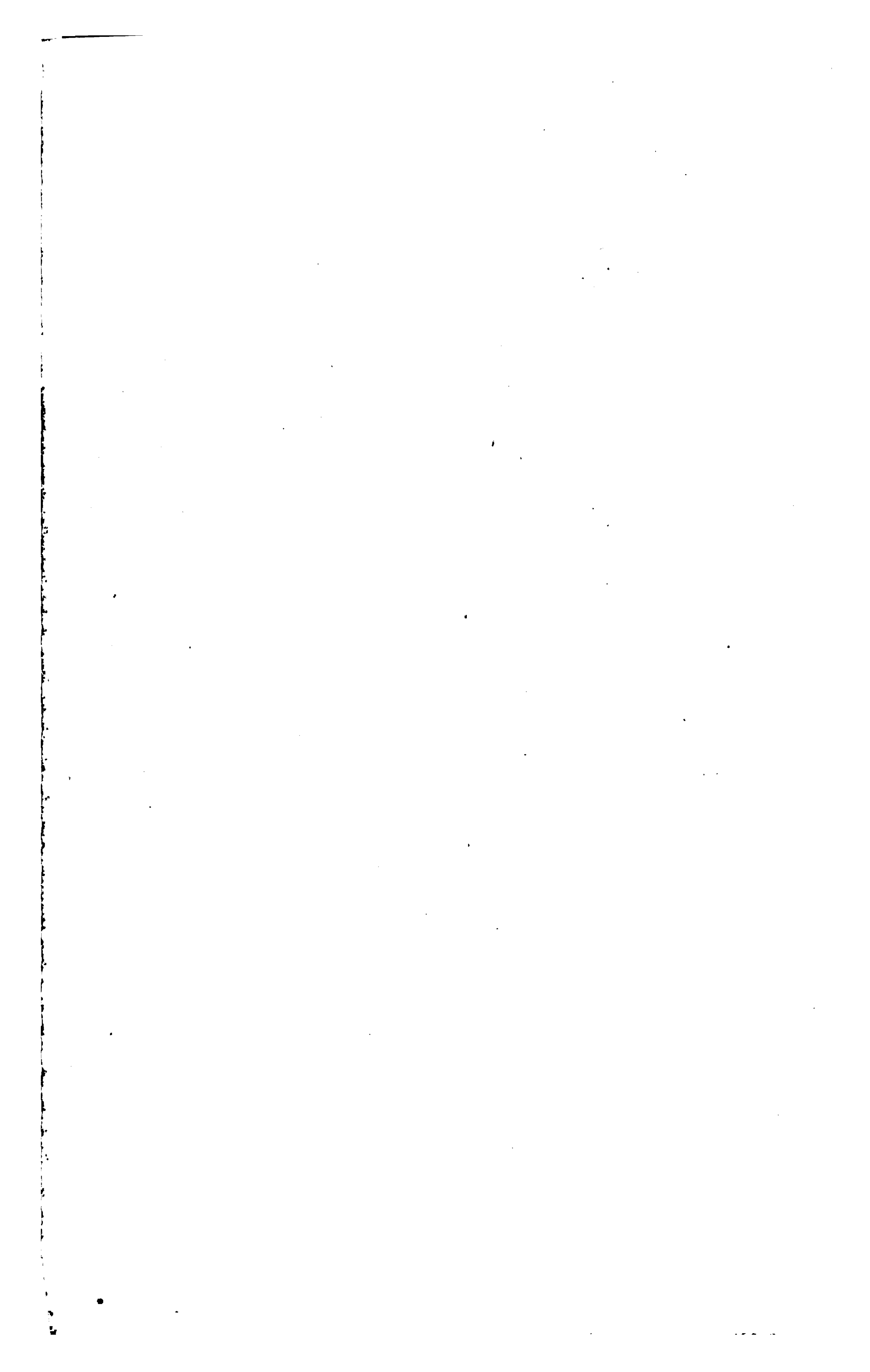
* A szövegből ugyan ennek is fenntartás melletti eltörlése látszik, — minthogy azonban tárgya iránt az új törvény *teljesen* intézkedik — nézetünk szerint, *az* egészben eltörlöttnek veendő.

** Az engedélyt ezekre jövőben nem a törvényhatósági közgyülés, de a földmívelés-, ipar- és kereskedelmi minister adja meg.

BETŰSOROS TÁRGYMUTATÓ.

BETŰSOROS TÁRGYMUTATÓ.*

* A számok a lapokat illetik.

U.C. BERKELEY LIBRARIES
C032674167

